

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

โดย
นางรัตนา จักกะพาก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF AN EDUCATIONAL MANAGEMENT MODEL FOR MIGRANT
CHILDREN IN THAILAND

By
Mrs. Ratana Chakkaphark

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Doctor of Philosophy Program in Development Education
Department of Education Foundations
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2015
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ การพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ” เสนอโดย นางรัตนา จักกะพาก เป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธาร

ทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม
2. รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ ดร.นพรุจ ศักดิ์ศิริ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย) (อาจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม)
...../...../.....

..... กรรมการ

(คุณแมนรัตน์ รัตนสุคนธ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ ดร.นพรุจ ศักดิ์ศิริ)

...../...../.....

53260917: สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการศึกษา / บุตรแรงงานต่างด้าว

รัตนา จักกะพาก: การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: อ.ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม, รศ. พ.ต.อ ดร.นพรุจ ศักดิ์ศิริ. 211 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษา จำนวนรวม 400 คน และวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้แทน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน เด็กนักเรียน คนในชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: PNI^{Modified} และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเด็กทุกคน
2. บุตรแรงงานต่างด้าวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสัญชาติพม่า เพศชาย พักอาศัย อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร ร่วมกับพ่อและแม่ และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา มาเรียนทุกวันอย่างต่อเนื่อง และเกือบทั้งหมดไม่เคยเรียนที่ใดมาก่อน ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ไม่ทราบมากที่สุดคือเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเรียน ขณะที่ข้อมูลที่ทราบมากที่สุดคือเรื่องของหลักสูตรการเรียน การสอน ในด้านของข้อมูลที่ต้องการทราบมากที่สุด คือ เรื่องแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นเรื่องที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดเป็นลำดับแรก ขณะที่ประเด็นของการมีส่วนร่วมในการเรียนของชุมชนนั้นอยู่ในลำดับสุดท้าย เรื่องของจำนวนครูที่ดูแลเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษามากที่สุด รวมถึงด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นสูงสุด ตามความคิดเห็นของบุตรแรงงานต่างด้าว
3. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 11 ด้าน ได้แก่ 1) กฎหมายและนโยบายการศึกษา 2) ครูผู้สอน 3) การเรียนการสอน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน 5) การเตรียมความพร้อมของนักเรียน 6) ค่าใช้จ่ายในการเรียน 7) สื่อการสอน 8) เนื้อหาหลักสูตร 9) การติดตามและประเมินผล 10) ผู้ปกครอง และ 11) การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผลการประเมินทุกด้านได้ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.50 ซึ่งถือว่ารูปแบบดังกล่าวอยู่ในระดับที่ใช้ได้

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

53260917: MAJOR: DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD: MODEL OF EDUCATION MANAGEMENT / MIGRANT CHILDREN

RATANA CHAKKAPHARK: THE DEVELOPMENT OF AN EDUCATIONAL MANAGEMENT MODEL FOR MIGRANT CHILDREN IN THAILAND. THESIS ADVISORS: RATCHADAPORN KETANON NEAWHEANGTHAM, Ph.D., ASSOC. PROF. Pol.Col. NOPPARUJ SAKSIRI, Ph.D. 211 pp.

Research objectives cover the following 1) to study current situation of education management for migrant children in Thailand 2) to study problems and obstacles in managing education for migrant children in Thailand, and 3) to develop models of education management for migrant children in Thailand. The research methodology applies a mixed method research, including quantitative and qualitative research. The key informants are 400 migrant students, provincial governors or their representatives, directors of educational service areas or their representatives, NGOs, parents, school administrators, teachers, students and people in the community. The instrument in this research contain questionnaire and interview guideline. The data gathered is analyzed, utilizing ratio, average, standard deviation, and modified priority needs index (PNI Modified), as well as content analysis.

The research findings are summarized as follows: The Study found that

1. The model of education management for migrant children was correspondent with the Ministry of Education's core curriculum of fundamental education, Year 2008, which applies the same standard for all children.

2. The majority of migrant children were the Burmese male living in Muang District of Samut Sakhon Province with their parents, and also studying in primary school level. They continuously come to class every day. Most of them rarely studied in somewhere else before. The most un-known information on education management was the cost of education, while the most well-known data was the school curriculum. The most wanted information was plans to pursuit higher education. The cost of current education was the top ranked issue of discussion, whereas issue on community's participation in education was ranked last. The number of teachers in charge was the most influential factor that impacts education management. Also, regulations and policy on education were the most essential necessities according to migrant children's opinions.

3. The development of education-management models for migrant children in Thailand must consider eleven components: 1) Policies on Education for migrant children in Thailand 2) Teachers 3) Teaching 4) community's participation in education management for migrant children 5) Prepare 6) Cost of Education 7) Instructional Media 8) Curriculum for migrant children 9) Monitoring and Evaluation 10) migrant children's parents, and 11) Services Learn about education which should be a pattern that is passed through qualified resource persons' evaluation with average, comprehensive evaluation higher than 3.50. The said pattern is regarded as feasible.

Department of Education Foundations

Graduate School, Silpakorn University

Student' s signature.....

Academic Year 2015

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากอาจารย์และผู้เกี่ยวข้องหลายที่ให้ความช่วยเหลือและข้อเสนอแนะอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะท่านอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนกำลังใจที่มอบให้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความมานะอดทนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นอย่างดียิ่ง จนผู้วิจัยสามารถเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวได้ดังที่ปรากฏในผลการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง การวิจัยในครั้งนี้จะไม่สามารถสำเร็จได้หากขาดการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ครบถ้วน จากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนกลุ่มเด็กนักเรียนต่างด้าวที่ร่วมตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยตระหนักดีว่าทุกท่านเป็นส่วนสำคัญในความสำเร็จที่เกิดขึ้นในครั้งนี้

ขอขอบคุณครอบครัวที่เปิดโอกาสและเป็นกำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา รวมถึงบุคคลต่าง ๆ อีกหลายท่านที่ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวนามไว้ ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ทั้งนี้ หากงานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์อันใด ขอขอบคุณงามความดีนั้นแก่ทุกท่านที่ได้เมตตาต่อผู้วิจัยตลอดมา

สารบัญ

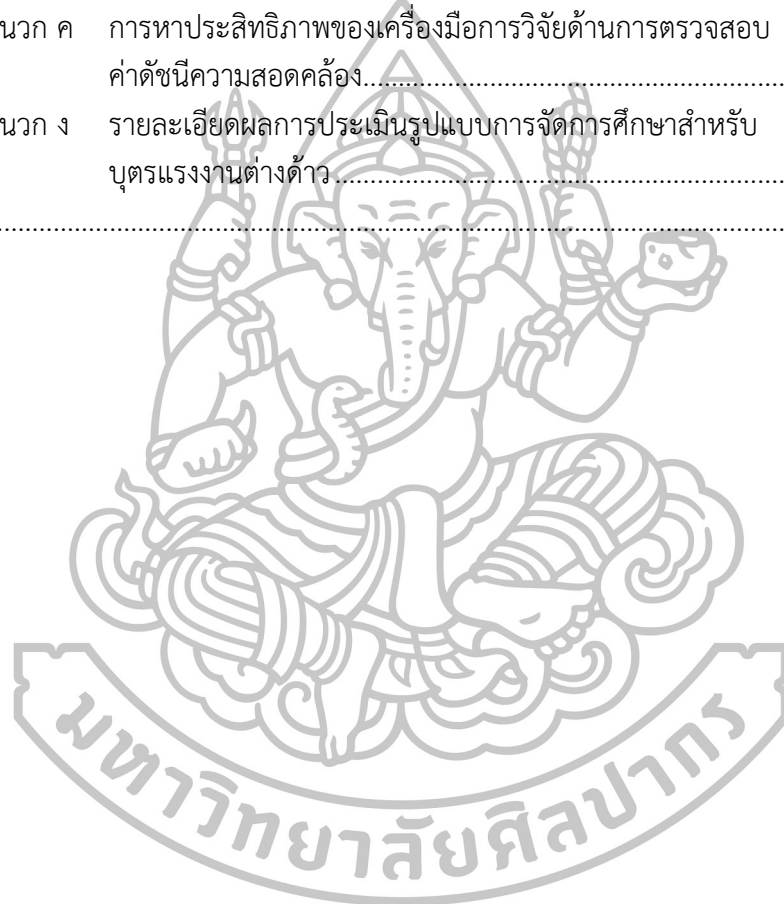
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการศึกษา.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.....	15
นิยามความหมายของการศึกษา.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา.....	15
ระบบการจัดการศึกษา.....	16
แนวคิดระบบการเรียนการสอน.....	23
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุตรแรงงานต่างด้าว.....	24
ความหมายของบุตรแรงงานต่างด้าว.....	25
บุตรแรงงานต่างด้าวกับปัญหาทางการศึกษา.....	25
นโยบายด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศ.....	27
สถานการณ์การจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าวและแรงงานข้ามชาติ ในประเทศไทย.....	28
กรอบแนวคิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.....	30
ทฤษฎีการอพยพเข้าและการรับรู้อพยพโดยพิจารณาผลกระทบต่อสังคม เจ้าบ้าน (Theory of Immigrant Reception and Incorporation Talking Proper Account of The Impact of Host Societies).....	30

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
	ตอนที่ 1 บริบทพื้นฐานและสภาพการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงาน ต่างด้าวในประเทศไทย.....	68
	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	68
	ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวใน ประเทศไทย	75
	ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงาน ต่างด้าวในประเทศไทย.....	84
	ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตร แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	85
	การสร้างภาพอนาคตของรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตร แรงงานต่างด้าวโดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล Priority Need Index (PNI)	94
	ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว	101
	ตอนที่ 2 สภาพปัญหา อุปสรรค ในการจัดการศึกษา และความจำเป็นในการ จัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	104
	บริบททั่วไปของจังหวัดสมุทรสาคร	104
	สภาพการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัด สมุทรสาคร.....	108
	หลักสูตรการเรียนการสอน.....	112
	รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัด สมุทรสาครที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน.....	125
	ความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเท ศไทย.....	127
	ตอนที่ 3 รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวใน ประเทศไทย	143
	ตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการ นำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงาน ต่างด้าวในประเทศไทย.....	149
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายและ ผละข้อเสนอแนะ	156
	สรุปผลการวิจัย.....	158
	อภิปรายผล.....	172

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะ.....	176
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้.....	176
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	176
รายการอ้างอิง.....	177
ภาคผนวก.....	183
ภาคผนวก ก แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	184
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว.....	186
ภาคผนวก ค การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัยด้านการตรวจสอบ ค่าดัชนีความสอดคล้อง.....	199
ภาคผนวก ง รายละเอียดผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าว.....	205
ประวัติผู้วิจัย.....	208

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	47
2	จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เขตที่พำนัก และระดับชั้นการศึกษาในปัจจุบัน	68
3	จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนพื้นที่ ที่กำลังอยู่ระหว่างการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียน.....	69
4	จำนวนและร้อยละของสัญชาติ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร	71
5	จำนวนและร้อยละของการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	74
6	จำนวนและร้อยละของความต้องการที่จะรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัด การศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	74
7	จำนวนและร้อยละของประวัติการเข้าเรียนในสถานศึกษาไทยของบุตรแรงงาน ต่างด้าวก่อนการเข้าเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร	76
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง เนื้อหาหลักสูตรของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	77
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง การเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	77
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง ครูผู้สอนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	78
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง ผู้ปกครองของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	78
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว ในประเทศไทย	79
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง การติดตามและประเมินผลการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเท ศไทย	79
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	80
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง กฎหมายและนโยบายการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	80

ตารางที่		หน้า
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวใน ประเทศไทย.....	81
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง สื่อการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	81
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่อง การเตรียมความพร้อมของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	82
19	สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นแต่ละประเด็น.....	83
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อ การจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.....	84
21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านเนื้อหาหลักสูตร.....	85
22	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านการเรียนการสอน.....	86
23	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านครูผู้สอน.....	87
24	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านผู้ปกครอง.....	88
25	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	89
26	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านการติดตามและประเมินผล.....	90
27	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน.....	91
28	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน.....	92
29	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็น ด้านสื่อการสอน.....	94
30	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการเตรียมความพร้อมของ นักเรียน.....	94
31	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการติดตามและประเมินผล.....	95

ตารางที่	หน้า
32	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการ เรียนการสอน..... 96
33	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการเรียนการสอน..... 96
34	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านเนื้อหาหลักสูตร 97
35	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านครูผู้สอน..... 97
36	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านผู้ปกครอง 98
37	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 98
38	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน 99
39	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา ... 99
40	การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านสื่อการสอน..... 100
41	สรุปการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทย 100
42	ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศ ไทย 149
43	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามสำหรับบุคลากรต่างด้าว..... 199
44	รายละเอียดผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับ บุคลากรต่างด้าว 206

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	จำนวนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (พม่า กัมพูชา ลาว) ที่ได้รับอนุญาตทำงาน จากกระทรวงแรงงาน	2
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	49
3	การกระจายและขนาดกลุ่มตัวอย่าง	54
4	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	66
5	รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	131

บทที่ 1

บทนำ

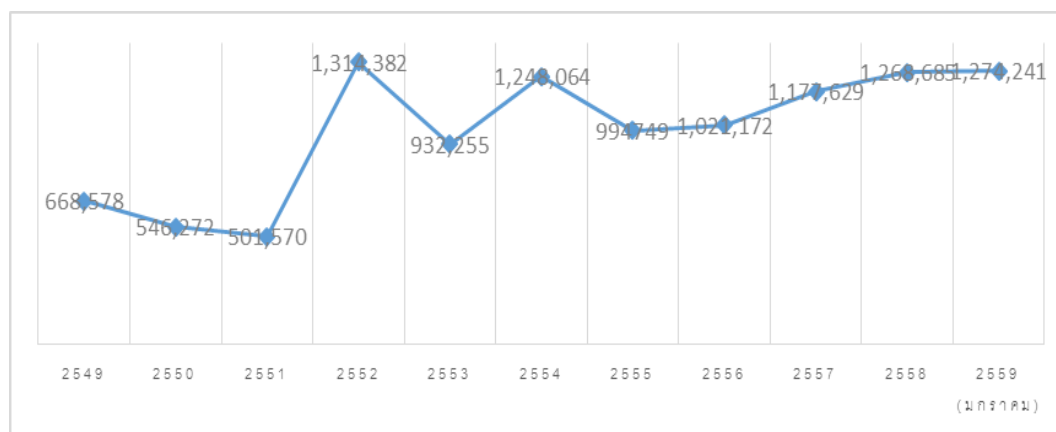
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่อดีตประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์อันรวมถึงกลุ่มผู้ใช้แรงงาน จากอดีตแรงงานข้ามชาติเป็นเรื่องของแรงงานที่ได้มาจากการสู้รบจึงอยู่บนฐานของการใช้อำนาจบังคับ แต่ทว่าในปัจจุบันแรงงานต่างชาตินั้นหรือที่กระทรวงแรงงานใช้คำว่าคนต่างด้าวตามที่ระบุในพระราชบัญญัติการทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 อันหมายถึงบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (กระทรวงแรงงาน, 2551: 25) เกิดขึ้นจากการพิจารณาตัดสินใจของผู้ย้ายถิ่นที่อยู่บนฐานของประโยชน์ที่จะได้รับ เป็นเสมือนการแสวงหาทางเลือกในการพยายามที่จะเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น อันมิใช่เหตุผลจากภัยสงครามการสู้รบอีกต่อไป (Castles and Miller, 2004: 34) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแรงงานที่หลบหนีเข้ามายังประเทศไทยภายหลังปี พ.ศ. 2519

รายงานขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM) ระบุว่านับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 90 ภูมิภาคเอเชียมีการโยกย้ายของกลุ่มคนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการไปทำงานตามสัญญาจ้างและรวมถึงการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย องค์การสหประชาชาติได้ทำการศึกษาและประมาณการว่า ในปี พ.ศ. 2593 หรืออีก 34 ปีข้างหน้า จะมีประชากรที่พำนักอยู่นอกแผ่นดินเกิดของตนมากถึง 405 ล้านคน (IOM, 2010: 3)

จากแนวโน้มของสถานการณ์การย้ายถิ่นที่ปรากฏ สอดคล้องกับแนวนโยบายของประเทศไทยต่อคนกลุ่มผู้ย้ายถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ประสงค์เข้ามาทำงาน อันมีมาตรการนโยบายที่ชัดเจนมากขึ้นเป็นลำดับ ดังจะพิจารณาได้จากการประกาศใช้กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของคนต่างด้าว เช่น พระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการสงวนอาชีพสำหรับคนไทย ในปี พ.ศ. 2483 การนำนโยบายชาตินิยมมาใช้เพื่อกำหนดสัญชาติของแรงงานที่ทำงานในสถานประกอบการโรงสีและงานก่อสร้างที่รับงานจากภาครัฐ ในปี พ.ศ. 2490 (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2559: 1-2) และในปี พ.ศ. 2547 รัฐได้ดำเนินการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชาทั้งระบบ ในโอกาสนี้มีแรงงานต่างด้าวมารายงานตัวทั้งหมด 1,284,920 คน ในระยะต่อมาได้มีการผ่อนผันการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวเป็นระยะ จนกระทั่งปัจจุบัน (มกราคม พ.ศ. 2559) มีจำนวนแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยและได้มาขออนุญาตทำงานทั้งสิ้น 1,274,241 คน กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

ภาพที่ 1 จำนวนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (หม่า กัมพูชา ลาว) ที่ได้รับอนุญาตทำงานจากกระทรวงแรงงาน

จากสถิติแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า จำนวนของแรงงานต่างด้าว นับแต่ปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่มาขออนุญาตทำงานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 994,749 คน ปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 1,021,172 คน ปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 1,177,629 คน ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 1,268,685 คน และในเดือนมกราคม พ.ศ. 2559 มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 1,274,241 คน

หากพิจารณาในรายละเอียดจำนวนแรงงานต่างด้าวแยกตามรายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่มีจำนวนแรงงานต่างด้าวได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2559 ใน 10 ลำดับแรก ประกอบด้วย จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 143,353 คน จังหวัดปทุมธานี มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 135,945 คน จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 118,456 คน จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 81,784 คน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 66,763 คน จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 60,735 คน จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 56,948 คน จังหวัดชลบุรี มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 55,152 คน จังหวัดนครปฐม มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 52,678 คน และจังหวัดสงขลา มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งสิ้น 50,255 คน (กรมการจัดหางาน, 2559: 11-15) โดยประเภทกิจการที่มีแรงงานต่างด้าวขออนุญาตทำงานสูงสุด 3 ลำดับแรก ประกอบด้วย ประเภทกิจการก่อสร้าง จำนวน 177,301 คน ประเภทกิจการเกษตรและปศุสัตว์ จำนวน 159,896 คน และประเภทกิจการการให้บริการต่าง ๆ จำนวน 126,717 คน (กรมการจัดหางาน, 2559: 65) จากสถิติจำนวนลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่กระจายตามพื้นที่จังหวัด และประเภทกิจการต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า แรงงานต่างด้าวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างแยกไม่ออก (ธนาคารโลก, 2012: 23)

แรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยส่วนหนึ่งได้นำครอบครัวเดินทางติดตามมาด้วยข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการจัดระบบการทำงานของคนต่างด้าว (ศจต.) ในปี พ.ศ. 2547

พบว่า จำนวนของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน มีจำนวนทั้งสิ้น 103,082 คน คิดเป็นร้อยละ 8.02 ของจำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งหมด ในจำนวนนี้มีผู้ที่อายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 93,082 คน คิดเป็นร้อยละ 90.30 ของจำนวนผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน (กรมการจัดหางาน, 2548: 1) พสุภา ชินวราโสภาค และคณะ ได้คาดประมาณจำนวนต่ำสุดของแรงงานต่างด้าวที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2555 ไว้ที่จำนวน 25,073 คน ขณะที่จำนวนมากที่สุดที่คาดประมาณอยู่ที่จำนวน 36,771 คน (Chinvarasopak and others, 2013: 221)

นอกจากเด็กจะเดินทางมาพร้อมกับผู้ปกครองแล้ว ยังพบว่า มีแรงงานต่างด้าวบางส่วน ได้มาคลอดบุตรที่โรงพยาบาลต่าง ๆ ในประเทศไทย อาทิเช่น ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 3,915 คน ในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 3,103 คน ในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 2,929 คน ในปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 3,686 คน ขณะที่ในพื้นที่จังหวัดที่มีชายแดนเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน พบว่ามีจำนวนผู้มาคลอดบุตรที่โรงพยาบาลของไทยในจำนวนที่มากกว่าโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชั้นในของประเทศ อาทิเช่นโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดตาก อันเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ชายขอบติดกับประเทศพม่า ในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 6,109 คน ในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 6,550 คน ในปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 6,026 คน ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 5,692 คน ในปี พ.ศ. 2552 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 5,107 คน และในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวรวมทั้งสิ้น 3,143 คน (เปรมใจ วังศิริไพศาล, 2557: 88,104) และหากเด็กทั้ง 2 กลุ่ม คือ เด็กที่ติดตามผู้ปกครองเข้ามาทำงานในประเทศไทยและเด็กที่เกิดในประเทศไทยได้ใช้ชีวิตเติบโตและทำงาน มีระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทยที่ยาวนาน ซึ่งระยะเวลาที่ยาวนานดังกล่าวจะส่งผลต่อความสมัครใจในการเดินทางกลับประเทศต้นทางที่น้อยลง (ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย, 2556: 29)

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่พบว่ามี ความยากลำบากในการดำเนินชีวิต อันเนื่องจากการขาดเอกสารยืนยันสถานะบุคคล นั่นคือกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าว เด็กกลุ่มนี้ เป็นผู้ที่ไม่ได้รับสัญชาติไทยแม้ว่าจะเกิดและอาศัยอยู่ในประเทศมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยบางกลุ่มมีสาเหตุเนื่องจากการเกิดก่อนการมีทะเบียนราษฎร และเมื่อมีการสำรวจเพื่อบันทึกในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้เกิดการตกหล่นไม่ถูกสำรวจ หรือเนื่องจากบางกลุ่มไม่ได้ไปแจ้งเกิดกับทางราชการ หรือบางกลุ่มเกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการถอนชื่อออกจากทะเบียนราษฎรเนื่องจากพิจารณาแล้วพบว่าได้มาอย่างไม่ถูกต้อง (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2552: 105-106) จากสถิติของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และองค์การทุนสำหรับเด็กแห่งสหประชาชาติ ในปี พ.ศ. 2545 พบว่าผู้ที่ไม่มี สัญชาติไทย มีจำนวน 248,866 คน กระจายอยู่ในพื้นที่ 20 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดน่าน จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพะเยา และจังหวัดเลย (ธวัชวรรณ ยอดพยุง และนรรรัตน์ อาชวนิจกุล, 2547: 238) และจากสถิติในช่วงเดือนมีนาคม ปี

พ.ศ. 2556 พบว่า ชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย (เลข 13 หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข 6) และบุตรหลานที่เกิดในประเทศไทย (เลข 13 หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข 7) มีจำนวนทั้งสิ้น 332,422 คน กลุ่มคนไร้รัฐ (เลข 13 หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข 0) มีจำนวนทั้งสิ้น 281,938 คน เมื่อรวมคนทั้ง 2 กลุ่ม จะพบว่ามีจำนวนมากถึง 614,360 คน (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2556: 41) และแม้ในปัจจุบัน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำลังเร่งพิจารณาอพยพสัญชาติไทยให้กับคนกลุ่มดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ทางกรมการปกครอง สำนักทะเบียนกลาง ได้กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่บุตรของบุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยและอาศัยอยู่มานานที่มีได้เชื้อสายไทย และ เกิดในประเทศไทย ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 จำนวน 118 คน โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย (กรมการปกครอง, 2559: 1) แต่ทว่ากระบวนการดังกล่าวนั้นมีขั้นตอนและต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการ รวมถึงจำนวนของผู้ไร้สัญชาตินั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ปรากฏการณ์ของปัญหาการไร้สัญชาติจึงยังคงปรากฏอยู่

จากข้อจำกัดของกลุ่มเด็กผู้เป็นบุตรหลานของแรงงานต่างด้าว ที่โยกย้ายตามผู้ปกครองหรือครอบครัวจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงเข้ามาประกอบอาชีพ เนื่องด้วยเหตุการณ์ทางด้านการเมือง และสภาวะเศรษฐกิจ ต่างต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ อาทิเช่น เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งถูกล่อลวงหรือถูกนำเข้ามาโดยขบวนการค้ามนุษย์ เป็นผลให้เด็กต้องทำงานที่ไม่เหมาะสม ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรืออยู่ในธุรกิจทางเพศ แม้กระทั่งการถูกบังคับให้เป็นขอทาน (ฉวีวรรณ ยอดพุง และนรรรัตน์ อาชวนิจกุล, 2547: 229-230)

จากรายงานวิจัยของศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อธิบายถึงสาเหตุของการเข้าสู่การจ้างงานของเด็กไว้หลากหลาย กล่าวคือ มีสาเหตุที่มีความสำคัญมากที่สุดคือเรื่องของการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ รองลงมาคือ ต้องการรายได้ ต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ ไม่มีผู้อุปการะ (ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย, 2549: 114)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านสิทธิมนุษยชน ด้านความมั่นคง และด้านความต้องการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกันจึงจำเป็นต้องบูรณาการงานของทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน และชุมชน ฯลฯ เข้าด้วยกัน

เมื่อพิจารณาจากสาเหตุของการเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนเวลาอันควร หนึ่งในประเด็นที่มีความสำคัญคือเรื่องของการขาดโอกาสทางการศึกษา ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของสหประชาชาติ ได้ตกลงไว้ตามพันธสัญญา รวมถึงเป็นไปตามหลักการของการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ดังที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้กล่าวสุนทรพจน์ในเรื่องการศึกษาที่กรุงเจนีวา ว่า “คำถามไม่ได้อยู่ที่ว่าเราจะมั่งบประมาณสนับสนุนหรือไม่ แต่เป็นว่าเราจะไม่สนับสนุนได้หรือไม่” และทรงกล่าวว่า “ในขณะที่พวกเขาอยู่ในประเทศไทย เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่พวกเขาควรจะได้รับความรู้ และทักษะที่มีประโยชน์ต่อบทบาททางสังคมของเขาในอนาคต”

นอกจากนี้พระองค์ท่านยังมีบทสรุปเกี่ยวกับเด็กที่ยังไม่มีสัญชาติความว่า

ข้าพเจ้าขอกล่าวโดยสรุปว่า การศึกษาเป็นเรื่องของโครงการระยะยาว แต่ในขณะเดียวกัน ก็เป็นเรื่องเร่งด่วนอย่างยิ่ง เราไม่มีเวลาพอเพื่อรอผลจากการค้นหาหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าเด็กเหล่านี้ จัดอยู่ในประเภทคนที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพราะเด็กจะเติบโตขึ้นทุกวัน ๆ

(บางกอกโพสต์, 2545: 1)

อีกทั้งจากแนวคิดในเรื่องของทรัพยากรมนุษย์ ที่ตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และทวีความสำคัญมากขึ้นเมื่อรูปแบบการผลิตถูกผูกติดกับภาคการตลาด ที่ตัวเงินในรูปของกำไรขาดทุนเป็นเรื่องที่ไม่อาจมองข้าม การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างชาญฉลาดจึงกลายเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น การเตรียมความพร้อมในการให้โอกาสทางการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development: HRD) (จิตติมา อัครธิตพิงศ์, 2556: 18-20)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization: ILO) ซึ่งเป็นองค์กรที่ดำเนินงานเพื่อขจัดปัญหาและป้องกันการใช้แรงงานเด็ก ตระหนักว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยลดยุทธศาสตร์ดังกล่าว จึงได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การจัดให้มีการวิจัยเชิงลึกในพื้นที่ การระดมความคิดเห็นจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญตลอดจนผู้มีประสบการณ์ในเรื่องนี้ ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวรวมถึงแรงงานข้ามชาติให้มีความเหมาะสมชัดเจน และขยายขอบเขตให้กว้างขวางทั่วถึงมากขึ้น

ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2548: 1) คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้เด็กทุกคนในประเทศไทยได้เข้าเรียนในสถานศึกษาของไทยได้แม้ไม่มีหลักฐานประจำตัวใด ๆ ก็ตาม แต่จากสภาพความเป็นจริงในทางปฏิบัติมีโรงเรียนเพียงบางแห่งที่นำมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ที่มีแรงงานต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละสถานศึกษายังไม่เข้าใจนโยบายที่ชัดเจน อีกทั้งรัฐจะให้ความสำคัญกับการศึกษาที่จัดโดยภาครัฐมากกว่าการส่งเสริมรูปแบบการศึกษาที่หลากหลาย หรือเหมาะสมกับเด็กต่างชาติ นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาจากตัวเด็กต่างชาติและครอบครัวเองที่มีการย้ายถิ่นฐานบ่อย ฐานะยากจน ไม่มีค่าใช้จ่ายส่วนตัว บางคนต้องทำงานหารายได้ช่วยครอบครัว ตลอดจนปัญหาการปรับตัวเข้ากับเด็กไทยในชั้นเรียนด้วย

นายศุภชัย ใจสมุทร รองโฆษกรัฐบาลกล่าวต่อสื่อมวลชน เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ความว่า

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการศึกษาให้กับบุคคลที่ไม่หลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย โดยพบว่ามิบุตรที่ไม่มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าปีละ 5 พันคน ซึ่งมีบุคคลดังกล่าวไม่น้อยกว่า 1 แสนคน ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้สามารถเข้าโรงเรียนของรัฐและเอกชนโดยได้รับเงินอุดหนุนรายหัวเทียบเท่าเด็กที่มีสัญชาติไทย แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากมีจำนวนเพิ่มขึ้น 3 เท่าในระยะ 4-5 ปี ทั้งนี้องค์กรเอกชนไม่มีความพร้อมที่จะเปิดโรงเรียนเอกชนจัดตั้งการเรียนการสอนไม่ถูกต้อง เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเอง จึงไม่สามารถเทียบวุฒิ ในประเทศไทยได้ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ปัจจุบันพบว่า ศูนย์

การเรียนในลักษณะดังกล่าวมีทั่วประเทศกว่า 130 แห่ง จำนวน 98,000 คน หากปล่อยไว้เป็น ปัญหาต่อความมั่นคงของประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา 30 และนโยบาย ด้านการศึกษา เนื้อหาหลักเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและชนต่าง วัฒนธรรมประกอบกับไทยได้ลงนามรับรองอนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการจัดการเลือก ปฏิบัติทางเชื้อชาติไทย ในทุกรูปแบบ เพื่อให้รัฐสามารถตรวจสอบจำนวนเด็กและผู้สอนได้ รวมทั้ง กำกับและติดตามให้การสนับสนุนด้านวิชาการในการจัดการศึกษาแก่บุคคลกลุ่มดังกล่าวด้วย

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 8)

บุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ มีจำนวนไม่น้อยที่ต้องทำงานในลักษณะงานที่ไม่เหมาะสม กับสภาพของตนเอง เช่น ขอบตื้น สถานบริการทางเพศ หลายส่วนที่ถูกกดขี่เรื่องค่าแรงเรื่องชั่วโมงใน การทำงาน ไม่ได้รับสวัสดิการ ถูกทำร้าย ถูกละเมิดทางเพศ ซึ่งมีการรายงานข้อมูล ให้เห็นเป็นระยะ ะๆ เช่น การใช้บุตรแรงงานต่างด้าวในการค้ายาเสพติด การกระทำผิดทางอาชญากรรม บุตรแรงงาน ต่างด้าวกลายเป็นเป้าหมายหลักของขบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งกลไกในการคุ้มครองเด็กเหล่านี้ยังไม่ สามารถให้ความช่วยเหลือ ปกป้องเด็กเหล่านี้ได้ดีเท่าที่ควร การให้การศึกษาที่ถูกต้อง จะเป็น เครื่องมือที่สามารถทำให้บุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้มีทักษะในการเข้าถึงความรู้ ต่าง ๆ ในการใช้เป็น เครื่องมือในการปกป้องตนเองจากภัยดังกล่าวได้ รวมถึงเป็นการป้องกันภัยอันตรายและความสูญเสีย ต่อสังคมไทยโดยรวมด้วย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวยังมีโอกาสในการเข้าศึกษาเพียงร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับเด็กที่จดทะเบียน และหากเปรียบเทียบกับจำนวนบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีอยู่จริงใน สังคมไทย ก็จะเป็นสัดส่วนที่ลดน้อยลง (เปรมใจ วังศิริไพศาล, 2550: 6) ทั้งนี้เพราะปัญหาในการ เข้าเรียนในสถานศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน จาก รายงานการติดตามสถานการณ์การศึกษาของสถาบันรามจิตติ พบว่า การไม่ได้เข้าเรียนของเด็กเกิด จากปัญหาที่พ่อแม่ไม่รู้ข้อมูล ปัญหาค่าใช้จ่าย ปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรม ปัญหาการสื่อสาร และปัญหากลัวถูกจับกุม นอกจากนี้ในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่ง ก็เป็นอุปสรรคของ การศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว จากรายงานวิจัยของศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย พบว่า ความ ไม่ต้องการรับบุตรแรงงานต่างด้าวของผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งเป็นปัญหาของการศึกษาของบุตร แรงงานต่างด้าวด้วย

อย่างไรก็ดีในด้านการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนต่างด้าวมีการ ดำเนินการจัดการศึกษาแบ่งเป็น 4 ประเภท (บุบผา อนันต์สุชาติกุล, 2554: 54-84) ประกอบด้วย

1. การศึกษาในกระแสหลัก เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาโดยโรงเรียนที่อยู่ภายใต้ การดูแลของรัฐ มีการนำหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนจากส่วนกลางมาใช้ การศึกษากระแส หลักดังกล่าว แยกย่อยออกได้เป็นสองรูปแบบ ประกอบด้วย การศึกษาในโรงเรียนรัฐ และการศึกษา ในโรงเรียนรัฐขยายทางเลือกการศึกษาในโรงเรียนรัฐ มีรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาไทย เป็นหลักในการสื่อสาร ยึดรูปเนื้อหาวิชา สาระที่เรียนจากส่วนกลาง ขณะที่การศึกษาในโรงเรียนรัฐ ขยายทางเลือก มีลักษณะที่นำความต้องการของผู้เรียนมาประยุกต์โดยปรับเนื้อหาหลักสูตรให้ตรงกับ ความต้องการของกลุ่มนักเรียนมากขึ้น และโดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในการเรียน การสอนบุตรแรงงานต่างด้าวมาก่อน

2. โรงเรียนทางเลือก มีลักษณะการจัดการเรียนการสอนโดยองค์กรเอกชนและมูลนิธิ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองของบุตรแรงงานต่างด้าว อันเนื่องจากช่วงก่อนปี พ.ศ. 2548 ภาครัฐการที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนยังไม่มี ความชัดเจน ในเรื่องของการรับเด็กไร้สัญชาติและบุตรแรงงานต่างด้าวเข้าศึกษาในโรงเรียนรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและมูลนิธิต่าง ๆ จึงก้าวเข้ามาในช่วงเวลาดังกล่าว

3. โรงเรียนทางเลือกอิงระบบรัฐ แยกย่อยออกได้เป็น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย โรงเรียนทางเลือกที่พัฒนาตนเองเพื่อเข้าระบบรัฐ ศูนย์ฯ ที่พึ่งพิงโรงเรียน (School within School) และ ศูนย์การเรียนอิงการศึกษาอกระบบ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า โรงเรียนทางเลือกที่พัฒนาตนเองเพื่อเข้าระบบรัฐ มีลักษณะของศูนย์การเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนหรือมูลนิธิจนสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของตนเองเข้าสู่มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดได้ แต่ขาดงบประมาณจึงเข้าสู่ระบบโรงเรียนเอกชน (การกุศล) เพื่อขอรับการสนับสนุนรายหัว รูปแบบการจัดการศึกษาแบบศูนย์ฯ ที่พึ่งพิงโรงเรียน (School within School) มีเพื่อลดปัญหาที่เด็กไม่ได้รับวุฒิการศึกษาเนื่องเพราะเรียนที่ศูนย์การเรียนของเอกชน ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนเช่นนี้จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างโรงเรียนของรัฐและศูนย์การเรียนของเอกชน โดยโรงเรียนช่วยเหลือในเรื่องศูนย์การเรียนให้ได้มาตรฐาน แต่ศูนย์การเรียนเองก็ยังคงมีความยืดหยุ่นในเรื่องของครูผู้สอน และหลักสูตรที่สอน รวมถึงมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกัน รูปแบบศูนย์การเรียนอิงการศึกษาอกระบบ มีลักษณะการเรียนการสอนที่ประสานความร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในพื้นที่ จึงมีรูปแบบที่คล้ายกับการจัดการศึกษาแบบศูนย์ฯ ที่พึ่งพิงโรงเรียน

4. การศึกษานอกระบบ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาโดยรัฐ แต่ลักษณะการจัดการเรียนการสอนนั้นมีความยืดหยุ่นมากกว่าการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งในเรื่องของอายุผู้เรียน เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน

ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนจะมีความหลากหลาย แต่จากรายงานผลการวิจัยหลายแห่งระบุตรงกันว่ายังมีบุตรแรงงานต่างด้าวอีกไม่น้อยที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ว่าจะในรูปแบบใด โดยเฉพาะกลุ่มที่อพยพติดตามผู้ปกครองเข้ามาทำงาน และกลุ่มที่ต้องเป็นแรงงานเด็ก เช่น จากงานศึกษาวิจัยขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้ทำการศึกษาถึงโอกาสในการเข้ารับการศึกษานอกระบบของแรงงานต่างด้าวในกิจการประมง พบว่า โอกาสที่แรงงานจะเข้ารับการศึกษานั้นอยู่ในระดับต่ำมาก คือมีเพียงร้อยละ 17 เท่านั้น ที่สามารถเข้าศึกษาได้ เนื่องจากต้องทำงานไม่มีเวลา (ILO, 2549: 161-162) แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายเปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่างด้าว รวมถึงผู้ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรสามารถได้รับการศึกษา ตามมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม 2548 ก็ตาม แต่จากการศึกษาเบื้องต้นและการรายงานของหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่าในปัจจุบันการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในภาพรวมทั่วไปของ ทั้งประเทศ ยังมีปัญหาและข้อจำกัดอีกหลายประการที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข

เนื่องจากปัญหาบุตรแรงงานต่างด้าว เป็นปัญหาในระดับสากลที่หลาย ๆ ฝ่ายต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในประเด็นของสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของประเทศ ทำให้มีองค์กรต่าง ๆ มากมายทั้งจากประเทศไทยและต่างประเทศ ดำเนินการจัดหรือสนับสนุนให้กลุ่มต่าง ๆ จัดการศึกษา

ในลักษณะที่เรียกกันว่าศูนย์การเรียนรู้ ทั้งที่อยู่ในศูนย์อพยพและนอกศูนย์ กระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ซึ่งพบว่ามีความหลากหลาย ในรูปแบบวิธีการ เนื้อหา หลักสูตรการสอน เช่น บางแห่งใช้หลักสูตรของประเทศต้นทาง โดยไม่มีการสอนภาษาไทย บางแห่งใช้หลักสูตรเฉพาะที่องค์กรระหว่างประเทศพัฒนาขึ้นหรือเป็นหลักสูตรการฝึกอาชีพ ฝึกทักษะต่าง ๆ เมื่อเรียนแล้วไม่สามารถเทียบโอนผลการเรียนกับระบบการศึกษาของไทยได้ นอกจากนี้อาคารสถานที่บางแห่งเป็นห้องแถว โดยครูส่วนใหญ่เป็นพวกอาสาสมัครจากหลายแหล่ง ทั้งนี้เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่ได้กำหนดแนวปฏิบัติที่จะรองรับการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม ประสาน รวมถึงการควบคุม ดูแลการจัดการศึกษาประเภทนี้ ซึ่งเป็นประเด็นที่หลายฝ่ายต่างเห็นว่าหากปล่อยให้เป็นไปในลักษณะดังกล่าว อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ และปัญหาสังคมด้านอื่นอีกต่อไปได้

จากสถานการณ์ที่ปรากฏอยู่เช่นที่กล่าวมาข้างต้น พื้นที่จังหวัดสมุทรสาครเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีจำนวนบุตรแรงงานต่างด้าว ที่ยังขาดโอกาสด้านการศึกษาเป็นจำนวนมาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550: 9) อีกทั้งลักษณะทั่วไปของจังหวัดสมุทรสาคร ที่เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก อาทิเช่น อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล และอุตสาหกรรมต่อเนื่องประมง นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เพาะปลูกทำการเกษตร จึงเป็นสาเหตุหนึ่งส่งผลให้จังหวัดสมุทรสาครมีจำนวนแรงงานต่างด้าวได้รับอนุญาตทำงานสูงที่สุดในประเทศไทย คือ มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ๓ เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 จำนวน 143,353 คน (กรมการจัดหางาน, 2559: 11) มีจำนวนบุตรแรงงานต่างด้าว จำนวน 1,563 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ประจำปีการศึกษา 2558 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2559: 1) แต่หากพิจารณาจากตัวเลขคาดประมาณเด็กไร้สัญชาติ บุตรแรงงานต่างด้าว และเด็กไทยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครที่ถูกใช้แรงงานโดยมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานที่ระบุว่าไม่ต่ำกว่า 20,000 คน (ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย, 2549: 19) จึงยังเป็นจำนวนที่มีส่วนต่างอยู่สูงมากระหว่างเด็กที่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาและเด็กที่ต้องถูกใช้ให้ทำงานอย่างผิดกฎหมาย

แม้ว่าในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวจะได้รับความสนใจจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการอันเป็นหน่วยงานหลัก และหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน ที่จัดการศึกษาตามศูนย์ฯ การศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ในชุมชนแรงงานต่างด้าว แต่กระนั้นยังคงพบเห็นปัญหาด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว ทั้งที่เกิดจากทัศนคติของคนไทยที่เห็นว่าเป็นภาระ ปัญหาด้านการสื่อสาร และการที่ผู้ปกครองไม่让孩子เข้าสู่ระบบการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550: 13-14)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวเพื่อ ได้ทราบสถานการณ์ปัจจุบันในด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยของบุคคลากรทางการศึกษา เช่น ครู วิทยากร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน อันจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดทำนโยบาย/แผนงานการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ที่จะช่วยพัฒนา ส่งเสริมความรู้ ความสามารถเพื่อการพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิต และนำศักยภาพนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งได้ทราบสภาพปัญหา อุปสรรค และความ

ต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในการรับบริการการศึกษา อันจะเป็นแนวทางแนวทางแก่งานที่เกี่ยวของนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทาง/ แนวทางการบริการการศึกษา ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย และกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา/ การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยได้อย่างทั่วถึงและมีมาตรฐานต่อไป

คำถามในการวิจัย

1. สภาพการณ์ในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เป็นอย่างไร
2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว ในประเทศไทย เป็นอย่างไร
3. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ควรจะมีลักษณะอย่างไร เพื่อให้ตรงกับความต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษา “แนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย” มุ่งศึกษารายละเอียดของมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลของการดำเนินภารกิจในเรื่องดังกล่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาวិจัยเชิงลึกในพื้นที่ โดยการระดมความคิดเห็นจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้มีประสบการณ์ตรง ในเรื่องดังกล่าว ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวให้มีความเหมาะสมชัดเจน โดยมีรายละเอียดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษานี้ได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา โดยอาศัยกรอบแนวคิดในเรื่องของการจัดการศึกษาในระบบการจัดการศึกษา รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับบุตรแรงงานต่างด้าวและทฤษฎีการอพยพเข้าและการรับรู้โดยพิจารณาผลกระทบต่อสังคมเจ้าบ้าน เพื่อทำการสังเคราะห์เนื้อหาออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 สภาพการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
- 1.2 ปัญหาการรับบริการการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
- 1.3 ความต้องการการรับบริการการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ไทย

1.4 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

1.5 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้กำหนดพื้นที่การศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในกำกับของรัฐที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ในระดับประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้วจังหวัดสมุทรสาคร

3. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.1 ประชากรในการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ได้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวที่ศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรสาคร จากการบินทักข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่มีจำนวนนักเรียนที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าว รวมทั้งสิ้น 1,942 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 1,054 คน เป็นเพศหญิง 888 คน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของจำนวนนักเรียนที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าวจำแนกตามเขตพื้นที่อำเภอ พบว่า ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 963 คน เป็นเพศชาย 539 คน เป็นเพศหญิง 424 คน ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 178 คน เป็นเพศชาย 103 คน เป็นเพศหญิง 75 คน ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 801 คน เป็นเพศชาย 412 คน เป็นเพศหญิง 389 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 กลุ่มตัวอย่างนักเรียน ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครมีนักเรียนที่เป็นเด็กต่างด้าว รวมทั้งสิ้น 1,942 คน จากการคำนวณค่าทางสถิติตามสูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973, อ้างอิงใน อีรุฒิ เอกะกุล, 2543) พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทั้งหมด ต้องทำการเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือ เป็นบุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จนครบโดยมีรายละเอียดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 198 คน (เพศชาย จำนวน 111 คน เพศหญิง จำนวน 87 คน)

อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 37 คน (เพศชาย จำนวน 21 คน เพศหญิง จำนวน 16 คน)

อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 165 คน (เพศชาย จำนวน 85 คน เพศหญิง จำนวน 80 คน)

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครมีโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าว ทั้งหมด 48 แห่ง แบ่งออกเป็นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 48 แห่ง และสังกัดเทศบาล 2 แห่ง การคัดเลือกโรงเรียนเพื่อใช้ศึกษา จะดำเนินการเลือกตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) อันเป็นการแบ่งประชากรออกตามพื้นที่เขตการปกครอง 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอบ้านแพ้ว และ อำเภอกระทุ่มแบน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ดังกล่าวตามจำนวนที่ต้องการ เพื่อให้เกิดการกระจาย คือ อำเภอเมือง

สมุทรสาคร จำนวน 198 คน อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 37 คน และอำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 165 คน

3.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย

3.3.1 ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน

3.3.2 ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้แทน

3.3.3 องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

3.3.4 กลุ่มผู้ปกครองจำนวน 15 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 5 คน

3.3.5 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 2 คน

3.3.6 กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 15 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 5 คน

3.3.7 กลุ่มเด็กนักเรียน จำนวน 15 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 5 คน

3.3.8 กลุ่มคนในชุมชน จำนวน 15 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 5 คน

การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Criterion-based Selection) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกิดจากความรู้อย่างเข้าใจที่มีความลึกซึ้ง และตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

กรกฎาคม พ.ศ. 2554 - มีนาคม พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพการณ์ หมายถึง สถานการณ์หรือสภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาสำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

รูปแบบการจัดการศึกษา หมายถึง ความปรารถนาในการส่งเสริมการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ตามองค์ประกอบ 11 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านกฎหมายและนโยบาย การศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน ด้านสื่อการสอน ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านผู้ปกครอง และด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่

ด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน หมายถึง การจัดอบรมเตรียมความพร้อม ด้านวิชาการแก่ผู้เรียนก่อนเข้าเรียนจริง รวมถึงการเข้าค่ายเพื่อปรับความคิด ทักษะของผู้เรียน มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ด้านการติดตามและประเมินผล หมายถึง รูปแบบการประเมินผลในโรงเรียนมีความ ยุติธรรม มีความน่าเชื่อถือ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย มีความเหมาะสมกับพัฒนาการ/อายุ ของนักเรียน และระดับการศึกษา

ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน หมายถึง ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ที่โรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ อีกทั้งมีจำนวน เพียงพอต่อความต้องการ

ด้านการเรียนการสอน หมายถึง มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจ ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้สนใจเรียนมากขึ้น ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความสุข

ด้านเนื้อหาหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาการเรียนมีความเหมาะสม มีประโยชน์กับการนำไปประยุกต์ใช้ชีวิต มีความสอดคล้องตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

ด้านครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอน ถ่ายทอดความรู้ และมีความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เข้าใจในปัญหาและข้อจำกัด ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาการเรียน เป็นที่ปรึกษาปัญหาการเรียนอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการสามารถสื่อสาร พูดคุยกับได้อย่างไม่มีปัญหา

ด้านผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ดูแลติดตามผลการเรียนอย่างต่อเนื่องสอบถามปัญหาการเรียนเป็นประจำ ส่งเสริมสนับสนุนใสด้านการศึกษาและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทักษะการเรียน มีส่วนสนับสนุนการเรียน มีส่วนช่วยในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน

ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนมีความเหมาะสมดี หรือทางโรงเรียนมีการจัดเงินสนับสนุนการเรียนการสอน ทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรค/ปัญหา

ด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา หมายถึง กฎหมาย นโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับความต้องการในการศึกษา ไม่มีผลกระทบต่อ การเรียน และมีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเองของนโยบายการศึกษา

ด้านสื่อการสอน หมายถึง อุปกรณ์ที่ช่วยในการสอนมีความเหมาะสมกับการเรียน มีความครบถ้วนตามที่ต้องการ ช่วยให้เข้าใจบทเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร มีความเข้าใจง่าย ทันสมัย และตรงประเด็น

บุตรแรงงานต่างด้าว หมายถึง บุตรของบุคคลต่างด้าวที่บิดามารดาอพยพเข้าสู่ประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายหรือถูกกฎหมาย และได้ให้กำเนิดบุตร โดยที่ 1) เด็กเกิดและเติบโตในประเทศไทย 2) เด็กไม่ได้รับการจดทะเบียนเป็นพลเมืองของประเทศต้นทางและประเทศไทย และ 3) เด็กตัดสินใจพำนักอยู่ในประเทศไทยอย่างถาวร

แรงงานต่างด้าว หมายถึง ผู้ที่มีได้มีสัญชาติไทยและได้เดินทางเข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครของประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายและถูกกฎหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสถานการณ์ปัจจุบันในด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยของบุคคลากรทางการศึกษา เช่น ครู วิทยากร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน อันจะเป็นประโยชน์แก่งานที่เกี่ยวข้องที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดทำนโยบาย/แผนงานการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ที่จะช่วยพัฒนา ส่งเสริมความรู้ ความสามารถเพื่อการพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิต และนำศักยภาพนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ

2. ได้ทราบสภาพปัญหา อุปสรรค และความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในการรับบริการการศึกษา อันจะเป็นแนวทางแนวทางแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทาง/แนวทางการบริการการศึกษา ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

3. ได้รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยได้อย่างทั่วถึงและมีมาตรฐานต่อไป

4. ทำให้ทราบทิศทางการบริหารจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ที่เหมาะสม และตรงตามความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย เนื้อหาหลักสูตร ตลอดจนผู้ปฏิบัติการเรียนการสอนในสถานศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาของเอกชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยนั้น มีความเกี่ยวข้องกันอย่างเชื่อมโยงในหลายประเด็น เนื่องจากการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมหนึ่ง ๆ ย่อมเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับระบบของสังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะบุตรแรงงานต่างด้าวซึ่งเรื่องสำคัญของพวกเขาคือเรื่องการศึกษา ซึ่งหมายถึงอนาคตของบุตรแรงงานต่างด้าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการศึกษาวิจัย เพื่อสนับสนุนและสร้างความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
  - 1.1 นิยามความหมายของการศึกษา
  - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา
  - 1.3 ระบบการจัดการศึกษา
  - 1.4 แนวคิดระบบการเรียนการสอน
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุตรแรงงานต่างด้าว
  - 2.1 ความหมายของบุตรแรงงานต่างด้าว
  - 2.2 บุตรแรงงานต่างด้าวกับปัญหาทางการศึกษา
  - 2.3 นโยบายด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
  - 2.4 สถานการณ์การจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าวและแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย
  - 2.5 กรอบแนวคิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
3. ทฤษฎีการอพยพเข้าและการรับรู้อพยพโดยพิจารณาผลกระทบต่อสังคมเจ้าบ้าน (Theory of Immigrant Reception and Incorporation Talking Proper Account of The Impact of Host Societies)
  - 3.1 มิติหลักของลักษณะสังคมเจ้าบ้านที่ผู้อพยพเข้ามาปฏิสัมพันธ์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

โอกาสของการเข้าถึงการศึกษาต่างได้รับความสนใจอย่างมากทั้งในระดับประเทศและระดับสากล ดังพิจารณาได้จากผลการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนเมื่อ พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นการประชุมครั้งแรกที่จัดขึ้นที่ประเทศฝรั่งเศส (The First Global Education for All Meeting) เพื่อผลักดันให้เกิดความมั่นใจระหว่างประเทศสมาชิกยูเนสโกว่าจะมีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชนตามแต่ละช่วงวัย รวมถึงบุคคลที่มีฐานะยากไร้ คนชายขอบ และสตรี ที่มีใช้เพียงแต่แค่สามารถอ่านและเขียนได้ แต่ต้องสามารถใช้เหตุผลประกอบความคิดได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพื่อให้เกิดความสามารถดังกล่าวนับได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคน (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557: 5-6) ความพยายามเพื่อให้เกิดความมั่นใจในเรื่องดังกล่าวของนานาประเทศเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในเรื่องของโอกาสทางการศึกษา

การศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและมีความจำเป็นที่บุคคลทุกคนควรต้องได้รับโอกาสทางการศึกษา แต่ทว่าบุคคลนั้นมีความต้องการและความจำเป็นตลอดจนวัตถุประสงค์ที่มีความหลากหลาย รูปแบบของการจัดการศึกษาจึงมีการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความจำเป็นที่เกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสำคัญยิ่งของการศึกษาจึงขออธิบายเพิ่มเติมในส่วนของความหมายของการศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 นิยามความหมายของการศึกษา

เพื่อเอื้อให้เกิดความเข้าใจต่อประเด็นการศึกษา จึงขออธิบายความหมายของการศึกษา โดยประมวลจากความหมายที่มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

1.1.1 การศึกษา หมายถึง “ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม สร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ” (ราชกิจจานุเบกษา, 2543: 2)

1.1.2 การศึกษา หมายถึง “ การดำเนินกระบวนการเพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ อันรวมถึงทัศนคติและพฤติกรรมตามค่านิยมและคุณธรรมที่มีอยู่ในสังคม ” (Carter V. Good, 1973: 202)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การศึกษา เป็นกระบวนการของการเล่าเรียน ฝึกฝน อบรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา

1.2.1 แนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชน

การศึกษาเพื่อปวงชน หรือ Education for all (EFA) เป็นการนำหลักคิดในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการเปิดโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างทั่วถึงกับคน

ทุกกลุ่ม อันหมายถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียม อันเป็นสิทธิเบื้องต้นที่มนุษย์ทุกคนต้องได้รับ การศึกษาจัดได้ว่าเป็นหนึ่งในสิทธิขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของยูเนสโก (อรรรรณ นิมิตฺตง, 2552: 40)

ในปี พ.ศ. 2533 ประเทศไทยได้รับเลือกให้ใช้เป็นสถานที่จัดการประชุมด้านการศึกษาระดับโลก โดยการประชุมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันของประเทศผู้เข้าร่วมประชุม และได้มีการประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education) หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดประชุมขึ้นอีกอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการจัดประชุมที่ กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล โดยที่ประชุมได้จัดทำกรอบปฏิบัติการดาการ์ว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Dakar Framework for Action) ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาไว้ 6 เป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557: 10-13) ประกอบด้วย

1. การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education)
2. การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (University Primary/Basic Education)
3. การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (Meeting the Needs of Youths and Adults)
4. ยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)
5. ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)
6. คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

จากเป้าหมายที่มีการวางร่วมกันของประเทศสมาชิก อันรวมถึงประเทศไทยด้วยนั้น ได้มีการกำหนดกรอบเวลาที่จะต้องทำให้บรรลุตามเป้าหมาย ภายในปี พ.ศ. 2558 ตลอดช่วงเวลาที่ผ่าน มาประเทศไทยได้มีการออกกฎระเบียบใหม่เพื่อรองรับกับเป้าหมายดังกล่าว อาทิเช่น ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการยังได้ดำเนินการจัดทำโครงการร่วมด้วย เช่น การรณรงค์เรื่อง อัตรการรู้หนังสือ ผ่านโครงการทศวรรษการอ่านแห่งชาติ (พ.ศ. 2552-2561) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ลดจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555: 48)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการจัดทำรายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก: ประเทศไทย ขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน และเป็นการกระตุ้นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาระบบการศึกษาต่อไปได้ในอนาคต

1.3 ระบบการจัดการศึกษา

1.3.1 การจัดการศึกษาในระบบ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความหมายของการจัดการศึกษาในระบบ (Formal Education) ว่ามีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ชัดเจน รวมถึงวิธีการศึกษา หลักสูตร รูปแบบการวัดและการประเมินผล รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขของการสำเร็จ

การศึกษาในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจนแน่นอน และในปัจจุบัน การศึกษาในระบบ ได้จัดแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่ถูกจัดขึ้นไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา นั่นคือการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การศึกษาในระดับนี้ภาครัฐจะเข้ามาให้การสนับสนุนงบประมาณแก่สถานศึกษา เพื่อเอื้อให้เกิดโอกาสการเข้าถึงระบบการศึกษาอย่างทั่วถึงของคนทุกกลุ่ม

การศึกษาในระดับพื้นฐาน นับได้ว่ามีความสำคัญยิ่ง ดังจะเห็นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2550: 13) ได้ให้การรับรองในเรื่องของสิทธิทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ในหมวด 5 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ผู้ยากไร้ พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกเหนือจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ได้มีการระบุในเรื่องของสิทธิในเรื่องของการได้รับการศึกษาอย่างชัดเจนตามที่กล่าวถึงข้างต้นแล้วนั้น ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ได้มีการกล่าวถึงเรื่องของเสรีภาพทางวิชาการเช่นเดียวกัน (สภาพัฒนาการปฏิรูป, 2558: 12, 17, 20)

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษาและเพศสภาพ อายุ ความพิการ สภาพร่างกาย ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

โดยมีการให้คำอธิบายถึงสถานะของบุคคลว่าหมายรวมถึง ชาวจีนพันธุ์ และชนเผ่าพื้นเมืองด้วย

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย การเผยแพร่ ตามหลักวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง เท่าที่ไม่ขัดต่อ หน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและการวิเคราะห์ วิจัย คำพิพากษา คำวินิจฉัย คำสั่งของศาลโดยสุจริตตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง (เพราะถือเป็นการเรียนการสอนมีการอ้างอิงของหลักวิชาการ ไม่ใช่การกล่าวให้ร้ายให้เสียหาย)

ในหัวข้อสิทธิที่สำคัญ สิทธิในการได้รับการศึกษามีการระบุไว้ในหัวแรก โดยมีรายละเอียด

พลเมืองมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพและหลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกันกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ความถนัด ศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (โดยรัฐมุ่งให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพมนุษย์แต่ละคนให้เกิดความสำนึกในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีการสร้างความตระหนักรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย และเน้นความสำคัญของการศึกษารูปแบบต่างๆ)

ผู้ยากไร้ ผู้พิการ ทูพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิเหล่านี้ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน เพื่อให้ประชาชนเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ด้วยตนเองของการศึกษาทางเลือก เพื่อให้ประชาชน มีศีลธรรม มีการพัฒนาจิตใจและปัญญา

2. การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่สูงต่อจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ทั้งในสายสาขาวิชาชีพ และสายสาขาวิชาการ โดยมีลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาตามแต่ผู้เรียนสนใจศึกษา อันครอบคลุมถึงในระดับประกาศนียบัตรหรือระดับอนุปริญญาด้วย

นอกจากนี้ในภาค 4 อันเป็นเรื่องของการปฏิรูปประเทศและสร้างความปรองดอง ได้มีการตั้งเป้าหมายในการปฏิรูประบบการศึกษา โดย

1. ปรับปรุง “ระบบการพัฒนาเด็กปฐมวัย” ตั้งแต่ในครรภ์
2. ปรับปรุง “การอาชีวศึกษา”
3. ปรับปรุง “ระบบอุดมศึกษา” และ วิชาการรับใช้สังคม
4. พัฒนา “ระบบการเรียนรู้” โดยเน้นกระบวนการคิด การใช้เหตุผล การปฏิบัติ, การส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาการควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล
5. ปรับปรุง “ระบบการผลิต การพัฒนา และการประเมิน” ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา
6. พัฒนา “ระบบธรรมาภิบาล” ในวงการการศึกษา
7. ปรับปรุง “โครงสร้างการบริหารการศึกษา” ทั้งในระดับชาติ ระดับพื้นที่ และระดับท้องถิ่น
8. จัดทำ “ประมวลกฎหมายการศึกษา” เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปในทุกด้าน
9. ให้มี “คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ” อยู่ในกำกับนายกรัฐมนตรี

นอกเหนือจากระเบียบที่ตราขึ้นภายในประเทศแล้ว ยังคงมีกติการะหว่างประเทศ เช่น สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights: ICESCR) ที่ประเทศไทยลงนามเมื่อปี พ.ศ. 2542 อันมีสาระสำคัญเพื่อเปิดโอกาสทางการแก่ทุกคนให้เข้าถึงระบบการศึกษาอย่างไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงภาครัฐต้องให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดขึ้น อาทิเช่น การศึกษาในระดับประถมศึกษาต้องกำหนดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับและไม่มีค่าใช้จ่าย การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาทุกคนสามารถเข้าถึงได้ตามพื้นฐานของความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้ปกครองมีเสรีภาพที่จะเลือกสถานศึกษาที่เห็นว่าเหมาะสมได้ นอกจากนี้รัฐจะต้องดำเนินการพัฒนาระบบโรงเรียนด้วย

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child-CRC) มุ่งให้ความตระหนักเป็นพิเศษต่อเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และประเทศไทยลงนามในอนุสัญญานี้เมื่อปี 2535

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีความพยายามที่จะวางรากฐานด้านการศึกษาให้กับประชากรทุกกลุ่ม ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน คือมีอายุ 5 ปี โดยประมาณ จนกระทั่งวัยผู้ใหญ่ ก็ยังสามารถเข้าสู่การศึกษาในระบบที่สร้างขึ้นมารองรับได้อย่างหลากหลายตามแต่ความสนใจของแต่ละบุคคล

1.3.2 การจัดการศึกษานอกระบบ

ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) หรือเรียกว่า การศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษาออร์ปนัย ในบางประเทศใช้คำว่า การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) นั้นเป็นกิจกรรมการศึกษาซึ่งจัดบริการให้แก่ผู้ที่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระบบโรงเรียน โดยไม่จำกัดด้วย เพศ พื้นฐานการศึกษา การศึกษานอกระบบเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องต่าง ๆ เช่น ระเบียบ กฎเกณฑ์ หลักสูตร ระยะเวลาของกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีความหลากหลาย

การศึกษานอกระบบโรงเรียนยังรวมถึงกิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่จัดขึ้นสำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และรวมถึงเด็กและเยาวชนที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบโรงเรียน จึงได้คิดชื่อการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้นมา เพื่อให้สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทุกช่วงอายุ ดังนั้น คำว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงเป็นคำที่นำมาใช้ในหลายๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยบริบทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถอธิบายได้ใน 6 ด้าน (ฉลองศรี พลโยธา, ม.ป.ป.: 16-18) คือ

1. หลักความเสมอภาคทั่วถึง และเป็นธรรม
2. หลักการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชนและชุมชน
3. หลักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
4. หลักการยืดหยุ่น หลากหลาย และสอดคล้อง
5. หลักการบูรณาการหรือการรวมเข้ากันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
6. หลักการกระจายอำนาจ

กล่าวได้ว่า การศึกษานอกระบบ ถูกจัดขึ้นมาเพื่อรองรับบุคคลที่ผิดหวังจากการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยความผิดหวังดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากการไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาปกติได้ การไม่ได้รับความเป็นธรรม ขณะที่การศึกษานอกระบบมีลักษณะที่ยืดหยุ่น เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่เลือกว่า ไม่เลือกว่ารณะ ภูมิหลัง ตลอดจนเรื่องของสติปัญญา ความสามารถ ก็ไม่ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขในการเข้ารับการศึกษา เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสิ่งที่อยู่รอบตัว (วิจิตรศรีสอาน, 2532: 299-300) หากมองในมุมนักสังคมวิทยาจะเห็นว่า การศึกษานอกระบบได้กลายมาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ ความคิดที่ผู้ใหญ่ได้กระทำต่อเด็ก เยาวชน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จะรับบทบาทของผู้ใหญ่ในอนาคต

แนวคิดและหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในความหมายที่หลากหลาย อาทิเช่น การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นที่จะต้องหารูปแบบการศึกษาใหม่ที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่มีความหลากหลายได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุที่การศึกษานอกระบบมีโครงสร้างที่ไม่ตายตัว และมีความคล่องตัวมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน อันเป็นข้อได้เปรียบและเข้ามาอุดช่องว่างของความต้องการที่เกิดขึ้นได้ เช่น ความยืดหยุ่นด้านเวลาเรียน เนื่องจากเนื้อหาจะถูกจัดแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ให้เกิดความเหมาะสมกับเวลาและความจำเป็นของผู้เรียน ความยืดหยุ่นด้านสถานที่เรียน โดยกิจกรรมการเรียนการสอนอาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกสถานที่ ตามแต่ความเหมาะสม ความสะดวก และลักษณะของกิจกรรม ความยืดหยุ่นด้านตัวผู้เรียน ทั้งนี้เพราะเป็นบริการที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงวัย ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ความยืดหยุ่นของตัวผู้สอน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วผู้สอนจะมีความหลากหลาย อาจจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในอาชีพแขนงต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นครูที่สอนอยู่ในหน่วยงานนั้น ความยืดหยุ่นด้านวิธีการเรียน เพราะไม่จำเป็นต้องเรียนในห้องเรียนเท่านั้น ความยืดหยุ่นด้านผู้จัดบริการ ที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานที่สนใจสามารถดำเนินการจัดได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นหน่วยงานภาครัฐเพียงหน่วยงานเดียว เพียงแต่ต้องอยู่บนมาตรฐานที่กำหนด ความยืดหยุ่นด้านระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เนื่องจากจะเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติขึ้นมาแบบหลวม ๆ ไม่ตายตัว อันจะเอื้อให้เกิดการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของเหตุและผล แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการให้เกียรติซึ่งกันและกัน และมีอิสระในการเรียนรู้ แต่ต้องตอบสนองความต้องการของสังคมได้ (สุตใจ น้ำสมบุรณ์, 2539: 14)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบนั้นมีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลายของรูปแบบการศึกษา จึงสามารถนำมาประยุกต์ในหลักการได้หลากหลาย ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จึงเอื้อให้เกิดการพัฒนาตนเองตามสภาพความเป็นจริงของความต้องการในแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ดังเช่นแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต

ประเภทของการศึกษานอกระบบ

ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศได้จัดแบ่งประเภทของการศึกษานอกระบบไว้หลากหลายด้าน อาทิเช่น การจัดแบ่งประเภทตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การศึกษาด้านอาชีพ การศึกษาสำหรับพัฒนาชุมชนและสภาพแวดล้อม การศึกษาที่มุ่งสร้างสุขสมบูรณ์แก่ชีวิต การศึกษาด้านสุขภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคล (อัญชลี ธรรมะวิสิกุล, 2552: 1-2) การจัดแบ่งประเภทตามกิจกรรมที่จัด ตัวอย่างเช่น กิจกรรมด้านความรู้พื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ กิจกรรมด้านการฝึกทักษะที่มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นช่องทางประกอบอาชีพ กิจกรรมด้านข้อมูลข่าวสาร มุ่งเน้นให้ความรู้อันจะเป็นตัวเลือกเพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การจัดแบ่งตามสายสามัญ และสายอาชีพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2540: 5) หรือแม้กระทั่งการจัดแบ่งตามเกณฑ์พฤติกรรมที่ประสงค์จะก่อให้เกิดแก่ผู้เรียน (Knowles, 1950)

เมื่อผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับประเภทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบ่งได้โดยกว้างออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านความรู้พื้นฐาน เพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

2. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะอาชีพ เพื่อนำไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้ก่อให้เกิดการพึ่งตนเอง

3. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านข่าวสารข้อมูล ซึ่งให้ความรู้ทั่วไปและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความทันสมัยในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า การศึกษานอกระบบนั้นมีวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย จากข้อมูลที่ยกมานั้นถูกจัดแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้พื้นฐาน ด้านการฝึกทักษะ และด้านด้านข่าวสารข้อมูล

1.3.3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อรูปแบบการจัดการศึกษาแบบตามอัธยาศัยที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงความหมายของรูปแบบการจัดการศึกษานี้ในเบื้องต้นก่อน กล่าวคือ หากพิจารณาจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 วรรค 2 ได้ระบุไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกเหนือจากการให้ความหมายที่ยกกล่าวถึงข้างต้นแล้ว นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และนักการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลายท่านได้ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัยไว้มากมาย แต่สามารถกล่าวโดยสรุปความได้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นจากปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (Coombs, 1974) ดังนั้น กิจกรรมการศึกษานอกระบบจึงเป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต โดยธรรมชาติการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยเป็นการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน (สุนทร สุนันทชัย, 2523, ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์, 2540 และ Kleis, 1973) อันเกิดจากความต้องการและการเลือกวิธีการรับรู้ และเรียนรู้ของบุคคล โดยเน้นการปฏิบัติในกิจกรรม และศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ (ฉลองศรี ธิโยธา, 2544) การเรียนรู้ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเพื่อการศึกษา หรืออาจมีวัตถุประสงค์อื่น ตลอดจนการแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกัน เพื่อการแก้ปัญหาเฉพาะบุคคลหรือเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538)

แนวคิดและหลักการศึกษานอกระบบ

การศึกษานอกระบบ (Informal Education) หรือที่เรียกว่า การศึกษาธรรมชาติวิสัย การศึกษารูปนัย การศึกษาธรรมชาติวิสัย การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ฯลฯ เป็นการศึกษาที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน หรือการเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว สังคม ชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียน ไม่มีการสอน ไม่มีประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่แน่นอน จึงสามารถเรียนที่ไหนก็ได้

ไม่จำกัดเวลาเรียน ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และนันทนาการ จึงสามารถเรียนได้ตลอดเวลา และเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต อันเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดการศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงหลักการ 4 ประการ (กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน, 2544) ดังนี้

1. หลักความสัมพันธ์กับธรรมชาติ การจัดการศึกษาตามหลักการนี้มุ่งชี้ให้เห็นว่าในการจัดการศึกษานั้นต้องจัดให้เป็นไปตามธรรมชาติ สภาพของธรรมชาติจะมีคุณลักษณะ 4 ประการที่สำคัญ คือ ธรรมชาติมีความหลากหลาย ธรรมชาติมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ธรรมชาติที่มีการจัดการตัวเองได้ และธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง นั่นคือในการจัดการศึกษาตามอริยาศยานั้นต้องจัดให้ครอบคลุมและหลากหลายอย่างทั่วถึง โดยในการจัดการศึกษาตามอริยาศยานั้นต้องมีความหลากหลายของรูปแบบ จัดให้มีความสัมพันธ์กัน ผู้จัดเข้าไปจัดการให้น้อยที่สุดและจะต้องปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา

2. หลักการต้นทุนของชุมชน การจัดการศึกษาตามหลักการนี้ มุ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษานั้นให้ยึดชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องของสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรที่มีอยู่แล้วสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นั่นคือตามหลักการนี้จะมียอดประกอบหลักอยู่ 4 ประการ คือ

2.1 ทุนระบบนิเวศน์ (ทรัพยากร) การศึกษาตามอริยาศยานี้จะช่วยรักษาระบบนี้ไว้ให้คงอยู่ได้ ระบบนิเวศน์ หมายถึง ทรัพยากรของเรามีอยู่ ซึ่งปัจจุบันได้หายไปเกือบหมดแล้ว เช่น ดิบุก ไม้สัก หรือแม้แต่ดินที่เคียวพุดกัน เรื่องเทพารักษ์กับคนตัดไม้ เหล่านี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติตามอริยาศยานี้ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีตมีความหาย คนได้กินยอดไม้เป็นอาหาร นั่นแปลว่าต้องปลูกเลี้ยงต้นไม้ให้เจริญเติบโตจึงจะมียอดให้กิน ซึ่งมีต้นไม้เป็นจำนวนมากแต่ปัจจุบันเรากินผักกาดขาว ผักคะน้า กลายเป็นต้องตัดต้นไม้ทิ้งเพื่อทำร่องปลูกผัก

2.2 ทุนสังคมและวัฒนธรรม ระบบการศึกษาของเราได้รับมาจากที่อื่น การศึกษาในห้องเรียนเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาจากต่างประเทศ เช่น ใครมาไม่ทันเวลาตรงเวลา จะถูกทำโทษ เวลาของเราเป็น เช้า สาย บ่าย ค่า จริ่ง ๆ คนไทยเป็นคนตรงเวลา นิดที่ไรก็เจอทุกที ในต่างจังหวัดยังมีทุนเหล่านี้อยู่ เช่น พ่อตาย ยังมีน้องพ่อช่วยเลี้ยงดู และส่งเสริมต่อ ครอบครัวเป็นแบบครอบครัวขยาย มีการเลี้ยงดู ถ่ายทอดต่าง ๆ กัน สังคมปัจจุบันอ่อนแอเพราะแบบนี้ถูกทำลายเราไปยกย่องวัฒนธรรมอื่น ๆ จนวัฒนธรรมของเราหายไป

2.3 ทุนสติปัญญา ระบบนี้ดึงคนออกจากชุมชน โดยคนที่เรียนหนังสือได้ต้องออกมาเรียนต่อ ทำงานอยู่ไม่ได้ในชุมชนต้องเข้าสู่เมือง ในชนบทจึงเหลือแต่คนเรียนไม่เก่ง ผู้ชายบวชอยู่วัดบางคนทำไร่ ทำนา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญปลูกข้าวให้กิน แต่เป็นคนที่ถูกทิ้งแล้ว ถ้ามีการเรียนรู้ตามอริยาศยานี้ในชุมชน ชุมชนก็จะโตขึ้น ในสมัยโบราณคนในชุมชนจะปลูกพืชแต่ละครั้งคิด 2 เรื่อง คือ อยากรินอะไร และปลูกได้หรือไม่ ปัจจุบันภูมิปัญญาหายหมด ไม่ได้หมายความว่าในระบบไม่สำคัญแต่สำคัญบางเรื่อง เช่น ในวงการอุตสาหกรรมในระบบยังคงจำเป็นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่าพออยู่พอกินหมายถึงอะไร เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นเรื่องของการศึกษาตามอริยาศยานี้ทั้งสิ้น

2.4 ทุนเศรษฐกิจ เมื่อเอาเงินซึ่งเป็นทุนเงินตราลงในชุมชน ต้องสามารถทำให้ทุนทั้ง 3 ด้าน ที่กล่าวมาแล้วนั้นเกิดขึ้นมาได้ มิใช่เอาลงไปเพื่อเป็นทุนเศรษฐกิจจะล้มทั้งหมด นั่นคือ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้ยึดชุมชนเป็นฐานในการจัดการ

3. หลักการเชื่อมโยงและต่อเนื่อง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดการจัดการศึกษาไว้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งในการดำเนินงานตามหลักการนี้ที่สำคัญคือให้เอา “คน” มาเป็นตัวตั้งในการดำเนินงาน เพราะคนทุกคน บางคน หรือ เฉพาะคนจะต้องผ่านการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ หรือ 2 รูปแบบ หรือ 1 รูปแบบ แล้วแต่โอกาสของแต่ละคน แต่ทั้งนี้ทุกคนต้องผ่านการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งนั้น นั่นคือ การจัดการศึกษาและการเทียบโอนเป็นสิ่งจำเป็น และสถานศึกษาจะต้องจัดการทั้งเชิงรับและเชิงรุกให้กับคนทุกคนในชุมชน ภายใต้หลักการบูรณาการ

โครงสร้างของเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้อง เป็นไปตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่จะได้เรียนรู้ทั้งวิชาการ วิชาชีพ วิชาที่ชอบ และวิชาชีวิต

4. หลักความสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยตามหลักการนี้ต้องการที่จะให้ “คน” ได้รับการศึกษาเพื่อสนองความต้องการอย่างครอบคลุมทุกช่วงอายุของคนและทุกวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีวิต นั่นคือ ในการจัดการศึกษาตามหลักการนี้เน้นให้เห็นว่าการศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้กับคนได้เรียนรู้ตามวิถีชีวิตของเขาเอง ดังนั้น การกำหนดกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ อย่างเข้าไปจัดการให้มากนัก แต่เน้นความเป็นธรรมชาติ ความถูกต้อง และความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ

โดยสรุปการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยควรคำนึงถึงหลักการกว้าง ๆ ใน 2 ประเด็น คือ

1. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาเพื่อตัวของผู้เรียนเอง ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความอยากรู้ ความพึงพอใจที่จะเรียน ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการรับรู้ว่าการเรียนรู้ และจะได้ประโยชน์อะไรจากการเรียนรู้

2. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นวิถีชีวิตที่เรียนรู้จากวัฒนธรรม ประเพณี

ในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีกระบวนการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์โดยตรงของผู้เรียน หรือเกิดจากการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้จากบุคคลอื่นๆ จึงเป็นการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นระบบ ไม่มีรูปแบบกระบวนการที่แน่นอน การเรียนรู้ดังกล่าวจึงเกิดขึ้นได้ทั้งที่ผู้เรียนรู้ตัวและไม่รู้ตัว

ดังจะเห็นได้ว่า ระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้นมีความหลากหลาย กล่าวคือ มีการจัดการศึกษาแบบในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาแบบตามอัธยาศัย โดยแต่ละรูปแบบของการจัดการศึกษาต่างมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบการจัดการศึกษา แต่ทั้งหมดล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 แนวคิดระบบการเรียนการสอน

ในการดำเนินการเรียนการสอนอย่างมีระบบ จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ โดยระบบการเรียนการสอนได้ถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ตัวป้อน กระบวนการ ผลผลิต และกระบวนการติดตาม ประเมินผลและปรับปรุง (ผดุงชัย ภูพัฒน์, 12-15)

องค์ประกอบที่ 1 ตัวป้อน (Input) หมายถึง ปัจจัยที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำเข้าสู่ระบบ ประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร และ สิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนของการนำองค์ประกอบในเรื่องของหลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้เรียน ผู้สอน มารวมกันเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกิจกรรมที่อยู่ในขั้นตอนของกระบวนการ ประกอบด้วย การตรวจสอบและเสริมพื้นฐาน การสร้างความพร้อมในการเรียน โดยอาศัยเทคนิคการสอนต่าง ๆ หรือใช้กิจกรรมเสริมที่มีหลากหลายตามแต่ความเหมาะสม การทำแบบฝึกหัด การให้การเสริมแรง เช่น คำชมเชย และกระบวนการของการทบทวนสรุป

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outcome) หมายถึง ผลของกระบวนการนับได้ว่าเป็นปลายทางของกระบวนการที่มีการวางแผนไว้ในระยะแรกของการดำเนินการเรียนการสอน เช่น การปรับเปลี่ยนผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้น มีความเข้าใจ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ผลด้านพุทธิพิสัย อันมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาสาระที่เรียน ผลด้านจิตพิสัย อันมุ่งให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ที่เหมาะสมต่อเรื่องต่าง ๆ ผลด้านทักษะพิสัย เป็นผลที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความชำนาญ สามารถปฏิบัติสิ่งที่เรียนไปได้จริง เช่น งานช่าง ศิลปะ

องค์ประกอบที่ 4 ติดตามประเมินผลและปรับปรุง หมายถึง การวัดผลการเรียนการสอน ในกระบวนการต่างๆ ที่ผ่านมา การประเมินผลอาศัยเครื่องมือที่เรียกว่าแบบทดสอบ แบบทดสอบมีความหลากหลายตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบผลเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการช่วยสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม เช่น แบบทดสอบแบบอัตนัย แบบทดสอบแบบปรนัย การวัดผลโดยการสังเกต จัดลำดับ การประเมินค่า จัดลำดับ เป็นต้น

จากแนวคิดระบบการเรียนการสอน มีลักษณะของการดำเนินการเรียนการสอนที่มีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นระบบ และเกี่ยวเนื่องต่อกัน ดังนั้นผลลัพธ์สุดท้ายที่ปรากฏจึงเป็นผลรวมขององค์ประกอบ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องคำนึงและให้ความสำคัญต่อกันตอนต่างๆ อย่างทั่วถึงและจริงจัง

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุตรแรงงานต่างด้าว

กลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะ แตกต่างไปจากกลุ่มเด็กโดยทั่วไป ลักษณะเฉพาะดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากสถานะทางกฎหมายที่เด็กมีความแน่ชัด บางส่วนได้กลายมาสู่การเป็นบุคคลไร้สัญชาติ ไม่มีสถานะทางกฎหมายเนื่องจากผู้ปกครองไม่ได้ไปแจ้งเกิดกับประเทศต้นทาง เด็กบางส่วนกลายมาเป็นบุคคลที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย ลักลอบอยู่อาศัยตามพ่อแม่ผู้ปกครองของตนที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทย และลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของบุตรแรงงานต่างด้าวนอกเหนือจากประเด็นทางสถานะทางกฎหมายแล้ว ยังมีความเฉพาะในประเด็นของการเลี้ยงดูที่แฝงค่านิยมของประเทศต้นทาง ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น แนวความคิดที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวจึงควรพิจารณาในรายละเอียดที่มีข้อแตกต่าง

2.1 ความหมายของบุตรแรงงานต่างด้าว

ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ได้ระบุไว้ในมาตรา 4 ว่า คนต่างด้าวหมายถึง ผู้ซึ่งมิได้มีสัญชาติไทย ขณะที่จากการประชุมคณะรัฐมนตรีและมีมติเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ในเรื่องของการศึกษาว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษา ได้อธิบายถึงบุตรแรงงานต่างด้าวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย หมายถึง 1) เด็กที่ไม่มีใบสูติบัตร และทะเบียนบ้านของบุคคลที่มีสัญชาติไทย (ทร.14) 2) เด็กที่มีชื่อในทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อย หรือทะเบียนสำรวจบัญชีบุคคลในบ้าน 3) เด็กที่มีบัตรประจำตัวชนกลุ่มน้อย 4) เด็กที่มีหนังสือรับรองการเกิดที่ทางราชการออกให้ และเอกสารอื่น ๆ ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

2. เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ซึ่งหมายถึง เด็กที่ไม่มีเอกสารหลักฐานที่แสดงให้ทราบถึงสัญชาติ วัน เณ ปี เกิด และถิ่นที่อยู่ ที่ทางราชการออกให้

เปรมใจ วังศิริไพศาล (2557: 14) ได้ให้ความหมายของบุตรแรงงานต่างชาติไว้ว่า หมายถึง เด็กต่างชาติอายุ 0-18 ปี ในครอบครัวแรงงานต่างชาติไร้ฝีมือ 3 สัญชาติ (กัมพูชา พม่า และลาว) ที่ทำงานในประเทศไทย ทั้งที่มีสถานะตามกฎหมายและได้รับการผ่อนผันให้ทำงานชั่วคราวในประเทศไทย หรือแรงงานที่ไม่มีสถานะทางกฎหมาย

โดยสรุป ในงานวิจัยชิ้นนี้บุตรแรงงานต่างด้าว หมายถึง บุตรของบุคคลต่างด้าวที่บิดามารดาอพยพเข้าสู่ประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย และได้ให้กำเนิดบุตร โดยที่ 1) เด็กเกิดและเติบโตในประเทศไทย 2) เด็กไม่ได้รับการจดทะเบียนเป็นพลเมืองของประเทศต้นทางและประเทศไทย และ 3) เด็กตัดสินใจพำนักอยู่ในประเทศไทยอย่างถาวร

2.2 บุตรแรงงานต่างด้าวกับปัญหาด้านการศึกษา

เมื่อพิจารณาผ่านมุมมองด้านสิทธิมนุษยชนของกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งโดยพื้นฐานเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มเปราะบาง ซึ่งต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากพบว่าเด็กบางส่วนยังคงต้องเผชิญกับสภาพปัญหาด้านความมั่นคงในการดำรงชีวิต ความรุนแรงที่ผ่านมาจากสื่อ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หรือจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ขณะเดียวกันความสามารถในการดูแลปกป้องเด็กของครอบครัวที่ถดถอยลง ทั้งที่มีเหตุผลจากสภาพเศรษฐกิจที่ผู้ปกครองต้องออกมาทำงานนอกบ้าน การปล่อยให้เด็กอยู่ในความดูแลของผู้สูงอายุ หรือการเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ล้วนบั่นทอนความสามารถในการดูแล อบรม ปกป้องเด็กจากอันตราย ความรุนแรง อีกสภาพปัญหาหนึ่งที่เด็กต้องเผชิญคือการเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจของครอบครัว และบางส่วนเป็นเพราะผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เมื่อเด็กต้องเข้าสู่ระบบการจ้างงานในขณะที่ยังขาดวุฒิภาวะ จึงเป็นการเพิ่มโอกาสที่จะถูกละเมิดได้โดยง่าย (กระทรวงยุติธรรม, 2556: 69)

นอกจากนี้ ประเด็นปัญหาในเรื่องการเข้าถึงระบบการศึกษาก็ยังคงเป็นปัญหาที่เด็กต้องเผชิญ และเห็นได้อย่างชัดเจนในกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าว เพราะเรื่องโอกาสทางการศึกษาและเรื่องสัญชาติหรือสถานะทางกฎหมายถูกโยงเข้าด้วยกัน เด็กบางส่วนไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาได้ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ยังสามารถพบเห็นปัญหาที่สถานศึกษาปฏิเสธการรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติ

หรือเป็นบุตรของแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอยู่ในประเทศไทยเข้าเรียน หรือหากเข้าเรียนได้ แต่เมื่อสำเร็จการศึกษาจะไม่ได้รับใบรับรองวุฒิบัตร (ธันวา สิริเมธี, 2011) แม้กระทรวงศึกษาธิการจะมีนโยบายเปิดให้เรียนสำหรับทุกกลุ่มคน หรือที่เรียกว่านโยบาย Education for All ก็ตาม

2.2.1 ปัญหาการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยกับการได้รับสิทธิตามมาตรา 23

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องนี้ เตรียมรวมศูนย์พาบุตรแรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบการศึกษาไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในอนาคต นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องนี้ในการประชุมองค์การหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าที่ประชุมได้หารือถึงปัญหาการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว ตลอดจนเด็กไร้สัญชาติที่อยู่ในประเทศไทย เพื่อที่จะรณรงค์ให้เด็กที่กระจัดกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นจังหวัด สมุทรสาคร ตาก แม่ฮ่องสอน และกาญจนบุรี ฯลฯ ได้เข้ามาเรียนในระบบการศึกษาของไทย ทั้งนี้ เด็กเหล่านี้บางคนเกิดที่ประเทศไทย และพ่อแม่เป็นคนอพยพมาตั้งถิ่นฐานทำงานในประเทศไทย โดยจากการสำรวจตัวเลขเบื้องต้นพบว่ามมีเด็กไร้สัญชาติที่ต้องได้รับการศึกษามีอยู่ประมาณ 100,000 คน ซึ่งปัจจุบันพบว่าเด็กจำนวนนี้กว่าครึ่งที่เรียนอยู่ในระบบแล้ว แต่ปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขคือ เด็กส่วนที่เหลือ บุตรแรงงานต่างด้าวบางส่วนไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทยได้เช่นเดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดจากพ่อแม่ที่ต้องอพยพย้ายที่ทำงานบ่อยครั้ง ทำให้เด็กต้องย้ายที่อยู่ตามพ่อแม่ไปด้วย จึงทำให้เกิดศูนย์ที่สอนบุตรแรงงานต่างด้าวที่ตั้งโดยชาวต่างชาติขึ้น และทำการสอนโดยใช้ภาษาของชาตินั้น ๆ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้หารือกับฝ่ายความมั่นคงถึงแนวทางว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้บุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ ได้รับการศึกษาในระบบ ซึ่งจะเป็นผลดีกับเด็กเองและผลดีโดยส่วนร่วมของประเทศไทยด้วย

จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันพบว่าขณะนี้บุตรแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จะเรียนตามศูนย์ที่เปิดทำการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาถิ่นของตนเอง ทำให้เด็กไม่รู้จักภาษาไทย และจะมีปัญหาต่อการอยู่ร่วมกันในอนาคต ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้หารือร่วมกันว่าจะทำอย่างไรจึงจะจัดให้ บุตรแรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้เข้าสู่ระบบการศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนโดยระบบการศึกษาของประเทศไทยดีกว่าที่จะให้เรียนกับคนอื่นหรือเรียนตามศูนย์ต่างๆซึ่งจะเป็นปัญหากับประเทศไทยในอนาคต ผู้บริหารในกระทรวงศึกษาธิการกำหนดเป้าหมายหลักคือต้องการให้เด็กเหล่านี้ ได้เรียนรู้ภาษาไทยเพื่อจะได้มีความรักและเกิดความผูกพันกับประเทศไทยมากขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยต่อไปในอนาคต ดังนั้นแนวทางเบื้องต้นกระทรวงศึกษาธิการจะขอให้ศูนย์ที่เปิดสอนในปัจจุบันมาขึ้นทะเบียนเพื่อจะได้ใช้กฎหมายเดียวกับโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนอยู่ในขณะนี้ นั่นคือ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน รวมทั้งการมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นหน่วยงานหลักในการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเข้าไปกำกับดูแลศูนย์การศึกษาเหล่านี้ โดยตามนโยบายบุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้จะได้รับสิทธิทางการศึกษาเท่ากับเด็กไทย เพื่อไม่ให้เกิดความแปลกแยก (ไทยโพสต์, 2558)

บทสรุปต่อไปนี้เป็นสาระสำคัญของสาระสำคัญจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.3 นโยบายด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

สำหรับการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวและแรงงานข้ามชาตินั้น รัฐบาลไทยได้มีการดำเนินการพัฒนาเรื่อยมาเป็นลำดับ ดังเช่นในปี 2547 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2547) ได้จัดทำนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบโดยกลุ่มเด็กชนกลุ่มน้อย และเด็กไม่มีสัญชาติไทย เป็นเด็กด้อยโอกาสประเภทหนึ่งในหกประเภท ที่ระบุไว้ในนโยบายดังกล่าว และนโยบายเรื่องนี้ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 เพื่ออนุมัติหลักการของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานวัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นหลักการในการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย รวม 4 ข้อ ดังนี้

1. ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งเดิมเคยจำกัดไว้เฉพาะกับเด็กบางกลุ่ม และบางระดับการศึกษา เป็นการเปิดกว้างให้ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา ทั้งการรับเข้าเรียน ลงทะเบียนนักเรียน นักศึกษา และการออกหลักฐานการศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ

2. จัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว ให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาแก่กลุ่มบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้แก่เด็กไทย โดยของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนให้ได้รับงบประมาณเพิ่มเติมเพื่ออุดหนุนจัดการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย จำนวน 1,269 คน เป็นเงิน 6.5 ล้านบาท

3. ให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำฐานข้อมูล (เลขประจำตัว 13 หลัก) เกี่ยวกับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย เพื่อประโยชน์ต่อการจำแนกสถานะ รวมทั้งการอนุญาตและอำนวยความสะดวกให้เด็กและเยาวชนที่มีข้อกำหนด ระเบียบปฏิบัติ หรือมีกฎหมายควบคุมเฉพาะให้จำกัดพื้นที่อยู่อาศัย สามารถเดินทางไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรระดับนั้น ๆ โดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นครั้งคราว ยกเว้นผู้หนีภัยจากการสู้รบและบุคคลในความห่วงใย (POC)

4. ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนที่หนีภัยจากการสู้รบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ระเบียบดังกล่าวนี้ถือเป็นรูปธรรมของนโยบายด้านความมั่นคงของมนุษย์ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยเฉพาะการสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย รวมถึงให้หน่วยงานฝักอาชีพของทุกส่วนราชการยอมรับหลักฐานทางการศึกษาที่ออกให้แก่เด็กตามระเบียบนี้ ทั้งนี้รัฐบาลได้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็ก เช่น กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฯลฯ ทั่วไปพิจารณาดำเนินการออกระเบียบให้สอดคล้องกับระเบียบของกระทรวง ศึกษาธิการด้วย

นอกจากนี้ ยังให้กระทรวงมหาดไทยสำรวจจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 เพื่อใช้เป็นข้อมูลจัดทำเลขประจำตัว 13 หลัก ให้แล้วเสร็จภายใน 2 เดือน

2.4 สถานการณ์การจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าวและแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย

จำนวนเด็กและเยาวชนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ปรากฏตัวเลขที่ชัดเจนแน่นอนเนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของระบบทะเบียนในเรื่องนี้ ข้อมูลเท่าที่ปรากฏ เช่น จากสำนักทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย (สำนักทะเบียนราษฎร, 2548) ระบุว่าในปี พ.ศ. 2547 จากการจดทะเบียนครอบครัวของแรงงานต่างชาติไร้ฝีมือ พบว่ามีเด็กอายุ 0-15 ปี จำนวน 93,082 และในปี พ.ศ. 2549 จากข้อมูลชนกลุ่มน้อย และประชากรต่างชาติจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ที่มาจดทะเบียนประวัติ (ทร 38/1) แสดงว่ามีเด็กและเยาวชนอายุ 5-18 ปี ประมาณ 2.5 แสนคน กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ

ในด้านการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนต่างด้าว มีการดำเนินการแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

ประเภทที่ 1 คือ การศึกษาที่จัดโดยรัฐซึ่งให้บุตรแรงงานต่างด้าวเรียนรวมอยู่กับเด็กไทย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมจากรายงานของ สพฐ. พบว่าในปี 2548 มีเด็กเหล่านี้จำนวน 53,003 คน กระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น ในปี พ.ศ. 2551 เขตพื้นที่การศึกษา 2 ของจังหวัดตากมีนักเรียนต่างด้าว และชนเผ่าต่าง ๆ อยู่ 17,000 คน ใน 88 โรงเรียน อย่างไรก็ตามผลการสำรวจของศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชียที่ดำเนินการ ในปี พ.ศ. 2545-2546 พบว่าบุตรแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในระบบโรงเรียนเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าจำนวนบุตรแรงงานต่างด้าวที่เรียนอยู่ในศูนย์การเรียน ซึ่งจัดโดยองค์กรต่าง ๆ

จากการศึกษาถึงโอกาสทางการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย พบว่าเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมานาน ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน พ่อแม่เห็นความสำคัญของการศึกษาและพบว่าเด็กกลุ่มนี้ มีความเอาใจใส่การเรียน มีการเรียนอยู่ในระดับดี

ประเภทที่ 2 คือ การศึกษาที่จัดโดยองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นองค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรทางศาสนา ในประเทศไทย และจากต่างประเทศ หรืออื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่จัดเป็นศูนย์การเรียน จากรายงานของ 12 เขตพื้นที่การศึกษา มีจำนวนศูนย์การเรียน 88 ศูนย์ มีนักเรียน 15,855 คน ครูผู้สอน 981 คน เป็นครูสัญชาติไทย 130 คน ต่างชาติ 851 คน ซึ่งการจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนดังกล่าว มีความแตกต่างหลากหลายกันไปทั้งในเรื่องรูปแบบ วิธีการ ภาษาที่ใช้ รวมถึงหลักสูตรการเรียนการสอน ที่ยังขาดระบบและกลไกที่จะประสาน กำกับ ติดตามประเมินผล เป็นเหตุให้หลายฝ่ายกังวลถึงปัญหาด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ

สำหรับเด็กที่อยู่ในศูนย์อพยพ ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทยนั้น องค์กรเอกชนต่างประเทศเป็นผู้ดูแลจัดการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และฝึกอบรมวิชาชีพ

อย่างไรก็ตามข้อมูลจากหลายแห่งระบุตรงกันว่ายังมีเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้อีกไม่น้อยที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ว่าจะในรูปแบบใด โดยเฉพาะกลุ่มที่อพยพติดตามผู้ปกครองเข้ามาทำงาน และกลุ่มที่ต้องเป็นแรงงานเด็ก เช่นที่จังหวัดสมุทรสาครซึ่งพบว่าบุตรแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้เรียนมีถึง 61.5% โดยเด็กกลุ่มนี้ต้องช่วยผู้ปกครองหารายได้เฉลี่ยประมาณ 6-7 วัน/สัปดาห์

นอกจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยหลักที่รับผิดชอบด้านการศึกษา แล้วยังมีหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการในส่วนที่ที่เกี่ยวข้องอีกหลายหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพหลักในเรื่องการจดทะเบียนของคนต่างด้าว กระทรวงกลาโหมในเรื่องการบริหารยุทธศาสตร์ กระทรวงแรงงานในเรื่องของการขึ้นทะเบียนแรงงาน กระทรวงสาธารณสุขในเรื่องการจดทะเบียนการเกิด การบริการทางการแพทย์และอนามัยเบื้องต้น การวางแผนครอบครัว กระทรวงวัฒนธรรมในเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในเรื่องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนและครอบครัว สำหรับหน่วยงานที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ที่เข้ามาดำเนินการในระดับพื้นที่มีทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอีกหลายองค์กร

ในระยะ 1-2 ปีที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาการดำเนินงานในเรื่องการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น ในเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 จังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีเด็กกลุ่มดังกล่าวอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง ฝ่ายการศึกษา ได้ร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ ได้ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยการริเริ่มการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดให้มีการสำรวจข้อมูลเด็กและเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ให้ความความละเอียดมากขึ้น ครอบคลุมการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากที่เรียนอยู่ในโรงเรียนของรัฐ ทั้งในเรื่องขององค์กรที่จัดการศึกษา องค์กรที่สนับสนุน ผู้สอนหลักสูตร อาคารสถานที่ และอื่น ๆ มีการจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบนโยบาย เกิดความเข้าใจ ไว้วางใจ ทราบความเคลื่อนไหวซึ่งกันและกัน มีการจัดหลักสูตรการสอนภาษาไทยที่สามารถเทียบโอนเข้าสู่ระบบโรงเรียนเป็นการเฉพาะ รวมถึงจัดการอบรมให้กับครูที่สอนภาษาไทยในศูนย์การเรียนทุกแห่ง

สำหรับการศึกษาในรูปแบบโรงเรียน นอกจากการจัดสรรทุนการศึกษา สื่อ อุปกรณ์และอื่น ๆ ให้แก่เด็กกลุ่มนี้แล้ว ยังได้มีการพัฒนาการเรียนการสอน แบบที่สอนหลายภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาพม่า ภาษาอังกฤษ เพื่อให้เด็กพม่ารู้ภาษาไทย เด็กไทยรู้ภาษาพม่า นอกจากนั้นในบางพื้นที่การศึกษาได้จัดตั้งหน่วยประสานการดูแลจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเด็กดังกล่าว รวมทั้งศูนย์ภาษาพม่า และภาษากระเหรี่ยง โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชน ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาประจำอยู่ที่สำนักงานฯ และจากผลการศึกษาสภาพการณ์การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ได้เป็นข้อมูลให้กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำร่างประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์การเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าว เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของการดำเนินการเรื่องนี้ ให้เป็นไปอย่างมีระบบต่อไป

สรุป สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวและแรงงานต่างด้าว จึงมีลักษณะของความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ นั่นก็คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ องค์กรระหว่างประเทศ ที่ให้ทุนสนับสนุนในการจัดจ้างครูผู้ช่วยที่สามารถใช้ภาษาของเด็กได้ เช่น ภาษาพม่า และภาษามอญ เป็นต้น รวมถึงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายใน

ส่วนของ ค่าเดินทาง การจัดรถรับ-ส่ง ระหว่างชุมชนที่พักของเด็กและสถานศึกษา โอกาสของบุตร แรงงานต่างด้าวในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทยในภาพรวมจึงมีแนวโน้มที่ดี (มูลนิธิพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน, 2558) แต่ทว่าในเรื่องของรายละเอียดต่างๆ เช่น เนื้อหาของบทเรียนที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ หรือเป็นสิ่งที่ตรงกับความต้องการของเด็กหรือไม่นั้น ยังคงต้องได้รับการศึกษาต่อไป

2.5 กรอบแนวคิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

กรอบแนวคิดอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นกรอบแนวคิดที่มีพื้นฐานการมองเรื่องสิทธิของเด็กกว่า ไม่ว่าจะเด็กที่เกิดมาจะมีสัญชาติใดหรือเป็นเด็กไม่มีสัญชาติก็ตาม แต่เด็กทุกคนก็เป็นสมาชิกหนึ่งของมนุษยชาติ ดังนั้นเด็กและเยาวชนชนต่างด้าวก็ควรจะได้รับสิทธิตามกรอบแนวคิดดังกล่าวนี้เช่นกัน

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กปี พ.ศ. 2535 (Convention on the Right of the Child 1992) ได้สรุปในเรื่องสิทธิหลัก ๆ ได้ 4 ด้าน คือ

1. สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือ ดูแล ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข คือ ได้รับความรู้และบริการด้านสุขภาพอนามัย ได้รับวัคซีน การดูแลป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการมีมาตรฐาน การดำรงชีวิต คือได้รับสารอาหารเพียงพอ มีน้ำดื่มที่สะอาด และมีที่อยู่อาศัยที่ถูกลักษณะ
2. สิทธิที่จะได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ หมายถึง สิทธิที่จะได้รับการศึกษา การพักผ่อน และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม
3. สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง ดูแลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ หมายถึง เด็กจะต้องได้รับการดูแล ไม่ให้ถูกทอดทิ้ง มีโอกาสได้อยู่ร่วมกับครอบครัว ได้รับการปกป้องให้พ้นจากการถูกกดขี่ เอารัดเอาเปรียบ และการทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจ
4. สิทธิในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม หมายถึง เด็กมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสาร และสิทธิที่จะเลือกนับถือศาสนาและปฏิบัติกิจกรรมตามความเชื่อ (อมรทิพย์ อมรภิบาล, จิราพร วรเสน, 2544)

เมื่อพิจารณากรอบแนวคิดนี้แล้ว ประเทศไทยในฐานะประเทศภาคีของอนุสัญญาดังกล่าว จึงควรต้องจัดให้เด็กและเยาวชนได้รับสิทธิให้ครบถ้วนตามสิทธิดังกล่าวข้างต้น

3. ทฤษฎีการอพยพเข้าและการรับรู้พหุโดยพิจารณาผลกระทบต่อสังคมเจ้าบ้าน

(A Theory of Immigrant Reception and Incorporation Talking Proper Account of The Impact of Host Societies)

ในการทบทวนผลงานวิจัยของนักวิชาการหลายสาขาในเรื่องนี้ Jeffrey G. Reitz (2002: 1007) ได้สรุปว่า ทฤษฎีการอพยพเข้าและการรับรู้พหุโดยพิจารณาผลกระทบต่อสังคมเจ้าบ้านนี้ใช้อธิบายถึงผลกระทบที่มีของผู้อพยพเข้าต่อสังคมเจ้าบ้าน โดยใช้ 4 มิติหลักของลักษณะสังคมประเทศไทยในฐานะเจ้าบ้านที่ผู้อพยพได้เข้ามาปฏิสัมพันธ์ด้วย ดังนี้

3.1 มิติหลักของลักษณะสังคมเจ้าบ้านที่ผู้อพยพเข้ามาปฏิสัมพันธ์

3.1.1 ความเกี่ยวพันทางชาติพันธุ์และเชื้อชาติในสังคมเจ้าบ้านก่อนการอพยพเข้า (Pre-existing Ethnic and Race Relation in Host Societies)

ในมิตินี้เกี่ยวข้องกับระหว่างชาติพันธุ์และกลุ่มทางเชื้อชาติในสังคมเจ้าบ้านที่มีอิทธิพลในการต้อนรับผู้อพยพเข้ามารายใหม่ ทิศนคติทางชาติพันธุ์ของก่อนและการแบ่งเขตแดนในระหว่างกลุ่มรวมทั้งการกำหนดฐานะสูงต่ำเป็นตัวกำหนดกรอบใหญ่ทางสังคมซึ่งกระบวนการบูรณาการดำเนินไปได้ สภาพดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดกลไกหรือสถาบันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กฎหมาย นโยบายขององค์กรและแนวปฏิบัติ กลุ่มผลประโยชน์และวัฒนธรรมชนทั่วไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อกลุ่มผู้มาใหม่ทั้งในแง่เป็นช่องทางโอกาสและเป็นเงื่อนไขข้อจำกัด และเป็นการกีดพวกเขาไปด้วย ซึ่งโฉมหน้าของเจ้าบ้านได้มีการปลูกฝังและเตรียมจนเป็นระเบียบแผนแล้วนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบบางประการ เช่น ในกรณีสหรัฐอเมริกาประวัติศาสตร์ของการแบ่งแยกกันอยู่จากกัน (Segregation) และการแบ่งขั้วระหว่างผู้อพยพตามสีผิวหรือชาติพันธุ์ (Racial Polarization) ซึ่งจะมีทั้งการกลืนกลายเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเจ้าบ้านหรือแบ่งแยกและสงวนไว้ซึ่งภูมิหลังเดิมของตนซึ่งการเกิดการแบ่งขั้วทางเชื้อชาติมักจะเกิดในกลุ่มคนรุ่นที่ 2 ภายในกลุ่มผู้อพยพชนกลุ่มน้อยในขณะที่เด็กต่างชาติที่เกิดในประเทศเจ้าบ้านก็อาจสงวนความดั้งเดิมทางอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไว้ได้ถ้าได้รับการอบรมและมีแหล่งข้อมูลเพียงพอ และในการสังกัดเป็นสมาชิกสังคมเจ้าบ้านของผู้อพยพนั้นอาจใช้ทางเลือกตามศักยภาพโดยยึดถือภูมิหลังทางเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์แนวคิดที่มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ คือ แนวคิดกลืนกลายที่แบ่งออกเป็น ส่วน ๆ (The Concept of Segmented Assimilation) แนวคิดเรื่องการรับวัฒนธรรม (Acculturation)

ผลกระทบของผู้อพยพในเรื่องเศรษฐกิจและสังคมถูกทำให้เป็นรูปร่างขึ้นไม่เฉพาะลักษณะพิเศษของผู้อพยพเองเท่านั้น แต่โครงสร้างพื้นฐานของสังคมที่ผู้อพยพเข้ามามีส่วนร่วมด้วยก็มีส่วนเช่นกัน สิ่งสำคัญของลักษณะพิเศษของสังคมเจ้าบ้านที่เพิ่มความเอาใจใส่และการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ความสนใจในผลกระทบของสังคมเจ้าบ้านในเรื่องผู้อพยพสะท้อนการยอมรับความจริงที่ว่า การอพยพในระบบนานาชาติเป็นกระบวนการโลกที่เพิ่มขึ้นและกำลังดำเนินไป เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเป้าหมายของผู้อพยพที่แผ่ขยายการเป็นสมาชิกในชาติที่เพิ่มขึ้นชัดเจนว่ากระบวนการทางสังคมซึ่งผู้อพยพได้รับและเลื่อมประสานไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมเป้าหมายของพวกเขาเช่นกัน ผู้อพยพในวันนี้ถูกเรียกว่าผู้อพยพรุ่น 2 เข้าสู่สังคมเจ้าบ้านซึ่งแตกต่างมาก ๆ จากการรับผู้อพยพรุ่นแรก เช่น การตั้งถิ่นฐานของผู้อพยพใน แคลิฟอร์เนีย ฟลอริดา และเท็กซัส มีภาวการณ์เผชิญหน้าไม่เหมือนในนิวยอร์กและสังคมตะวันออกอื่น ๆ ของบทบาทเจ้าบ้านต่อผู้อพยพก่อนหน้านี้ ประสบการณ์ของผู้อพยพค่อนข้างจะเผชิญหน้าแตกต่างตามประเทศปลายทาง อย่างเช่นสังคมผู้อพยพดั้งเดิมของสหรัฐ แคนาดา และออสเตรเลีย ความแตกต่างจะมากขึ้นจากพวกผู้อพยพที่ใหม่

การพัฒนาทฤษฎีการอพยพเข้าและการรับรู้ผู้อพยพโดยพิจารณาผลกระทบต่อสังคมเจ้าบ้านช่วยเหลือมุมมองโดยเทียบเคียงข้ามเมืองหรือชาติในสังคมชาติเดียว ข้ามสังคมหรือข้ามช่วงเวลาที่แตกต่างกันไม่หมดเท่านั้น ผลกระทบของลักษณะพิเศษของสังคมเจ้าบ้านได้ถูกลงความเห็นจากหลักฐานการตั้งถิ่นฐานเดียวในความเป็นจริงนั้น 6 บทความนี้ มีเพียงหนึ่งที่เป็นการ

ศึกษาเทียบเคียงโดยตรง นอกจากนั้นจะเป็นการสำรวจเทียบเคียงหรือจุดอ้างอิงและการเก็บรวบรวม สัดส่วนของกรวิจัยเทียบเคียง ซึ่งจะพบได้ในบทความที่ 9 ถึง 18 ความแตกต่างข้ามชาติบ่อยครั้งได้ เพิ่มประเด็นความหมายบ่อยครั้งไม่เพียงแต่แยกแยะในฐานะที่เป็นสิ่งสำคัญ ในการโต้เถียง ภายในประเทศที่รับ ต่อมากระจกแห่งความขัดแย้งค่านิยมโดยทั่วไป ในบริบทเฉพาะซึ่งทำให้เห็น ความสนใจจากประเด็นความสำคัญการเทียบเคียงข้ามประเทศ ในอีกทางหนึ่ง สิ่งนี้อาจจะยากที่จะ ปลุกฝังมุมมองการเทียบเคียงวาทกรรมชาติที่มีอยู่จริง

Kasinitz Mollenkopf and Waters (2012: 1358-1359) ได้ใช้ข้อมูลสนามจากเมือง นิวยอร์ก เพื่ออธิบายว่าความจริง คือ ความซับซ้อนที่มากกว่า และไม่บังคับด้วยทางเลือกที่ลำบาก เช่นนั้น เด็ก ๆ ของชนกลุ่มน้อยผู้เกิดนอกประเทศอาจจะได้รับผลประโยชน์จากแบบปฏิบัติชนกลุ่ม น้อยทางเชื้อชาติภายในสังคม Native Born ขณะที่ยังคงรักษาลักษณะที่แตกต่างไว้ได้ และได้รับ การอบรมบ่มเพาะทางวัฒนธรรมในเรื่องของประเทศดั้งเดิม โดยเฉพาะในนิวยอร์กที่ประตูของ ประวัติศาสตร์ สำหรับผู้อพยพหนึ่งล้านของอเมริกา และมีอยู่ทั่วไปในความซับซ้อนที่เป็นไปได้ สิ่งแวดล้อม มีอยู่กับความรู้สึกของการผจญภัยอย่างสร้างสรรค์ที่ด้านทานรูปแบบอนุรักษ์นิยม ข้อมูล ส่อให้เห็นว่าเด็ก ๆ ของผู้อพยพชนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติไม่เป็นกลุ่มที่มีปัญหาสูง

ประสบการณ์ของพวกเขาในเรื่องของการเปิดเผยสู่ชนิดทางเชื้อชาติของพวกเขาเอง ที่โครงสร้างโดยสังคัมที่กว้างกว่า แต่พวกเขาก็ได้ค้นหาแหล่งข้อมูลที่ใช้ประโยชน์ได้สำหรับการสำเนา ประสบการณ์เหล่านั้นด้วยเหมือนกัน ทั้งภายในชนกลุ่มน้อย Native-born และแบบปฏิบัติชุมชน ผู้อพยพเอง

Kasinitz and Boyd (2014: 1502-1510) ได้ช่วยให้ภาพถนนแห่งความหวังสำหรับการ วิจัยเทียบเคียง ซึ่งข้อมูลของการก่อตั้งชุมชนได้กลายมาเป็นความไม่แน่นอน การวิเคราะห์ เทียบเคียงของการรวมกำลังด้านที่พักของผู้อพยพภายในพื้นที่เขตเมืองของสหรัฐอเมริกา โดย Richard Alba, John Logan and Brian Stults แสดงให้เห็นว่า ขอบเขตซึ่งรูปแบบของจุดหมาย ปลายทางผู้อพยพดั้งเดิมเหล่านี้ใน New York และในเขตเมืองตะวันออกได้ถูกกระทำซ้ำในจุดหมาย ปลายทางการข้ามประเทศของผู้อพยพเพิ่มเติม โดยเฉพาะชุมชนกลุ่มน้อยชาวเอเชียที่มั่งคั่ง ที่เก็บ ความผูกพัน (ผูกมัด) ที่อยู่อาศัยชุมชน ชาติพันธุ์ที่เป็นไปได้ แม้ว่าหลังจากความเคลื่อนไหวทางรายได้ หรืออาชีพที่สูงขึ้นสิ่งเหล่านี้ก่อชุมชนเอเชียขึ้น และมีอิทธิพลเหนือการอบรมและประสบการณ์ของ ผู้มาใหม่

การกลืนกลายได้สูญเสียความหมายของมันเอง และแทนที่มัน ซึ่งอาจจะเป็นความพอใจ ที่จะพูดในรูปแบบที่หลากหลายและแตกต่างที่เพิ่มขึ้นจากการรับผู้อพยพใหม่ ค่อนข้างจะชัดเจนว่า จุดยืนของการรับผู้อพยพ รูปแบบของความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ก่อนการอพยพเข้า คือ จุดเริ่มต้นของวิกฤติสำหรับการนิยามสังคัมเจ้าบ้าน

3.1.2 ตลาดแรงงานและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Labour Markets and Related Instruction)

มิตินี้มุ่งประเด็นใน 2 หัวข้อ คือ 1) การศึกษาการรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวของผู้อพยพ และ 2) การขยายหนทางสำคัญโดยการศึกษาเปรียบเทียบการข้ามพื้นที่รูปแบบของทุนนิยม ซึ่งบ่อยครั้งได้ เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการวิเคราะห์ภายในสังคัมเดียว ซึ่งข้อเสนอแรกที่ลักษณะพิเศษของผู้อพยพ

ปัจเจกบุคคลกำหนดผลลัพธ์ของตลาดแรงงาน แต่การวิจัยยังคงมุ่งประเด็นไปในเรื่องพื้นที่เดียวมากกว่าการเปรียบเทียบผลกระทบของโครงสร้างที่แตกต่าง แนวโน้มเพื่อเปรียบเทียบส่วนตลาดแรงงาน ภายในพื้นที่ที่ให้ในบริบทเหล่านี้เป็นการสำรวจทั่วไปที่ตลาดแรงงานเฉพาะและความเป็นอุตสาหกรรมใหม่ ยกเว้นการเน้นไปสู่ลักษณะพิเศษของสังคมเจ้าบ้าน บ่อยครั้งที่ความด้อยโอกาสของพวกเขาได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการวิจัยที่เพิ่มการพรรณนาเบื้องต้น เนื่องจากอำนาจการอธิบายที่ไม่แน่นอนของโครงสร้างตลาดแรงงานอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่างหรือไม่ และถ้าเป็นเช่นนั้น อะไรที่ความแตกต่างเหล่านั้นเป็นคำตอบก็คือ อย่างไรก็ตามจะต้องเกิดขึ้นใน 2 ประเด็นหลักคือ

1. ตลาดแรงงานจะแตกต่างไปตามมิติที่หลากหลาย ไม่เฉพาะแต่ขนาดของส่วนผู้อพยพและความเป็นอุตสาหกรรมใหม่เท่านั้น แต่รวมถึงระบบการปกครองของผู้จ้าง และกระบวนการความสัมพันธ์ทางอุตสาหกรรม การกระจายรายได้ ความไม่เท่าเทียมทางเพศ อัตราการว่างงานและโครงสร้างอาชีพ เพราะว่ามีมิติเหล่านี้ได้ถูกเกี่ยวพันภายใน มุมมองของการเทียบเคียง มีความต้องการว่าพวกเขาถูกคำนึงถึงด้วยกัน และในขอบเขตที่พวกเขาเข้าร่วมด้วย

2. ตลาดแรงงานถูกเกี่ยวพันภายในกับสถาบันอื่น ๆ ของสังคม อันประกอบไปด้วย การศึกษารัฐสวัสดิการ และแม้แต่นโยบายการอพยพ

การวิเคราะห์การเทียบเคียงจะต้องขยายสู่การคำนึงถึงผลกระทบของสถาบันที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ เช่นเดียวกับการให้ภาพ การเปรียบเทียบของสหรัฐอเมริกากับแคนาดาและออสเตรเลีย ได้แสดงให้เห็นผลกระทบร่วมกันของโครงสร้างตลาดแรงงานและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Reitz, 1998) ผลก็คือ บางสิ่งที่น่าประหลาดใจคือ ผลกระทบของความแตกต่างทางการศึกษาเป็นสิ่งโดดเด่นมากที่สุด มากกว่าโครงสร้างตลาดแรงงานเอง เช่น ในอนาคตการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเต็มไปด้วยกำลังที่มีอิทธิพลในเรื่องแนวโน้มการข้ามชาติในการหารายได้ของผู้อพยพ (Reitz, 2001) บทบาทที่เพิ่มขึ้นของการศึกษาในตลาดแรงงานสะท้อนการเปลี่ยนรูปแบบปฏิบัติที่ถูกยึดโดยขอบเขต Post Industrialism and Knowledge Economy ความเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของแบบปฏิบัติเหล่านี้ ในเรื่องการรับผู้อพยพอาจจะเป็นสิ่งสำคัญพอ ๆ กับการเข้าใจผลกระทบของแนวโน้มในทักษะของตัวเอง

การเพิ่มขึ้นของผู้อพยพจากประเทศใหม่ในอนาคต ได้เพิ่มความซับซ้อนทางที่เปิดเผยให้เห็นความแตกต่างที่เกี่ยวข้องกับบริบททางวัฒนธรรมและแบบปฏิบัติของตลาดแรงงาน บทความโดย Suzame Model and Lang Lin ได้มุ่งที่กรณีของแคนาดา และอังกฤษ ต่อ Model และ Lin เริ่มต้นค้นหาอย่างระมัดระวัง สำหรับความแตกต่างที่ถูกเลือกปฏิบัติที่สัมพันธ์ต่อการสำรวจความแตกต่างทางการข้ามชาติในทัศนคติต่อกลุ่มศาสนา สิ่งเหล่านี้ให้ภาพของการตัดกันกับหัวข้อแรกของเรา ผลกระทบของความเกี่ยวพันของชาติพันธุ์และเชื้อชาติก่อนการมีอยู่ ดังนั้น พวกเขาคำนึงถึงผลกระทบของมิติตลาดแรงงานอันประกอบไปด้วยความต้องการของแรงงาน (วัดโดยอัตราการว่างงาน, มาตรฐานทางเศรษฐกิจของสังคมเจ้าบ้าน, การกระจายรายได้และการแบ่งขั้วทางอาชีพ)

บทความของ Lin, Model เป็นการแสดงให้เห็นภาพอย่างดีเลิศของการเข้าใจผลกระทบของลักษณะพิเศษของสังคมเจ้าบ้านในเรื่องการถูกเลือกปฏิบัติตลาดแรงงานอย่างไรที่สามารถเข้าถึงบริบทเทียบเคียงที่ยิ่งใหญ่มากกว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เป็นตลาดแรงงานมีอิทธิพลเหนือ

การรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวของผู้อพยพใหม่โดยถูกแสดงในการเปรียบเทียบ โดย Tsuda and Cornelius ของผู้อพยพในญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเมืองทางอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น คือ Hamamatsu เปรียบเทียบกับ San Diego ของสหรัฐอเมริกา

ในทฤษฎีของการมีส่วนร่วมตลาดแรงงานผู้อพยพต้องการไม่เฉพาะการขยายความของ ความไม่แน่นอนทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่เต็มไปด้วยการเตรียมอย่างรอบคอบของการดำรงอยู่ ของขอบเขตทางสังคมภายใน เศรษฐกิจทางอุตสาหกรรมใหม่

3.1.3 นโยบายและโครงการของรัฐบาล (Government Policies and Program)

มีรูปแบบมากมายของนโยบายและโครงการของรัฐบาลที่มีผลต่อการรับผู้อพยพและการ เชื่อมโยงเข้าด้วยกันที่เห็นเด่นชัดก็คือนโยบายการอพยพในการวิจัยในหลายประเทศได้ แสดงให้เห็น ว่าการคัดเลือกผู้อพยพเป็นการกำหนดรูปลักษณะของชุมชนและประชากรคนกลุ่มน้อย แต่อย่างไร ก็ตามการวิจัยได้แสดงให้เห็นด้วยว่าผลกระทบเหล่านี้มีความจริงจังในขีดจำกัดในความเป็นจริงนั้น (ในบริบทการเทียบเคียง) มันคือ การใช้สมรรถภาพของนโยบายผู้อพยพ ซึ่งอาจจะเป็นที่ประจักษ์ได้ มากที่สุด (Kitty Calavita, 1994: 55-82) ยกตัวอย่างเช่น นโยบายการอพยพของชาวอเมริกันที่มีการ คัดเลือกทักษะน้อยกว่าชาวแคนาดาและชาวออสเตรเลีย ไม่เท่านั้นกลุ่มดั้งเดิมโดยมากที่อพยพสู่ สหรัฐอเมริกามีทักษะสูงกว่า ยกเว้นชาวเม็กซิกัน (Duleep, Regets, 1992 and Reitz, 1998: 88-97)

การรับผู้อพยพมีอิทธิพลอย่างน้อยที่สุด ก็คือ นโยบายรัฐบาลอื่น ๆ อีกหลากหลาย สิ่งเหล่านี้ประกอบด้วยโครงการที่เข้าไปช่วยเหลือให้เกิดการตั้งถิ่นฐานถาวร และการรวมเข้าเป็นหนึ่ง เดียวของผู้อพยพ ในสหรัฐอเมริกา การปฏิรูปด้านสวัสดิการ ในปี 1990 อาจเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนด โดยตรงต่อผู้อพยพ และบทความของ Manuel Barajas (2012: 264-294) ก็ได้เสนอให้เห็นถึงการ ประเมินคุณค่าของแผนความรับผิดชอบของบุคคลและการได้โอกาสในการทำงานของปี 1996 (PRWORA) ที่มีอิทธิพลต่อผู้อพยพ สิ่งเหล่านี้เป็นความเหมาะสมทางแบบปฏิบัติระหว่างรัฐ สวัสดิการที่อ่อนแอ และนโยบายการอพยพที่ไม่มีการเลือก อย่างเช่นที่ Barajas ได้กล่าวถึง Milton Friedman ในเรื่องการให้มีการรับของการควบคุมการอพยพที่ไร้ผลในสหรัฐอเมริกา PRWORA พยายามที่จะสร้างความเหมาะสมทางแบบปฏิบัติที่ดีกว่ากับรัฐสวัสดิการ โดยจำกัดการเข้าถึง สวัสดิการสำหรับผู้อพยพที่ไม่ใช่พลเมือง Barajas แสดงให้เห็นว่านโยบายเช่นนี้ไม่ดี แม้ว่าสิ่งเหล่านี้ จะสามารถลดการใช้สวัสดิการของผู้อพยพลงมากกว่าคนในประเทศอย่างรวดเร็วก็ตาม แต่การ กระทำเหล่านี้ได้มีบทบาทน้อยในผลลัพธ์ที่ควรจะได้ มันน่าสนใจว่า การวิเคราะห์เทียบเคียงภายในรัฐ คือ กฎเกณฑ์ที่จะค้นหาข้อมูลของ Barajas ได้แสดงให้เห็นว่าการลดลงของการใช้สวัสดิการของผู้อพยพ เกิดขึ้นในแคลิฟอร์เนีย และสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่พื้นฐานการมีอยู่จริงในนิติบัญญัติของการรับผิดชอบของ รัฐต่อการชดเชย ผลกระทบในเรื่องผู้อพยพโดยการทดแทน ผลประโยชน์พวกเขาเอง หรือในการ รับผิดชอบในเรื่องผู้อพยพให้แปลงชาติ ซึ่งสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นของแคลิฟอร์เนีย เขาแสดงให้เห็นว่า การโต้เถียง (Proposition 187) ในแคลิฟอร์เนีย อาจจะมีผลที่หนาวสั่นที่สกัดผู้อพยพ จากการใช้สวัสดิการในอีกทางหนึ่งในบริบทของคนอเมริกัน การกระทำของรัฐบาลอาจจะมี ผลกระทบเพียงเล็กน้อย ปรากฏจากความเข้มแข็ง และได้รับการสนับสนุนอย่างชัดเจนจากความ คิดเห็นสาธารณะโดยตรงที่ผู้อพยพในชุมชนท้องถิ่นอีก 3 บทความได้ยืนยันเช่นกันถึงเรื่องผลกระทบ

ของนโยบายของรัฐบาลในเรื่องผู้อพยพที่อาจจะไม่มีผลโดยตรงและแยบยลว่าแรงขับเคลื่อนทางสังคม การใส่ใจนโยบายการอพยพ การคัดเลือกทักษะถูกประยุกต์ใช้บ่อยต่อผู้อพยพผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

ดังนั้น ส่วนหนึ่งที่จะคาดหวังคือการเห็นความแตกต่างในเรื่องเพศสภาพ (Gender) ในผลกระทบนี้ Heather Antecol, Deborah Cobb-Clark and Stephen Trejo (2003: 192-218) ได้แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างด้านทักษะข้ามชาตินั้นเป็นอย่างเดียวกันทั้งผู้หญิงและผู้ชาย การคัดเลือกในเรื่องพื้นฐานของการยึดเหนี่ยวของครอบครัว ได้เป็นการบอกนัยทางทักษะอย่างชัดเจนมากกว่าผู้สร้างนโยบายการอพยพที่มีแนวโน้มจะเชื่อในพื้นที่ขอบเขตของนโยบายการตั้งถิ่นฐานของผู้อพยพ ผลที่เกิดขึ้นของลัทธิอิสเรี (ปล่อยตามยถากรรม) ของนโยบายสหรัฐอเมริกาอาจจะตรงกันข้ามกับนักแทรกแซงและนโยบายของชาวแคนาดาและออสเตรเลีย สิ่งเหล่านี้เป็นข้อมูลโดยตรงเพียงเล็กน้อย ในเรื่องผลกระทบของนโยบายของชาวแคนาดาและออสเตรเลีย บางทีความรับผิดชอบสำหรับการตั้งถิ่นฐานจริงของผู้อพยพที่ระดับสหพันธ์ โปรแกรมเฉพาะได้ถูกออกแบบโดยกลุ่มท้องถิ่นด้วยกิจกรรมการตัดเย็บ ต่อความต้องการเฉพาะและกว้างขวางมาก ทั้งหลายเหล่านี้ได้สรุปว่าโปรแกรมเช่นนี้มีผลกระทบเพียงเล็กน้อยจากมุมมองของการเทียบเคียง เช่นเดียวกับกรณีของนโยบายการนิยมนในความหลากหลาย (multiculturalism) ของชาวแคนาดาและชาวออสเตรเลีย (Reitz, Breton, 1994)

นโยบายของรัฐบาล อาจจะมีอิทธิพลต่อผู้อพยพในหนทางที่เห็นได้ชัด ตัวอย่างแรก รหัสบ้านในท้องถิ่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อรูปแบบที่แตกต่างของบ้าน การวิเคราะห์นวัตกรรมโดย Ivan Light ได้แสดงว่า รหัสบ้านในลอสแอนเจลิส ได้กำหนดให้คน 2 รุ่นที่แล้ว ซึ่งตอนนี้ได้จำกัดความต้องการของครอบครัวที่หลากหลาย (Multi) โดยผู้อพยพชาวเม็กซิกันและอเมริกากลางที่จะให้อพาร์ทเมนต์ราคาถูก เขาโต้แย้งว่า ในวันนี้สิ่งเหล่านี้คือความขัดแย้งระหว่างผู้อพยพเหล่านี้และประชากรกลุ่มสองกลุ่มนี้ที่ประกาศอย่างเปิดเผย ผลสืบเนื่องคือ ชะตากรรมของผู้อพยพที่มากมายของลอสแอนเจลิส ถูกบังคับให้มองหาที่สักแห่งสำหรับการมีบ้าน การทำลายผลกระทบของเครือข่ายทางสังคมในเรื่องกระบวนการตั้งถิ่นฐานถาวร สิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นหนึ่งในปัจจัยอีกหลายปัจจัยในการเติบโตของชุมชนชาวเม็กซิกันในสหรัฐอเมริกา ที่ซึ่งประชากรเหล่านี้มีเพียงเล็กน้อยในอดีต

3.1.4 ขอบเขตพรมแดนระหว่างประเทศและกระแสโลกาภิวัตน์ (International Boundaries and Globalization)

สถานที่ของทุกสังคมของเจ้าบ้านภายในระบบนานาชาติ ในขอบเขตที่ประกอบไปด้วยด้าน ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง และมุมมองทางสังคม มีผลกระทบอย่างสำคัญในเรื่องการตั้งถิ่นฐานของผู้อพยพและการอพยพ อย่างน้อยก็ตั้งแต่ Sassen (1988) ได้ให้รายละเอียดว่าทำไมการลงทุนในต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาอาจจะมีอิทธิพลต่อการไหลบ่าของผู้อพยพ สิ่งเหล่านี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงขอบเขตนานาชาติ และแรงบีบภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนรูปลักษณะของการอพยพในหนทางสำคัญ ๆ ขอบเขตที่ทุก ๆ สังคมเจ้าบ้านได้รักษาไว้กับสังคมอื่น ๆ เป็นชุดของอาสาและบีบบังคับที่จะจัดระเบียบการไหลบ่าของผู้คน สินค้าและข้อมูลระหว่างกัน แม้ว่าการรักษาขอบเขตความเป็นชาติต่อการกำหนดการไหลบ่าระหว่างสังคมและจะคะเนความรับผิดชอบของรัฐบาล แต่กิจกรรมการข้ามเขตก็เป็นเรื่องหลักที่มีอิทธิพลโดย

พฤติการณ์อื่น ๆ ที่กลายมาเป็นการพิจารณา ส่วนของแบบปฏิบัติที่แตกต่าง ซึ่งหัวเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องต่อขอบเขตนานาชาติอยู่ 2 หัวข้อนั้นคือ

การวิจัยของ Massey (1987) ในเรื่องเครือข่ายข้ามชาติในชุมชนเม็กซิกันทางเหนือ ได้แสดงอย่างชัดเจนว่ามีโครงสร้างโอกาสอย่างเข้มข้น อย่างไรก็ตามในสหรัฐอเมริกาที่มีอำนาจการบังคับขอบเขตที่กำหนดรูปแบบการอพยพ โครงสร้างโอกาสเหล่านี้กำหนดการเข้าถึงการจ้างงาน และต่อมาก็เป็นการเกี่ยวข้องในระยะยาวที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงความหมายที่มากกว่าการมีส่วนร่วมทางสังคมทั่ว ๆ ไป ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาและการบริการทางสังคมอื่น ๆ

เรื่องการตั้งถิ่นฐานของผู้อพยพและการอพยพ Sassen (1988) ได้ให้รายละเอียดถึงเรื่องการลงทุนเรื่องต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาอาจจะมีอิทธิพลในเรื่องการไหลบ่าของผู้อพยพอย่างไร สิ่งเหล่านี้ได้รับการรับรองว่าเป็นต้องเปลี่ยนแปลงขอบเขตนานาชาติ และแรงผลักดันได้กระแสนโยบายที่อาจจะเปลี่ยนแปลงลักษณะพิเศษของการอพยพในหนทางที่สำคัญ ขอบเขตที่สังคมเจ้าบ้านได้รักษาก็เป็นจุดหนึ่งของโอกาสและบีบบังคับการหลังไหลระหว่างสังคม จะเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลก็ตาม แต่กิจกรรมการส่งผ่านขอบชายคือตัวเล็กที่มีอิทธิพลโดยกรณีแวดล้อมอื่น ๆ อีกมากมาย ที่นำลงสู่การพิจารณาซึ่งมีหัวเรื่องเป็นส่วนหนึ่งทางแบบปฏิบัติที่แตกต่างกัน

1. การอพยพอย่างผิดกฎหมาย (Illegal Immigrations) (Massey's: 1987) ได้วิจัยในเรื่องเครือข่ายการข้ามเขตในชุมชนเม็กซิกันตอนเหนือ (Cross – border networks) ที่แสดงให้เห็นโครงสร้างโอกาสอย่างเข้มข้นภายในข้อบังคับขอบเขตที่มีอยู่อย่างท่วมท้นของสหรัฐอเมริกาที่กำหนดรูปแบบของการอพยพ โครงสร้างโอกาสนี้ได้ตั้งกฎควบคุมการเข้าถึงการจ้างงานในตัวอย่างที่ 1 แต่อะไรที่นำมาสู่การเกี่ยวข้องในระยะยาวที่มีอิทธิพลเหลือความหมายสำหรับการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มากกว่าเรื่องทั่วๆไปที่ประกอบด้วยการศึกษาและการบริการทางสังคมอื่น ๆ

Phillip Martin (2004: 2-3) ได้แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันภายในของการจ้างงานและโอกาสอื่น ๆ กับกาเกิดผลของรัฐบาลต่อการกำหนดกิจกรรมการข้ามเขต โครงสร้างทางโอกาสของการข้ามเขต (Cross-border Opportunity Structures) ได้อธิบายว่าทำไมแผนการควบคุมผู้อพยพผิดกฎหมาย สิ่งที่เป็นผลคือการพยายามที่จะแปลงกิจกรรมที่หลากหลายที่คนอพยพชาวเม็กซิกัน ได้เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตามกฎหมาย ขณะรักษาการเข้าถึงของลูกจ้างด้านเกษตรกรรมของคนงานชาวเม็กซิกัน การกระทำได้สร้างนิสัยของโอกาสการจ้างงานใหม่สำหรับผู้อพยพที่ผิดกฎหมาย

Hanson และคณะวิจัย (Hanson, Gordon, Raymond Robertson and Antonio Spilimbergo, 1999: 24-25) ได้กล่าวถึงการหลังไหลของผู้ทำงานข้ามเขตยังคงดำเนินไป การบังคับด้วยกฎหมายในบางหนทางได้เพิ่มการเร้าใจต่อการตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่อย่างถาวรของผู้ทำงานในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากโอกาสในการข้ามเขตนั้นลดลง ยิ่งไปกว่านั้นการมีอยู่ของผู้ทำงานที่ไม่มีเอกสารในเครื่องหมายของสมาชิกได้กดดันให้ต้องจัดหาโอกาสอื่น ๆ สำหรับการอพยพอย่างผิดกฎหมายจากแหล่งอื่น ๆ และในอนาคตการควบคุมเขตก็จะอ่อนแอลง

2. ผลกระทบทางขอบเขตของกระแสโลกาภิวัตน์ ในเรื่องชุมชนผู้อพยพ (The Broader Impact of Globalization on Immigrant Communities)

หัวเรื่องนี้มุ่งประเด็นไปที่การกีดเซาของขอบข่ายความเป็นชาติ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของเครือข่ายการข้ามเขตและการผูกมัดของทุกรูปแบบ Stephen Castles ได้แสดงให้เห็นว่าผลกระทบของโลกาภิวัตน์ในเรื่องการเชื่อมผนึกของผู้อพยพที่เป็นการชะลอกระบวนการขบวนการกลืนกลายอย่างช้า ๆ เรื่องสร้างรูปแบบใหม่ของสิ่งของผู้อพยพ (New Modes of Immigrant Belonging) และเพื่อยกระดับการพัฒนาของชุมชนข้ามชาติ อัตลักษณ์ที่หลากหลายและพลเมืองที่หลากหลาย สิ่งเหล่านี้ทำให้ระลึกถึงการทู่เถียงก่อนหน้าี้ โดย Kasinitz ที่แสดงให้เห็นว่าผู้อพยพในนิวยอร์ก ได้มีอัตลักษณ์ในลักษณะคนนิวยอร์กมากกว่าจะเป็นคนอเมริกัน รูปแบบเช่นนี้สามารถสะท้อนการเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดของกิจกรรมการข้ามเขต Castles ได้เตือนว่าสิ่งเหล่านี้ได้ส่งให้ผลกระทบของกระบวนการข้ามชาติ (transnational's) ในวันนี้ที่คงยังมีอยู่อย่างจำกัดและภายใต้ข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่แน่นอนนั้น ชุมชนข้ามชาติอาจจะได้รับการส่งเสริมมากกว่าการกลืนกลายแบบช้าลง

การเปลี่ยนแปลงขอบเขตนานาชาติ อาจจะส่งเสริมปรากฏการณ์การอพยพในรุ่นที่ 2 หรือต่อมาได้เช่นกัน ผู้อพยพหลาย ๆ คน เป็น Sojourner ที่เคลื่อนที่จากประเทศหนึ่งไปสู่ประเทศอื่น ๆ เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า คนทำงานผู้มีประสบการณ์ในงานหลาย ๆ อย่างหรือการกลับมาจ้างใหม่ อาจจะค้นหาสิ่งทีพวกเขามีการเคลื่อนที่ข้ามชาติบ่อยครั้ง Don J. Devoretz and Shibao Guo (2005: 5-6) แสดงให้เห็นว่าการเคลื่อนที่เหล่านี้ อย่างไรก็ตามก็มีรูปแบบที่แตกต่างในความสัมพันธ์ต่อลักษณะของสังคมเจ้าบ้าน บางประเทศอาจจะมีลักษณะที่ทำให้เกิดการหยุดคือสิ้นสุดการย้ายอย่างเช่น ประเทศแคนาดา และประเทศในกลุ่ม EU ที่โปรแกรมทางสังคมได้ดึงดูดให้ผู้อพยพหยุดการเคลื่อนที่ ตัวอย่างเช่น คนอพยพจากประเทศจีนที่อาจจะเปลี่ยนที่อยู่ครั้งแรกในประเทศแคนาดา และมีโอกาสได้รับการส่งเสริมให้เข้าสู่ระบบการศึกษาหลังมัธยมศึกษาเพื่อฝึกฝนให้ได้รับการจ้างงานในสหรัฐอเมริกา

สรุปได้ว่า ตามแนวคิดทฤษฎีการอพยพเข้าและการรับรู้อพยพโดยพิจารณาผลกระทบต่อสังคมเจ้าบ้าน ได้พิจารณาผ่าน 4 มิติ หลัก อันประกอบด้วย มิติของความเกี่ยวพันทางชาติพันธุ์และเชื้อชาติในสังคมเจ้าบ้านก่อนการอพยพเข้า มิติของตลาดแรงงานและสถาบันที่เกี่ยวข้อง มิตินโยบายและโครงการของรัฐบาล และมิติในเรื่องของขอบเขตพรมแดนระหว่างประเทศและกระแสโลกาภิวัตน์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

อมรทิพย์ อมราภิบาล และคณะ (2544: 29-49) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติ กรณีศึกษาเด็กพม่าในจังหวัดระนอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติชาวพม่าในจังหวัดระนอง และ 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้เทคนิควิธีเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า ในจังหวัดระนองมีผู้ย้ายถิ่นบางกลุ่มได้รับโอกาสทางการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2535 โรงเรียน 3 แห่ง ในเขตอำเภอเมืองที่เปิดรับบุตรแรงงานต่างด้าวให้เข้าเรียนในระบบโรงเรียนปกติ ผลการดำเนินการพบว่าเด็ก เข้าเรียนจำนวนไม่มากนัก ปัญหาที่พบคือผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญเนื่องจากไม่สามารถ

เรียนต่อจนถึงขั้นสูง ๆ เพราะเด็กที่เรียนจบแล้วจะไม่ได้รับใบรับรอง ปัญหาอื่น ๆ คือ ค่าใช้จ่าย เพื่อซื้อวัสดุและเสื้อผ้าและการปรับตัวกับเด็กส่วนใหญ่ซึ่งเป็นเด็กไทย ส่วนผลการรวบรวมสภาพ ปัญหาและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างในชั้นสนทนากลุ่ม พบว่า มีความต้องการ 6 ด้าน คือ 1) ความต้องการด้านวัฒนธรรม คือ ต้องการโอกาสและการสนับสนุนในการปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมตามประเพณีเดิม ความต้องการปรับตัวด้านการแต่งกาย และการอยู่ร่วมกับคนไทย ความต้องการความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของหญิงและชาย 2) ความต้องการด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ส่วนใหญ่เป็นด้านกายภาพและด้านจิตใจ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่พักอาศัยและชุมชน เช่น ความเครียดจากการทำงานของพ่อ มารดา 3) ความต้องการด้านการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กับคนไทย ส่วนใหญ่เป็นด้านสุขภาพและด้านจิตใจ เช่น ปัญหาการเจ็บป่วย บาดเจ็บทุพพลภาพจากการทำงาน ปัญหาการคุกคามทางเพศ การถูกข่มเหงถูกบังคับ ไม่มีวันหยุดเพียงพอ การถูกดูถูกเหยียดหยาม ถูกเลือกปฏิบัติ ปัญหาความรู้สึกลดทอน กลัว ความไม่ปลอดภัย 4) ความต้องการด้านสาธารณสุข สุขภาพอนามัยและโภชนาการ ส่วนใหญ่เป็นด้านสุขภาพ เช่น ปัญหาสุขอนามัยสิ่งแวดล้อม ต้องการคำแนะนำเรื่องสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลและชุมชน อนามัยเจริญพันธุ์ ต้องการผู้ให้คำแนะนำ อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน ปัญหาการใช้บริการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่าย ความปลอดภัย การเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ต้องการเรียนสุขศึกษาและเพศศึกษา 5) ความต้องการด้านการศึกษา เช่น ความต้องการเรียนในเนื้อหาที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับอายุ เพศ และวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ในกลุ่มเด็กเล็กคาดว่าจะกลับไปอยู่ที่ประเทศพม่าส่วนใหญ่จะต้องการเรียนตามหลักสูตรพม่าเพื่อกลับไปใช้หรือไปเรียนต่อ เมื่อเดินทางกลับประเทศ กลุ่มที่ยังไม่มีแผนแน่นอน ในอนาคตว่าจะอยู่ต่อไปอีกนานเท่าใด ส่วนใหญ่ต้องการเรียนรู้หลักสูตรไทย เรียนรู้วัฒนธรรมไทย เพื่อปรับตัวอยู่ในสังคมไทย เด็กหญิงมีความต้องการเรียนรู้สืบทอดวัฒนธรรมเดิมมากกว่าเด็กชาย กลุ่มเด็กโตต้องการเรียนวิชาชีพ เพศชายต้องการเรียนช่างซ่อมเครื่องเรือ ช่างต่อเรือ ช่างเครื่องรถยนต์ ซ่อมจักรยานยนต์ ซ่อมเครื่องไฟฟ้า โดยมีทั้งผู้ต้องการเรียนเพื่อใช้ในปัจจุบันและใช้ในอนาคตเมื่อกลับไปอยู่ประเทศพม่า ส่วนเด็กหญิงต้องการเรียนเสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำขนม ต้องการเรียนภาษาไทย และต้องการเวลาที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน และ 6) ความต้องการตามสิทธิขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ผู้ย้ายถิ่นเกือบทั้งหมดต้องการสัญชาติไทย ส่วนใหญ่ต้องการใบเกิด แต่มีบางคนไม่เห็นความสำคัญ ต้องการส่งเสริมการอ้างวัฒนธรรมเดิม ต้องการปรับตัวกับวัฒนธรรมใหม่ โดยเฉพาะการแต่งกายและการอยู่ร่วมกัน ต้องการส่งเสริมด้านการศึกษา ต้องการการปกป้องคุ้มครองเด็ก และต้องการได้รับบริการเสริมภูมิคุ้มกันโรค

อัญชลี กิจธนไพบูรณ์ (2545: 9-22) ได้ศึกษาเรื่องสิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยของคนไร้สัญชาติ ได้ชี้ให้เห็นรายละเอียดของหลักกฎหมายในด้านสิทธิในการอยู่อาศัยของคนไร้สัญชาติที่นำมาสู่การผ่อนผันให้มีการอยู่อาศัยได้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ โดยหลักแล้วคนไร้สัญชาติใดเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย คนไร้สัญชาติที่นี่ย่อมไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยและจะต้องถูกส่งกลับออกนอกประเทศไทยตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แต่อย่างไรก็ตาม อาจมีเหตุแห่งสิทธิตามกฎหมายบางประการที่คนไร้สัญชาติเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอาจยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อให้ตนมีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้แม้ว่าจะเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เหตุแห่งสิทธิที่คนไร้สัญชาติจะใช้กล่าวอ้างเพื่อให้ตนมีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ถูกส่งกลับออกนอก

ประเทศไทย ได้แก่ 1) สิทธิที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย 2) สิทธิที่เป็นบุคคลเคยมีสัญชาติไทย 3) สิทธิที่จะก่อตั้งครอบครัวของบุคคล กล่าวคือ เป็นสมาชิกของครอบครัวคนไทย หรือคนที่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย และ 4) สิทธิในการมีและดำรงชีวิตอยู่โดยปกติสุข กล่าวคือ การส่งกลับอาจทำให้เสี่ยงภัยต่อชีวิต ฉะนั้นหากคนไร้สัญชาติที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายผู้ใดไม่มีลักษณะตามเงื่อนไข 4 ประการดังกล่าวย่อมต้องถูกส่งกลับออกนอกประเทศไทย

สุวรรณณี เข็มเจริญ (2545: 23-32) พบว่าสิทธิในการศึกษานี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิเฉพาะคนสัญชาติไทยเท่านั้น หากแต่รับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคล ทุกคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ดังนั้น บุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะจะมีเชื้อชาติหรือสัญชาติใด จึงมีสิทธิในการศึกษาในประเทศไทยอย่างเท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงแม้ว่าประเทศไทยจะยอมรับสิทธิในการศึกษาของบุคคลก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า ยังมีปัญหาการเข้าถึงสิทธิอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย เช่น กลุ่มคนซึ่งทางราชการออกบัตรประจำตัวให้ (บัตรสีต่าง ๆ) หรือบุคคลซึ่งไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนใด ๆ เลย ซึ่งปัญหาที่พบ เช่น สถานศึกษาไม่อนุญาตให้เข้าเรียน หรืออนุญาตให้เข้าเรียนแต่ไม่ออกหลักฐานทางการศึกษาให้เมื่อจบการศึกษา หรืออนุญาตให้เข้าเรียนได้ถึงในระดับหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถเรียนถึงขั้นสูงสุดได้

แนวทางในการแก้ไขปัญหาต้องใช้ความร่วมมือของทั้งองค์กรภาครัฐและภาคประชาชนช่วยกัน โดยองค์กรภาครัฐเองต้องประสานกับหน่วยงานในสังกัดของตนให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และต้องชี้แจงถึงแนวทางและนโยบายในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับกลุ่มบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย สำหรับองค์กรภาคประชาชนเอง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรศาสนาในท้องถิ่นต้องให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของพวกเขา หรืออาจเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษาแก่บุคคลเหล่านี้ด้วยตนเอง

อารยา ชินวรโกมล (2545: 45-54) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบด้านสิทธิในการทำงานของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย พบว่าแม้มีกฎหมายให้อำนาจในการเข้าสู่สิทธิในการทำงานของคนไร้สัญชาติก็ตาม แต่การบังคับใช้ยังมีผลในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ตัวคนไร้รัฐเองยังไม่สามารถที่จะเข้าสู่สิทธินี้ได้ ซึ่งในกรณีนี้มีข้อเสนอแนะ คือ การให้องค์กรภาครัฐและประชาชนร่วมกันในการดูแลเรื่องนี้ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบถึงสิทธิและหน้าที่เกี่ยวข้องของตน ในส่วนองค์กรภาคประชาชนอาจจะมีการเข้าถึงชาวบ้านได้ง่ายกว่า ก็อาจมีการช่วยกันคุยกับชาวบ้านในเรื่องนี้ด้วย ซึ่งในกระบวนการเข้าถึงชาวบ้านโดยตรงนี้จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงเป้าหมายที่สุด

มูลนิธิส่งเสริมโอกาสหญิง (เอ็มพาวเวอร์) แม่สาย เชียงราย (2545: 289-292) ศึกษาวิจัยเรื่อง การค้าแรงงานหญิงบริเวณชายแดนไทย-พม่า: กรณีจังหวัดเชียงราย พบว่าการทำงานของแรงงานที่มีสถานะไม่ถูกต้องตามกฎหมายไทย แรงงานเหล่านี้มักจะถูกจับในประเทศไทยและจะถูกส่งตัวกลับประเทศพม่า เมื่อถูกละเมิดสิทธิต่าง ๆ มักจะไม่กล้าเปิดเผยหรือเรียกร้องความเป็นธรรม รวมทั้งการข่มขู่ต่าง ๆ จากนายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานที่เป็นคนไทย

รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์ (2556: 142-143) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย – พม่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการ

บริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ผลการวิจัยพบว่า การเข้ามาจัดการศึกษา เพื่อบุตรแรงงานต่างด้าวด้วยตนเอง ในรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวนั้นยังคงมีความจำเป็น เนื่องจาก หลักสูตรมีความยืดหยุ่นรองรับกับความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง เด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงได้ง่าย โดยรูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ที่ต้องการจะมีรูปแบบของนั้นต้องมีลักษณะของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระดับที่เป็นทางการ มีความชัดเจน

สันถามุติ รักสินิตสกุล (2557: 4, 162-165) ได้ทำการวิจัยในเรื่องแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีความสุขของเด็กไร้สัญชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของเด็กไร้สัญชาติ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของเด็กไร้สัญชาติ และ 3) พัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีความสุขของเด็กไร้สัญชาติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไร้สัญชาตินั้นมีความสุขในการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น ต้องสามารถทำให้เด็กรับรู้ได้ถึงความเมตตา เด็กไร้สัญชาติสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ หรือตามความถนัด และสามารถที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองสนใจได้ด้วยตนเอง และเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากคือเรื่องของการที่เด็กไร้สัญชาติได้รับความรู้พื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษา ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาให้ความสำคัญใน 4 ประเด็น ประกอบด้วย 1) การให้ความสำคัญต่อเรื่องของหลักสูตรที่โรงเรียนทำการเรียนการสอน 2) การให้ความสำคัญต่อเรื่องการบริหารจัดการงบประมาณ 3) การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร และ 4) การให้ความสำคัญต่อโอกาสทางการศึกษา

อัมพร พงษ์กัสนานันท์ (2550: 6, 287 - 290) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) สร้างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษานอกระบบ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตรมีความสอดคล้องและยืดหยุ่นตรงตามปัญหาของผู้เรียนที่ประสบ 3) ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ซึ่งสถานศึกษา 4) ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการประเมินผล ทั้งในด้านทักษะความรู้ ตลอดจนในด้านคุณธรรม จริยธรรม 5) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ของผู้เรียน 6) การพัฒนาครูผู้ทำการสอนและรวมถึงบุคลากรด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษาให้เกิดความรู้ในประเด็นของการจัดการศึกษานอกระบบและรวมถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม 7) การเข้าใจต่อกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เช่น เป็นผู้ที่ยอกจากโรงเรียนกลางคัน 8) การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง ในส่วนของการให้การสนับสนุนสื่อการสอน หรือการเปิดโอกาสให้บุตรหลายเข้าสู่ระบบการศึกษานอกระบบ เป็นต้น

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษา จากงานวิจัยนี้ พบว่ามีหลายหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาท ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

นันทพล วิทยานนท์ (2555: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ระบุตัวชี้วัดความสุข ไว้ 10 มิติ ได้แก่ 1) ที่อยู่อาศัย 2) ครอบครัว 3) สุขภาพ 4) สังคม 5) การสนับสนุนทางสังคม 6) การมีงานทำ มีรายได้ 7) สิทธิและความเป็นธรรม 8) ความมั่นคงส่วนบุคคล 9) สังคม และ 10) การเมืองและธรรมาภิบาล โดยปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องต่อรูปแบบการจัดการศึกษาที่เอื้อให้เกิดสันติสุข ประกอบด้วย 1) แนวคิดพื้นฐาน 2) หลักการ 3) เป้าหมายการจัดการศึกษา 4) วัตถุประสงค์ 5) ลักษณะสำคัญ 6) องค์ประกอบของรูปแบบแนวทางการบริหารงานวิชาการ 7) การบริหารงานบุคคล 8) การบริหารงานงบประมาณ 9) การบริหารงานทั่วไป และ 10) เงื่อนไขของความสำเร็จ

พัทธนารี จันทรทอง (2556: 2, 80-86) ได้ทำการวิจัยในเรื่องสิทธิทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ: ศึกษากรณีประเทศไทย และประเทศลาว โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ 2) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางการศึกษาภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายของประเทศไทยและประเทศลาว 3) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องสิทธิทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติของประเทศไทยและลาวในปัจจุบัน 4) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องสิทธิทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยและประเทศลาวต่างได้ลงนามรับรองสนธิสัญญาในเรื่องสิทธิทางการศึกษา ดังนั้นเรื่องการศึกษาจึงกลายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองและการคุ้มครองตามกฎหมายตามหลักสิทธิมนุษยชน แต่จากผลการวิจัยยังคงพบปัญหาในหลายประการ ประกอบด้วย 1) การออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมของเด็กไร้สัญชาติ อันมีประเด็นของความมั่นคงของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งการจำกัดสิทธิเช่นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าไม่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตกับปัจจุบัน 2) โอกาสในการได้รับทุนทางการศึกษา เนื่องจากเด็กไร้สัญชาติโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะยากจน การศึกษาส่วนใหญ่จึงเป็นไปในระดับการศึกษาระดับต้น เนื่องจากการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปทั้งในระดับมัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัยเป็นไปได้ยากเนื่องเพราะเกี่ยวโยงสู่ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ตามมา อีกทั้งเงื่อนไขในการรับทุนส่วนใหญ่มักจะมีคุณสมบัติของผู้รับให้เป็นคนของรัฐนั้น ๆ จึงนับเป็นข้อจำกัดหนึ่งในการวิจัยค้นพบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอให้มีการชี้แจงทำความเข้าใจต่อข้อกฎหมายที่มี ตลอดจนทำความเข้าใจต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงประเด็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กต้องได้รับ อีกทั้งสุดท้ายแล้วประโยชน์ที่ได้รับก็จะเป็นการพัฒนาตนเองของเด็กและการพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศต่อไป

รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553: 4, 112-114) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนบุตรแรงงานต่างด้าวในโรงเรียน: การวิจัยเชิงผสม โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนเด็กต่างด้าวในโรงเรียน 2) เพื่อวิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนเด็กต่างด้าว และ 3) เพื่อหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเด็กต่างด้าวในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวและเด็กไทยนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้เด็กสามารถ

อ่านออกเขียนได้ ดังนั้นเกณฑ์การวัดและประเมินผลจึงใช้เกณฑ์เดียวกับที่ใช้ประเมินเด็กไทย ขณะที่คุณลักษณะส่วนตัวของเด็กต่างด้าวในเรื่องของการปรับตัวนั้นสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว มีความตั้งใจเรียนหนังสืออย่างมาก

ในประเด็นของมุมมองของครูต่อการสอนบุตรแรงงานต่างด้าว งานวิจัย พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วครูรู้สึกว่าการปรับตัวของเด็กไทยและบุตรแรงงานต่างด้าวนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ขณะเดียวกันก็รู้สึกเห็นใจต่อสถานการณ์ที่เด็กต้องเผชิญ แต่มีครูบางส่วนที่มีความวิตกกังวล ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการสอนที่ต้องมีความพยายามสูง และยังคงมีความกังวลในเรื่องของความมั่นคงของประเทศ

งานวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ควรมีการจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวเช่นที่กระทำมา โดยยึดหลักความเสมอภาค 2) บุตรแรงงานต่างด้าวควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีเฉพาะบุตรแรงงานต่างด้าว 3) ควรปลูกฝังความรักชาติ กตัญญูต่อประเทศไทย และ 4) ควรมีการจัดระบบออกเอกสารสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

ฉันทนา จันท์บรรจง และ ภาณุวัฒน์ ภัคดีวงศ์ (2554: 127-148) ได้วิจัยเรื่อง โครงการนำร่องการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ไร้สัญชาติในพื้นที่เกษตรกรรม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับเด็กต่างด้าวไร้สัญชาติในพื้นที่เกษตรกรรม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2) เพื่อสำรวจพื้นที่วิจัยในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ความเป็นไปได้ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการนำร่องจัดการศึกษานอกระบบสำหรับเด็กต่างด้าวในพื้นที่เกษตรกรรม 3) เพื่อกำหนดกรอบการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้เรียน หลักสูตร สื่อการเรียนรู้ ตารางเวลาในการจัดการเรียนการสอน สถานที่เรียน และผู้จัดทำสถานที่เรียน 4) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ ประกอบด้วย กลุ่มเรียน โครงสร้างหลักสูตร สถานที่เรียน วิธีการสรรหาครู หลักสูตรฝึกอบรมครู แนวทางการจัดการเรียนการสอน แนวทางการฝึกอบรมครู และแนวทางการสนับสนุนโดยภาคเครือข่าย 5) เพื่อดำเนินงานตามแผนการวิจัย 7 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรภาษาไทยสำหรับเด็กต่างด้าว หลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับเด็กต่างด้าว ตำราเรียนและเอกสารประกอบการเรียนการสอน, การตรวจอบร่างหลักสูตร 2 หลักสูตร, การคัดเลือกครูอาสา, การฝึกอบรมครูอาสาและประเมินผลการฝึกอบรม, การเตรียมสถานที่เรียน, การจัดการเรียนการสอน, การประเมินผลการทดลองสอนในพื้นที่ และ 6) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการขยายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบที่ให้ความรู้โดยเน้นที่การใช้ภาษาไทยเบื้องต้นเพื่อการสื่อสาร รวมถึงการให้ความรู้ในเรื่องของการสุขอนามัย สุขภาพ ความเข้าใจต่อวัฒนธรรมของไทย รวมถึงความเข้าใจต่อกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่มี การจัดการศึกษาโดยมีเนื้อหาดังกล่าวนั้นมีความเหมาะสมกับคนไร้สัญชาติ หรือคนต่างด้าวที่อยู่ในแถบรอยต่อแนวชายแดนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐไทย

กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ และ อักษร สวัสดิ์ (2555: 203 – 213) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาในระบบแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยในประเทศไทยกับการขับเคลื่อนของกระแสชาตินิยม และข้ามชาตินิยม: ศึกษากรณีโรงเรียนวัดศิริมงคล จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการขับเคลื่อนของกระแสชาตินิยมและข้าม

ชาตินิยม ภายใต้การจัดการศึกษาในระบบแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ในประเทศไทย ของโรงเรียนวัดศิริมงคล จังหวัดสมุทรสาคร จากงานวิจัยนี้ พบว่า การจัดการศึกษา ให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความคล้ายคลึงกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไทย ซึ่งมีความ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางที่ทางกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด แต่ในทางปฏิบัตินั้นทาง โรงเรียนจะแบ่งเวลาเพิ่มในการเรียนการสอนภาษาไทย และมีเนื้อหาที่เสนอความเป็นไทยร่วมอยู่ด้วย แต่ด้วยระยะเวลาของการศึกษานั้นมีอยู่จำกัด การผสมกลมกลืนนั้นยังไม่เห็นเด่นชัดนักจากการ ศึกษาวิจัยนี้

ชยารส อุตมอ่าง. (2555: 6-7, 108-110) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับเด็กไร้สัญชาติที่สอดคล้องกับบริบทของเด็ก ครอบครัว ชุมชน: ศึกษากรณีเด็กไร้สัญชาติใน ชุมชนแม่สามแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) ศึกษาสภาพ ภูมินิเวศน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ระบบการศึกษา การเมืองการปกครอง วิถีชีวิต และค่านิยม ของชุมชนแม่สามแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีผลต่อเด็กไร้สัญชาติและครอบครัว 2) ศึกษาสภาพครอบครัวของเด็กไร้สัญชาติ ทักษะคิดของผู้ปกครองต่อการศึกษา และความใฝ่ฝันในชีวิต ของเด็กไร้สัญชาติ 3) ศึกษาแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่และการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ไร้สัญชาติที่สอดคล้องกับบริบทของเด็ก ครอบครัว และชุมชน จากการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ศึกษา ประกอบขึ้นจากกลุ่มคนที่หลากหลายชาติพันธุ์ เช่น กะเหรี่ยงไทยใหญ่ อาชีพร่วมใหญ่ทำงานรับจ้าง ทั่วไปและเก็บของป่าจำหน่าย รายได้โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 1,000 – 6,000 บาท ต่อเดือน ในเรื่อง ของการศึกษา พบว่า โดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา และไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยไทย เนื่องจาก ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันยังคงเป็นภาษาพม่าหรือภาษากะเหรี่ยง

ในกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาของไทย พบว่า เกิดจาก ความต้องการของผู้ปกครองที่จะให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือ มีความรู้ที่ดี เพราะเชื่อว่าจะสามารถหา งานที่ดีทำได้ แต่เด็กกลุ่มนี้จะมีปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนในประเด็นของ การเรียนอ่อนในบาง รายวิชา มีปัญหาในการสื่อสารกับครูและเพื่อน ปัญหาในเรื่องของการปรับตัวเพราะต้องมาอยู่ประจำ ที่โรงเรียน ต้องห่างจากครอบครัว และปัญหาเรื่องของการทุนการศึกษา

ในกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าว และเด็กไร้สัญชาติที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาของ ไทย เนื่องจากเป็นความต้องการของเด็กที่ไม่ต้องการเรียน แม้ผู้ปกครองต้องการให้เด็กเรียนก็ตาม

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว และเด็กไร้สัญชาติที่มีความ เหมาะสม จากงานวิจัยนี้ระบุไว้ 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) รูปแบบการศึกษาที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพที่ยั่งยืนในชุมชนและรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ 2) รูปแบบของการ จัดการเรียนการสอน เรื่องครูผู้สอนสามารถใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยได้ดี เรื่องหลักเกณฑ์การ ประเมินผลการเรียนควรปรับให้เหมาะกับเด็กมากกว่าการนำเกณฑ์มาตรฐานจากส่วนกลางมาใช้ และ เรื่องสื่อการสอนที่ไม่ต้องใช้ไฟฟ้า และ 3) การส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชนเดิม ขณะทำงานวิจัยนี้ได้ให้ ข้อเสนอในระดับนโยบายด้วยเช่นกัน โดยประกอบด้วย 1) การสนับสนุนในเรื่องทุนการศึกษา 2) แก้ไขกฎหมายในเรื่องของการสงวนอาชีพบางประเภทสำหรับคนไทย ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) อนุญาตให้เด็กสามารถออกนอกพื้นที่ได้ตามระยะเวลาที่ทำการศึกษา 2) ปลุกฝัง

จิตสำนึกในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง 3) สร้างอาชีพที่ยั่งยืนเพื่อลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่หรือเข้าสู่อาชีพที่ไม่เหมาะสม

พิพัฒน์ ยอดวิระพงษ์ และคณะ (2553: 4, 140-144) ได้วิจัยเรื่อง ศักยภาพและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาแก่บุตรแรงงานต่างด้าวที่เป็นผลกระทบจากแรงงานต่างด้าว ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติที่เป็นผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติที่เป็นผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากผลการวิจัย พบว่า ด้านงบประมาณ มีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลในส่วนของบุตรแรงงานต่างด้าว ดังนั้นต้องหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง ในด้านวิชาการ มีข้อจำกัดในเรื่องของการสื่อสารที่ไม่เข้าใจระหว่างผู้ดูแลและเด็ก ด้านงานบุคคล มีข้อจำกัดในเรื่องของความขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน ด้านบริหารงาน มีข้อจำกัดในเรื่องการขาดผู้บริหาร โดยในปัจจุบันครูผู้ช่วยรักษาการแทน ขณะที่แนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษาที่พบจากงานวิจัย ระบุว่า ด้านงบประมาณ ได้ดำเนินการจัดทำข้อเสนอของบสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ด้านวิชาการ ได้มีความพยายามที่จะคัดสรรบุคคลที่มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ทั้ง 2 ภาษา เพื่อลดปัญหาการสื่อสารด้านบุคคล ได้มีความพยายามจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการจัดจ้างเพิ่ม และด้านบริหารงาน ได้พยายามสร้างแรงจูงใจในการให้ผู้บริหารลงมาปฏิบัติงานในพื้นที่

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

นิโคลาส กลาสโซ (1995, Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและนโยบายการรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้กลับมา และคนงานต่างชาติในกรีซ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว (Integration) ของคนทำงานที่ส่งกลับภูมิลำเนาเดิมไปสู่เศรษฐกิจของกรีซ และนโยบายและโครงการที่ใช้ต่อการสิ้นสุดเหล่านี้ การสำรวจในปี 1985-1986 ได้แสดงให้เห็นว่าจากปี 1971 ถึงปี 1986 คนงานชาวกรีซประมาณ 628,000 คนที่กลับไปสู่บ้านของตนนั้นมี 61 เปอร์เซ็นต์ที่มาจากยุโรปตะวันออก หนึ่งในสามนั้นเกิดในต่างประเทศและมีพ่อแม่เป็นชาวกรีซ ในประเทศกรีซนโยบายการรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว เพื่อการส่งกลับภูมิลำเนาเดิมได้เป็นสิ่งวิกฤติสำหรับการไร้ประสิทธิภาพของพวกเขา ผู้แต่งยืนยันสิ่งเหล่านี้ด้วยตัวอย่างของผู้ลี้ภัยชาว Pontain นโยบายในเรื่องชาวต่างชาติในกรีซเป็น สิ่งที่น่ากังวล มันได้จำกัดและมีการออกกฎหมายที่มีแนวโน้มรุนแรงต่อการไหลบ่าของผู้อพยพผิดกฎหมายมากกว่าอำนวยความสะดวกการรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวของคนงานต่างชาติ ผู้แต่งสรุปว่านโยบายของกรีซเกี่ยวพันต่อกลุ่มผู้อพยพที่หลากหลายที่ขาดแคลนในจุดประสงค์เฉพาะ การบ่มเพาะทางยุทธศาสตร์และมุมมองระยะยาว

โจแอน เอลดาส (1999, Abstract) ได้วิจัยเรื่อง ชาติพันธุ์ ภูมิหลังครอบครัวและผลสัมฤทธิ์การเรียนของเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษของเยาวชนผู้อพยพการเปรียบเทียบเยาวชนที่เป็นชาวเอเชีย อเมริกาและใต้ หรือประเทศในยุโรป โดยการศึกษาได้เน้นในเรื่องการศึกษาของพ่อแม่จากบุคคล 3 กลุ่มนี้ โดยใช้ NELS

(National Education Longitudinal Study) และมีสมมติฐานว่านักเรียนที่มีภูมิหลังแบบเอเชียจะทำได้ดีที่สุด นักเรียนชาวละตินที่จะทำได้แย่มากที่สุด สมมติฐานนี้ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นจริง จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าเยาวชนผู้มีความกลืนกลายไปสู่แนวทางคนอเมริกันมีความคาดหวังต่ำต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา มากกว่ากลุ่มที่อพยพมาที่นี้หรือเกิดที่มาจากบิดามารดาอพยพ เด็กผู้หญิงจะทำได้ดีกว่าผู้ชายในวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ แต่เด็กผู้ชายมีการเรียนคณิตศาสตร์ที่ไม่ดีเท่าที่การศึกษาในครั้งก่อน ๆ เป้าหมายของบิดามารดาในเรื่องการที่บุตรจะได้รับการศึกษามากกว่ามัธยมศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา ของบุตร อย่างไรก็ตามบิดามารดาของเยาวชนเหล่านี้เป็นผู้อพยพ จึงค่อนข้างจะมีอิทธิพลน้อยในเรื่องเกรดวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ของบุตร

แนนซี ฟอเนอร์ (2004, Abstract) ได้วิจัยเรื่อง เพื่อเปรียบเทียบผู้อพยพในวันนี้กับผู้อพยพรุ่นก่อนหน้าที่กำหนดกระบวนการของการผนึกเชื่อม (Incorporation) และการรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว (Integration) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือต่างกันของการย้ายถิ่นของคนสองกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า มุมมองการเทียบเคียงสามารถแสดงให้เห็นว่าอะไรที่เป็นสิ่งร่วมสมัยและนำไปสู่ 4 มุมมองในเรื่องผู้อพยพของวันนี้ที่อาจมีความละเอียด ถ้าจะพิจารณาในเรื่องของพวกเขา รายงานชิ้นนี้ได้มองที่ประเทศสหรัฐอเมริกาที่การอพยพในปัจจุบันและในอดีตได้กำหนดนโยบายสำคัญบางอย่างแก่ยุโรป โดยมุ่งที่ประเด็นโครงสร้างทางสังคมของเชื้อชาติ ซึ่งประกอบด้วยหนทางของกรอบแนวคิดในเรื่องเชื้อชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงและยังคงเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับผลของการอพยพและในเรื่องคำถามเกี่ยวกับการศึกษาและการเคลื่อนที่ทางการศึกษาของเด็ก ๆ ผู้อพยพในขณะนี้

โจเซฟ และฟิคริเย (2010: Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเชื่อของครอบครัวผู้ปกครอง ของเด็กย้ายถิ่น และผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ในประเด็นเรื่องของการคิดเห็นต่อการเรียนและการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยได้ทำการวิจัยใน 5 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี และสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับ งานวิจัยพบว่า ผู้ปกครองของเด็กย้ายถิ่นส่วนใหญ่เน้นให้ความสำคัญกับเรื่องของการเรียนมากกว่า ทั้งนี้เนื่องเพราะประสบการณ์ของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอน และระบบการศึกษาของประเทศตน รวมถึงความล้มเหลวทางการศึกษาที่พบ รูปแบบของสังคมที่มีลักษณะอนุรักษนิยม เป็นต้น

โอริ และ ฮีฮาค (2011: Abstract) ได้ทำการวิจัยในเรื่อง การปฏิรูประบบการจัดการศึกษาของชาติ และอิทธิพลในการบริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาอิสราเอล โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาประเด็นของความท้าทายในการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ตลอดจนการบริหารจัดการของโรงเรียนในประเทศอิสราเอล จากงานวิจัยพบว่า ในช่วงที่ผ่านมาได้มีแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา แต่พบว่าได้แนวคิดการปฏิรูปดังกล่าวกลายเป็นสิ่งที่ไม่ถูกนำไปใช้ การปฏิรูปการศึกษาได้ส่งผลกระทบต่อบทบาทของครูผู้สอน การบริหารจัดการสถานศึกษา โดยได้มีการเตรียมพร้อมการรับมือ สิ่งสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่พบจากงานวิจัย คือ การปฏิรูปการศึกษานั้นต้องเข้ามาเติมเต็มช่องว่างในเรื่องของความรู้ การมาเข้าร่วมวิเคราะห์จุดเปลี่ยนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงเป็นความท้าทายทางสังคมที่ต้องเผชิญ อีกทั้ง รูปแบบทางการศึกษาของประเทศมีความเชื่อมต่อแบบหลวม ๆ กับแนวโน้มการพัฒนาประเทศของอิสราเอล ดังนั้น ความท้าทายอีกประเด็นหนึ่งของการปฏิรูป

การศึกษาจึงเป็นเรื่องของความไม่สอดคล้องหรือไม่ทันต่อความเจริญและความต้องการของประเทศอย่างแท้จริง

อบิ และ เจนนิเต (2012: 66-88) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และ การศึกษาของผู้อพยพที่ศึกษาในการศึกษานอกระบบในประเทศออสเตรเลีย จากงานวิจัยพบว่า คนกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และวัฒนธรรมบางส่วนยังมีความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมใหม่ และวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าดั้งเดิมของผู้อพยพ อีกทั้งยังพบว่ามีอุปสรรคในเรื่องของงบประมาณ ค่าใช้จ่ายที่ผู้อพยพจะต้องเผชิญ นอกเหนือจากเรื่องของการปรับตัวดังที่กล่าวไว้แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยพบว่า คนกลุ่มดังกล่าวจะมีความมุ่งมั่นที่สูงที่จะต้องประสบความสำเร็จ และมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มาตรการหนึ่งคือการมีมุมมองที่เป็นด้านบวกต่อปรากฏการณ์ที่กำลังเผชิญ

อีลินา (2014: Abstract) ได้วิจัยในเรื่อง ความเป็นพลเมืองและการประสบความสำเร็จ ในรุ่นที่สอง: วิเคราะห์เด็กย้ายถิ่นในประเทศฟินแลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างประชากรดั้งเดิมและประชากรที่อพยพเดินทางเข้าไปอาศัยอยู่ในภายหลัง ผลการวิจัยพบว่า แม้ทั้งกลุ่มบุตรหลานของผู้อพยพ และบุตรหลายของคนฟินแลนด์จะได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของบุตรหลานของคนฟินแลนด์นั้น มีผลการศึกษาที่ดีกว่า ส่วนหนึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าเกิดจากโดยพื้นฐานแล้วคนฟินแลนด์มีฐานะและความรู้ที่ดี การสนับสนุนบุตรหลานทางการศึกษาจึงสามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ ขณะที่บุตรหลานของผู้อพยพโดยส่วนใหญ่จะเลือกที่จะศึกษาในสายงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น ช่างเทคนิค เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการทำงานในอนาคต

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถพิจารณาได้ว่า กลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่ได้รับความสนใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิทธิในเรื่องของการเข้าถึงระบบการศึกษา โดยจะพบว่าโอกาสการเข้าถึงระบบการศึกษาภาคบังคับที่รัฐให้การสนับสนุนนั้น มีนโยบายที่เปิดกว้างให้แก่เด็กทุกคน โดยมีมาตรฐานรูปแบบเช่นเดียวกับเด็กไทย ตลอดจนสวัสดิการให้การสนับสนุนงบประมาณ ค่าใช้จ่ายโดยคิดเป็นรายหัว และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการเรียนรู้ในระบบการศึกษาอันมีกลุ่มเด็กนักเรียนที่หลากหลาย การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทั้งของผู้เรียนและของประเทศได้ในอนาคต

5. กรอบแนวคิดจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดประเด็นเพื่อ

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด / ทฤษฎี	ประเด็นที่ศึกษา	องค์ประกอบของการพัฒนาระบบการศึกษา
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	รูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อช่วยกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่ต้องการ โดยอาศัยกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่มีกระบวนการขั้นตอน มีประสิทธิภาพ และอยู่บนพื้นฐานการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - จุดมุ่งหมายทางการศึกษา - การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ - การประเมินผลการเรียน - การเตรียมการ - การดำเนินการ
แนวคิดเรื่องระบบการเรียนการสอน	การเรียนการสอนอย่างมีระบบเพื่อช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมาย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ตัวป้อน กระบวนการ ผลผลิต และการติดตามประเมินผลและปรับปรุง	<ul style="list-style-type: none"> ตัวป้อน <ul style="list-style-type: none"> - ผู้สอน - ผู้เรียน - หลักสูตร - สิ่งอำนวยความสะดวก กระบวนการ <ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินการสอนและเสริมพื้นฐาน - การสร้างความพร้อมในการ
		<ul style="list-style-type: none"> เรียน <ul style="list-style-type: none"> - การใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ ผลผลิต <ul style="list-style-type: none"> - ด้านพุทธิพิสัย - ด้านจิตพิสัย - ด้านทักษะพิสัย การติดตามประเมินผลและปรับปรุง
แนวคิดการมีส่วนร่วม	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในมาตรา 8 (2) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ โดยระบุว่า “...ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา...” มาตรา 9 เรื่องการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ใน (6) ระบุว่า “...การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา - ด้านผู้ปกครอง - ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

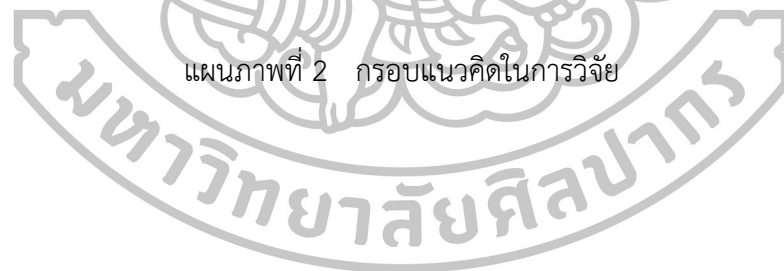
ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

แนวคิด / ทฤษฎี	ประเด็นที่ศึกษา	องค์ประกอบของการพัฒนาระบบการศึกษา
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ...” อันเป็นหนึ่งใน 6 หลักการตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ	
แนวคิดสิทธิและโอกาสทางการศึกษา	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ในหมวดที่ 2 เรื่อง สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 (1) ได้ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย...”	- ด้านค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา

แต่จากการพิจารณาถึงความเหมาะสมต่อกลุ่มที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา นั่นคือกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าว ผู้วิจัยจึงคัดสรรจนเหลือ 11 องค์ประกอบที่มีความเหมาะสม ประกอบด้วย สะมีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษามี 1. กฎหมายนโยบายการศึกษา 2. ครูผู้สอน 3. การเรียนการสอน 4. การมีส่วนร่วมของชุมชน 5. การเตรียมความพร้อมของนักเรียน 6. ค่าใช้จ่ายในการเรียน 7. สื่อการสอน 8. เนื้อหาหลักสูตร 9. การติดตามและประเมินผล 10. ผู้ปกครอง 11. การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน สามารถประมวลเป็นกรอบความคิดเบื้องต้น และเป็นแนวทางในการวิจัยในเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ดังแสดงได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการ บริหารจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการ จัดการศึกษาของเด็กในประเทศไทย และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงาน ต่างด้าวในประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มี รายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

วิธีและขั้นตอนการวิจัย

การศึกษาวเคราะห์ทั้งข้อมูลเอกสาร (Document Analysis) เป็นการโดยแบ่งการ ดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสถานการณ์ของการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวใน ปัจจุบัน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และรวบรวมข้อมูลโดยอาศัย แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และรวบรวม ข้อมูลโดยอาศัยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย จากผลการวิจัยที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1-3

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการ นำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยมี รายละเอียดขั้นตอนและระเบียบวิธีการในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

รายละเอียดขั้นตอนการวิจัยดำเนินการวิจัยใน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในเรื่องของแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุตรแรงงานต่างด้าว แนวคิดทฤษฎี การอพยพเข้าและการรับรู้โดยพิจารณาผลกระทบต่อสังคมเจ้าบ้าน ซึ่งการพิจารณาเอกสารที่ จะทำการศึกษาได้อาศัยหลักเกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2528: 37 และเทียนฉาย กิระนันท์, 2544: 95-96) ดังนี้

1. เบื้องต้นผู้วิจัยได้พิจารณาจากคำสำคัญของเอกสาร ซึ่งเชื่อมโยงสู่การพิจารณาประเด็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ นั่นคือเรื่องของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

2. พิจารณาคัดเลือกจากความใหม่ของเอกสาร โดยมีเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน โดยในเบื้องต้นผู้ศึกษาจะไม่นำเอกสารที่จัดพิมพ์มากกว่า 10 ปี มาพิจารณา ยกเว้นแต่เพียงเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารนั้น ยังคงสามารถอธิบายปรากฏการณ์ สถานการณ์ปัจจุบันได้ อาทิเช่น การพัฒนาการดำเนินนโยบายการศึกษาจากอดีตที่เชื่อว่าเป็นรากฐานและส่งผลต่อนโยบายปัจจุบัน

3. ความน่าเชื่อถือของเอกสาร โดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญของผู้เขียน เอกสารที่ผู้เขียนใช้ในการอ้างอิง ตลอดจนความสามารถที่จะนำข้อมูลนั้นไปศึกษาเพิ่มเติมได้

4. ความชัดเจนของข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารมีมากเพียงพอที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อเนื้อหาที่ต้องการศึกษา อาทิเช่น การมีภาพประกอบ แผนภูมิ หรือแผนภาพ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สมเหตุสมผล

ในขั้นตอนของการศึกษาเอกสาร นอกเหนือจากการคัดเลือกเอกสารเพื่อทำการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ทั้งที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และวิจัย โดยคัดแยกประเด็นที่ต้องการศึกษาออกเป็นหมวดหมู่ อาทิเช่น หมวดหมู่ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษา หมวดหมู่ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการศึกษา หมวดหมู่ที่เกี่ยวข้องกับบุตรแรงงานต่างด้าว หมวดหมู่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกในการนำมาศึกษาวิเคราะห์ในโอกาสต่อไปได้โดยง่าย อีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน

ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุตรแรงงานต่างด้าวที่ศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรสาคร จากการบันทึกข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีจำนวนนักเรียนที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าว รวมทั้งสิ้น 1,942 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 1,054 คน เป็นเพศหญิง 888 คน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของจำนวนนักเรียนที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าวจำแนกตามเขตพื้นที่อำเภอ พบว่า ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 963 คน เป็นเพศชาย 539 คน เป็นเพศหญิง 424 คน ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 178 คน เป็นเพศชาย 103 คน เป็นเพศหญิง 75 คน ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 801 คน เป็นเพศชาย 412 คน เป็นเพศหญิง 389 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครในระดับประถมศึกษา จำนวน 400 คน จำแนกเป็นบุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 198 คน ประกอบด้วย

เพศชาย 111 คน เป็นเพศหญิง 87 คน บุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 37 คน ประกอบด้วย เพศชาย 21 คน เพศหญิง 16 คน และบุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 165 คน ประกอบด้วย เพศชาย 85 คน เพศหญิง 80 คน โดยมีรายละเอียดกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณค่าทางสถิติตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973, อ้างอิงใน ธีรวิฑูฒิ เอกะกุล, 2543)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

ดำเนินการแทนค่าตามสูตรข้างต้น

$$n = \frac{1,942}{1 + 1,942(0.05)^2}$$

$$n = 331.40$$

$$\approx 332 \text{ คน}$$

ทั้งนี้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคือบุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนต่างด้าวดังกล่าวดังกล่าว บางส่วนยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องของภาษาไทย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่จะได้รับการตอบคำถามที่ไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่าที่คำนวณได้ อีกร้อยละ 20 ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยอาศัยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) อันเป็นการแบ่งประชากรออกตามพื้นที่และดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ดังกล่าวตามจำนวนที่ต้องการ โดยในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้จัดแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น 3 พื้นที่ ตามการแบ่งของเขตการปกครองระดับอำเภอ อันประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน เพื่อให้เกิดการกระจายของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏแต่ละอำเภอเป็นผลลัพธ์จากการคำนวณสัดส่วนร้อยละ ดังนี้

$$\text{อำเภอเมืองสมุทรสาคร} \quad n = \frac{963}{1,942} \times X$$

$$n = 198.3$$

$$\approx 198 \text{ คน}$$

$$\begin{aligned} \text{อำเภอบ้านแพ้ว} \quad n &= \frac{178}{1,942} \times \\ &= 36.6 \\ &\approx 37 \text{ คน} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อำเภอกระทุ่มแบน} \quad n &= \frac{801}{1,942} \times \\ &= 164.9 \\ &\approx 165 \text{ คน} \end{aligned}$$

การกระจายของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศของแต่ละอำเภอ ผู้วิจัยได้อาศัยการคำนวณค่าร้อยละเช่นเดียวกับการคำนวณการกระจายของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอข้างต้น

$$\begin{aligned} \text{อำเภอเมืองสมุทรสาคร} \quad n &= \frac{539}{1,942} \times \\ &= 111.01 \\ \text{เพศชาย} &\approx 111 \text{ คน} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อำเภอเมืองสมุทรสาคร} \quad n &= \frac{424}{1,942} \times \\ &= 87.3 \\ \text{เพศหญิง} &\approx 87 \text{ คน} \end{aligned}$$

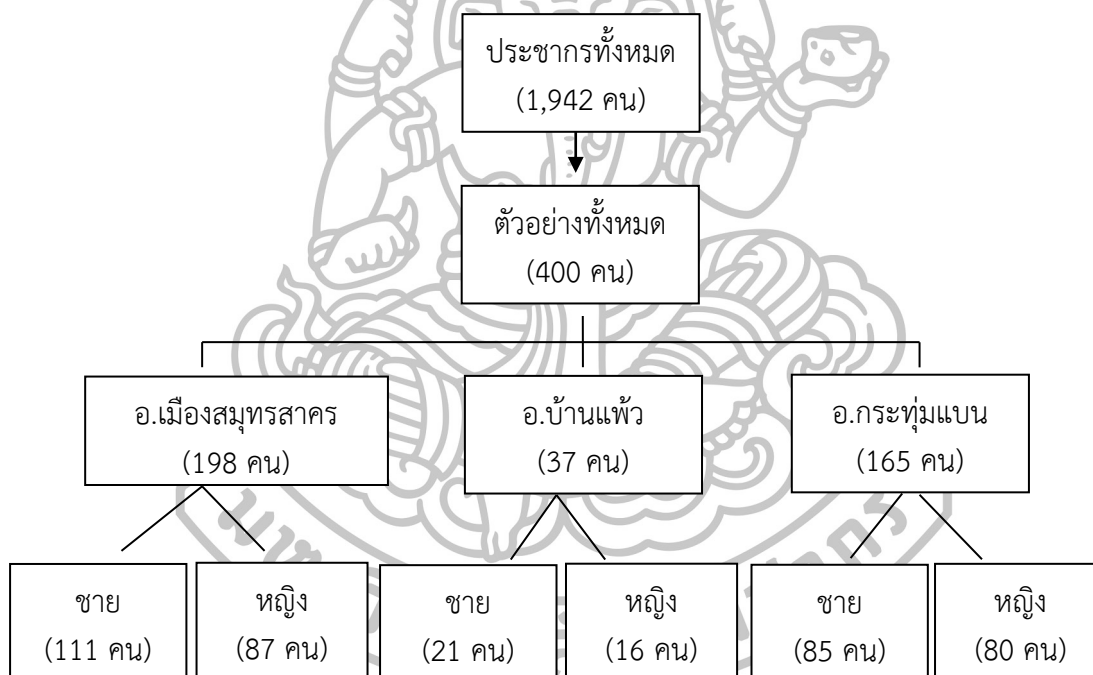
$$\begin{aligned} \text{อำเภอบ้านแพ้ว} \quad n &= \frac{103}{1,942} \times \\ &= 21.2 \\ \text{เพศชาย} &\approx 21 \text{ คน} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อำเภอบ้านแพ้ว} \quad n &= \frac{75}{1,942} \times \\ &= 15.4 \\ \text{เพศหญิง} &\approx 16 \text{ คน} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อำเภอกระทุ่มแบน} \quad n &= \frac{71}{1,942} \times \\ &= 84.8 \\ \text{เพศชาย} &\approx 85 \text{ คน} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อำเภอกระทุ่มแบน} \quad n &= \frac{389}{1,942} \times \\ n &= 80.1 \\ \text{เพศหญิง} &\approx 80 \text{ คน} \end{aligned}$$

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยผ่านการตอบแบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือเป็นบุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จนครบจำนวนที่กำหนดไว้

แผนภาพที่ 3 การกระจายและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาอยู่ในประเทศไทย จำนวนพี่น้องในครอบครัว อาชีพผู้ปกครอง ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันในการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทย เป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทย เป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามปลายปิดโดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับน้อยที่สุด

ระดับสภาพที่คาดหวังในการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรต่างด้าวที่ควรจะเป็นในอนาคต

ระดับ 5 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในระดับน้อย

ระดับ 1 ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลกระทบต่อระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลกระทบต่อระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลกระทบต่อระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลกระทบต่อระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลกระทบต่อระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะข้อเสนอนั้นเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย แบบสอบถามมีลักษณะปลายเปิด

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือขึ้นเองโดยมีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

2.3.1 การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย การศึกษาความต้องการจำเป็น วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในจากเอกสาร ตำรา วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหา

3. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและรายละเอียดของศัพท์นิยามเฉพาะ

2.3.2 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและสาระสำคัญตรงตามผลที่ต้องการวัด รวมทั้งความถูกต้องเหมาะสมของสำนวนภาษาและนำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และภาษาซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินความตรงเชิงเนื้อหาของศิริชัย กาญจนวาสี (2547: 21) ที่กำหนดว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ต้องมากกว่าหรือเท่ากับ .50 จึงถือว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการวัด โดยที่

คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องวัตถุประสงค์

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องวัตถุประสงค์

คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องวัตถุประสงค์

โดยใช้สูตรในการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (ICO: Item Objective Congruence) ดังนี้

$$ICO = \frac{\sum R}{N}$$

ICO = ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลคะแนนรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = 5 คน

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุตรแรงงานต่างด้าวที่ไม่ใช่ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

สูตร

การหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(\frac{1 - \sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ α หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K หมายถึง จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแบบสอบถามทั้งฉบับ

4. นำผลการวิเคราะห์มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

2.4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อเสนอไปยังผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครที่มีการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวและโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบผสมทั้งเด็กไทยและบุตรแรงงานต่างด้าวเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2.4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ พร้อมนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์

2.4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นบันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูล

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณของแบบสอบถามโดยการตรวจสอบแบบสอบถามและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ถูกต้อง และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ดังนี้

2.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางและเขียนพรรณนา

2.5.2 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ การประเมินตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981: 82) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีสภาพ/การดำเนินการในระดับน้อยที่สุด

2.5.3 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย แบ่งออกเป็น ส่วน 2 คือ

2.5.4 การวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลประเมินตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981:82) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอยู่ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอยู่ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอยู่ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอยู่ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอยู่ระดับน้อยที่สุด

2.5.5 วิเคราะห์หาความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$ ซึ่งปรับปรุงโดย นางลักษณะ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (สุวิมล ว่องวานิช, 2548: 18) เป็นวิธีหาความแตกต่างของสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่หารด้วยสภาพที่เป็นอยู่ ทั้งนี้ เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในช่วงพิสัยที่ไม่มากเกินไปโดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{ความต้องการจำเป็น (PNI)} = \frac{\text{สภาพการที่คาดหวัง (I)} - \text{สภาพการปัจจุบัน (D)}}{\text{สภาพการปัจจุบัน (D)}}$$

เมื่อ PNI หมายถึง ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่

2.5.6 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค หรือสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981: 82) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีสภาพ/ส่งผลในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับ

บุตรแรงงานต่างด้าว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีรายละเอียดดังนี้

เพื่อสำรวจข้อมูลในเชิงลึก โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย

3.1.1 ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน

3.1.2 ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้แทน

3.1.3 องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

3.1.4 กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 15 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 5 คน

3.1.5 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 2 คน

3.1.6 กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 15 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 5 คน

3.1.7 กลุ่มเด็กนักเรียน จำนวน 15 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 5 คน

3.1.8 กลุ่มคนในชุมชน จำนวน 15 คน แบ่งเป็นอำเภอละ 5 คน

การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion-based selection) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจที่มีความลึกซึ้ง และตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ หรือมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

2. เป็นผู้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา (ผู้บริหารโรงเรียน)
3. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงในการให้การศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าว (ครูผู้ช่วยสอน)
4. เป็นผู้ที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับบุตรแรงงานต่างด้าว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) อันประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การเกี่ยวข้องกับบุตรแรงงานต่างด้าว

ตอนที่ 2 รายละเอียดของหัวข้อและประเด็นข้อคำถามโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย จำนวน 11 ด้าน ได้แก่

1. กฎหมายและนโยบายการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
2. ครูผู้สอนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
3. การเรียนการสอนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
5. การเตรียมความพร้อมของนักเรียนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
6. ค่าใช้จ่ายในการเรียนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
7. สื่อการสอนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
8. เนื้อหาหลักสูตรสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
9. การติดตามและประเมินผลสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
10. ผู้ปกครองสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
11. การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ประเทศไทย

ตอนที่ 3 รายละเอียดของหัวข้อและเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในมุมมองของผู้บริหาร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

ตอนที่ 4 รายละเอียดของหัวข้อและเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยและหัวข้อเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยแบ่งหัวข้อในการสัมภาษณ์และตอบแบบสัมภาษณ์รวมทั้งเปิดปลายเพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้ให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ หรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจนโดยกำหนด หัวข้อหลักในการเสนอแนะไว้

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและพัฒนาเครื่องมือขึ้นเอง โดยมีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการจำเป็น จากเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา

3.3.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของสำนวนภาษา ตลอดจนความชัดเจนครบถ้วนสมบูรณ์และความครอบคลุมของข้อความ แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยผลการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์มีความตรงเชิงเนื้อหาและเหมาะสมทุกข้อ ผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยตนเองในเบื้องต้น ผู้วิจัยแนะนำตนเอง แจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.4.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาจนอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ตามแนวคิดของ (Denzin, 1970) โดยเป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ได้มาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทย ฉบับร่าง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการจัดบันทึกประเด็นสำคัญ ๆ ของการสัมภาษณ์ไว้ จากนั้นเข้าสู่กระบวนการแปลข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลการบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยอ่านทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้มา และกำหนดประเด็นหลักจัดหมวดหมู่ของเรื่องและตีความหมายเชื่อมโยงข้อมูล ตรวจสอบความหมายและข้อมูลของแต่ละท่านว่ามีความสมบูรณ์และความละเอียดเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์หรือไม่ หากข้อมูลยังไม่ชัดเจนจะทำการสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การเรียบเรียงเนื้อหาและพรรณนาความ

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย จากผลการวิจัยที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1-3

โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ที่ทำให้ทราบถึงปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนความสำเร็จของการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

4.2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยผู้วิจัย สร้างขึ้น โดยอาศัยการศึกษาวเคราะห์จากเอกสาร ตำราและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ตลอดจนแนวคิดในการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดมากขึ้น และมีการประเมินตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้

ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

โดยดำเนินการประเมินในเรื่องของความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ความสอดคล้องกับบริบท การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ใน 5 ประเด็นหลัก คือ

1. หลักการสร้างรูปแบบ
2. ความเชื่อมโยงของรูปแบบ
3. องค์ประกอบของรูปแบบ
4. การอธิบายรูปแบบ
5. ภาพรวมของรูปแบบ

โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

5.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการรับรองรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยของงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา มีความชำนาญในเรื่องระบบการเรียนการสอน และมีผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับจำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง อันเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่มีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการเรียนการสอน และระบบโครงสร้างการศึกษา
2. เป็นอาจารย์ นักวิชาการ ผู้มีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการจัดการศึกษาไทย และ/หรือ รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยในรูปแบบของแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อบรรวบรวมข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับบริบท และมีความสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง ใน 5 ประเด็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ความสอดคล้องกับบริบท และการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ประกอบด้วย

5.2.1 ประเด็นเรื่องของหลักการสร้างรูปแบบ

5.2.2 ประเด็นเรื่องของความเชื่อมโยงของรูปแบบ

5.2.3 ประเด็นเรื่องขององค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การติดตามและประเมินผล การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การเรียนการสอน เนื้อหา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ค่าใช้จ่ายในการเรียน กฎหมาย นโยบายการศึกษา สื่อการสอน

5.2.4 ประเด็นเรื่องของการอธิบายรูปแบบ

5.2.5 ประเด็นเรื่องของการภาพรวมของรูปแบบ

การประเมินความเหมาะสมดังกล่าวเป็นแบบประเมินเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เป็นข้อคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) โดยการให้ค่าคะแนน แบ่งออกเป็น 1-5 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมที่สุด เหมาะสม เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 72-74) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสม
- ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยผลการประเมินที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญช่วยให้ผลของการวิจัยเห็นภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ผ่านข้อมูลที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านให้คะแนนความคิดเห็น

5.3 การสร้างเครื่องมือ

เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวเหมาะสม ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบรับรองต้นแบบรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

5.3.1 นำร่างรูปแบบจำลองการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่ดำเนินการร่างมาจากการรวบรวมข้อมูลทั้งที่อยู่ในรูปแบบของเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนตัวอย่าง ที่ได้รับมาจากแบบสอบถามในเรื่องข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือปัจจัยสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามองค์ประกอบ 11 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การติดตามและประเมินผล การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การเรียนการสอน เนื้อหา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ค่าใช้จ่ายในการเรียน กฎหมาย นโยบายการศึกษา สื่อการสอน มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมดูแลชั้นเรียน ในการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมในการนำไปใช้

5.3.2 นำร่างรูปแบบจำลองการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อคณะผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อประเมินและให้ความคิดเห็นต่อร่างรูปแบบจำลองการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่สร้างขึ้น ในเรื่องของความเหมาะสม

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 5 ท่าน

5.4.2 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อเสนอไปยังผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

5.4.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในส่วนของข้อคิดเห็นต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ความสอดคล้องกับบริบท และการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ต่อร่างรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยของคณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านประเมินผ่านแบบมาตราประมาณค่า โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย เหมาะสมที่สุด เหมาะสม เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981: 82) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง

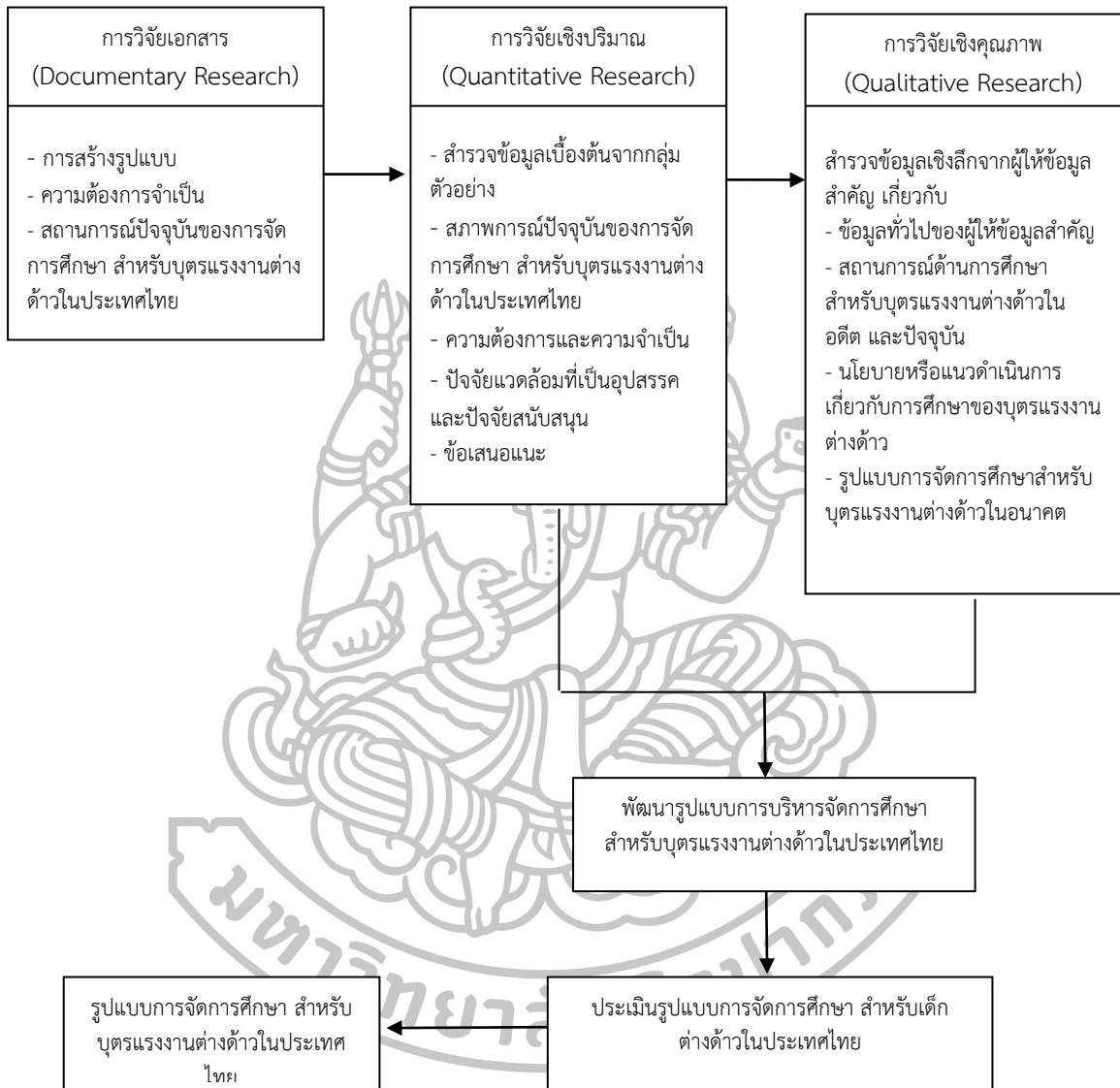
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย ต่ำละข้อต้องมีค่าระหว่าง 5.00-2.50 คือ อยู่ระหว่างเกณฑ์ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง ถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความสอดคล้อง/การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด จึงจะถือว่าองค์ประกอบหรือรูปแบบนั้นมีความเหมาะสมนำไปใช้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นสาระสำคัญ โดยนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสม ความเป็นไปได้ให้มากขึ้น แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงสรุปผลและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสภาพรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน และ เก็บรวบรวมข้อคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้มีการกำหนดคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว 2) เป็นผู้ที่กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา 3) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงในการให้การศึกษาแก่บุตรแรงงานต่างด้าว และ 4) เป็นผู้ที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับบุตรแรงงานต่างด้าว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาจนอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านสามารถให้ข้อคิดเห็นได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่แตกต่างกัน

ขั้นตอนหลังจากได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านแล้ว จึงดำเนินการสร้างข้อสรุปในลักษณะการบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้มา เพื่อกำหนดประเด็นหลักจัดหมวดหมู่ของเรื่องและตีความหมายเชื่อมโยงข้อมูล

ผู้วิจัยขอแนะนำโดยจำแนกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทพื้นฐานและสภาพการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
3. ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
4. ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
5. การสร้างภาพอนาคตของรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวโดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล Priority Need Index (PNI)
6. ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

ตอนที่ 2 สภาพปัญหา อุปสรรค ในการจัดการศึกษา และความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ตอนที่ 3 รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 บริบทพื้นฐานและสภาพการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาสภาพรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็กนักเรียนต่างด้าว จำนวน 400 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ดังปรากฏข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เขตที่พำนัก และระดับชั้นการศึกษาในปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	217	54.25
หญิง	183	45.75
รวม	400	100.00
2. อายุ		
6-9	128	32.00
10-12	146	36.50
13-18	126	31.50
รวม	400	100.00
3. สัญชาติ		
พม่า	392	98.00
ลาว	5	1.25
กัมพูชา	3	0.75
รวม	400	100.00
4. เชื้อชาติ		
พม่า	143	35.75
ลาว	5	1.25
กัมพูชา	3	0.75
กะเหรี่ยง	12	3.00
มอญ	231	57.75

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เขตที่พำนัก และระดับชั้นการศึกษาในปัจจุบัน (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
ไทยใหญ่	6	1.50
รวม	400	100.00
5. เขตที่พำนัก		
เมืองสมุทรสาคร	198	49.50
บ้านแพ้ว	37	9.25
กระทุ่มแบน	165	41.25
รวม	400	100.00
6. ระดับชั้นการศึกษาในปัจจุบัน		
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 1	62	15.50
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 2	67	16.75
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 3	41	10.25
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 4	78	19.50
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 5	64	16.00
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6	55	13.75
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1	33	8.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 มีอายุอยู่ในช่วง 10-12 ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 สัญชาติ พม่า จำนวน 392 คน คิดเป็นร้อยละ 98.00 เชื้อชาติมอญ จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนพื้นที่นั่งที่กำลังอยู่ระหว่างการศึกษาระบบโรงเรียน

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร		
ไม่เกิน 6 ปี	126	32.14
6 -9 ปี	143	36.48
มากกว่า 9 ปี	123	31.38
รวม	392	100.00
บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย		
พ่อ	10	2.50

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนพี่น้องที่กำลังอยู่ระหว่างการศึกษาระบบโรงเรียน (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
แม่	41	10.25
พ่อและแม่	325	81.25
ญาติ	17	4.25
อื่น ๆ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน วัด	7	1.75
รวม	400	100.00
จำนวนพี่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร		
ไม่มีพี่	110	27.64
มีพี่ 1 คน	148	37.19
มีพี่ 2 คน	67	16.83
มีพี่มากกว่า 2 คน	73	18.34
รวม	398	100.00
จำนวนน้องที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร		
ไม่มีน้อง	186	46.73
มีน้อง 1 คน	139	34.93
มีน้องมากกว่า 2 คน	73	18.34
รวม	398	100.00
มีพี่ หรือ น้อง ที่ยังเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร		
มี	173	43.25
ไม่มี	227	56.75
รวม	400	100.0
พี่น้องที่กำลังอยู่ระหว่างการศึกษาระบบโรงเรียน		
ระดับเตรียมความพร้อม/ปฐมวัย/อนุบาล		
ไม่มี	124	71.68
มี 1 คน	43	24.85
มี 2 คน	6	3.47
รวม	173	100.00
ระดับประถมศึกษา		
ไม่มี	40	23.12
มี 1 คน	115	66.47
มี 2 คน	16	9.25
มี 7 คน	2	1.16
รวม	173	100.00
ระดับมัธยมศึกษา		
ไม่มี	156	90.17
มี 1 คน	15	8.67
มี 2 คน	2	1.16

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนพื้นที่กำลังอยู่ระหว่างการศึกษาระดับโรงเรียน (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	173	100.00
การมาเรียนหนังสือที่โรงเรียน		
มาทุกวันอย่างต่อเนื่อง	321	80.25
มาเป็นบางวัน	58	14.50
ไม่แน่นอน / ตามสะดวก	21	5.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 3 ในประเด็นของการพักอาศัยในจังหวัดสมุทรสาครของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างได้พักอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ระหว่าง 6-9 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 36.48 อยู่ร่วมกับพ่อและแม่ จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และส่วนใหญ่ไม่มีพี่หรือน้องที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.73 ขณะที่ในกลุ่มที่มีพี่หรือน้องอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร โดยส่วนใหญ่ซึ่งมีจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.19 จะมีจำนวนของพี่ 1 คน ในกลุ่มตัวอย่างที่มีน้อง โดยส่วนใหญ่ของกลุ่มนี้จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.93 มีน้องจำนวน 1 คน

โดยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ไม่มีพี่ หรือน้อง ที่ยังเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.75 ในกลุ่มที่มีพี่หรือน้อง ที่กำลังเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 ซึ่งมีทั้งที่กำลังเรียนอยู่ในระดับเตรียมความพร้อม/ปฐมวัย/อนุบาล จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 28.32 กำลังเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 76.88 กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 9.83 พฤติกรรมการมาเรียนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยส่วนใหญ่มาเรียนหนังสือทุกวันอย่างต่อเนื่อง จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 80.25

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสัญชาติ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	สัญชาติ					
	พม่า		กัมพูชา		ลาว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	214	54.6	3	100	0	0
หญิง	178	45.4	0	0	5	100
รวม	392	100	3	100	5	100

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสัญชาติ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	สัญชาติ					
	พม่า		กัมพูชา		ลาว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ						
6-9 ปี	125	31.9	3	100	0	0
10-12 ปี	144	36.7	0	0	2	40.0
13-18 ปี	123	31.4	0	0	3	60.0
รวม	392	100	3	100	5	100
ระดับชั้นการศึกษา						
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 1	61	15.6	1	33.3	0	0
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 2	65	16.6	0	0	2	40.0
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 3	40	10.2	0	0	1	20
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 4	77	19.6	1	33.3	0	0
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 5	62	15.8	0	0	2	40
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6	55	14.0	0	0	0	0
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1	32	8.2	1	33.3	0	0
รวม	392	100	3	100	5	100
บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย						
พ่อ	10	2.6	0	0	0	0
แม่	41	10.5	0	0	0	0
พ่อและแม่	317	80.9	3	100	5	100
ญาติ	17	4.3	0	0	0	0
อื่นๆ เช่น องค์กรพัฒนา เอกชน วัด	7	1.8	0	0	0	0
รวม	392	100	3	100	5	100
พื้นที่กำลังเรียนในจังหวัด สมุทรสาคร						
มี	170	43.4	3	100	0	0
ไม่มี	222	56.6	0	0	5	100
รวม	392	100	3	100	5	100
การมาเรียนหนังสือที่โรงเรียน						
มาทุกวันอย่างต่อเนื่อง	313	79.8	3	100	5	100
มาเป็นบางวัน	58	14.8	0	0	0	0
ไม่แน่นอน/ตามสะดวก	21	5.4	0	0	0	0
รวม	392	100	3	100	5	100

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสัญชาติพม่าโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 เช่นเดียวกับผู้ที่มีสัญชาติกัมพูชา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ขณะที่ผู้มีสัญชาติลาว เป็นเพศหญิงทั้งหมด 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ในเรื่องของอายุ พบว่า ผู้ที่มีสัญชาติพม่านั้นมีจำนวนการกระจายอยู่ในทั้ง 3 กลุ่มในใกล้เคียงกัน กล่าวคือ กลุ่มอายุ 6-9 ปี มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 กลุ่มอายุ 10-12 ปี มีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 กลุ่มอายุ 13-18 ปี มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 เมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้ที่มีสัญชาติกัมพูชา จะอยู่มกรกลุ่มอายุ 6- 9 ปี ทั้งหมด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีน้อย ในกลุ่มที่มีสัญชาติลาว ได้กระจายอยู่ใน 2 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุ 10-12 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และอยู่ในกลุ่มอายุ 13-18 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60

เรื่องระดับชั้นการศึกษาปัจจุบัน พบว่า ในกลุ่มผู้ที่มีสัญชาติพม่า โดยส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ขณะที่จำนวนของผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนน้อยที่สุด คือมีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 กลุ่มผู้ที่มีสัญชาติกัมพูชา กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ผู้ที่มีสัญชาติลาว กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน ร้อยละ 20 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40

เรื่องของบุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย พบว่า ในกลุ่มผู้ที่มีสัญชาติพม่า โดยส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่และแม่ จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 80.9 พักอาศัยอยู่กับแม่ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 อีกกลุ่มหนึ่งที่น่าสนใจคือผู้ที่พักอาศัยอยู่กับองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ วัน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ในกลุ่มผู้ที่มีสัญชาติกัมพูชา จำนวน 3 คน ซึ่งทั้งหมดพักอาศัยอยู่กับ พ่อและแม่ คิดเป็นร้อยละ 100 เช่นเดียวกับผู้ที่มีสัญชาติลาว จำนวน 5 คน ที่ทั้งหมดพักอาศัยอยู่กับพ่อแม่และแม่ เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 100

เรื่องของพี่น้องที่กำลังเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้ที่มีสัญชาติพม่านั้นโดยส่วนใหญ่ไม่มีพี่น้องที่กำลังเรียนอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 ขณะที่ผู้ที่มีพี่น้องที่กำลังเรียนอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครมีจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 ในกลุ่มผู้ที่มีสัญชาติกัมพูชา พบว่า ทั้งหมด 3 คน มีพี่น้องกำลังเรียนอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ขณะที่ผู้ที่มีสัญชาติลาว จำนวน 5 คน เป็นผู้ที่ไม่มีพี่น้องกำลังเรียนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครเลย คิดเป็นร้อยละ 100

เรื่องของการมาเรียนหนังสือที่โรงเรียน พบว่า ผู้ที่สัญชาติกัมพูชา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้ที่มีสัญชาติลาว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ต่างก็มาเรียนทุกวันอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่กลุ่มผู้ที่มีสัญชาติพม่า พบว่า โดยส่วนใหญ่มาเรียนทุกวันอย่างต่อเนื่อง จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 79.8 รองลงมาคือกลุ่มที่มาเรียนเป็นบางวัน จำนวน 58 คน คิดเป็น

ร้อยละ 14.8 และมีอีกจำนวน 21 คน ที่มาเรียนได้ไม่แน่นอน หรือมาเรียนตามสะดวก คิดเป็นร้อยละ 5.4

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวใน ประเทศไทย	การรับรู้					
	ทราบ	ร้อยละ	ไม่ทราบ	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การคัดเลือกเข้าโรงเรียน	305	78.41	84	21.59	389	100.00
หลักสูตรการเรียน-การสอน	308	79.59	79	20.41	387	100.00
ค่าใช้จ่ายในการเรียน	281	72.61	106	27.39	387	100.00
แนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	307	83.88	59	16.12	366	100.00

จากข้อมูลเกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในตารางที่ 5 พบว่า ข้อมูลในเรื่องของการคัดเลือกเข้าโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างนั้นทราบดีว่าโรงเรียนนั้นมีการเปิดรับสมัครเข้าเรียนในช่วงเวลาใด จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 78.41 ขณะที่กลุ่มที่ไม่ทราบเรื่องของการคัดเลือกเข้าโรงเรียนมีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.59 ในเรื่องของหลักสูตรการเรียน-การสอน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบในเรื่องดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยมีจำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 79.59 มีผู้ที่ไม่ทราบข้อมูลเรื่องของหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.41 ขณะที่ข้อมูลในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเรียน เป็นเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างทราบข้อมูลในเรื่องดังกล่าวน้อยที่สุด โดยมีจำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 72.61 ในเรื่องของแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีผู้ที่ทราบข้อมูลเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 83.88

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในเรื่องของแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มากที่สุดเมื่อพิจารณาสัดส่วนระหว่างผู้ที่ทราบข้อมูลกับผู้ที่ไม่ทราบข้อมูล คือมีผู้ที่ทราบข้อมูลร้อยละ 83.88 รองลงมาคือเรื่องของหลักสูตรการเรียนการสอน มีสัดส่วนของผู้ที่ทราบข้อมูลร้อยละ 79.59 ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับเรื่องของการคัดเลือกเข้าโรงเรียน ที่มีสัดส่วนของผู้ที่ทราบข้อมูล ร้อยละ 78.41 ขณะที่เรื่องที่มีสัดส่วนของผู้ที่รับทราบข้อมูลน้อยที่สุด คือเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 72.61

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของความต้องการที่จะรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวใน ประเทศไทย	ความต้องการรับทราบ					
	ต้องการ	ร้อยละ	ไม่ต้องการ	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การคัดเลือกเข้าโรงเรียน	272	94.77	15	5.23	287	100.00
หลักสูตรการเรียน-การสอน	280	97.90	6	2.10	286	100.00

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของความต้องการที่จะรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวใน ประเทศไทย	ความต้องการรับทราบ					
	ต้องการ	ร้อยละ	ไม่ต้องการ	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการเรียน	260	93.12	19	6.88	279	100.00
แนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	275	98.57	4	1.43	279	100.00

จากข้อมูลตามตารางที่ 6 พบว่า ความต้องการที่จะรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยของกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่ต่างต้องการที่จะรับทราบข้อมูล เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ข้อมูลในเรื่องของการคัดเลือกเข้าโรงเรียน มีผู้ที่ต้องการรับทราบข้อมูล จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 94.77 ข้อมูลในเรื่องของหลักสูตรการเรียน-การสอน มีผู้ต้องการทราบข้อมูล จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 97.90 ข้อมูลในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเรียน มีผู้ที่ต้องการรับทราบข้อมูล จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 93.12 และข้อมูลในเรื่องของแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีจำนวนผู้ที่ต้องการรับทราบข้อมูลในเรื่องดังกล่าว จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 98.57

ในขณะเดียวกัน มีบางส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว โดยพบว่า ส่วนใหญ่ของข้อมูลที่ไม่ต้องการรับทราบนั้นเป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเรียน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.88 รองลงมาคือเรื่องของการคัดเลือกเข้าโรงเรียน มีผู้ที่ไม่ต้องการทราบข้อมูล จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.23 ขณะที่ข้อมูลในเรื่องของหลักสูตรการเรียน-การสอน มีผู้ที่ไม่ต้องการทราบข้อมูล จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 และลำดับสุดท้ายที่มีจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการทราบข้อมูลน้อยที่สุด คือข้อมูลในเรื่องของแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.43

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอระดับความคิดเห็นของกลุ่มเด็กนักเรียนต่างด้าวที่กำลังศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ต่อการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยมีเนื้อหาครอบคลุมด้วย 11 ประเด็น หลักในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย หลักสูตร/เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน การสอนของครูผู้สอน ผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของชุมชน การประเมินผลการเรียน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียน กฎหมายและนโยบายการศึกษา การบริการการศึกษา สื่อการสอน และการคัดเลือกเข้าเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของประวัติการเข้าเรียนในสถานศึกษาไทยของบุตรแรงงานต่างด้าว ก่อนการเข้าเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร

ประวัติการเข้าเรียนในสถานศึกษาไทย	จำนวน	ร้อยละ
เข้าเรียนในสถานศึกษาของไทยมาก่อน		
ไม่เคย	385	96.25
เคย	15	3.75
รวม	400	100.00
เคยเข้าเรียนที่จังหวัด		
กาญจนบุรี	3	25.00
กรุงเทพฯ	5	41.66
สระบุรี	2	16.67
นครปฐม	2	16.67
รวม	12	100.00
ระดับชั้นที่เรียน		
ชั้นอนุบาล	4	33.33
ชั้นอนุบาล - ประถมศึกษาปีที่ 1	2	16.67
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	3	25.00
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 5	3	25.00
รวม	12	100.00
เหตุผลที่เลิกเรียน		
ย้ายตามผู้ปกครอง	9	60.00
เรียนไม่ได้ หรือ เรียนไม่รู้เรื่อง	6	40.00
รวม	15	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่าประวัติการเข้าเรียนในสถานศึกษาของไทย จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า โดยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการศึกษามาก่อนที่จะเข้าเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 385 คน คิดเป็นร้อยละ 96.25 ขณะที่ในกลุ่มที่เคยเข้ารับการศึกษามาก่อนที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 ในจำนวนดังกล่าว มี 2 คนที่ไม่สามารถระบุจังหวัดที่เคยเข้าเรียนได้ เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าเรียนและสามารถระบุจังหวัดที่ตั้งสถานศึกษาได้นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยเข้าเรียนที่สถานศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร มากที่สุด คือ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.66 รองลงมาคือจังหวัด กาญจนบุรี สระบุรี และนครปฐม ตามลำดับ

ระดับชั้นที่กลุ่มตัวอย่างได้เข้าไปเรียนก่อนที่จะย้ายมาเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร มีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนกระทั่งถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยส่วนใหญ่จะเคยเรียนในระดับชั้นอนุบาลมากที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 เมื่อพิจารณาในเหตุผลที่เลิกเรียนที่โรงเรียนดังกล่าว ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าต้องย้ายตามผู้ปกครอง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เหตุผลรองลงมาคือเรียนไม่ได้ หรือเรียนไม่รู้เรื่อง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องเนื้อหาหลักสูตรของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องเนื้อหาหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมดี	4.04	0.97	มากที่สุด	1
หลักสูตรการเรียนการสอน มีประโยชน์กับการใช้ชีวิต	4.00	0.99	มาก	2
หลักสูตรการเรียนการสอน สอดคล้องตามความสนใจและความต้องการ	3.39	0.99	ปานกลาง	3
ภาพรวม	3.81	0.54	มาก	

จากตารางที่ 8 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและเนื้อหาที่เรียนในปัจจุบันพบว่า ค่าระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายข้อ พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.04$) เป็นลำดับที่ 1 หลักสูตรการเรียนการสอน มีประโยชน์กับการใช้ชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เป็นลำดับที่ 2 หลักสูตรการเรียนการสอน สอดคล้องตามความสนใจและความต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เป็นลำดับที่ 3

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
กิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจ	4.07	0.95	มาก	3
กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.24	0.87	มากที่สุด	1
กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้สนใจเรียนมากขึ้น	3.79	0.98	มาก	4
กิจกรรมการเรียนการสอนสร้างความสุขในการเรียน	4.13	0.97	มาก	2
ภาพรวม	4.06	0.41	มาก	

จากตารางที่ 9 พบว่าความคิดเห็นในเรื่องการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันในภาพรวมคิดว่ามีความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมีความน่าสนใจ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$) อยู่ในลำดับที่ 3 ส่วนในข้ออื่น ๆ อีก 3 ข้อนั้น มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยเรียงลำดับเฉลี่ยสูงสุดของความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการจัดการเรียนสอน โดย ลำดับที่ 1 เรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของท่าน ($\bar{X} = 4.24$) ลำดับที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอนสร้างความสุขในการเรียน ($\bar{X} = 4.13$) ลำดับที่ 4 คือเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้สนใจเรียนมากขึ้น ($\bar{X} = 3.79$)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องครูผู้สอนของ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องครูผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
ครูมีความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ	4.44	0.72	มากที่สุด	1
ครูมีความเข้าใจในปัญหาและข้อจำกัด	3.68	0.97	มาก	4
ครูมีการแนะนำเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้อย่างดี	3.77	0.99	มาก	3
ครูมีเวลาให้ปรึกษาปัญหาการเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.17	0.87	มาก	2
ครูเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการ	3.55	0.99	มาก	5
ครูสามารถสื่อสาร พูดคุยได้อย่างไม่มีปัญหา	3.10	0.95	ปานกลาง	6
ภาพรวม	3.78	0.37	มาก	

จากตารางที่ 10 ในภาพรวมของความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการสอนของครูในปัจจุบัน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีความเอาใจใส่ท่านอย่างสม่ำเสมอในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 1 ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก มี 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ลำดับที่ 2 ครูมีเวลาให้ท่านปรึกษาปัญหาการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.17$) ลำดับที่ 3 ครูมีการแนะนำเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้อย่างดี ($\bar{X} = 3.77$) ลำดับที่ 4 ครูมีความเข้าใจในปัญหาและข้อจำกัดของท่าน ลำดับที่ 5 ครูเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการของท่านเป็นอย่างดี ขณะที่ความคิดเห็นเรื่องครูสามารถสื่อสาร พูดคุยกับท่านได้อย่างไม่มีปัญหา ลำดับที่ 6 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องผู้ปกครองของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องผู้ปกครอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน	1.90	0.95	น้อย	4
ผู้ปกครองดูแลติดตามผลการเรียนของท่านอย่างสม่ำเสมอ	4.01	0.91	มาก	2
ผู้ปกครองสอบถามปัญหาการเรียนของท่านเป็นประจำ	3.49	0.99	มาก	3
ผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้ท่านเรียนในประเทศไทย	4.15	0.96	มาก	1
ภาพรวม	3.39	0.51	มาก	

จากตารางที่ 11 พบว่าความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องผู้ปกครองในปัจจุบัน ในภาพรวมของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมาก ดังนี้ ลำดับ 1 ผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้ท่านเรียนในประเทศไทย ($\bar{X} = 4.15$) ลำดับที่ 2 ผู้ปกครองดูแลติดตามผลการเรียนของท่านอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.01$) ลำดับที่ 3 ผู้ปกครองสอบถามปัญหาการเรียนของท่านเป็นประจำ ($\bar{X} =$

3.49) ลำดับที่ 4 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้าย คือเรื่องผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน ($\bar{X} = 1.90$)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องชุมชนในการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
ชุมชนมีส่วนสนับสนุนการเรียนของท่าน	2.55	0.99	ปานกลาง	1
ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	2.03	0.98	น้อย	4
ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการเรียนของท่าน	2.04	0.96	น้อย	3
ชุมชนมีส่วนในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน	2.12	0.99	น้อย	2
ภาพรวม	2.18	0.61	น้อย	

จากตารางที่ 12 เรื่องความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องของชุมชนในปัจจุบันพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนมีส่วนสนับสนุนการเรียนของท่าน มีค่าระดับความรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$) ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 1 เรื่องชุมชนมีส่วนในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$) ในลำดับที่ 2 เรื่องชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการเรียนของท่าน มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.04$) ในลำดับที่ 3 เรื่องชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความรู้เฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.03$) อยู่ในลำดับที่ 4

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการติดตามและประเมินผลการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องการติดตามและประเมินผลการเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
การประเมินผลในโรงเรียนมีความยุติธรรม	3.77	0.98	มาก	3
การประเมินผลการเรียนมีความน่าเชื่อถือ	4.18	0.91	มาก	1
วิธีการประเมินผลการเรียนมีความเหมาะสมดี	3.91	0.99	มาก	2
วิธีการประเมินผลการเรียนมีความหลากหลาย	2.92	0.98	ปานกลาง	5
วิธีการประเมินผลการเรียนมีความเหมาะสมกับพัฒนาการ/ อายุ ของนักเรียน และระดับการศึกษา	3.34	0.98	ปานกลาง	4
ภาพรวม	3.26	0.45	ปานกลาง	

จากตารางที่ 13 ในด้านการประเมินผลการเรียนในปัจจุบันพบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ หากเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด พบว่า ลำดับที่ 1 คือเรื่องของการประเมินผลการเรียนมีความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) ลำดับที่ 2 คือวิธีการประเมินผลการเรียนมีความเหมาะสมดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) ลำดับที่ 3 เรื่องการประเมินผลในโรงเรียนมีความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

ปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) และลำดับสุดท้าย ลำดับที่ 5 คือเรื่อง วิธีการประเมินผลการเรียนมีความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนมีความเหมาะสมดี	4.38	0.92	มาก	1
โรงเรียนมีการจัดเงินสนับสนุนการเรียนการสอนทำให้ การเรียนไม่มีอุปสรรค/ปัญหา	3.95	0.96	มาก	2
ภาพรวม	4.16	0.75	มาก	

จากตารางที่ 14 ความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียนในปัจจุบันพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า เรื่องของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนมีความเหมาะสมดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) ซึ่งอยู่ลำดับที่ 1 ขณะที่เรื่องของโรงเรียนมีการจัดเงินสนับสนุนการเรียนการสอน ทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรค/ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.95$) อยู่ในลำดับที่ 2

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องกฎหมายและนโยบายการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องกฎหมายและนโยบายการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
กฎหมายเกี่ยวกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวไม่มีผลกระทบต่อการเรียน	3.52	0.85	มาก	2
กฎหมาย/นโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาของ บุตรแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับความต้องการใน การศึกษา ของท่าน	3.85	0.94	มาก	1
กฎหมาย/นโยบายต่าง ๆ ที่มีอยู่มีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเอง	2.94	0.99	ปานกลาง	3
ภาพรวม	3.44	0.55	มาก	

จากตารางที่ 15 ความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องของกฎหมายและนโยบายการศึกษาในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแยกตามข้อพบว่า เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับที่ 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยในเรื่องของกฎหมาย/นโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับความต้องการในการศึกษาของท่าน อยู่ในลำดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.85$) และเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของท่าน อยู่ในลำดับที่ 2 ($\bar{X} = 3.52$)

ขณะที่เรื่องของกฎหมาย/นโยบายต่าง ๆ ที่มีอยู่มีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเอง อยู่ในลำดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.94$)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน การสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้	4.18	0.97	มาก	1
โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯ ลฯ ที่มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ	4.07	0.91	มาก	2
โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ ที่มีเนื้อหาตรงกับความต้องการ	2.89	0.98	ปานกลาง	3
ภาพรวม	3.71	0.57	มาก	

จากตารางที่ 16 ความคิดเห็นในเรื่องของการบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในปัจจุบันพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ความคิดเห็นในเรื่องโรงเรียนของมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาลำดับที่ 2 คือความคิดเห็นในเรื่องของจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และลำดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเรื่องของการมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ ที่มีเนื้อหาตรงกับความต้องการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องสื่อการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องสื่อการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
สื่อการสอนมีความเหมาะสมกับการเรียน	3.97	0.98	มาก	3
สื่อการสอนมีความครบถ้วนตามที่ท่านต้องการ	2.66	0.99	ปานกลาง	6
สื่อการสอนช่วยให้ท่านเข้าใจบทเรียนมากขึ้น	4.07	0.95	มาก	1
สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร	3.91	0.99	มาก	5
สื่อการสอนมีความเข้าใจง่าย ทันสมัย ตรงประเด็น	4.05	0.84	มาก	2
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสม	3.96	0.93	มาก	4
ภาพรวม	3.77	0.35	มาก	

จากตารางที่ 17 ความคิดเห็นต่อสื่อการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 3.77$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า 5 ใน 6 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีเพียง 1 ข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น พบว่า ลำดับที่ 1 เป็นเรื่องของสื่อการสอนช่วยทำให้เข้าใจบทเรียนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.07$) ลำดับที่ 2 เป็นเรื่องของสื่อการสอนมีความเข้าใจง่าย ทันสมัย ตรงประเด็น ($\bar{X} = 4.05$) ลำดับที่ 3 เป็นเรื่องของสื่อการสอนมีความเหมาะสมกับการเรียน ($\bar{X} = 3.97$) ลำดับที่ 4 เป็นเรื่องของการยอมรับได้กับค่าใช้จ่ายสำหรับสื่อการสอน ($\bar{X} = 3.96$) ลำดับที่ 5 เป็นเรื่องของสื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร ($\bar{X} = 3.91$) และลำดับสุดท้าย ลำดับที่ 6 เป็นเรื่องของสื่อการสอนมีความครบถ้วนตามที่ท่านต้องการ ($\bar{X} = 2.66$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการเตรียมความพร้อมของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ต่อประเด็นเรื่องสื่อการเตรียมความพร้อม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
การเตรียมความพร้อมมีความจำเป็น	4.06	0.97	มาก	1
การเตรียมความพร้อมมีความชัดเจน	3.19	0.99	ปานกลาง	5
การเตรียมความพร้อมเป็นไปอย่างทั่วถึง	3.95	0.90	มาก	3
การเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนมีความยุติธรรม	3.98	0.98	มาก	2
การเตรียมความพร้อมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	2.82	0.91	ปานกลาง	7
หลักเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนมีความเสมอภาค	3.86	0.95	มาก	4
หลักเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า	3.02	0.96	ปานกลาง	6
ภาพรวม	3.56	0.37	มาก	

จากตารางที่ 18 ความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมของบุตรแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 3.56$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวมีความเห็นว่าการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนนั้นมีความจำเป็นอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.06$) เช่นเดียวกับเรื่องของการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนมีความยุติธรรม ($\bar{X} = 3.98$) และ เรื่องการเตรียมความพร้อมเป็นไปอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.19$) ที่อยู่ในเกณฑ์มากเช่นเดียวกัน และอยู่ในลำดับที่ 1 ถึง 3 ตามลำดับ ขณะที่เรื่องของหลักเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนมีความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.86$) เรื่องของความชัดเจนในการคัดเลือก ($\bar{X} = 3.19$) เรื่องการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ($\bar{X} = 3.02$) และ เรื่องการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ($\bar{X} = 2.82$) ต่างอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ตารางที่ 19 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นแต่ละประเด็น

ระดับความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
ประเด็นเรื่องเนื้อหาหลักสูตร	3.81	0.53	มาก	3
ประเด็นเรื่องเรียนการสอน	4.06	0.41	มาก	2
ประเด็นเรื่องครูผู้สอน	3.78	0.37	มาก	4
ประเด็นเรื่องผู้ปกครอง	3.39	0.51	มาก	9
ประเด็นเรื่องความร่วมมือของชุมชน	2.18	0.61	น้อย	11
ประเด็นเรื่องการติดตามและประเมินผล	3.26	0.45	ปานกลาง	10
ประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียน	4.16	0.75	มาก	1
ประเด็นเรื่องกฎหมายและนโยบายการศึกษา	3.44	0.55	มาก	8
ประเด็นเรื่องบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน	3.71	0.57	มาก	6
ประเด็นเรื่องสื่อการสอน	3.77	0.35	มาก	5
ประเด็นเรื่องเตรียมความพร้อมของนักเรียน	3.56	0.37	มาก	7
ภาพรวม	3.56	0.15	มาก	

จากตารางที่ 19 พบว่าประเด็นในเรื่องของความคิดเห็นของบุตรแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ต่อ ทั้ง 11 ประเด็น อันประกอบไปด้วย ประเด็นเรื่องหลักสูตร/เนื้อหา ประเด็นเรื่องจัดการเรียนการสอน ประเด็นเรื่องการสอนของครู ประเด็นเรื่องผู้ปกครอง ประเด็นเรื่องชุมชน ประเด็นเรื่องประเมินผลการเรียน ประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียน ประเด็นเรื่องกฎหมาย/ นโยบายการศึกษา ประเด็นเรื่องบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ประเด็นเรื่องสื่อ การสอน และ ประเด็นเรื่องการคัดเลือกเข้าเรียน ในภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) และหากพิจารณาในรายประเด็น โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ลำดับที่ 1 เป็นประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียน ($\bar{X} = 4.16$) ลำดับที่ 2 เป็นประเด็นเรื่องจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.06$) ลำดับที่ 3 เป็นประเด็นเรื่องหลักสูตร / เนื้อหา ($\bar{X} = 3.81$) ลำดับที่ 4 เป็นประเด็นเรื่องการสอนของครู (ผู้สอน) ($\bar{X} = 3.78$) ลำดับที่ 5 เป็นประเด็นเรื่องสื่อ การสอน ($\bar{X} = 3.77$) ลำดับที่ 6 เป็นประเด็นเรื่องบริการการศึกษา ($\bar{X} = 3.71$) ลำดับที่ 7 เป็นประเด็นเรื่องการคัดเลือกเข้าเรียน ($\bar{X} = 3.55$) ลำดับที่ 8 เป็นประเด็นเรื่องกฎหมาย/นโยบาย การศึกษา ($\bar{X} = 3.44$) ลำดับที่ 9 เป็นประเด็นเรื่องผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจะ พบว่า ลำดับที่ 1 – 9 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 10 เป็นประเด็นเรื่องประเมินผลการเรียน ($\bar{X} = 3.26$) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และลำดับสุดท้าย ลำดับที่ 11 เป็นประเด็นเรื่องความร่วมมือ ($\bar{X} = 2.18$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

3. ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น ผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงาน ต่างด้าว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ผลกระทบ	ลำดับ ความจำเป็น
กฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	2.27	0.99	ปานกลาง	7
ค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา	3.30	0.98	ปานกลาง	3
ฐานะการเงินของครอบครัวนักเรียน	2.86	0.91	ปานกลาง	4
ทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โสตการศึกษา	3.57	0.99	มาก	2
สภาพชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน	2.12	0.93	น้อย	8
สภาพชุมชนบริเวณที่พักอาศัยของนักเรียน	1.60	0.98	น้อยที่สุด	9
อุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่ โรงเรียนจัดเตรียมให้นักเรียน	2.81	0.99	ปานกลาง	5
จำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างด้าว	3.84	0.99	มาก	1
งบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อให้นักเรียนต่างด้าว	2.76	0.96	ปานกลาง	6
ภาพรวม	2.79	0.47	ปานกลาง	

จากตารางที่ 20 พบว่าผลการศึกษาในเรื่องของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$) หากพิจารณาในรายละเอียดรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยในเรื่องของของจำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างด้าวนั้น ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ต่างด้าวในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) ซึ่งอยู่ในความจำเป็นลำดับที่ 1 ของปัจจัยทั้งหมด

ความจำเป็นลำดับที่ 2 ได้แก่ เรื่องของทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โสตการศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$)

ความจำเป็นลำดับที่ 3 ได้แก่ เรื่องของค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$)

ความจำเป็นลำดับที่ 4 ได้แก่ เรื่องของฐานะการเงินของครอบครัวนักเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$)

ความจำเป็นลำดับที่ 5 ได้แก่ เรื่องของอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียมให้นักเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$)

ความจำเป็นลำดับที่ 6 ได้แก่ เรื่องของงบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อให้นักเรียนต่างด้าว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.76$)

ความจำเป็นลำดับที่ 7 ได้แก่ เรื่องของกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.27$)

ความจำเป็นลำดับที่ 8 ได้แก่ เรื่องของสภาพชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$)

ความจำเป็นลำดับที่ 9 ได้แก่ เรื่องสภาพชุมชนบริเวณที่พักอาศัยของนักเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.60$)

สามารถสรุปได้ว่า ในการพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ในระดับมาก คือเรื่องของจำนวนครูให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และเรื่องของการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โสตการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบในระดับปานกลาง ประกอบด้วย ปัจจัยเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาค การศึกษา ปัจจัยเรื่องฐานะการเงินของครอบครัวนักเรียน ปัจจัยเรื่องอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียมให้นักเรียน ปัจจัยเรื่องงบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อให้นักเรียนต่างด้าว และปัจจัยเรื่องกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว ในประเทศไทย ขณะที่ปัจจัยในเรื่องสภาพชุมชน ทั้งชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน และชุมชนบริเวณที่พักอาศัย ต่างส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในระดับที่น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

4. ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาระหว่างสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดในอนาคต ต่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index (PNI Modified) โดยจำแนกเป็นประเด็น 10 ประเด็น ดังผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้านเนื้อหาหลักสูตร

ประเด็นด้านเนื้อหา	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน	4.06	0.96	มาก	1	4.08	0.91	มาก	2
เนื้อหาที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้	3.94	0.97	มาก	2	4.49	0.60	มาก	1
ภาพรวม	4.00	0.76	มาก		4.29	0.95	มาก	

จากตารางที่ 21 ภาพรวมในประเด็นของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของเนื้อหาที่เรียนพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เช่นเดียวกับภาพรวมของความคาดหวังต่อเรื่องของเนื้อหาที่พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายข้อ พบว่า ในส่วนของสภาพความเป็นจริงทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยในเรื่องของการมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน ($\bar{X} = 4.06$) อยู่ในลำดับที่ 1 และเรื่องของเนื้อหาที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ($\bar{X} = 3.94$) อยู่ในลำดับที่ 2 ในส่วนของสภาพที่คาดหวัง พบว่า ทุกข้อต่างอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน โดยความคาดหวังต่อเนื้อหาที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ($\bar{X} = 4.49$) อยู่ในอันดับที่ 1 เรื่องความคาดหวังที่จะมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน ($\bar{X} = 4.08$) อยู่ในอันดับที่ 2

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาที่เรียนในปัจจุบันที่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในเรื่องเดียวกัน เช่นเดียวกับเรื่องของการมีเนื้อหาที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ที่คาดหวังต่ออนาคตที่มากขึ้นกว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่ปรากฏ อีกทั้งในเรื่องของเนื้อหาที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้จริงถูกจัดให้ขึ้นมาอยู่ในลำดับที่ 1 แทนในเรื่องของการมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้านการเรียนการสอน

ประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอน	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ส่งเสริมกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับผู้ปกครอง	4.07	0.92	มาก	2	4.30	0.71	มาก	3
รูปแบบการเรียนการสอนบางวิชาควรแยกชั้นเรียนกับนักเรียนไทย	2.99	0.96	ปานกลาง	5	4.19	0.88	มาก	5
จัดให้มีการเรียนร่วมกับนักเรียนไทยทุกวิชา	4.18	0.94	มาก	1	4.41	0.72	มาก	2
จัดการเรียนการสอนด้านทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ	4.04	0.94	มาก	3	4.38	0.80	มาก	1
จัดการเรียนการสอนด้านวิชาการเพื่อการศึกษาต่อ	3.40	0.99	ปานกลาง	4	4.30	0.73	มาก	3
ภาพรวม	3.74	0.51	มาก		4.32	0.49	มาก	

จากตารางที่ 22 ภาพรวมในประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เช่นเดียวกับค่าเฉลี่ยต่อสภาพที่คาดหวัง ($\bar{X} = 4.32$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อพบว่า ในเรื่องของจัดให้มีการเรียนร่วมกับนักเรียนไทยทุกวิชาในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในลำดับที่ 1 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังต่อเรื่องดังกล่าว พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดิม ($\bar{X} = 4.41$) แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยลดลงมาอยู่ที่ลำดับที่ 2

ในเรื่องการส่งเสริมกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับผู้ปกครอง พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีระดับของค่าเฉลี่ยที่มาก ($\bar{X} = 4.07$) และอยู่ในลำดับที่ 2 เมื่อพิจารณาสภาพความคาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 4.30$) แต่มีลำดับที่ลดลงมาอยู่ที่ลำดับที่ 3

ในเรื่องจัดการเรียนการสอนด้านทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีระดับของค่าเฉลี่ยที่มาก ($\bar{X} = 4.04$) และอยู่ในลำดับที่ 3 เมื่อพิจารณาสภาพความคาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 4.38$) แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาเป็นลำดับที่ 1 ของตารางสภาพความคาดหวัง

ในเรื่องจัดการเรียนการสอนด้านวิชาการเพื่อการศึกษาต่อ พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีระดับของค่าเฉลี่ยที่มาก ($\bar{X} = 3.40$) และอยู่ในลำดับที่ 4 เมื่อพิจารณาสภาพความคาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 4.30$) แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาเป็นลำดับที่ 3 ของตารางสภาพความคาดหวัง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับเดียวกับเรื่องของการส่งเสริมกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับผู้ปกครอง

ในเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนบางวิชาควรแยกชั้นเรียนกับนักเรียนไทยพบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีระดับของค่าเฉลี่ยที่มาก ($\bar{X} = 2.99$) และอยู่ในลำดับที่ 5 เมื่อพิจารณาสภาพความคาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 4.19$) และอยู่ในลำดับที่ 5 ของตารางสภาพที่คาดหวังเช่นเดิม

จากตารางสรุปได้ว่า ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะเพื่อการประกอบอาชีพเป็นเรื่องที่ได้รับความคาดหวังสูงที่สุด ขณะที่เรื่องของรูปแบบการเรียนการสอนบางวิชาควรแยกชั้นเรียนกับนักเรียนไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสุดท้าย ซึ่งมีลำดับเท่ากับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้านครูผู้สอน

ประเด็นด้านครู	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ความพึงพอใจต่อครูผู้สอน	3.77	0.98	มาก	1	4.73	0.59	มากที่สุด	1
ครูผู้สอนมีสัญชาติเดียวกับท่าน	1.98	0.99	น้อย	4	4.10	0.97	มาก	3
จำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างดาว	3.58	0.97	มาก	3	3.95	0.98	มาก	4
ความเอาใจใส่ของครูต่อนักเรียน	3.67	1.33	มาก	2	4.14	0.98	มาก	2
ภาพรวม	3.25	0.55	ปานกลาง		4.23	0.58	มาก	

จากตารางที่ 23 พบว่าภาพรวมในประเด็นด้านครูผู้สอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) ขณะที่ค่าเฉลี่ยต่อสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อพบว่า ในเรื่องความพึงพอใจของต่อครูผู้สอน ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ซึ่งค่าเฉลี่ยดังกล่าวอยู่ในลำดับที่ 1 เมื่อพิจารณาในสภาพที่คาดหวังในเรื่องนี้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.73$) ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 1 ของสภาพที่คาดหวังเช่นเดียวกัน

ในเรื่องความเอาใจใส่ของครูต่อนักเรียน พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีระดับของค่าเฉลี่ยที่มาก ($\bar{X} = 3.67$) และอยู่ในลำดับที่ 2 เมื่อพิจารณาสภาพความคาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 4.14$) และอยู่ในลำดับที่ 2 เช่นเดียวกัน

ในเรื่องจำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างด้าว พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีระดับของค่าเฉลี่ยที่มาก ($\bar{X} = 3.58$) และอยู่ในลำดับที่ 3 เมื่อพิจารณาสภาพความคาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 3.95$) แต่ตกมาอยู่ในลำดับที่ 4 ของสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องครูผู้สอนมีสัญชาติเดียวกับท่าน พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีระดับของค่าเฉลี่ยที่น้อย ($\bar{X} = 1.98$) และอยู่ในลำดับที่ 4 เมื่อพิจารณาสภาพความคาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า มีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และเลื่อนขึ้นมาอยู่ในลำดับที่ 3 ของสภาพที่คาดหวัง

จากตารางสรุปได้ว่า ความพึงพอใจต่อครูผู้สอน และความเอาใจใส่ของครูต่อนักเรียนที่สะท้อนผ่านค่าเฉลี่ยนั้นยังคงอยู่ในระดับมาก ทั้งในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังในอนาคต ขณะที่เรื่องของครูผู้สอนมีสัญชาติเดียวกับท่าน เป็นเรื่องที่ถูกคาดหวังเพิ่มมากขึ้นจากสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ส่วนในเรื่องของจำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างด้าว กลับได้รับความคาดหวังในลำดับที่ลดลง

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้านผู้ปกครอง

ประเด็นด้านผู้ปกครอง	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ผู้ปกครองและผู้เรียนมีการวางแผนการเรียนร่วมกัน	4.12	0.95	มาก	1	4.50	0.73	มากที่สุด	1
ผู้ปกครองรับทราบเหตุการณ์ที่โรงเรียนเสมอ	3.89	0.96	มาก	2	3.89	0.95	มาก	2
ภาพรวม	4.00	0.70	มาก		4.19	0.63	มาก	

จากตารางที่ 24 พบว่าภาพรวมในประเด็นด้านผู้ปกครอง พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ขณะที่ค่าเฉลี่ยต่อสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ในเรื่องที่มีผู้ปกครองและผู้เรียนมีการวางแผนการเรียนร่วมกัน ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) ซึ่งค่าเฉลี่ยดังกล่าวอยู่ในลำดับที่ 1 เมื่อพิจารณาในสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกันนี้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ซึ่งอยู่ลำดับที่ 1 ของสภาพที่คาดหวังเช่นเดียวกัน

ในเรื่องที่ผู้ปกครองรับทราบเหตุการณ์ที่โรงเรียนเสมอ ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) ซึ่งค่าเฉลี่ยดังกล่าวอยู่ในลำดับที่ 2 เมื่อพิจารณาในสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกันนี้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) ซึ่งยังคงอยู่ลำดับที่คงเดิม

จากตารางประเด็นด้านผู้ปกครองสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างยังคงให้ความสำคัญต่อเรื่องการวางแผนการเรียนร่วมกันกับผู้ปกครอง และรวมถึงการเล่าเหตุการณ์ระหว่างวันที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองฟังเสมอ ในลำดับที่ไม่เปลี่ยนแปลงระหว่างสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประเด็นด้านชุมชน	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
โรงเรียนและชุมชนมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญทางศาสนา	3.76	0.97	มาก	3	4.02	0.93	มาก	2
คนในชุมชน (ปราชญ์ชาวบ้าน) เคยเข้ามาสอน / อบรม ให้กับทางโรงเรียน	1.99	0.98	น้อย	4	3.83	0.94	มาก	4
สภาพชุมชนโดยรอบโรงเรียนมีความสะอาด	4.02	0.93	มาก	1	4.26	0.89	มาก	1
สภาพชุมชนบริเวณที่พักมีความปลอดภัย	3.96	0.95	มาก	2	3.98	0.88	มาก	3
ภาพรวม	3.43	0.53	มาก		4.02	0.47	มาก	

จากตารางที่ 25 พบว่าภาพรวมในประเด็นด้านชุมชน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) ขณะที่ค่าเฉลี่ยต่อสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ในเรื่องของสภาพชุมชนโดยรอบโรงเรียนมีความสะอาด ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในลำดับที่ 1 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกันนี้ พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) ซึ่งอยู่ลำดับที่ 1 ของสภาพที่คาดหวังเช่นเดียวกัน

ในเรื่องสภาพชุมชนบริเวณที่พักมีความปลอดภัย พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) อยู่ในลำดับที่ 2 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังใน

เรื่องเดียวกัน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.98$) แต่มีลำดับลดลงมาอยู่ที่ลำดับที่ 3

ในเรื่องโรงเรียนและชุมชนมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญทางศาสนา พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) อยู่ในลำดับที่ 3 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาเป็นลำดับที่ 2

ในเรื่องคนในชุมชน (ปราชญ์ชาวบ้าน) เคยเข้ามาสอน/อบรม ให้กับทางโรงเรียน พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.99$) อยู่ในลำดับที่ 4 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) ซึ่งยังคงอยู่ในระดับที่คงเดิม

จากตารางประเด็นด้านผู้ปกครองสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับสภาพชุมชนรอบๆ โรงเรียนสะอาดเป็นลำดับแรก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในอนาคต ขณะที่เรื่องคนในชุมชน (ปราชญ์ชาวบ้าน) เคยเข้ามาสอน/อบรมให้กับทางโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังในอนาคตเพิ่มสูงกว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมาก

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้าน
การติดตามและประเมินผล

ประเด็นด้านการประเมินผล การเรียน	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
มีการติดตามประเมินผลด้าน อารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง	3.83	0.96	มาก	3	4.03	0.97	มาก	3
มีการประเมินความก้าวหน้า ด้านวิชาการเป็นระยะ ๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการ ประเมินในชั้นเรียนของครู	4.03	0.97	มาก	2	4.44	0.71	มาก	1
มีการแจ้งข้อมูลหรือผลประเมิน รายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	4.06	0.88	มาก	1	4.08	0.98	มาก	2
ภาพรวม	3.97	0.65	มาก		4.18	0.54	มาก	

จากตารางที่ 26 ภาพรวมในประเด็นเรื่องการประเมินผลการเรียน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) ขณะที่ค่าเฉลี่ยต่อสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ในเรื่องของการแจ้งข้อมูลหรือผลประเมินรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในลำดับที่ 1 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกันนี้ พบว่า มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เช่นเดียวกัน แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยลดลงมาอยู่ที่ลำดับที่ 2 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องการประเมินความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็นระยะๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการประเมินในชั้นเรียนของครู พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) อยู่ในลำดับที่ 2 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาเป็นลำดับที่ 1 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องการติดตามประเมินผลด้านอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียนอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) อยู่ในลำดับที่ 3 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 3 เช่นเดียวกัน

จากตารางประเด็นเรื่องการประเมินผลการเรียนสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังกับการประเมินความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็นระยะๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการประเมินในชั้นเรียนของครูในระดับสูงสุด ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันที่มีลำดับการแจ้งข้อมูลหรือผลประเมินรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอเป็นลำดับที่ 1 ในขณะที่การติดตามประเมินผลด้านอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียนอย่างถูกต้องและต่อเนื่องอยู่ในลำดับสุดท้ายทั้งในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันและในสภาพที่คาดหวังในอนาคต

ตารางที่ 27 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน

ประเด็นด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาคการศึกษามีความเหมาะสม	3.98	0.99	มาก	2	4.41	0.86	มาก	1
ฐานะการเงินของครอบครัวนักเรียน	3.31	0.99	ปานกลาง	3	3.94	0.99	มาก	3
งบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อนักเรียนต่างด้าว	4.01	0.92	มาก	1	4.34	0.98	มาก	2
ภาพรวม	3.77	0.61	มาก		4.23	0.62	มาก	

จากตารางที่ 27 ภาพรวมในประเด็นด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ขณะที่ค่าเฉลี่ยต่อสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ในเรื่องของงบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อนักเรียนต่างด้าวในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในลำดับที่ 1 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกันนี้ พบว่า มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เช่นเดียวกัน แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยลดลงมาอยู่ที่ลำดับที่ 2 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาคการศึกษาที่มีความเหมาะสม พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) อยู่ในลำดับที่ 2 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับที่ 1 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องฐานะการเงินของครอบครัว พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) อยู่ในลำดับที่ 3 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เช่นเดียวกัน และมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 3 เช่นเดียวกัน

จากตารางประเด็นด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนสรุปได้ว่า เรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาคการศึกษาเป็นเรื่องที่ถูกคาดหวังมากที่สุด มีลำดับค่าเฉลี่ยที่มากกว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ในขณะที่เรื่องฐานะการเงินของครอบครัว มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลางในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายของตาราง และเป็นลำดับสุดท้ายที่ถูกคาดหวังด้วยเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

ประเด็นด้านบริการ การศึกษา	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
มีการจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่ผู้เรียนก่อนเข้าเรียนจริง	4.05	0.95	มาก	2	4.20	0.87	มาก	1
มีการเข้าค่ายเพื่อปรับความคิด/ทัศนคติของผู้เรียน	2.77	0.97	ปานกลาง	6	4.07	0.81	มาก	4
มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.99	0.94	มาก	5	4.09	0.86	มาก	3
มีจัดการประสานงานเรื่องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	4.17	0.95	มาก	1	4.01	0.96	มาก	5
มีการจัดการแนะนำหรือให้การศึกษารองรับการสอบ รวดเร็ว กรณีผู้เรียนมีปัญหาด้านการเรียน	4.02	0.85	มาก	3	3.82	0.99	มาก	6
มีการตรวจสอบสุขภาพผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.00	0.90	มาก	4	4.17	0.65	มาก	2
ภาพรวม	3.83	0.39	มาก		4.06	0.41	มาก	

จากตารางที่ 28 ภาพรวมในประเด็นด้านบริการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) ขณะที่ค่าเฉลี่ยต่อสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ในเรื่องของการจัดการประสานงานเรื่อง การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในลำดับที่ 1 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกันนี้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เช่นเดียวกัน แต่มีลำดับลดลงมาอยู่ที่ลำดับที่ 5 ของตาราง สภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องการจ้ดอบรมเตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่ผู้เรียนก่อนเข้าเรียนจริง พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) อยู่ในลำดับที่ 2 และเมื่อพิจารณา สภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) แต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่ม สูงขึ้นมาเป็นลำดับที่ 1 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องการจัดการแนะนำหรือให้การศึกษาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว กรณีผู้เรียนมีปัญหา ด้านการเรียน พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) อยู่ใน ลำดับที่ 3 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) แต่มีลำดับลดลงมาอยู่ที่ลำดับที่ 6 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องการตรวจสอบสภาพผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 4$) อยู่ในลำดับที่ 4 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่อง เดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) แต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาเป็นลำดับที่ 1 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียนเป็น ระยะเวลา อย่างสม่ำเสมอ พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) อยู่ในลำดับที่ 5 และเมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.09$) แต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาเป็นลำดับที่ 3 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

ในเรื่องการเข้าค่ายเพื่อปรับความคิด/ทัศนคติของผู้เรียน พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงใน ปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) อยู่ในลำดับที่ 6 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวัง ในเรื่องเดียวกัน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และมีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาเป็นลำดับ ที่ 4 ของตารางสภาพที่คาดหวัง

จากตารางสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างคาดหวังเรื่องการจ้ดอบรมเตรียมความพร้อม ด้านวิชาการแก่ผู้เรียนก่อนเข้าเรียนจริงสูงกว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน รองมาคือความคาดหวัง เรื่องการตรวจสอบผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เรื่องการจัดการประสานงานเรื่องการศึกษาต่อใน ระดับที่สูงขึ้นมีลำดับความคาดหวังลดลงจากสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นในประเด็นด้านสื่อการสอน

ประเด็นด้านสื่อการสอน	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
อุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียมให้นักเรียนมีความเหมาะสม	4.15	0.86	มาก	1	4.14	0.95	มาก	2
ทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โสตการศึกษาของผู้เรียน	3.44	0.84	มาก	2	4.17	0.90	มาก	1
ภาพรวม	3.79	0.66	มาก		4.15	0.75	มาก	

จากตารางที่ 29 ภาพรวมในประเด็นด้านสื่อการสอน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) ขณะที่ค่าเฉลี่ยต่อสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ในเรื่องอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียมให้นักเรียนมีความเหมาะสม ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในลำดับที่ 1 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกันนี้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เช่นเดียวกัน แต่มีลำดับลดลงมาอยู่ที่ลำดับที่ 2

ในเรื่องทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โสตการศึกษาของผู้เรียน พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) อยู่ในลำดับที่ 2 แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในเรื่องเดียวกัน พบว่า ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 4.17$) แต่ลำดับของค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นมาเป็นลำดับที่ 1

จากตารางประเด็นด้านสื่อการสอนสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างคาดหวังเรื่องทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โสตศึกษามากที่สุด ซึ่งถูกคาดหวังเพิ่มขึ้นจากสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ส่วนเรื่องอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียมให้นักเรียนถูกคาดหวังลดลงจากสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน

5. การสร้างภาพอนาคตของรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว โดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล Priority Need Index (PNI)

ตารางที่ 30 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน

ประเด็นด้านการเตรียมความพร้อม	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
การจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่ผู้เรียนก่อนเข้าเรียนจริง	4.05	4.20	0.03	2

ตารางที่ 30 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน (ต่อ)

ประเด็นด้านการเตรียมความพร้อม	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
การเข้าค่ายเพื่อปรับความคิด/ทัศนคติของผู้เรียน	2.77	4.07	0.32	1
การจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.99	4.09	0.02	3
รวม	3.60	4.12	0.14	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 30 พบว่า ในเรื่องของการเตรียมความพร้อม ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย มากที่สุดคือเรื่องของการเข้าค่ายเพื่อปรับความคิด/ทัศนคติของผู้เรียน (PNI = 0.32) รองลงมา คือ การจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่ผู้เรียนก่อนเข้าเรียนจริง (PNI = 0.03) และเรื่องของการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ (PNI = 0.02) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 31 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการติดตามและประเมินผล

ประเด็นด้านการติดตามและประเมินผล	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
การติดตามประเมินผลด้านอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง	3.83	4.03	0.05	2
การประเมินความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็นระยะ ๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการประเมินในชั้นเรียนของครู	4.03	4.44	0.09	1
แจ้งข้อมูลหรือผลประเมินรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	4.06	4.08	0.01	3
รวม	3.97	4.18	0.05	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 31 พบว่า ในเรื่องของการติดตามและประเมินผล ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย มากที่สุด คือเรื่องของการประเมินความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็นระยะ ๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการ

ประเมินในชั้นเรียนของครู (PNI = 0.09) รองลงมา คือ การติดตามประเมินผลด้านอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียนอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง (PNI = 0.05) และเรื่องของแจ้งข้อมูลหรือผลประเมินรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ (PNI = 0.06) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 32 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

ประเด็นด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่ เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่ คาดหวัง	PNI	ลำดับความ จำเป็น
จัดการประสานงานเรื่องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	4.17	4.01	- 0.04	3
ส่งเสริมกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับผู้ปกครอง	4.07	4.30	0.05	1
จัดการแนะนำหรือให้การศึกษาอย่างถูกต้องรวดเร็ว กรณีผู้เรียนมีปัญหา	4.02	3.82	- 0.05	4
ด้านการเรียน				
มีการตรวจสอบสภาพผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.00	4.17	0.04	2
รวม	4.06	4.07	0.02	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 32 พบว่า ในเรื่องของการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทย มากที่สุดคือเรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับผู้ปกครอง (PNI = 0.05) รองลงมาคือเรื่องของการจัดให้มีการตรวจสอบสภาพผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ (PNI = 0.04) ขณะที่ในเรื่องจัดการประสานงานเรื่องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (PNI = -0.04) และ เรื่องของการจัดการแนะนำหรือให้การศึกษาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว กรณีผู้เรียนมีปัญหาด้านการเรียน (PNI = -0.05) เป็นเรื่องที่ไม่มีความต้องการจำเป็น ดังจะเห็นได้จากค่า PNI นั้นติดลบ

ตารางที่ 33 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการเรียนการสอน

ประเด็นด้านการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่ เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่ คาดหวัง	PNI	ลำดับความ จำเป็น
รูปแบบการเรียนการสอนบางวิชาควรแยกชั้นเรียนกับนักเรียนไทย	2.99	4.19	0.29	1
จัดให้มีการเรียนร่วมกับนักเรียนไทยทุกวิชา	4.18	4.41	0.05	4
จัดการเรียนการสอนด้านทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ	4.04	4.38	0.08	3
จัดการเรียนการสอนด้านวิชาการเพื่อการศึกษาต่อ	3.40	4.30	0.21	2
รวม	3.65	4.32	0.18	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 33 พบว่า ในเรื่องของการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนบางวิชาควรแยกชั้นเรียนกับนักเรียนไทย (PNI = 0.29) รองลงมาคือ เรื่องจัดการเรียนการสอนด้านทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ (PNI = 0.21) ลำดับที่ 3 คือ เรื่องจัดการเรียนการสอนด้านทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ (PNI = 0.08) และลำดับสุดท้ายคือเรื่องการจัดให้มีการเรียนร่วมกับนักเรียนไทยทุกวิชา (PNI = 0.05)

ตารางที่ 34 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านเนื้อหาหลักสูตร

ประเด็นด้านเนื้อหา	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
การมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน	4.06	4.08	0.01	2
การนำเนื้อหาที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง	3.94	4.49	0.12	1
รวม	4.00	4.28	0.07	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 34 พบว่า ในเรื่องของเนื้อหาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือเรื่อง การนำเนื้อหาที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง (PNI = 0.12) รองลงมา คือเรื่องการมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน (PNI = 0.01)

ตารางที่ 35 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านครูผู้สอน

ประเด็นด้านครูผู้สอน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
ความพึงพอใจของท่านต่อครูผู้สอน	3.77	4.73	0.20	2
ครูผู้สอนมีสัญชาติเดียวกับท่าน	1.98	4.10	0.52	1
จำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างด้าว	3.58	3.95	0.09	4
ความเอาใจใส่ของครูต่อนักเรียน	3.67	4.14	0.11	3
รวม	3.25	4.23	0.30	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 35 พบว่า ในด้านของครูผู้สอนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือเรื่องครูผู้สอนมีสัญชาติเดียวกับท่าน (PNI = 0.52) รองลงมา คือเรื่องของความพึงพอใจต่อครูผู้สอน (PNI = 0.20) ความเอาใจใส่ของครูต่อนักเรียน (PNI = 0.11) และลำดับสุดท้ายที่มีความสำคัญต่อการ

พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในด้านของครูผู้สอน คือ จำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างด้าว (PNI = 0.09)

ตารางที่ 36 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านผู้ปกครอง

ประเด็นผู้ปกครอง	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
มีการวางแผนเรียนต่อร่วมกัน	4.12	4.50	0.08	1
มีการยกเลิกเหตุการณ์ระหว่างวันที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองพึงเสมอ	3.89	3.89	0.00	2
รวม	4.00	4.19	0.05	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 36 พบว่า ในด้านของผู้ปกครองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือเรื่อง ท่านและผู้ปกครองวางแผนการเรียนต่อร่วมกัน (PNI = 0.08) ขณะที่การยกเลิกเหตุการณ์ระหว่างวันที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองพึงเสมอ เป็นเรื่องที่ไม่มีความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย (PNI = 0.00)

ตารางที่ 37 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
โรงเรียนและชุมชนมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญทางศาสนา	3.76	4.02	0.06	2
คนในชุมชน (ปราชญ์ชาวบ้าน) เคยเข้ามาสอน/อบรม ให้กับทางโรงเรียน	1.99	3.83	0.48	1
สภาพชุมชนรอบ ๆ โรงเรียนสะอาด	4.02	4.26	0.06	2
สภาพชุมชนบริเวณที่พักของนักเรียนมีความปลอดภัย	3.96	3.98	0.01	4
รวม	3.43	4.02	0.17	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 37 พบว่า ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือเรื่อง การที่คนในชุมชน (ปราชญ์ชาวบ้าน) เคยเข้ามาสอน/อบรม ให้กับทางโรงเรียน (PNI = 0.48) ลำดับรองลงมาคือเรื่องของ โรงเรียนและชุมชนมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญทางศาสนา (PNI = 0.06) ซึ่งมีความสำคัญเท่ากับเรื่องของสภาพชุมชนรอบ ๆ โรงเรียนสะอาด (PNI =

0.06) และลำดับสุดท้ายคือเรื่องของ สภาพชุมชนบริเวณที่พักของนักเรียนมีความปลอดภัย (PNI = 0.01)

ตารางที่ 38 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน

ประเด็นด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
ค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา	3.98	4.41	0.10	2
ฐานะการเงินของครอบครัวเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเรียน	3.31	3.94	0.16	1
งบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อให้นักเรียนต่างด้าว	4.01	4.34	0.08	3
รวม	3.77	4.23	0.12	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 38 พบว่า ในด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือ เรื่องฐานะการเงินของครอบครัวเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเรียน (PNI = 0.16) ในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียน แต่ละภาคการศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญรองลงมาในลำดับที่ 2 (PNI = 0.10) และเรื่องที่มีความสำคัญในลำดับสุดท้ายคือเรื่องงบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อให้นักเรียนต่างด้าว (PNI = 0.08)

ตารางที่ 39 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา

ประเด็นด้านกฎหมาย นโยบายการศึกษา	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
ความเข้าใจต่อนโยบายด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว	2.06	4.11	0.49	1
นโยบายการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการ	3.85	5.26	0.26	2
รวม	2.96	4.68	0.36	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 39 พบว่า ในด้านนโยบายการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือ เรื่องความเข้าใจต่อนโยบายด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว (PNI = 0.49) ในเรื่องนโยบายการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญรองลงมาในลำดับที่ 2 (PNI = 0.26)

ตารางที่ 40 การจัดลำดับความสำคัญของความของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในด้านสื่อการสอน

ประเด็นด้านสื่อการสอน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
อุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียมให้มีความเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน	4.15	4.14	- 0.01	2
นักเรียนมีทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์	3.44	4.17	0.17	1
รวม	3.79	4.15	0.09	

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 40 พบว่า ในด้านสื่อการสอนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือ การมีทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ (PNI = 0.17) ขณะที่ในเรื่องของอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียมให้มีความเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน ไม่มีความต้องการจำเป็น (PNI = - 0.01)

ตารางที่ 41 สรุปการจัดลำดับความสำคัญด้านของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ด้านต่าง ๆ ของรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษา	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง	PNI	ลำดับความจำเป็น
ด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน	3.60	4.12	0.14	5
ด้านการติดตามและประเมินผล	3.97	4.18	0.05	9
ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.06	4.07	0.02	11
ด้านการเรียนการสอน	3.65	4.32	0.18	3
ด้านเนื้อหาหลักสูตร	4.00	4.28	0.07	8
ด้านครูผู้สอน	3.25	4.23	0.30	2
ด้านผู้ปกครอง	4.00	4.19	0.04	10
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.43	4.02	0.17	4
ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน	3.77	4.23	0.12	6
ด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา	2.96	4.68	0.36	1
ด้านสื่อการสอน	3.79	4.15	0.09	7

จากตารางที่ 41 เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า ด้านที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมากที่สุดคือ ด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา (PNI = 0.36) รองลงมาคือ ด้านครูผู้สอน (PNI = 0.30) ด้านการเรียนการสอน

(PNI = 0.18) ด้านชุมชน (PNI = 0.17) ด้านการเตรียมความพร้อม (PNI = 0.14) ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน (PNI = 0.12) ด้านสื่อการสอน (PNI = 0.09) ด้านเนื้อหา (PNI = 0.07) ด้านการติดตามและประเมินผล (PNI = 0.05) ด้านผู้ปกครอง (PNI = 0.04) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการบริการต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน (PNI = 0.02)

6. ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในส่วนนี้สรุปความจากความคิดเห็นของบุตรแรงงานต่างด้าวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดแบ่งพิจารณาออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะในด้านการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะในด้านเนื้อหาวิชาที่เรียน ข้อเสนอแนะในด้านครูผู้สอน ข้อเสนอแนะในด้านการประเมินผลการเรียน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในด้านการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในด้านการเรียนการสอน พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวมีความประสงค์ให้เกิดการปรับปรุงมากเป็นลำดับแรก คือเรื่องของการเพิ่มกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รองลงมาคือเรื่องของความต้องการที่จะให้มีการเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้น การปรับปรุงเรื่องของการสอนให้ช้าลง และเรื่องของการเพิ่มชั่วโมงพักให้มากขึ้น เป็นเรื่องที่กลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่เป็นตัวอย่างต้องการให้ปรับปรุง เรื่องการขยายชั้นเรียนให้ครอบคลุมถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับเรื่องของการจัดกิจกรรมร่วมกับคนไทย ลำดับสุดท้าย คือเรื่องของการเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นระหว่างครูและนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปการจัดการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ให้มีกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าปัจจุบัน
2. เพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้น
3. สอนให้ช้าลง
4. เพิ่มชั่วโมงพักให้มากขึ้น
5. ขยายชั้นเรียนให้มีระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6
6. เพิ่มการจัดกิจกรรมร่วมกับคนไทย
7. เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นระหว่างครูและนักเรียนเพิ่มขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในด้านเนื้อหาที่เรียน

ข้อเสนอแนะในด้านของเนื้อหาที่เรียน พบว่า กลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวต่างให้ข้อเสนอแนะที่มีความหลากหลาย แต่โดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรที่จะออกไปเรียนนอกสถานที่มากขึ้น ข้อเสนอแนะที่มีจำนวนผู้เห็นด้วยรองลงมาคือเรื่องของ ความต้องการที่จะเพิ่มวิชาวิทยาศาสตร์มากขึ้น ซึ่งเท่ากับความต้องการที่จะเพิ่มความเข้มข้นของเนื้อหาให้มากขึ้น นอกจากนี้ มีข้อเสนอให้ปรับเนื้อหาที่เรียนให้ง่ายขึ้น เพิ่มวิชาที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และต้องการเพิ่มวิชาภาษาจีน

บุตรแรงงานต่างด้าวบางส่วนมีข้อเสนอแนะที่ต้องการให้ครูมอบหมายงานให้ทำน้อยลง ต้องการเพิ่มวิชาทำอาหาร เพิ่มวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น และ ให้อเวลาในการทำการบ้านมากขึ้น ข้อเสนอแนะลำดับสุดท้ายที่มีจำนวนผู้เสนอแนะน้อยที่สุด คือเรื่องการเพิ่มวิชาการเล่มดนตรีสากล การเพิ่มวิชาภาษาอังกฤษมากขึ้น และการเพิ่มวิชาภาษาไทยมากขึ้น

จากข้อมูลสามารถพิจารณาได้ว่า ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างนั้น มีความต้องการแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ

ประเด็นที่หนึ่ง เรื่องของการเพิ่มวิชาที่ทำการเรียนการสอน เช่น ต้องการให้เพิ่มวิชาทำอาหาร เพิ่มวิชาที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต หรือการเพิ่มความเข้มข้นให้มากขึ้นของเนื้อหาวิชาที่ทำการเรียนการสอนอยู่แล้วในปัจจุบัน

ประเด็นที่สอง ที่กลุ่มตัวอย่างต้องการการปรับปรุงในเรื่องการมอบหมายงาน คือมอบหมายงาน การบ้าน ให้น้อยลง หรือเพิ่มระยะเวลาให้มากขึ้น

ประเด็นที่สาม คือเรื่องของการมีเนื้อหาที่เอื้อให้สามารถออกไปเรียนนอกสถานที่มากขึ้น

กล่าวโดยสรุปในด้านเนื้อหาที่เรียนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรเพิ่มวิชาวิทยาศาสตร์มากขึ้น
2. ควรเพิ่มวิชาภาษาจีน
3. ควรเพิ่มวิชาทำอาหาร
4. ควรเพิ่มวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น
5. ควรเพิ่มวิชาการเล่มดนตรีสากล
6. ควรเพิ่มวิชาภาษาอังกฤษมากขึ้น
7. ควรเพิ่มวิชาภาษาไทยมากขึ้น
8. ควรเพิ่มความเข้มข้นของเนื้อหาให้มากขึ้น
9. ควรเพิ่มวิชาที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้
10. ควรปรับเนื้อหาที่เรียนให้ง่ายขึ้น
11. ต้องการให้ครูมอบหมายงานให้ทำน้อยลง
12. ควรให้เวลาในการทำการบ้านมากขึ้น
13. ออกไปเรียนนอกสถานที่มากขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในด้านครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในด้านครูผู้สอน พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวเกือบทั้งหมดมีความต้องการที่จะให้ครูผู้สอนพูดภาษาพม่าได้ รองลงมาคือเรื่องความต้องการให้ครูผู้สอนฟังเหตุผลมากกว่านี้ ต้องการให้มีครูผู้สอนเป็นชาวต่างชาติ เช่น หากสอนวิชาภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนควรที่จะเป็นชาติเจ้าของภาษา ต้องการให้ครูผู้สอนร่าเริง อารมณ์ดีกว่านี้ เพิ่มจำนวนครูผู้สอน ลงโทษให้เบาลง ให้อเวลาในการสอนมากขึ้น และรวมถึงต้องการที่ให้ครูผู้สอนสามารถเป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่อง

ความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าวที่จะให้ครูผู้สอนสามารถพูดสื่อสารภาษาพม่าได้นั้นมีจำนวนที่มากกว่าข้อเสนอเรื่องอื่น ๆ ในด้านเดียวกันอย่างมาก จึงอาจกล่าวได้ว่า ข้อเสนอแนะดังกล่าวควรได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง

กล่าวโดยสรุปในด้านครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรให้ครูผู้สอนพูดภาษาพม่าได้
2. ควรให้มีครูผู้สอนเป็นชาวต่างชาติ
3. ให้ครูผู้สอนฟังเหตุผลมากกว่านี้
4. ครูผู้สอนร่าเริง อารมณ์ดีกว่านี้
5. เพิ่มจำนวนครูผู้สอนให้มากขึ้น
6. ครูผู้สอนควรลงโทษให้เบาลง
7. ครูผู้สอนให้เวลาในการสอนมากขึ้น
8. ครูผู้สอนสามารถเป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่อง
9. ครูผู้สอนลดความกดดันในการเรียน

6.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในด้านสื่อการสอน และสถานที่จัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในด้านสื่อการสอน และสถานที่จัดการเรียนการสอน พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการให้เพิ่มสนามกีฬา รองลงมาคือเรื่อง การเพิ่มอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับจำนวนของนักเรียน เพิ่มจำนวนสื่อการสอน การมีสระว่ายน้ำ ซึ่งเท่ากับเรื่องของการ ลำดับสุดท้ายคือเรื่องการจัดให้มีห้องซ้อมดนตรี

กล่าวโดยสรุปในด้านในด้านการสอน และสถานที่จัดการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรเพิ่มสนามกีฬา
2. ควรมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับนักเรียน
3. ต้องการให้มีสระว่ายน้ำ
4. ควรเพิ่มจำนวนสื่อการสอน
5. ต้องการให้มีห้องซ้อมดนตรี

6.5 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในด้านการประเมินผลการเรียน

ข้อเสนอแนะในด้านการประเมินผลการเรียน พบว่า ข้อเสนอแนะให้มีการประเมินผลการเรียนด้วยความยุติธรรม ถูกต้อง มีจำนวนสูงสุด ให้มีการประเมินผลการเรียนให้มีความสม่ำเสมอ เพิ่มวิธีการประเมินผลการเรียนโดยพิจารณาจากโครงการ ซึ่งเท่ากับข้อเสนอในเรื่องของการเพิ่มวิธีการประเมินโดยพิจารณาจากความตั้งใจร่วมด้วย ขณะที่ข้อเสนอให้ลดความยากของการประเมินลงเป็นข้อเสนอที่มีจำนวนผู้เห็นตรงกันน้อยที่สุด

กล่าวโดยสรุปในด้านการประเมินการเรียนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรประเมินผลการเรียนด้วยความยุติธรรม ถูกต้อง
2. ควรมีการประเมินผลการเรียนให้สม่ำเสมอ
3. ควรเพิ่มวิธีการประเมินผลการเรียนโดยพิจารณาจากโครงการ
4. ควรเพิ่มวิธีการประเมินโดยพิจารณาจากความตั้งใจร่วมด้วย
5. ลดความยากของการประเมินลง

ตอนที่ 2 สภาพปัญหา อุปสรรค ในการจัดการศึกษา และความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

จากการการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ในประเทศไทย ได้ค้นพบข้อมูลที่สำคัญหลายประการ ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มาจากหลากหลายกลุ่ม อาทิเช่น รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา นักวิชาการศึกษาชำนาญการ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสุทธาราม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล ผู้แทนจากมูลนิธิรักษ์ไทยจังหวัดสมุทรสาคร ตัวแทนผู้ประกอบการ ตัวแทนชุมชน เป็นต้น

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 บริบททั่วไปของจังหวัดสมุทรสาคร

2.1.1 ประวัติความเป็นมา

2.1.1.1 จังหวัดสมุทรสาคร

มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงจังหวัดสมุทรสาครตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นราชธานี โดยมีหลักฐานเชื่อได้ว่าในพื้นที่ตำบลพันท้ายนรสิงห์ เป็นท่าเรือโบราณอายุกว่า 1,000 ปี (ผู้จัดการออนไลน์, 2556: 1) และที่ตั้งของชุมชนคนเชื้อสายจีน เนื่องจากจุดพบเครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ถัง อีกทั้งในพื้นที่บริเวณปากอ่าวไทยถูกเรียกว่า “บ้านท่าจีน” และถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “เมืองสาครบุรี” ในปี พ.ศ. 2099 เนื่องจากพระไวยงได้ยกสถานะขึ้นเป็นหัวเมืองสำหรับเป็นหน้าด่านป้องกันผู้ที่จะมาบุกรุกทางทะเล อีกทั้งเป็นเมืองเพื่อใช้เรียกระดมพลเมื่อเกิดการสู้รบ (สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2557: 1)

นอกจากชาวจีนแล้ว พื้นที่จังหวัดสมุทรสาครยังมีชาวมอญที่เป็นคนดั้งเดิม จากหลักฐานในสมัยรัชกาลที่ 3 มีการกล่าวถึง ชาวมอญที่เข้ามาช่วยสร้างป้อมวิเชียรโชฎก และอนุญาตให้คนในชุมชนของเจ้าพระยามหาโยธา ตั้งถิ่นฐานในอำเภอเมืองสมุทรสาครในปัจจุบัน (อนุรักษ์ มงคลญาณวรัตน์ และคณะ, 2559: 65)

เมืองสาครบุรี ได้รับการเปลี่ยนชื่ออีกครั้งเป็น “เมืองสมุทรสาคร” ในปี พ.ศ. 2448 อันตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และในปี พ.ศ. 2456 อันตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้รับการเปลี่ยนชื่ออีกครั้ง เป็น “จังหวัดสมุทรสาคร” (สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2558: 1)

2.1.1.2 อำเภอเมืองสมุทรสาคร

อำเภอเมืองสมุทรสาครเป็นหนึ่งในสามอำเภอของจังหวัดสมุทรสาคร และในวันที่ 7 พฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2542 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตามพระราชกฤษฎีกาในราชกิจจานุเบกษา ปัจจุบันอำเภอเมืองประกอบด้วย 18 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าจีน ตำบลชัยมงคล ตำบลบางหญ้าแพรก ตำบลกาหลง ตำบลนาโคก ตำบลนาดี ตำบลบ้านเกาะ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลโคกขาม ตำบลบางน้ำจืด ตำบลบ้านบ่อ ตำบลบางไทรต ตำบลท่าทราย ตำบลคอกกระบือ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ตำบลมหาชัย ตำบลท่าฉลอม และตำบลโกรกกราก

2.1.1.3 อำเภอกระทุ่มแบน

ในปี พ.ศ. 2440 ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ได้มีการจัดตั้งอำเภอกระทุ่มแบนขึ้น โดยประกอบด้วย 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลสวนหลวง ตำบลคลองมะเดื่อ ตำบลดอนไถ ตำบลแคราย ตำบลท่าเสา และตำบลตลาดกระทุ่มแบน (เขตเทศบาลกระทุ่มแบน) ในปี พ.ศ. 2469 มีการรวมเขตพื้นที่การปกครองของจังหวัดนครปฐม อำเภอสามพราน สู่มาอยู่ภายใต้การปกครองของจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าไม้ ตำบลบางยาง ตำบลชูกั้งหรือหนองนกไข่ และตำบลอ้อมน้อย ในปี พ.ศ. 2486 จังหวัดสมุทรสาครได้รับการรวมเข้ากับจังหวัดธนบุรี ซึ่งรวมถึงพื้นที่ของอำเภอกระทุ่มแบนด้วยเช่นเดียวกัน ปี พ.ศ. 2489 จังหวัดสมุทรสาครได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น ในปีปัจจุบันอำเภอกระทุ่มแบน ประกอบด้วย 10 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลท่าไม้ ตำบลสวนหลวง ตำบลบางยาง ตำบลคลองมะเดื่อ ตำบลหนองนกไข่ ตำบลดอนไถ ตำบลแคราย ตำบลท่าเสา ตำบลกระทุ่มแบน (ในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มแบน) และตำบลอ้อมน้อย (ในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย) (อนุรัักษ์ มงคลญาณวรัตน์ และคณะ, 2559: 49)

2.1.1.4 อำเภอบ้านแพ้ว

ในปี พ.ศ. 2468 ได้มีการจัดตั้งอำเภอบ้านแพ้วขึ้นอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ได้ โดยเป็นการรวมตัวขึ้นของตำบลโรงเข้ และ ตำบลหลักสาม ซึ่งทั้ง 2 แห่ง เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอบ้านบ่อ จังหวัดนครปฐม เมื่อมีการรวมตัวและตั้งขึ้นเป็นอำเภอบ้านแพ้ว โดยอยู่ภายใต้การดูแลของจังหวัดสมุทรสาคร นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเล่าถึงความเป็นมาของบ้านแพ้ว ซึ่งคำว่า “แพ้ว” หมายถึง การแขวน เนื่องจากในอดีตพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นป่าไม้หนาทึบ ผู้ที่เข้าไปหาของป่า สัตว์ป่า จึงทำการ “แขวงธง” หรือ “แพ้วธง” เป็นสัญลักษณ์ เป็นจุดสังเกต ป้องกันการหลงทางเนื่องจากความหนาทึบของป่า และเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ทำให้มีผู้คนย้ายเข้ามาตั้งบ้านเรือนในพื้นที่มากขึ้น จนกลายเป็นชุมชน และขยายใหญ่ขึ้นจนถึงปัจจุบัน (อนุรัักษ์ มงคลญาณวรัตน์ และคณะ, 2559: 49 - 50) ในปัจจุบันอำเภอบ้านแพ้วประกอบด้วย 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านแพ้ว ตำบลโรงเข้ ตำบลยกกระบัตร์ ตำบลอ่าแพง ตำบลหลักสาม ตำบลคลองตัน ตำบลเจ็ดริ้ว ตำบลสวนส้ม ตำบลหนองสองห้อง ตำบลหนองบึง ตำบลหลักสอง และตำบลเกษตรพัฒนา

ตราประจำจังหวัดสมุทรสาคร เป็นรูปเรือสำเภาจีนแล่นอยู่ในทะเล ด้านหลังเป็นโรงงานและปล่องไฟ

คำขวัญจังหวัดสมุทรสาคร คือ เมืองประมง ดงโรงงาน ลานเกษตร เขตประวัติศาสตร์

2.1.2 ลักษณะทางกายภาพ

2.1.2.1 ที่ตั้ง

บริเวณที่ตั้งของจังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง โดยมีพื้นที่ติดกับ 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดราชบุรี

ทิศเหนือ มีพื้นที่ติดกับจังหวัดนครปฐม
 ทิศตะวันออกมีพื้นที่ติดกับจังหวัดกรุงเทพมหานคร
 ทิศใต้ มีพื้นที่ติดกับอ่าวไทย
 ทิศตะวันตก มีพื้นที่ติดกับจังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดราชบุรี

2.1.2.2 เนื้อที่

จังหวัดสมุทรสาครมีขนาดพื้นที่โดยประมาณ 545,216 ไร่ โดยอำเภอเมืองสมุทรสาคร มีพื้นที่โดยประมาณ 492.040 ตารางกิโลเมตร อำเภอกระทุ่มแบน มีพื้นที่โดยประมาณ 135.276 ตารางกิโลเมตร และ อำเภอบ้านแพ้ว มีพื้นที่โดยประมาณ 245.031 ตารางกิโลเมตร

2.1.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

จากการที่จังหวัดสมุทรสาครมีที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งทะเลอ่าวไทย มีแม่น้ำท่าจีนผ่านกลางพื้นที่จังหวัด จากทิศเหนือลงมาสู่ทิศใต้ มีความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร มีลำน้ำกระจายออกเป็นโครงข่ายกว่า 170 สาย ดังนั้น พื้นที่ของจังหวัดสมุทรสาครจึงเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญ เช่นในเขตพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว ขณะที่อำเภอเมืองสมุทรสาครมีอาณาเขตที่ติดกับทะเล ดังนั้น จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำประมงทะเล ทำนาเกลือ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การเพาะเลี้ยงกุ้ง

2.1.2.4 ประชากร

จากคำขวัญของจังหวัดสมุทรสาคร คือ เมืองประมง ดงโรงงาน ลานเกษตร เขตประวัติศาสตร์ เมื่อพิจารณาจากคำขวัญเห็นได้ว่าเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสาครนั้น มีการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ประชากรที่อยู่ในพื้นที่จึงมีทั้งกลุ่มประชากรที่อยู่เดิม และประชากรที่ย้ายเข้ามาใหม่เพื่อทำงาน

จากสถิติของที่ทำการปกครองจังหวัดสมุทรสาคร เมื่อเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนรวมทั้งจังหวัด มีประชากร 538,948 คน ประกอบด้วย เพศชาย 260,147 คน เพศหญิง 278,801 คน เมื่อพิจารณาแยกรายอำเภอ พบว่า อำเภอเมือง มีประชากรรวม 182,551 คน แบ่งออกเป็น เพศชาย 87,531 คน เพศหญิง 95,020 คน อำเภอกระทุ่มแบน มีประชากรรวม 61,324 คน แบ่งออกเป็น เพศชาย 29,914 คน เพศหญิง 31,410 คน และอำเภอบ้านแพ้ว มีประชากรรวม 47,772 คน แบ่งออกเป็น 23,062 คน เพศหญิง 24,710 คน (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558)

นอกจากประชากรที่มีสัญชาติไทยแล้ว ยังมีบุคคลต่างด้าวได้เข้ามาอาศัยและทำงานในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งที่เป็นแรงงานในสายการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ และภาคประมง ต่อเนื่องประมง โดยประชากรในกลุ่มนี้มีจำนวนมากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, 2559: 1) โดยสถิติแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน ปี 2559 มีจำนวน 257,994 คน พบว่า เป็นผู้ที่มาขออนุญาตที่ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) มีจำนวน 80,596 คน เป็นผู้ผ่านการพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา และได้รับเอกสารหนังสือเดินทางรับรองสถานะบุคคลและได้ดำเนินการยื่นขออนุญาตทำงานแล้ว

จำนวน 24,456 คน เป็นผู้ที่ดำเนินการโดยผ่านกระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายมาทำงานตามบันทึกข้อตกลง (MOU) จำนวน 6,503 คน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, 2559 :2)

2.1.3 การปกครอง

จังหวัดสมุทรสาครแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น การบริหารราชการบริหารส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 38 หน่วยงาน

2.1.4 ระบบสาธารณสุข/การคมนาคม

จังหวัดสมุทรสาครมีการคมนาคมทางรถยนต์ ทางถนนพระราม 2 มีรถโดยสารประจำทาง ระหว่างกรุงเทพมหานคร ถึง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2 สาย ประกอบด้วย สาย ปอ. 68 เดินรระหว่าง บางลำพู-สมุทรสาคร และสาย ปอ. 7 เดินรระหว่าง หัวลำโพง-สมุทรสาคร และยังมีรถไฟให้บริการคมนาคมสาธารณะ ระหว่างสถานีวงเวียนใหญ่-สมุทรสาคร

2.1.5 สภาพเศรษฐกิจ

เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครมีพื้นฐานในการสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดทั้งที่เกิดขึ้นในภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรม โดย ปีพ.ศ. 2556 ในภาคเกษตรกรรมมีมูลค่า 15,561 ล้านบาท นอกภาคเกษตรกรรม มีมูลค่า 302,249 ล้านบาท มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) สมุทรสาคร มีมูลค่า 317,810 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) มีมูลค่า 344,938 ล้านบาท

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในภาคเกษตร พบว่า สาขาประมงเป็นสาขาที่สร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด คือมีมูลค่า 12,989 ล้านบาท ขณะที่ภาคนอกเกษตร พบว่าสาขาที่สร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด คือมีสาขาอุตสาหกรรม มีมูลค่า 217,337 ล้านบาท รองลงมา คือสาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน มีมูลค่า 38,768 ล้านบาท

ในภาคอุตสาหกรรม ได้สร้างให้เกิดเงินลงทุน 743,255 ล้านบาท มีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 5,756 แห่ง มีกำลังแรงงาน 425,136 คน โดยส่วนใหญ่แล้ว โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร (ร้อยละ 56) รองลงมา คือตั้งอยู่ในพื้นที่ อำเภอกระทุ่มแบน (ร้อยละ 42) และมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้วเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 2) (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558: 13) ทั้งนี้เนื่องเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกนำมาใช้เพื่อการเพาะปลูกทางการเกษตร

ในภาคเกษตรกรรม เป็นอีกภาคการผลิตหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่แล้วพืชที่เพาะปลูกในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น มีจำนวน 55,156 ไร่ มีผู้ปลูก 6,658 ราย รองลงมาคือการปลูกดอกไม้ประดับ มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูก 6,426 ไร่ มีผู้ปลูก 724 คน ข้าวนาปี มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูก 13,397 ไร่ มีผู้ปลูก 597 ราย พืชไร่ พืชผัก มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูก 1,519 ไร่ มีผู้ปลูก 387 ราย และการทำนาปรัง มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูก 4,242 ไร่ มีผู้ปลูก 209 ราย (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558: 15) โดยอำเภอบ้านแพ้วเป็นพื้นที่ที่ทำ

การเกษตรมากที่สุด คือมีพื้นที่ 79,740 ไร่ รองลงมาคืออำเภอกระทุ่มแบน มีพื้นที่ทำการเกษตร 22,200 ไร่ และลำดับสุดท้ายคืออำเภอเมืองสมุทรสาคร มีพื้นที่ทำการเกษตร 3,500 ไร่ อันเป็นข้อมูลในเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2558

2.2 สภาพการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย พบปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวหลายประการ อาทิเช่น เรื่องของนโยบายหรือแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา การสนับสนุนของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของชุมชน อุปกรณ์การศึกษา งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน กิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรการเรียนการสอน บุคลากรด้านการเรียนการสอน ครูที่รับผิดชอบเรื่องการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

ในส่วนนี้ จึงเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 สถานการณ์ทั่วไปของบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

ในภาพรวมของสถานการณ์บุตรแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า จากสถิติของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร ในปี พ.ศ. 2557 มีบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีอายุระหว่าง 0-14 ปี จำนวน 4,457 คน และยังพบว่าอัตราการคลอดบุตรของผู้หญิงที่มีอายุระหว่าง 15-49 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยเจริญพันธุ์ ที่มีมากกว่า 68,272 คน มีอัตราการคลอดบุตรที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนผู้มาคลอดบุตร 3,043 คน ขณะที่ในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนผู้มาคลอดบุตร จำนวน 4,051 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร, 2559: 1) ขณะที่ในปีเดียวกันมีจำนวนการเกิดของเด็กไทยอยู่ที่ 13,915 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558: 1) หรือคิดเป็นร้อยละ 22.6 ของเด็กที่เกิดในจังหวัดสมุทรสาครทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2557

นอกจากเรื่องของอัตราการเกิดของบุตรแรงงานต่างด้าวแล้ว ในประเด็นเรื่องลักษณะการเลี้ยงดูบุตร พบว่า ผู้เป็นแม่ก็จะใช้เวลาในการดูแลด้วยตนเองประมาณ 3-4 เดือน หลังจากนั้นก็จะส่งกลับไปให้ญาติที่ประเทศต้นทางเป็นผู้ดูแลต่อดังกล่าวของนายนิวัฒน์ รุ่งสาคร ที่ว่า

“ แร้งงานบางส่วนที่มาทำงานที่เราก็ดั้งครรรค์ ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นธรรมชาติ เพราะบางคนมาพริกและแต่งงานกันที่นี่ คนกลุ่มนี้ก็จะทำงานต่อจนใกล้คลอดถึงจะยอมหยุด เพราะเสียดายค่าแรง บุตรที่คลอดออกมาก็จะใช้เวลาเลี้ยงดูสักระยะหนึ่งประมาณ 3-4 เดือน แล้วก็ส่งไปให้บ้านที่พม่าดูแลต่อ แล้วตนเองก็จะกลับไปทำงาน ”

(นายนิวัฒน์ รุ่งสาคร, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร)

แรงงานต่างด้าวบางส่วนเมื่อบุตรที่ส่งกลับไปอยู่ที่ประเทศต้นทาง พอบุตรมีอายุถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียนประถมศึกษาของไทย คือประมาณ 6 ปี แร้งงานก็จะรับบุตรกลับมาเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย

“ ในปีการศึกษานี้แรงงานซึ่งส่วนใหญ่ก็อาศัยอยู่ในชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน พบุตรที่เพิ่งรับมาจากพม่ามาเข้าเรียน ซึ่งทางโรงเรียนก็ต้องให้ไปปรับพื้นฐาน ไปเตรียมความพร้อมเรื่องของภาษาก่อน ทางเราก็นพยายามช่วยเต็มที่ จะให้มาเรียนร่วมเลยก็ลำบากเพราะเด็กยังไม่พร้อม ยังไม่เข้าใจภาษา ”

(อภิวัต บุญภมร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล)

“ บางครั้งบุตรแรงงานต่างด้าวมีจำนวนมาก ความพร้อมของโรงเรียนในการจัดดำเนินการเรื่องการปรับพื้นฐานหรือการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนต่างด้าวยังไม่พอก็เป็นปัญหาเหมือนกัน จนเป็นเหตุให้ต้องขอร้องผู้ปกครองส่งบุตรแรงงานต่างด้าวไปเรียนเพื่อปรับความพร้อมหรือเรียนปรับพื้นฐานที่อื่นก่อนซึ่งส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่าย ที่ผู้ปกครองก็ไม่ต้องการ ทำให้โรงเรียนก็ต้องรับบุตรแรงงานต่างด้าวเข้าเรียน โดยไม่มีการปรับพื้นฐานก็มีเช่นกัน และส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างยากลำบากมากเพราะเด็กนักเรียนต่างด้าวที่ไม่ได้ปรับพื้นฐานก่อนการเรียนจะมีปัญหา

มากในระยะเริ่มเรียน ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

“ ในการเตรียมความพร้อมสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวก่อนการเข้าเรียนนั้น อาจจัดระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา หรือ 1 ปีการศึกษาก็ได้ ตามความเหมาะสม ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากเพราะครูและบุตรแรงงานต่างด้าวจะเกิดความคุ้นเคยกัน ส่งผลให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ทั้งบุตรแรงงานต่างด้าวและเด็กไทย การเรียนการสอนจะราบรื่นยิ่งขึ้น นักเรียนที่เป็นเด็กไทยก็ไม่รู้สึกเบื่อเพื่อนนักเรียนที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าว หากมีการปรับพื้นฐานมาก่อน ”

(ภักดี เปี่ยมจิตต์, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

นอกเหนือจากเด็กที่เกิดในประเทศไทยแล้ว ยังมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครจากการเดินทางติดตามผู้ปกครองเข้ามาทำงานในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากสถิติของกรมการจัดหางานที่พบว่ามีบุคคลที่เป็นผู้ติดตามทั่วประเทศ มีจำนวน 41,412 คน (กระทรวงแรงงาน, 2557: 1)

ในประเด็นของชีวิตความเป็นอยู่ของบุตรแรงงานต่างด้าว โดยส่วนใหญ่แล้วหากเด็กอยู่ในวัยเรียน ก็จะเข้าสู่ระบบการศึกษา แต่หากเป็นเด็กเล็กบางส่วนจะถูกดูแลโดยสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบทั้งที่จัดตั้งแบบเป็นทางการ และแบบรับดูแลเป็นการส่วนตัว ขณะที่เด็กบางส่วนยังพบว่าต้องตามพ่อแม่ไปยังที่ทำงาน เพราะไม่มีใครดูแล ซึ่งส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ว่ามีการใช้แรงงานเด็ก

“ พ่อแม่ที่เป็นแรงงานต่างด้าวบางคนก็ต้องพาลูกไปที่ทำงานด้วย เพราะไม่มีใครดูแล จะปล่อยให้ทิ้งไว้ที่ห้องเช่าก็กลัวอันตราย ให้เด็กอยู่คนเดียว แต่พอนำมาที่

ทำงาน ก็ไม่ได้ให้ทำอะไร ให้นั่งเล่น วิ่งเล่นอยู่แถวนั้น ให้อยู่ในสายตา แต่พอมีคนมาเห็น มาถ่ายรูปไปก็เป็นเรื่องว่าในพื้นที่สมุทรสาครมีการใช้แรงงานเด็ก เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่เรากังวล และให้ความสำคัญต้องทำความเข้าใจกับตัวพ่อแม่เด็กด้วย รวมทั้งเจ้าของ เราก็พยายามประสานให้จัดห้องล็อกห้องไว้ให้เด็กได้ไปอยู่ จะได้ไม่เกิดปัญหา ”

(นายนิวัฒน์ รุ่งสาคร, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร)

“ บุตรแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีความตั้งใจเรียนดีมาก ให้ความสนใจในการเรียน มีความใฝ่รู้และร่วมมือทำกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียนเพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน การปรับพื้นฐานสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นประโยชน์อย่างมาก สำหรับการเรียนการสอนในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามอุปสรรคที่สำคัญคือเรื่องงบประมาณในการเตรียมความพร้อมหรือการปรับพื้นฐานก่อนการเรียนให้บุตรแรงงานต่างด้าว เนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถตั้งงบประมาณไว้โดยเฉพาะเรื่องนี้ได้ทุกรายการ บางครั้งจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาด้วยการให้บุตรแรงงานต่างด้าวเข้าชั้นเรียนจริงแต่ต้องประเมินให้ซ้ำเพื่อเรียนอีกครั้ง ด้วยการซ่อม ที่จริงแล้วการเรียนรอบแรกนั้นเป็นการปรับพื้นฐานเพื่อการเตรียมพร้อมนั่นเอง ”

(ลดาวัลย์ แสงย่อย, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

“ บุตรแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่รู้ว่าการใช้ชีวิตในโรงเรียนเขาจะปลอดภัย มีเพื่อนเล่น มีอาหารให้กิน มีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เมื่อเทียบกับการต้องติดตามพ่อแม่ที่เป็นแรงงานต่างด้าวไปทำงานในแต่ละวัน บุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้จะสนใจเรียนมากและรักที่จะมาเรียนมากกว่าการไปที่ทำงานกับพ่อแม่ ถึงแม้บางคนตามพ่อแม่ไปช่วยทำงานเล็กๆน้อยๆแล้วได้ค่าตอบแทนบ้าง แต่เขาก็ไม่ยอมไปเพราะเขารู้ว่ามีปัญหาเรื่องแรงงานเด็ก และเขาอยากเรียนมากกว่า จุดนี้กลับเป็นเหตุและปัจจัยให้พวกบุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งใจเรียนเพื่ออนาคตของพวกเขาเอง ก็ดีนะ แต่ว่าเป็นห่วงที่คุณลักษณะแบบนี้กลับมีน้อยในเด็กนักเรียนที่เป็นคนไทย พูดกันตรงๆคือ เด็กไทยรักเรียนน้อยกว่าบุตรแรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นเรื่องที่สับสนยุ่งยากในอนาคตสำหรับประเทศไทย แต่หากมองกันในประเด็นความเป็นมนุษย์ มองกันในเรื่องมนุษยธรรมก็คงต้องปล่อยไป จริงๆก็อดห่วงไม่ได้ในประเด็นนี้ในอนาคตของประเทศไทย ”

(ภักดี เปี่ยมจิตต์, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาในภาพรวมต่อสถานการณ์ของบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร ในเรื่องของจำนวนบุตรแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จึงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นหากพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์และสถิติของหน่วยงานรัฐ

2.2.2 สถานการณ์ด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาครมีการจัดการศึกษาเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นทั้งในเชิงคุณภาพ การศึกษา และปริมาณของสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558: 53) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับปริมาณของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร พบว่ามีจำนวนรวม 157 แห่ง โดยแบ่งตามระดับการศึกษาออกได้เป็น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร โรงเรียนสังกัดการศึกษาเอกชน (กช.) สถาบันการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) โรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ สถาบันการศึกษา สังกัดคณะกรรมการอุดมศึกษา (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558: 53-58) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวน 11 แห่ง โดยตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 5 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 3 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 3 แห่ง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวน 104 แห่ง โดยตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 57 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 19 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 28 แห่ง

โรงเรียนสังกัดการศึกษาเอกชน (กช.) มีจำนวน 23 แห่ง โดยตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 16 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 4 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 3 แห่ง

สถาบันการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีจำนวน 5 แห่ง โดยตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 1 แห่ง

โรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 13 แห่ง โดยตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 7 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 5 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 1 แห่ง

และ สถาบันการศึกษา สังกัดคณะกรรมการอุดมศึกษา จำนวน 1 แห่ง โดยตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร

นอกจากจำนวนและระดับของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดสมุทรสาครแล้ว จำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ตามสถานศึกษาต่าง ๆ พบว่ามีจำนวนมาก กล่าวคือ จากข้อมูลการจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าว ประจำปีการศึกษา 2558 เฉพาะสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า มีจำนวนนักเรียน 1,563 คน ประกอบด้วยเพศชาย 827 คน เพศหญิง 736 คน โดยกระจาย อยู่ในโรงเรียน 64 แห่ง ขณะที่ในปีการศึกษา 2557 มีจำนวนนักเรียนที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าว จำนวน 1,942 คน ในปีการศึกษา 2556 มีจำนวนนักเรียนที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าว จำนวน 1,932 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2559: 1)

ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร มีจำนวนบุตรแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในระบบการศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 862 คน ประกอบด้วยเพศชาย 468 คน เพศหญิง 394 คน ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน มีจำนวน 541 คน ประกอบด้วยเพศชาย 271 คน เพศหญิง 270 คน และในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว มีจำนวน 160 คน ประกอบด้วยเพศชาย 88 คน เพศหญิง 72 คน

ในจำนวนบุตรแรงงานต่างด้าว จำนวน 1,563 คน ดังกล่าว พบว่า 3 อันดับแรก ประกอบด้วยเด็กที่มีชาติพันธุ์พม่า จำนวน 767 คน ชาติพันธุ์ลาว จำนวน 300 คน และ ชาติพันธุ์มอญ 254 คน ขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ มีจำนวนที่ไม่มากนัก กระจายตัวอยู่ระหว่าง 1-66 คน

2.2.3 นโยบายหรือแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว

จากแนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชน หรือ Education for all (EFA) อันเป็นการนำหลักคิดในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการเปิดโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างทั่วถึงกับคนทุกกลุ่ม อันหมายถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียม อันเป็นสิทธิเบื้องต้นที่มนุษย์ทุกคนต้องได้รับการศึกษาจัดได้ว่าเป็นหนึ่งในสิทธิขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของยูเนสโก (อรรถวรรณ นิมตลุง, 2552: 40)

การจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานข้ามชาติ และบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางกฎหมายที่เข้ามาอยู่อาศัยและทำงานในพื้นที่ อันเป็นไปตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 30 วรรคสอง ที่ได้ระบุไว้ว่า

“ การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ ”

เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้ดำเนินการกำหนดแนวทางการรับบุตรแรงงานต่างด้าว ในการเข้าเรียน อันเป็นมาตรการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมและได้มาตรฐาน

2.3 หลักสูตรการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการในสถานศึกษาของไทย ต่างได้รับแนวนโยบายตลอดจนหลักสูตรการจัดการศึกษาจากหน่วยงานกลาง แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรจึงเป็นไปตามมาตรฐานกลาง อันเป็นมาตรฐานที่นำมาใช้ร่วมกันทั้งเด็กไทยและบุตรแรงงานต่างด้าว ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายประสาร สารวงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสุทธาราม ดังว่า

“ เราพยายามจัดการศึกษาให้ดี ให้ได้มาตรฐาน เราไม่ได้ดูแลแค่เรื่องของการเรียนในโรงเรียนเท่านั้น เรายังให้ครูลงพื้นที่ ลงไปดูในชุมชน ไปรู้จักครอบครัวของเด็ก เพื่อจะได้เข้าใจข้อจำกัดของเด็กแต่ละคน จนเดี๋ยวนี้มีครอบครัวของเด็กย้ายมาจากระนอง เพื่อให้ลูกได้มาเรียนกับเรา ”

(นายประสาร สารวงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

และสอดคล้องกับความคิดเห็นของนายนิรุต ทวีสุข ดังว่า

“ การจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ทางเราก็ทำอย่างเต็มที่ ตอนนี้อยู่สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนและมีบุตรหลานต่างด้าวมาเรียน ก็มีทั้งโรงเรียนที่สังกัด สพฐ. กศน. ศูนย์การเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชน และโรงเรียนเอกชนบางแห่งก็รับเด็กกลุ่มนี้เข้าเรียน ซึ่งเราเปิดโอกาสให้เท่าเทียมกับเด็กไทย จะมีบ้างที่ต้องปฏิเสธไปก็เพราะโรงเรียนเต็มแล้วจริง ๆ เด็กก็ต้องหาที่เรียนใหม่ ”

(นายนิรุต ทวีสุข, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา)

“ ไม่ว่าจะเด็กไทยหรือบุตรแรงงานต่างด้าว เราให้ความรักความเอาใจใส่ไม่แตกต่างกัน สิ่งหนึ่งที่ชัดเจนมากคือ เด็กก็คือเด็ก เวลาอยู่ในห้องเรียนร่วมกันเด็กเองเขาไม่มีการแยกพวกว่าเด็กไทยหรือบุตรแรงงานต่างด้าว ในด้านการเรียนรู้ เด็กนักเรียนไทยจะเรียนรู้เร็วกว่าบุตรแรงงานต่างด้าว ขณะที่ด้านความใส่ใจในการเรียนและความรับผิดชอบนั้น เด็กนักเรียนต่างด้าวจะเด่นกว่าเด็กนักเรียนไทย อย่างชัดเจน ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

2.3.1 กิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในโรงเรียน มีหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล อย่างไรก็ตามรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนจึงมีความหลากหลาย และต้องอาศัยเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมร่วมด้วย อาทิเช่น เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคล เทคนิคการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ การใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม เป็นต้น

เมื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งสำคัญคือการคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว จึงมีความเฉพาะ เช่น ภาษา สื่อการสอน หรือการจัดกิจกรรม ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูที่ทำการสอนในโรงเรียนที่เปิดให้บุตรแรงงานต่างด้าวเข้าเรียนร่วม

“ ในการสอนบุตรแรงงานต่างด้าว สิ่งที่สำคัญคือเรื่องของการสื่อสาร บางครั้งดูเหมือนเด็กจะเข้าใจ แต่พอถามไปก็รู้ว่าไม่ใช่ ดังนั้น เราก็ต้องสอนแบบช้าลง หรือให้เพื่อนที่โตกว่า เข้าใจมากกว่าช่วยอธิบายเพิ่มเติม บางครั้งก็ต้องใช้สื่อการสอนพวกรูปภาพ มาช่วยอธิบาย เรียกว่าเราก็พยายามอย่างดีที่สุด เพื่อให้เขาเข้าใจเนื้อหาที่สอน ”

(สมชาย สิงโต, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

“ กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ค่อยมีปัญหาสำหรับเด็กนักเรียนต่างด้าว เพราะส่วนใหญ่กิจกรรมที่เราจัดเตรียมไว้สอนนั้นเด็กนักเรียนไทยและเด็กนักเรียนต่างด้าวจะใกล้เคียงกันในเรื่องความสนใจ สิ่งที่เป็นปัญหาจะเป็นเรื่องสัญลักษณ์และการสื่อความหมายมากกว่า โดยเฉพาะเรื่องภาษาที่ใช้สื่อสารในการพูดในชั้นเรียน บุตรแรงงานต่างด้าวจะไม่ค่อยใช้ภาษาไทยในการพูดกับครู และภาษาเขียน บุตรแรงงานต่างด้าวมีความสามารถในการเรียนรู้เร็ว เขาสามารถเขียนภาษาไทยได้เร็วและเขียนได้สวยกว่าเด็กนักเรียนไทยหลายๆคนด้วย ”

(สมร เสียงศรี, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

“ ความสนใจในสื่อสารสอนนั้นเด็กนักเรียนต่างด้าวจะสนใจมาก มีความต้องการสื่อการสอนที่แปลกใหม่เสมอ ในบางบทเรียนเด็กนักเรียนต่างด้าวจะถามหาสื่อการสอน ขณะที่เด็กนักเรียนไทยบางเรื่องบางบทเรียนไม่จำเป็นต้องมีสื่อการสอนก็ได้ บุตรแรงงานต่างด้าวชอบให้ครูทำสื่อการสอนเป็นแผ่นป้ายกระดาษบ้างแผ่นเอกสารติดหน้าชั้นเรียนหรือหลังชั้นเรียน และเขามักจะมาทบทวนจากสื่อการสอนเมื่อหลังเลิกเรียน ”

(เพ็ญจันทร์ นุ่มนวล, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

“ สิ่งที่น่าสนใจคือ เด็กนักเรียนต่างด้าวมักจะมาโรงเรียนเข้ามา และมาทบทวนเนื้อหาวิชาต่างๆจากสื่อการสอนที่ครูเตรียมไว้ที่บอร์ดหลังชั้นเรียน ดูจะตื่นตัวกับสื่อการเรียนการสอนมากกว่าเด็กนักเรียนไทย ส่วนใหญ่เด็กนักเรียนไทยมักมาโรงเรียนแล้วจะนิยมวิ่งเล่นมากกว่า ”

(สมชาย สิงโต, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

2.3.2 บุคลากรด้านการเรียนการสอน

บุคลากรด้านการเรียนการสอน นั้นหมายถึงกลุ่มครูอาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียน ดังนั้นบุคลากรด้านการเรียนการสอนจึงมีบุคลากรสายสนับสนุนและบุคลากรสาขาวิชาการ จึงจำเป็นที่ควรให้ความสำคัญกับบุคลากรกลุ่มต่างๆ อย่างเหมาะสม อันรวมถึงโอกาสในการพัฒนาตนเองของบุคลากร แต่ปัจจุบันพบว่า ครูผู้สอนมีภาระในการสอนและภาระด้านวิชาการอื่นมากมาย จึงทำให้โอกาสในการพัฒนาตนเองมีน้อย ดังคำกล่าวของชนิดา สุริยใต้ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล

“ ในตอนนี้เวลาส่วนใหญ่ก็หมดไปกับเรื่องงานสอนในห้อง แล้วยังมีงานเอกสารงานเขียนโครงการ งานเขียนรายงาน ยังต้องลงพื้นที่เพื่อดูความเป็นอยู่ของเด็กในห้องของเราอีก เวลาที่หมดแล้ว โอกาสที่จะพัฒนาตัว เพิ่มทักษะต่าง ๆ ก็ยาก แต่ถึงอย่างนั้นการพัฒนาตนเองก็เป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญ เราก็ต้องพยายามตามแต่โอกาสอำนวย ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

นอกจากนี้ยังพบว่า ยังมีปัญหาเรื่องจำนวนครูผู้สอนที่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ดังคำกล่าวของนางสาวปณิตา ทวีเหลือ เจ้าหน้าที่ภาคสนามอาวุโส มูลนิธิรักษ์ไทย จังหวัดสมุทรสาคร ดังนี้

“ จำนวนครูที่ช่วยสอนในปัจจุบันมีอยู่ 6 คน เป็นคนไทย 3 คน พม่า 3 คน ซึ่งต้องดูแลทั้ง 4 ศูนย์ฯ จึงต้องเดินทางไปมาเพื่อทำการสอน ส่วนหนึ่งเนื่องจากงบประมาณของเรามีจำกัด ก็ต้องพยายามลดรายจ่ายที่พอจะลดได้ การรับครูเพิ่มจึงเป็นเรื่องยากที่จะทำในเวลา ”

(นางสาวปณิตา ทวีเหลือ, เจ้าหน้าที่ภาคสนามอาวุโส, มูลนิธิรักษ์ไทย จังหวัดสมุทรสาคร)

“ เรื่องบุคลากรในการเรียนการสอน ไม่ค่อยมีปัญหาด้านความรู้ความสามารถ แต่ปัญหาที่สำคัญและเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องคือเรื่องจำนวนบุคลากรและเรื่องความต่อเนื่องในการทำงาน ที่ผ่านมามีครูมีน้อย บางวิชาใช้ครูอิกิวิชามาช่วยสอนถามว่าถนัดไหม จริงๆก็ไม่ได้ถนัดที่จะสอนวิชานั้นแต่แก้ปัญหาเฉพาะหน้า ดีกว่าไม่มีใครสอนในวิชานั้น และครูส่วนใหญ่ที่เป็นครูจบมาใหม่ๆจะมาทำการสอนเพื่อรองงานอื่นมากกว่าที่จะตั้งใจสอนเพื่อเป็นครูอย่างต่อเนื่องหรือพูดกันตรงๆก็คือไม่ได้ตั้งใจเป็นอาชีพครูอย่างจริงจัง อย่างมีอุดมการณ์ มาสอนเพื่อรองงานหรือสอนเพราะตงงานเสียมากกว่า เขาจบมาใหม่ๆไม่รู้จะทำอะไรก็มาสอนรองงาน ส่วนหนึ่งเพราะเป็นงานหนักต้องรับผิดชอบสูงแต่ค่าตอบแทนไม่มากเมื่อเทียบกับงานอื่น ตรงนี้เป็นปัญหาภาคตอนนี้มีครูเก่าที่อยู่กันมานานและผูกพันกันจนเหมือนจะเป็นครอบครัวเดียวกัน ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

“ ครูที่ดูแลบุตรแรงงานต่างด้าว พวกเราให้ความรักความใส่ใจเด็กนักเรียนเหมือนกันทั้งเด็กไทยและบุตรแรงงานต่างด้าว บุตรแรงงานต่างด้าวหลายคนที่มาเรียนที่นี่ เราจะรู้จักพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน หากเด็กมีปัญหาหรือเจ็บป่วย เราจะไปคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองของเขาได้เลย พ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าวให้ความร่วมมือดีมาก ครูก็คุ้นเคยกับผู้ปกครองของบุตรแรงงานต่างด้าวดี ร่วมมือกันดีไม่มีปัญหา ”

(เพ็ญจันทร์ นุ่มนวล, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

จะเห็นได้ว่าในเรื่องของบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนนั้นมีจำนวนที่ไม่เพียงพอกับความต้องการ อันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีการจัดศูนย์การเรียน

2.3.3 งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน

ในการดำเนินงานของสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ในการบริหารโรงเรียน หรือสถานศึกษา จะได้รับจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ในลักษณะของเงินอุดหนุน (รายหัว) อันเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ที่มีกรกล่าวถึงเรื่องของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาซึ่งก็คือโรงเรียนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีเงินนอกงบประมาณ และเงินงบประมาณ ร่วมด้วย เช่น เงินที่เป็นรายได้ของสถานศึกษา เป็นต้น

จากนโยบายและแนวดำเนินการด้านงบประมาณดังกล่าวของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ถูกนำมาใช้กับสถานศึกษาที่ทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างทุกแห่ง และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งเด็กไทยและบุตรแรงงานต่างด้าวที่จะได้รับการสนับสนุนที่เรียกว่าเงินอุดหนุนรายหัว

“ เราให้การดูแลเด็กทุกคนเหมือนกันหมด ทั้งเด็กไทยหรือบุตรหลานของแรงงานพม่า ลาว กัมพูชา เมื่อมีเด็กเข้ามาเรียนที่เรา เราก็แจ้งไปที่ส่วนกลางจังหวัด เพื่อทำเรื่องงบประมาณของเงินสนับสนุน ซึ่งที่ผ่านมาไม่มีปัญหาอะไร ”

(นายอภิวัต บุญอมร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล)

แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า สภาพการศึกษายังประสบปัญหา งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา ซึ่งยังไม่ได้มีการจัดสรรเพิ่มเติม ซึ่งทางสถานศึกษาต้องหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยระดมทุนจากผู้ปกครอง ดังคำกล่าวของชนิดา สุริยใต้ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล

“ เรื่องงบประมาณในการบริหารจัดการส่วนใหญ่จะได้รับการจัดสรรตามจำนวนเด็กนักเรียนและงบประมาณไม่ได้แตกต่างกันระหว่างเด็กไทยกับบุตรแรงงานต่างด้าว สิ่งที่เป็นปัญหาคืองบประมาณไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เป็นจริง แต่เราก็ไม่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมเพราะเป็นเรื่องที่เคยดำเนินการขอเพิ่มแล้วก็ไม่ได้ปรับเพิ่มแต่อย่างใด เราก็ไม่อยากเสียเวลาขอไปใหม่อีก เรามีการแก้ปัญหาด้วยการประชุมผู้ปกครองให้รับรู้ปัญหานี้ร่วมกัน และได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองโดยเฉพาะผู้ปกครองที่เป็นแรงงานต่างด้าวจะมีการร่วมมือกัน ลงขันเก็บเงินกันในรูปของสมาคมผู้ปกครองในส่วนนี้เงินที่ผู้ปกครองจัดหามาให้ทางโรงเรียนก็นำไปใช้เพื่อการจัดเตรียมอาหารกลางวันที่ดีขึ้นบ้าง เรื่องการจ้างแม่บ้าน แม่ครัวที่ดีเป็นกิจจะลักษณะบ้าง บางทีก็เป็นค่าใช้จ่ายเวลาจัดกิจกรรมค่ายลูกเสือ เป็นต้น ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

2.3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

จากแนวนโยบายที่กำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในมาตรา 8 (2) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ โดยระบุว่า “...ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา...” มาตรา 9 เรื่องการจัดระบบ โครงสร้าง และ

กระบวนการจัดการศึกษา ใน (6) ระบุว่า “...การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น...” อันเป็นหนึ่งใน 6 หลักการตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทางโรงเรียนได้มีความพยายามส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามที่มีแนวนโยบายดังกล่าวข้างต้น การให้ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งในแบบที่เป็นทางการ เช่น การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน หรือ การเข้ามามีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ เช่น การเข้ามาช่วยประกอบอาหารกลางวันเลี้ยงนักเรียนในโรงเรียน ดังคำกล่าวของนายอภิวัด บุญภมร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล ว่า

“ ทางโรงเรียนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา โดยประชาสัมพันธ์และดึงคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งคณะกรรมการของโรงเรียนเราก็มีทั้งผู้ปกครองของเด็กที่เป็นทั้งคนไทย และคนพม่า เข้ามาทำงานร่วมกัน ”

(นายอภิวัด บุญภมร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล)

และคำกล่าวของ นางชนิดา สุริยใต้ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่4 โรงเรียนวัดศิริมงคล ดังว่า

“ ชุมชนรอบๆโรงเรียนไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเด็กนักเรียนต่างด้าว ถึงแม้ว่าชุมชนจะดูออกว่าเด็กคนไหนเป็นเด็กไทยคนไหนเป็นบุตรแรงงานต่างด้าวก็ไม่มีประเด็นปัญหาใดช่วงหน้าฝนบุตรแรงงานต่างด้าวก็ได้รับความเกื้อกูลดี จากชุมชน บางครั้งก็ให้นั่งรถเครื่องเข้าโรงเรียนหากฝนตก เวลาที่มีกิจกรรมชุมชนก็สนับสนุนดี วัดมีงานก็ให้บุตรแรงงานต่างด้าวร่วมกิจกรรม ช่วยงานวัดดี ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

“ เนื่องจากโรงเรียนมีการสอนบุตรแรงงานต่างด้าวมานานพอควร ชุมชนส่วนใหญ่ก็รับรู้และยอมรับในเรื่องนี้ ไม่มีการต่อต้านใดๆ อาจมีบ้างที่เวลาชุมชนมาทำกิจกรรมที่โรงเรียนเช่นใช้สถานที่เป็นที่เลือกตั้ง เป็นที่จัดกิจกรรมของชุมชน ก็จะไม่ค่อยอยากให้เด็กนักเรียนต่างด้าวไม่ยุ่งเกี่ยว แต่ไม่มีปัญหาอะไรต่อบุตรแรงงานต่างด้าวและเรื่องการเรียนรู้ ”

(ลดาวัลย์ แสงย้อย, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาทุกแห่งเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากตระหนักถึงนโยบายการมีส่วนร่วมของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

2.3.5 สภาพปัญหา อุปสรรค ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมา

ในการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษ ดังเช่นกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีผู้ติดตามพ่อแม่ญาติพี่น้องเข้ามาทำงานในประเทศไทย หรือจะเป็นกลุ่มเด็กที่เกิดและเติบโตในประเทศไทย ไม่ว่าจะมิใช่สถานะผิดหรือถูกกฎหมายก็ไม่ก่อให้เกิดเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ระบบการศึกษาของประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญของไทยที่ได้ระบุอย่างชัดเจนถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็ก มิให้กีดกัน นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังได้เป็นภาคีสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) มีแนวนโยบายการเปิดกว้างเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แกทุกคน ที่เรียกว่า นโยบายศึกษาถ้วนหน้า (Education for All) จึงกล่าวได้ว่า ในด้านของนโยบายนั้นขยายโอกาสอย่างเต็มที่

ประเด็นปัญหาที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 9 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ปัญหาด้านการรับนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่

ประเด็นปัญหาในเรื่องของการรับนโยบายจากส่วนกลางนำไปปฏิบัติในพื้นที่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังคงมีความกังวลใจต่อการรับเด็กที่เป็นบุตรของแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีสถานะทางกฎหมาย เนื่องจากกลัวว่าจะตกเป็นผู้ให้ที่พักอาศัย แม้ปัญหาดังกล่าวจะยังคงปรากฏแต่ก็เป็นส่วนน้อยที่พบ

“ หากเรารับเด็กนักเรียนที่เป็นลูกของแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีหลักฐาน เข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย ก็ไม่แน่ใจว่าเราจะทำผิดระเบียบ ผิดกฎหมายไปด้วยหรือไม่ ก็จะพยายามเลี่ยงไม่รับ คัดปัญหาที่อาจจะตามมา ”

(ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร)

“ หลายครั้งที่บุตรแรงงานต่างด้าวมาสมัครเรียนแล้วมีเอกสารที่แสดงความต้องการของการเข้าประเทศไม่ครบถ้วน บุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ก็เสียโอกาสในการเข้าเรียน เพราะทางโรงเรียนมานโยบายที่ต้องเข้มงวดเรื่องเอกสารแสดงตน เนื่องจากว่าเกี่ยวพันไปถึงเรื่องความมั่นคงและเรื่องการผิดกฎหมาย ก็ส่งสารเด็กเหล่านี้เพราะพ่อแม่ก็ต้องพาไปทำงานด้วย บางทีก็เป็นเดือนกว่าจะหาเอกสารมาแสดงได้ครบตามที่กำหนด เด็กก็ขาดสิทธิ์ในการเข้าเรียนไป ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

2) ปัญหาด้านงบประมาณ

ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครยังมีการตั้งสถานศึกษา โดยเป็นศูนย์การเรียนของเอกชน มีการบริหารและดูแลโดยองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) อีก 15 แห่ง เช่น ศูนย์การเรียนโดยมูลนิธิรักไทย มีจำนวนผู้เรียน 28 คน, การเรียนรู้ในมอญ วัดป้อมวิเชียรโชติการาม มีจำนวนผู้เรียน 95 คน, คาทอลิกนักบุญอันนา (อ็อนนาลีย์) มีจำนวนผู้เรียน 186 คน, ศูนย์เรียนวัดโคก

มีจำนวนผู้เรียน 130 คน, มาริสต์ (ชอยบ่อนโก) มีจำนวนผู้เรียน 108 คน เป็นต้น โดยศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้สามารถใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือหลักสูตรของประเทศต้นทางที่ได้รับอนุญาตในการเรียนการสอนได้ ตัวอย่างเช่น ศูนย์เรียนวัดเทพนรรัตน์ ที่ทำการสอนโดยใช้หลักสูตรของพม่าสอนเป็นภาษาพม่าและภาษาอังกฤษ มีจำนวนผู้เรียน 85 คน

โดยการจัดการเรียนการสอนของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน จะประสบกับปัญหาในเรื่องของงบประมาณที่นำมาใช้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการบริจาคนั้นมีอยู่อย่างจำกัด ดังคำกล่าวของนายณรงค์ พยงค์ศักดิ์

“ ปัญหาเรื่องงบประมาณสำหรับจัดการศึกษาก็เป็นปัญหาที่สำคัญมากเมื่อก่อนทางมูลนิธิมีศูนย์ในการจัดการเรียนการสอนให้กับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติอยู่ 6 แห่ง ปัจจุบันยุบรวมเหลืออยู่ 4 แห่ง เพื่อประหยัดงบที่เราจำกัด แต่ถึงอย่างนั้นเราก็ต้องย้ายไปเช่าอาคารหรือบ้าน ที่มีราคาถูก แม้เราจะขอความร่วมมือจากผู้ที่มาเรียนกับเราให้ช่วยออกคน 100 บาทต่อเดือน แต่ถ้าเขาไม่มีมาบอกเราว่าไม่มีเราก็คงไม่รู้ว่าจะทำอะไร เราก็คงแลช่วยเหลือกันไป ”

(นายณรงค์ พยงค์ศักดิ์, เจ้าหน้าที่มูลนิธิริชไทย จังหวัดสมุทรสาคร)

ในขณะที่โรงเรียนของรัฐบาลเองบางส่วนก็ประสบปัญหาในเรื่องของงบประมาณในการบริหารจัดการสถานศึกษาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ แม้ทางโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐ อาทิเช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล แต่มักจะได้รับล่าช้าเนื่องจากระบบการดำเนินงานมีขั้นตอนการเบิกจ่าย ในขณะที่ทางโรงเรียนก็มีความจำเป็นในการใช้เงินงบประมาณที่รอรับการสนับสนุนจึงก่อให้เกิดอุปสรรคในการบริหารงาน ดังคำกล่าวของนายอภิวัต บุญภมร ดังว่า

“ ปัญหาสำคัญที่ทางโรงเรียนพบจะเป็นเรื่องของปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาคุณภาพชีวิตเนื่องจากรายได้น้อย ปัญหาการว่างงานของผู้ปกครอง ปัญหาการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนเศรษฐกิจในชุมชนไม่เอื้อต่อการระดมทรัพยากรเพื่อใช้พัฒนาโรงเรียน หรือจัดกิจกรรมพิเศษ ที่ผ่านมาจากทางโรงเรียนได้ของประมาณสนับสนุนจาก อบต. แต่ต้องใช้ระยะเวลาในการอนุมัติและได้รับเงิน ”

(นายอภิวัต บุญภมร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล)

ปัญหาในเรื่องของงบประมาณ ยังรวมถึงงบประมาณในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาในการบริหารสถานศึกษาที่มีบุตรแรงงานต่างด้าวเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีอัตราการย้ายเข้า-ออกกลางเทอมสูงกว่าเด็กไทย ดังที่นายประสาน สารวงษ์ ได้กล่าวไว้ว่า

“ ยังมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นปัญหาต่อการบริหารโรงเรียนในส่วนของงบประมาณ คือกลุ่มเด็กที่เข้ามาระหว่างกลางภาคเรียน หรือเข้ามาหลังจากที่โรงเรียนแจ้งจำนวนนักเรียนกับทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปแล้ว ทำให้จำนวนนักเรียนที่ต้องดูแลจริงมากกว่าจำนวนที่แจ้งไป ในส่วนที่ทางโรงเรียนก็ต้องแบกรับภาระ จะไม่ให้เด็กกินข้าว หรือให้เด็กใส่เสื้อยืดมาโรงเรียนก็ได้ เราก็ต้องดูแลเหมือนเด็กคนอื่น ๆ ที่ผ่านมาทางเราก็พยายามประสานของความอนุเคราะห์กับสถาบันประกอบการในพื้นที่เพื่อขอการสนับสนุน ”

(นายประสาน สารวงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

“ ที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องงบประมาณ ส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องที่เกิดจากการรับบริจาคจากผู้ปกครองของเด็กนักเรียนทั้งเด็กไทยและบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการประมาณการที่ไม่ตรงกับตัวเลขที่แท้จริงเพราะเราส่งสารบางครั้งก็ผ่อนปรนกรณีที่ได้มีการรายงานตัวช้า แต่เราเสนอของงบประมาณไปแล้ว ทำให้เด็กที่มารายงานตัวทีหลังจะตกกรอบเรื่องเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัว แต่ก็แก้ปัญหาไปได้ทุกปี จะไม่รับก็ส่งสารเด็กต้องไปตรากตรำกับพ่อแม่ เราอาจเป็นปัญหาแรงงานเด็กได้ด้วย ”

(ชนิดา สุริยไต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

3) ปัญหาในด้านความมั่นคง

จากการศึกษา พบว่า ยังมีปัญหาในเรื่องของความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐบางหน่วยงานที่กังวลในเรื่องของปัญหาความมั่นคง ที่จะปล่อยให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าว เนื่องจากกลัวว่าจะสอดแทรกเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในการเรียนการสอน ส่งผลต่อความมั่นคงและการมีเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศ ทำให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่างด้าวไม่เกิดผลสำเร็จและไม่พัฒนาเท่าที่ควร ดังคำกล่าวของนายณรงค์ พยงค์ศักดิ์ เจ้าหน้าที่มูลนิธิริรักษ์ไทย จังหวัดสมุทรสาคร ดังว่า

“ เคยมีคนพม่าเข้ามาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิฯ ให้ช่วยประสานกับหน่วยงานรัฐที่จะอนุญาตให้เขาเปิดสอนภาษาพม่าให้กับเด็ก ๆ ในชุมชน เพราะเขาเจอปัญหาที่เจ้าหน้าที่รัฐมาบอกห้ามเปิดสอน โดยบอกว่าไม่รู้ว่าจะสอนอะไร ดี หรือร้ายก็ไม่รู้ ซึ่งที่จริงที่เขาจะสอนก็เป็น การสอนภาษาพม่าเท่านั้น เพราะกลัวลูกหลานพม่าจะลืมภาษาของตัวเอง กลัวจะอ่านไม่ได้เขียนไม่ได้ ก็เท่านั้นเองไม่ได้มีอะไร ทางมูลนิธิฯ ก็ต้องไปพูดให้ ชี้แจงให้ ”

(นายณรงค์ พยงค์ศักดิ์, เจ้าหน้าที่มูลนิธิริรักษ์ไทย จังหวัดสมุทรสาคร)

สอดคล้องกับคำกล่าวของชนิดา สุริยไต้ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล ดังว่า

“ ในเรื่องความมั่นคงก็น่าเป็นห่วงเช่นกันเพราะเราสอนบุตรแรงงานต่างด้าวก็จริง แต่เราไม่ได้สอนเขาทั้งวันเขายังได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวด้วย ส่วนใหญ่บุตรแรงงานต่างด้าวจะรักและเชื่อฟังผู้ใหญ่ที่เป็นแรงงานต่างด้าวมก ที่สำคัญคือความรักชาติของเขามากกว่าเด็กไทย อาจเป็นเพราะเขาพลัดพรากมาบ้านเรา หลายครั้งที่บุตรแรงงานต่างด้าวสื่อสารกันด้วยภาษาพม่า ครูเองก็ไม่รู้ว่าเขาสื่อสารอะไรกัน ตาบุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้เขาสื่อสารภาษาไทยได้ ขณะที่เด็กไทยไม่สามารถสื่อสารภาษาพม่าได้ ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

“ เราสามารถใส่ความกตัญญู ความสำนึกในบุญคุณให้บุตรแรงงานต่างด้าวได้ เช่นเดียวกับเด็กไทย อยู่ที่ว่าเราสอนอะไรให้เขา ในเรื่องความมั่นคง ไม่ว่าเด็กไทยหรือบุตรแรงงานต่างด้าว เราสร้างสำนึกให้เด็กได้ด้วยการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน ”

(เพ็ญจันทร์ นุ่มนวล, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่3 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

4) ปัญหาเรื่องทัศนคติ การมีส่วนร่วมของชุมชน

ปัจจุบันยังคงประสบปัญหาในเรื่องของทัศนคติของผู้ปกครองของเด็กไทย ที่บางส่วนยังคงเห็นว่าบุตรแรงงานต่างด้าวเข้ามาเรียนร่วมกับบุตรหลานของตนแล้วก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการดึงคุณภาพของครูให้ลดต่ำลง เพราะครูต้องดูแลเด็กมากขึ้น ผู้ปกครองบางท่านเห็นว่าต้องนำงบประมาณของประเทศไปใช้ดูแลเด็กที่ไม่ใช่คนไทย อย่างเช่นเรื่องของงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ค่าอาหารกลางวัน เป็นต้น ซึ่งหากรัฐไม่ต้องเข้ามาดูแลคนกลุ่มนี้ก็จะสามารถนำงบประมาณไปพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้อีกมาก ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอีกประการหนึ่ง ดังคำกล่าวของนายนิศ ทวีสุข ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ที่ว่า

“ ตอนนี้ก็ยังพบปัญหาเรื่องของทัศนคติของพ่อแม่คนไทยบางกลุ่ม ที่ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องนำเงินภาษีของเราไปดูแลจัดการศึกษาให้ลูกคนต่างด้าว ต้องเลี้ยงข้าวกลางวัน ชุมนักเรียน คือเด็กไทยได้อย่างไร บุตรแรงงานต่างด้าวก็ได้รับแบบเดียวกันคนไทยบางกลุ่มก็เลยไม่เข้าใจ เราก็ต้องชี้แจง อธิบายถึงความจำเป็นที่เด็กต้องได้รับการศึกษา แต่คนกลุ่มนี้ก็มีไม่มากนัก และเดี๋ยวนี้ก็ลดลงเรื่อยๆ แล้ว ”

(นายนิศ ทวีสุข, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา)

สอดคล้องกับคำกล่าวของชนิดา สุริยใต้ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล

“ บ้างเรื่องอคติต่อบุตรแรงงานต่างด้าว อาจเป็นเพราะการกีดกันการอยู่ที่แตกต่างกันไปบ้าง บุตรแรงงานต่างด้าวที่เป็นนักเรียนหญิงจะพบว่าเป็นเหตุเป็นส่วนใหญ่ เด็กนักเรียนไทยก็จะถูกผู้ปกครองห้ามปรามไม่ให้เล่นกับบุตรแรงงานต่างด้าวอะไรทำนองนี้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องใหญ่ที่รุนแรงอะไร ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

และคำกล่าวของสมชาย สิงโต ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศิริ
มงคล ที่ว่า

“ ชุมชนไม่มีปัญหากับเด็กนักเรียนต่างด้าวและการสอนบุตรแรงงานต่าง
ด้าวของโรงเรียน ชุมชนก็ไม่มีปัญหาต่อต้านหรือข้อขัดแย้งใดๆเพราะส่วนใหญ่
ผู้ปกครองของบุตรแรงงานต่างด้าวก็เป็นแรงงานที่สำคัญในการทำงานสร้างรายได้ให้
ชุมชน ”

(สมชาย สิงโต, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

5) ปัญหาเรื่องนโยบายที่ไม่ชัดเจน

ความไม่ชัดเจนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวเป็น
ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาพรวม ทั้งในเรื่องของการวางแผนบริหารจัดการ การควบคุมดูแล ดังจะ
เห็นได้จากการผ่อนผันในเรื่องของการมารายงานตัวขึ้นทะเบียนขออนุญาตทำงานในกลุ่มแรงงานต่าง
ด้าวหลบหนีเข้าเมือง และมาลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมาย ส่งผลให้กระทบกับการจัดการศึกษา
สำหรับบุตรต่างด้าวที่ต้องประสบปัญหากับความไม่ต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอน และองค์
ความรู้ที่จะจัดให้กับบุตรต่างด้าว ดังคำกล่าวของนายนิวัฒน์ รุ่งสาคร รองผู้ว่าราชการจังหวัด
สมุทรสาคร ดังว่า

“ อุปสรรคประการหนึ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของแรงงานต่างด้าว คือเรื่อง
ของนโยบายของเราที่ไม่ชัดเจน อย่างเช่นเรื่องของการผ่อนผันให้ทำงาน เรื่องของ
ผู้ติดตาม ก็เป็นสิ่งที่เราไม่ชัดเจน บางประเทศไม่อนุญาตให้พาผู้ติดตามเข้าประเทศ
ด้วยซ้ำ แต่ของเราก็อย่างที่พบ เรายังต้องดูแลให้การศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้ เด็กบาง
คนเราต้องดูแลนอกเหนือจากเรื่องของการศึกษาด้วยซ้ำ ดังนั้น เรื่องของนโยบายควร
ที่จะมีความชัดเจน จะอนุญาตให้ทำงานต่อ หรือจะผ่อนผันต่อไป เรื่อย ๆ ต้อง
ช่วยกันพิจารณา ”

(นายนิวัฒน์ รุ่งสาคร, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร)

และสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมร เสียงศรี ครูประจำชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม ดังว่า

“ ในส่วนของนโยบาย ครูผู้สอนเองก็ไม่ค่อยทราบชัดเจน อาจเป็นเพราะเรื่องความมั่นคง นโยบายเกี่ยว
แรงงานต่างด้าวยังสับสนหลายเรื่อง จากประสบการณ์ของตนเองที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนขอ
ความสับสนหลายเรื่อง ยังไม่ชัดเจนหลายอย่าง แต่เราก็สอนไปตามหน้าที่ในการสอนเด็กทุกคนไม่ว่าเป็นเด็กไท
จริงๆแล้วบุตรแรงงานต่างด้าวที่ตนเองเคยสอนมาหลายคนมีความสามารถมาก หากส่งเสริมจะสามารถนำม
ประเทศไทยได้เลย หลายคนมีความเก่งในเรื่องคณิตศาสตร์ เรื่องวิทยาศาสตร์ แต่เราก็ไม่สามารถส่งเสริมอะไ
ชั้นเรียนเท่านั้น เคยคิดว่าหากส่งไปแข่งขันบุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ไม่ธรรมดาทีเดียว แต่เราก็ไม่ได้ทำถึงข
ชัดเจนเรื่องนี้ ”

(สมร เสียงศรี, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

และคำกล่าวของ ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล ว่า

“ หากประเทศไทยมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างชัดเจนก็ดี เราจะได้ดำเนินการกับบุตรแรงงานต่างด้าวได้ถูกต้องยิ่งขึ้น จะได้ส่งเสริมคนเก่งมากขึ้น ที่ผ่านมาบุตรแรงงานต่างด้าวเองก็ไม่น้อยที่ตั้งใจเรียน และมีแนวโน้มอยากเรียนต่อให้สูงๆ แต่เขาก็ไม่แน่ใจในความสนับสนุนด้านการศึกษาของพวกเขา บุตรแรงงานต่างด้าวหลายคนคิดว่าจะกลับไปเรียนต่อที่พม่า เพราะที่ประเทศไทยคงไม่让他เรียนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย เขามาถามครูว่าเขาเรียนจบ มัธยมศึกษาปีที่3แล้ว หากเขาอยากเรียนต่อ แต่พ่อแม่ไม่สามารถส่งเรียนได้ เพราะเงินจำกัด เขาจะสามารถกู้เงินเรียนเหมือนเด็กไทยหรือไม่ ฟังแล้วก็สงสารเขา นะ ทำให้คิดได้ว่าบุตรแรงงานต่างด้าวพวกนี้ มีความใฝ่รู้ รักการเรียนมาก ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

6) ปัญหาด้านครูผู้สอน

จากปริมาณงานที่ครูต้องดูแล ทั้งเรื่องของการเรียนการสอน งานเอกสาร การลงพื้นที่ติดตามสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ทำให้ภาระงานที่ครูต้องดูแลนั้นมีมาก จึงจำเป็นต้องหาแนวออกที่ดีที่สุด เนื่องจากภาระงานบางอย่างนั้นมีความจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ ดังคำกล่าวของนายประสาน สารวงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวันศรีสุทธาราม ว่า

“ จากนโยบายที่ขอให้ครูลงชุมชน ไปดูสภาพความเป็นอยู่ของเด็ก เพื่อให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก ทำให้ครูต้องรับผิดชอบงานหลายด้านนอกเหนือจากงานสอน แต่ถึงอย่างนั้น ก็เป็นเรื่องจำเป็น อย่างมีเด็กชายคนนึงมาโรงเรียนสายประจำ เมื่อครูไปที่บ้านของเด็กก็พบว่าเด็กต้องตื่นตั้งแต่ตี 4 ตี 5 เพื่อมาช่วยแม่เตรียมของไปขาย เมื่อช่วยเสร็จถึงจะมาโรงเรียนได้ การที่ครูได้ไปเห็นแบบนี้จึงเข้าใจเด็กมากขึ้น และได้หาทางช่วยเหลือต่อไป อย่างรายนี้ทางโรงเรียน ก็หาทุนการศึกษาให้ ”

(นายประสาน สารวงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวันศรีสุทธาราม)

นอกจากนี้ ยังพบว่าปัญหาเรื่องทัศนคติของครูผู้สอน ที่คิดว่ามีความเสี่ยงในการเข้ามาสอนบุตรต่างด้าว เช่น การสื่อสาร วัฒนธรรม และโรคติดต่อ ทำให้ขาดแคลนครูผู้สอน ดังคำกล่าวของชนิดา สุริยใต้ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล

“ พูดได้เลยว่าจำนวนครูที่คิดจะมาสอนบุตรแรงงานต่างด้าวน้อยมาก เพราะเป็นงานที่มีความเสี่ยง ทั้งยังมีเรื่องความต่างเกี่ยวกับการสื่อสาร เรื่องชนบประเพณีและเรื่องโรคติดต่อ บุตรแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่แข็งแรงแต่เป็นพาหะในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ ครูเองมาสอนระยะแรกก็ติดโรคจากบุตรแรงงานต่างด้าว ติดกลากเกลื้อนจากเด็ก เพราะเราเล่นกีฬาสิ ครูที่สอนเด็กต้องมีอุดมการณ์มากแล้ว ครู

ที่สอนบุตรแรงงานต่างด้าวยังต้องมีอุดมการณ์และความอดทนอย่างมาก เพราะรัฐบาลยังไม่มีความชัดเจนเรื่องการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว เราทำด้วยใจจริงๆ ไม่ใช่ความก้าวหน้าของครูเอง ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

7) ปัญหาด้านเนื้อหาหลักสูตร

จากนโยบายที่นำเนื้อหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมาใช้กับศูนย์การเรียนที่บริหารโดยองค์กรพัฒนาเอกชน พบว่าเนื้อหา มีความยากเกินกว่าที่เด็กที่เป็นบุตรหลานแรงงานต่างด้าวจะเข้าใจ เช่น เรื่องของการกำหนดให้เขียนโครงงาน ดึงที่นางสาวปณิดา ทวีเหลือ เจ้าหน้าที่ภาคสนามอาวุโส มูลนิธิรักษ์ไทย จังหวัดสมุทรสาคร ได้กล่าวไว้ว่า

“ เวลาที่เราได้ทำงานประสานกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของจังหวัดสมุทรสาคร โดยนำหลักสูตรมาทดลองใช้ ซึ่งพบว่าเรื่องที่ทำให้เด็กทำนั้นยากมาก ตัวเราเองทำเองยังว่ายากเลย อย่างเรื่องการเขียนโครงงานนี่ก็คิดว่าเราเคยทำก็ตอนเรียน ม.ปลาย หรือ ป.ตรี ด้วยซ้ำ โดยความเห็นส่วนตัวคิดว่ามันยากเกินกว่าเด็กจะทำได้ หากเป็นไปได้ก็ควรที่จะมีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็ก ”

(ปณิดา ทวีเหลือ, เจ้าหน้าที่ภาคสนามอาวุโส มูลนิธิรักษ์ไทยจังหวัดสมุทรสาคร)

นอกจากนี้ ยังพบว่า ครูมีการปรับเนื้อหาโดยสอดแทรกสำนึกรักชาติไทย และคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุตรต่างด้าวด้วย ดังคำกล่าวของ

“ เนื้อหาการเรียนการสอนวิชาหลักๆนั้น สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวคงไม่แตกต่างจากเด็กไทย แต่สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว เราต้องเพิ่มเรื่องสำนึกในความรักชาติไทยและความเกื้อกูลที่บุตรแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ได้รับจากสังคมไทย เพราะจะเป็นจุดยึดโยงให้เขาแน่นยำให้ตระหนักถึงการตอบแทนคุณสังคมไทยยิ่งขึ้น ”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

และเนื้อหาควรเป็นไปเพื่อการประยุกต์ใช้ความรู้ไปในการประกอบอาชีพมากกว่าที่จะเป็นเนื้อหาทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ดังคำกล่าวของชนิดา สุริยใต้ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล ว่า

“ จริงๆเด็กนักเรียนต่างด้าวส่วนใหญ่เรียนเพื่อรอการทำงาน เรียนเพื่อรออายุสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างไม่ผิดกฎหมาย ความมุ่งหวังจากการเรียนเพื่อเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นก็มีบ้างเป็นส่วนน้อย ดังนั้นเนื้อหาการเรียนการสอนควรเน้นเชิงประยุกต์ เชิงวิชาชีพจะเหมาะสมตามความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ ”

(เพ็ญจันทร์ นุ่มนวล, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่3 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม)

8) ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าว

โดยทั่วไปของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของรัฐหากมิใช้โรงเรียนนานาชาติแล้ว จะใช้ภาษาไทยเป็นพื้นฐานในการเรียนการสอน บุตรแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่เดินทางมาจากประเทศต้นทาง ที่ไม่ได้เกิดและโตในประเทศไทยจะประสบปัญหาในเรื่องของความเข้าใจในภาษาไทยเป็นอย่างมาก ทางโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านภาษาไทย เพื่อลดปัญหาด้านการสื่อสารและการเรียนการสอน ดังคำกล่าวของนายประธาน สारวรงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวันศรีสุทธาราม ว่า

“ ในกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่ยังไม่สามารถฟัง พูด หรือเขียนภาษาไทยได้ ก็ต้องมีแนวทางการจัดการศึกษาให้เป็นการเฉพาะ โดยทางโรงเรียนจะให้ไปเริ่มเรียนที่ชั้นเตรียมความพร้อมก่อน โดยใช้หลักสูตรการเตรียมความพร้อมเด็กต่างชาติ ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานปี 2551 โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาที่จะเด็กจะได้เรียน จุดมุ่งหมายที่ต้องการ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ ซึ่งเรื่องพวกนี้เป็นสิ่งจำเป็นการปรับพื้นฐานของเด็กให้สามารถเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ ”

(นายประธาน สारวรงค์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวันศรีสุทธาราม)

สอดคล้องกับคำกล่าวของชนิดา สุริยใต้ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล

“ ความพร้อมที่ต้องเตรียมการอย่างยิ่งคือ เรื่องภาษาไทย เด็กนักเรียนต่างด้าวมีอุปสรรคมากเรื่องการใช้ภาษาไทย แต่พวกเขาที่เรียนรู้เร็ว สามารถปรับตัวได้เร็ว แต่หากมีการเตรียมความพร้อมเรื่องภาษาไทยไว้ก่อน ครูก็ไม่ต้องเหนื่อยมากเช่นทุกวันนี้”

(ชนิดา สุริยใต้, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของสมชาย สิงโต ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศิริมงคล

“ ในชั้นเรียนที่ไม่มีเด็กนักเรียนไทยผสมเด็กนักเรียนต่างด้าว ไม่ค่อยเป็นปัญหา หากเป็นชั้นเรียนที่บุตรแรงงานต่างด้าวเรียนปนกันกับเด็กนักเรียนไทย ควรอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมด้วยการปรับพื้นฐานความรู้เพราะเด็กนักเรียนไทยต้องมาเสียเวลารอเด็กนักเรียนต่างด้าวในระยะเริ่มเรียน แต่พอเรียนสักระยะ เด็กนักเรียนต่างด้าวมักมีพัฒนาการที่เร็วกว่าในการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน คงเป็นเพราะเรื่องความใส่ใจในการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีมากกว่าเด็กนักเรียนไทย”

(สมชาย สิงโต, ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศิริมงคล)

อย่างไรก็ตาม พบว่าสถานศึกษายังขาดครูหรือที่เลี้ยงที่จะสามารถสื่อสารเพื่อเตรียมพื้นฐานดังกล่าวแก่บุตรแรงงานต่างด้าว ดังนั้นการทำงานในลักษณะเครือข่ายจึงมีความจำเป็น เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการจัดหาครูที่พร้อมที่จะเข้ามาช่วยสำหรับการจัดการศึกษาให้บุตรแรงงานต่างด้าวได้

9) ปัญหาด้านผู้ปกครอง

ปัญหาความไม่พร้อมของผู้ปกครองของบุตรแรงงานต่างด้าว ที่เป็นอุปสรรคสำคัญคือเรื่องของความไม่เข้าใจภาษาไทยของผู้ปกครองของบุตรแรงงานต่างด้าว ได้กลายเป็นปัญหาและข้อจำกัดอันสำคัญที่ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนของบุตรได้อย่างเต็มที่ ดังคำกล่าวของนายเมียวจี ผู้ปกครองชาวพม่า ว่า

“ ในการที่ไม่รู้ภาษาไทย เมื่อลูกมีการบ้านมาถามเรา เราก็อธิบายไม่ได้ สอนไม่ได้ ลูกก็ต้องคอยไปถามเพื่อน ถามครู เรื่องนี้เราก็เสียใจ ไม่สบายใจ อย่างเรื่องเรียนต่อเราก็ต้องถามครูว่าจะทำยังไงดี เราไม่มีความรู้ ก็ต้องฟังครู ”

(นายเมียวจี, ผู้ปกครองชาวพม่า)

การจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ผู้ปกครองที่ให้การดูแลเด็กนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมากในการเลือกสถานที่เรียนหรือโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาทั้งในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือการศึกษาที่มีระดับสูงมากขึ้นในอนาคต

กล่าวได้ว่า แม้นโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทย จะให้การสนับสนุนด้านการศึกษาและมีการให้การสนับสนุนในเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาแก่เด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม อันรวมถึงกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าว แต่บุคคลที่มีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งคือผู้ปกครองดังข้อมูลที่ยกมากล่าวข้างต้น

2.4 รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

การจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าวในพื้นที่สมุทรสาคร มีแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.4.1 จากแนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

2.4.1.1 การจัดการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่ถูกจัดขึ้นไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา นั่นคือการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การศึกษาในระดับนี้ภาครัฐจะเข้ามาให้การสนับสนุนงบประมาณแก่สถานศึกษาเพื่อเอื้อให้เกิดโอกาสการเข้าถึงระบบการศึกษาอย่างทั่วถึงของคนทุกกลุ่ม ดังจะเห็นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2550:13) ได้ให้การรับรองในเรื่องของสิทธิทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ในหมวด 5 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

2.4.1.2 การจัดการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) หรือเรียกว่า การศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษาออร์ปนัย ในบางประเทศใช้คำว่า การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) นั้นเป็นกิจกรรมการศึกษาซึ่งจัดบริการให้แก่ผู้ที่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระบบโรงเรียน โดยไม่จำกัดวัย เพศ พื้นฐานการศึกษา การศึกษานอกระบบเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องต่าง ๆ เช่น ระเบียบ กฎเกณฑ์ หลักสูตร ระยะเวลาของกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีความหลากหลาย สามารถแบ่งได้โดยกว้างออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านความรู้พื้นฐาน เพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะอาชีพ เพื่อนำไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้ก่อให้เกิดการพึ่งตนเอง

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านข่าวสารข้อมูล ซึ่งให้ความรู้ทั่วไปและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความทันสมัยในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.4.2 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) หากพิจารณาจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 วรรค 2 ได้ระบุไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยมีแนวคิดแบบการศึกษาธรรมชาติวิสัย การศึกษาออร์ปนัย การศึกษาธรรมชาติวิสัย การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ฯลฯ เป็นการศึกษาที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน หรือการเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว สังคม ชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาสเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียน ไม่มีการสอน ไม่มีประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่แน่นอน จึงสามารถเรียนที่ไหนก็ได้ ไม่จำกัดเวลาเรียน ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และนันทนาการ จึงสามารถเรียนได้ตลอดเวลา และเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต อันเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากการศึกษา พบว่า จังหวัดสมุทรสาครมีแนวทางในการรับเด็กเข้าเรียนใน 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) ส่งเสริมสนับสนุนให้เข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ หรือเอกชน 2) ส่งเสริมให้ศูนย์เรียนของเอกชนจัดตั้งเป็นสถานศึกษา และสามารถให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือหลักสูตรของประเทศต้นทางที่ได้รับอนุญาตได้ 3) ส่งเสริมองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) มาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนของรัฐ (School with in School) โดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน 4) ให้บุคคลหรือองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) จัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนคนต่างด้าว และ 5) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสมุทรสาคร ได้จัดการเรียนการสอนให้แก่แรงงานต่างด้าวด้วย

โดยปัจจุบันในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้มีศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสมุทรสาคร ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้กับแรงงานต่างด้าว โดยใช้หลักสูตรผู้ไม่รู้หนังสือตามศูนย์การเรียนของ กศน. และมีการสอนที่มีความหลากหลาย เช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้หนังสือ (ภาษาไทย) หลักสูตรอาชีพระยะสั้น หลักสูตรทักษะชีวิต และหลักสูตรภาษาอังกฤษ (EP: English Program) โดยกลุ่มเป้าหมายของการให้การศึกษาที่จากเดิมจะมุ่งไปที่ผู้ที่มีอายุเกินกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน แต่ปัจจุบันได้ครอบคลุมไปจนถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 8 ปี ขึ้นไป ดังคำกล่าวของนายปรีดี ภูสีน้ำ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ว่า

“ ในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน ต้องดำเนินการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานทั้งที่ให้แก่เด็กไทย และเด็กที่เป็นบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ อย่างเท่าเทียม โดยใช้มาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรเดียวกัน แบบเรียนเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยก ”
(นายปรีดี ภูสีน้ำ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร)

“ แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าว เป็นไปตามที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งทั้งเด็กไทยและบุตรแรงงานต่างด้าวก็ต่างได้รับการดูแลเหมือนกัน เท่ากัน ทั้งเรื่องของเงินสนับสนุนของเด็กแต่ละคน ทางสำนักงานเขตการศึกษาก็ดูแลเหมือนกัน เนื้อหาที่เรียนก็เหมือนกับเด็กไทย การสอบก็ใช้มาตรฐานเดียวกัน ”
(นายฉลอง คงเจริญ, ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา)

“ ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน มีลักษณะของการเรียนร่วมกันระหว่างเด็กไทยและบุตรแรงงานต่างด้าว ซึ่งการเรียนร่วมที่มีการคละระหว่างเด็กเก่งและเด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษนั้น เป็นเรื่องที่ดี เราพบว่าเด็กที่เรียนเก่งกว่าจะดึงเด็กอ่อนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ซึ่งบางเรื่องเด็กไทยเก่ง เช่น เรื่องการใช้ภาษาไทย เด็กไทยก็จะให้บุตรแรงงานต่างด้าวพูดไทย ฟังไทยได้เข้าใจเร็วขึ้น ขณะที่เรื่องภาษาอังกฤษ ความขยัน บุตรแรงงานต่างด้าวจะเก่งกว่าเด็กไทย ก็จะช่วย ๆ กันไป อีกทั้งเด็กนั้น มีลักษณะของการปรับตัว เรียนรู้ที่รวดเร็ว การเรียนร่วมจึงเป็นเรื่องที่ดี”
(นายปรีดี ภูสีน้ำ, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร)

2.5 ความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

กลุ่มแรงงานต่างด้าวยังเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังเห็นได้จากสถิติการจดทะเบียนของกลุ่มแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติที่ประกอบด้วย พม่า กัมพูชา และ ลาว โดยการจดทะเบียนดังกล่าวดำเนินการโดยกระทรวงแรงงาน เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามแต่ประเด็นอีกหลายหน่วยงาน เช่น การตรวจสุขภาพ จะอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มแรงงานผิดกฎหมายเมื่อถูกจับกุมก็จะมีสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองเป็นผู้ผลักดันกลับประเทศต้นทาง หรือในเรื่องของบุตรของแรงงานก็ได้รับการดูแลเรื่องการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

จากการเข้ามาดูแลของหน่วยงานรัฐต่าง ๆ ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว โดยสามารถแยกเป็นประเด็นหลัก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.5.1 เพิ่มโอกาสในอนาคต พัฒนาคุณภาพชีวิตแก่บุตรแรงงานต่างด้าว

วัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนการสอน อันส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติ ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม เนื่องเพราะการมีคุณภาพของประชากรในสังคม

นอกจากการเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศแล้ว การได้รับความรู้ต่าง ๆ ผ่านระบบการศึกษา ยังเป็นคุณสมบัติพื้นฐานสำหรับเปิดโอกาสที่จะได้เข้าทำงานในบริษัทหรือสถานประกอบการในตำแหน่งงานที่ดี ดังคำกล่าวของนายณรงค์ พยงค์ศักดิ์ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษไทย จังหวัดสมุทรสาคร ว่า

“ หากมองในมุมของคนที่ทำงานร่วมกับกลุ่ม migrants เราจะรู้เลยว่า การศึกษามันมีความจำเป็นมาก และเขาก็ต้องการมาก เพราะมันเป็นอนาคตของเขา หากเขารู้หนังสืออ่านภาษาไทยได้ พูดภาษาไทยได้ ฟังเข้าใจ ยังไม่ต้องเขียนได้ หัวหน้าที่โรงงานก็จะให้เขาค่อย ๆ หัวหน้า ค่อยดูแลคนชาติเดียวกัน มันเป็นความก้าวหน้าของเขา ”

(นายณรงค์ พยงค์ศักดิ์, เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษไทย จังหวัดสมุทรสาคร)

และคำกล่าวของปณิดา ทวีเหลือ เจ้าหน้าที่ภาคสนามอาวุโส มูลนิธิรักษไทยจังหวัดสมุทรสาคร ดังว่า

“ แรงงานต่างด้าวบางคนก็เรียนหนังสือกับเรา พูดไทยได้ เขียนไทยได้ ฟังภาษาไทยรู้เรื่อง พอกลับไปที่พักกลายเป็นหัวหน้าคนงาน หัวหน้าแผนก ได้รับเงินเดือนสูงๆ กันทั้งนั้น แต่ก็มีบางพวกที่ยังไม่ได้กลับพม่า ก็ได้เลื่อนตำแหน่งคอยช่วยเหลือหัวหน้าที่เป็นคนไทย ค่อยไปเป็นล่ามให้ ก็ได้เงินพิเศษเพิ่มอีก ดังนั้นการพูดไทยได้ ฟังไทยได้ก็เป็นเหมือนการเพิ่มศักยภาพของแรงงานให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้น ”

(ปณิดา ทวีเหลือ, เจ้าหน้าที่ภาคสนามอาวุโส มูลนิธิรักษไทยจังหวัดสมุทรสาคร)

2.5.2 ลดปัญหาสังคม ลดปัญหาการเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร

การที่ผู้ประกอบการจ้างบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ทำงานนับว่ากระทำผิดกฎหมายของประเทศไทย และเป็นกรกระทำที่ไม่สามารถยอมรับได้แม้แต่ในระดับนานาชาติ ตามอนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (Worst Forms of Child Labour Convention No.182) ด้วย การที่ประเทศไทยเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาโดยภาครัฐเข้ามาสนับสนุนในงบประมาณรายหัว เพื่อลดภาระผู้ประกอบการที่ไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาได้

การเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนเข้าสู่ระบบการศึกษาเป็นการลดปัญหาของเด็กที่เข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร จากเดิมที่บุตรแรงงานต่างด้าวจะตามผู้ประกอบการไปยังสถานที่

ทำงาน เด็กกลุ่มดังกล่าวก็ต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาในภาคบังคับที่รัฐได้เปิดโอกาสไว้ ลดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก และยังเป็น การส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศ ดังคำกล่าวของ นายนิวัฒน์ รุ่งสาคร รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร ว่า

“ ทางจังหวัดได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ในเรื่องการศึกษา เพราะเราเห็นว่าเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์มิใช่แค่ต่อตัวเด็กเท่านั้นที่จะมีความรู้ แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ต่อคนไทย ต่อภาพลักษณ์ เพราะการศึกษาจะช่วยลดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ดึงเด็กออกจากตลาดแรงงานในวัยที่ไม่สมควร ลดปัญหาการค้ามนุษย์ ดังนั้นจังหวัดจึงสนับสนุนอย่างเต็มที่”

(นายนิวัฒน์ รุ่งสาคร, รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร)

2.5.3 สิทธิขั้นพื้นฐาน

ประเด็นเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานในด้านการศึกษาของเด็กอันรวมถึงบุตรแรงงานต่างด้าวนั้นได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในหมวด 2 เรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาให้ทุกคนต้องได้รับสิทธิและโอกาสในการรับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยในการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่าย การเปิดโอกาสด้านการศึกษาดังกล่าวจึงกลายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่ง ดังคำกล่าวของนายนิสิต ทวีสุข ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ว่า

“ เราไม่สามารถไปจำกัดสิทธิพวกเขาได้ เด็กทุกคนต้องได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา สามารถเข้าเรียนได้ เราเปิดกว้าง และถ้าหากจะไปบอกว่าต้องเข้าเรียนที่นั่นที่นี้เท่านั้น ก็ต้องมาคำนึงถึงเรื่องของสิทธิมนุษยชนด้วย ”

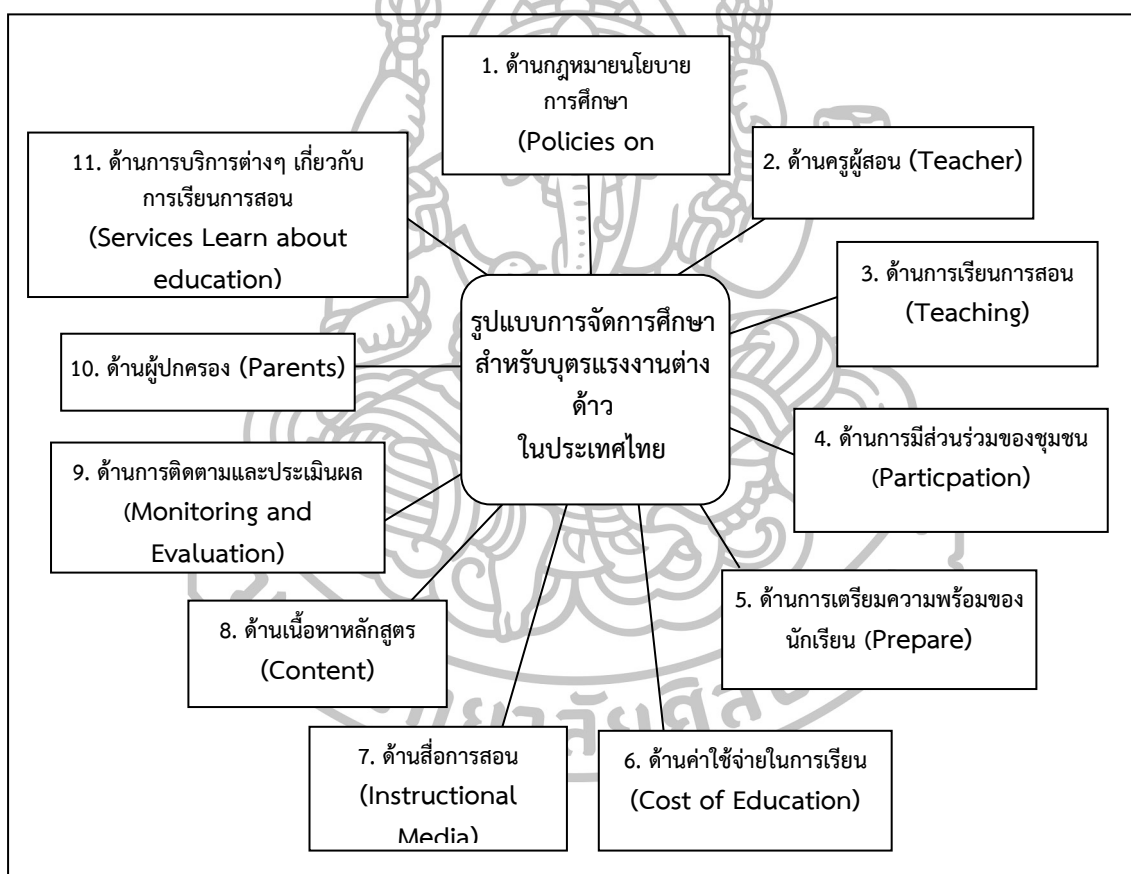
(นายนิสิต ทวีสุข, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา)

โดยสรุป จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษา สามารถนำมาสู่การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ที่เกิดจากการผนวกแนวคิดเชิงทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษามาสู่การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูล มาจากการเก็บรวบรวมในเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างบุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน อันกระจายอยู่ใน 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน ของจังหวัดสมุทรสาคร ในประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ประเด็นความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ประเด็นปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับ

บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย และข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน องค์กรอิสระ ครู คนในชุมชน ถึงมุมมองต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย รวมทั้งดำเนินการวิเคราะห์เอกสารและทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา แนวคิดบุตรแรงงานต่างด้าวเพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สามารถสรุปเป็นข้อเสนอในการจัดรูปแบบการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยที่เหมาะสม ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ประกอบด้วย กฎหมายนโยบายการศึกษา (Policies on Education) ครูผู้สอน

(Teacher) การเรียนการสอน (Teaching) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Participation) การเตรียมความพร้อมของนักเรียน (Prepare) ค่าใช้จ่ายในการเรียน (Cost of Education) สื่อการสอน (Instructional Media) เนื้อหาหลักสูตร (Content) การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) ผู้ปกครอง (Parents) และ การบริการต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน (Services Learn about Education) ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านกฎหมายนโยบายการศึกษา (Policies on Education) จากแนวคิดในเรื่องของสิทธิทางการศึกษาที่มีความคาบเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน ที่มองว่าโอกาสในการได้รับการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองนั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่ควรต้องได้รับ โดยในเรื่องดังกล่าวได้มีการรับรองไว้ในกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติ อันเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในเวทีระดับโลก ดังนั้น การเลือกปฏิบัติโดยยึดสาเหตุจากความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ เพศ ศาสนา หรือภาษา จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักความเสมอภาคของบุคคล

นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ในข้อที่ 28 ได้ระบุว่า “ รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษา และเพื่อที่จะให้สิทธินี้บังเกิดผลตามลำดับและบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน รัฐภาคีจะ 1) จัดการศึกษาในระดับประถมเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 2) สนับสนุนการพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการศึกษายาสามัญและสายอาชีพ จัดการศึกษาให้แพร่หลายและเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน และดำเนินมาตรฐานที่เหมาะสม เช่น การนำไปใช้ซึ่งการศึกษาแบบให้เปล่าและการเสนอให้ความช่วยเหลือทางการเงินในกรณีที่ย่ำแย่ 3) ทำให้การศึกษาระดับสูงเปิดกว้างแก่ทุกคนบนพื้นฐานของความสามารถ โดยทุกวิธีการที่เหมาะสม 4) ทำให้ข้อมูลข่าวสาร และการแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพ เป็นที่แพร่หลายและเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน และ 5) ดำเนินมาตรการเพื่อสนับสนุนการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และลดอัตราการออกจากโรงเรียนกลางคัน ” (ยูนิเซฟประเทศไทย, 2559: 1)

นโยบายทางการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว มีความชัดเจนอย่างเห็นได้ชัดจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ที่เปิดโอกาสให้แก่เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างไม่มีเงื่อนไข (ยกเว้นเด็กในศูนย์พักพิงชั่วคราว) ตามนโยบายการศึกษาถ้วนหน้า (Education for All) และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548

ในปี พ.ศ.2558 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย นโยบายทั่วไป นโยบายเฉพาะ (ดำเนินการให้เห็นผลใน 1 ปี) และนโยบายเร่งด่วน (ดำเนินการให้เห็นผลใน 3 เดือน) โดยนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าว คือ เรื่องการสร้างโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย เพื่อให้ทุกคนทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ดังกล่าวในการดำเนินชีวิต ซึ่งแนวนโยบายดังกล่าวเป็นการนำแนวทางการจัดการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่กล่าวถึงการทบทวนการพิจารณาการอุดหนุนรายหัวที่มอบให้แก่เด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนที่อยู่ใน

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การพิจารณามีความรอบคอบและเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย อีกทั้งให้เกิดความเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันมากขึ้น

เห็นได้ว่าแนวทางดำเนินงานด้านการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก แนวนโยบายที่ปรากฏเห็นได้อย่างชัดเจนถึงการเปิดกว้างในโอกาสที่เข้าถึงระบบการศึกษาของประเทศไทย ขณะที่ผลที่ได้จากการศึกษาในประเด็นกฎหมายนโยบายการศึกษา พบว่าสถานศึกษาต่างยินดีที่จะปฏิบัติตามแนวนโยบายที่ทางกระทรวงแจ้งมา โดยมีความพยายามที่จะทำความเข้าใจต่อกฎระเบียบที่ในบางช่วงยังไม่มี ความชัดเจน เช่น แนวทางการปฏิบัติ หากจำนวนเด็กที่แจ้งขอสนับสนุนการอุดหนุนรายหัวแก่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลง โดยมีหลักในการพิจารณาประกอบด้วย กฎหมายที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวไม่ส่งผลกระทบต่อกรเรียนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว กฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว กฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ที่มีอยู่มีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเอง กฎหมายหรือนโยบายเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งสถานศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีมาตรฐาน มีการส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน School with in School และกฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และเท่าเทียมกับคนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง

2. ด้านครูผู้สอน (Teacher) หากพิจารณาในความหมายตาม รัชสรรค์ แสงสุข (2550) ที่กล่าวว่า ครู คือ “ผู้ให้ ผู้เติมเต็ม และผู้มีความเมตตา” ขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ให้ความหมายของครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ขณะที่คำว่า ผู้สอน หมายถึง ครูและอาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนที่ 74: 1) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าครูคือบุคคลที่ทำหน้าที่สอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยความเมตตาอย่างผู้ให้

ตามแนวคิดของ R.J. Havighurst and D.U. Levine (1989) ได้อธิบายถึงบทบาทของครูโดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ บทบาทของครูในชุมชน และบทบาทของครูในโรงเรียน ซึ่งบทบาททั้งสองต่างก็มีหน้าที่ที่หลากหลาย กล่าวคือ บทบาทของครูในชุมชน ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ผดุงความยุติธรรม เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสังคม อันควรค่าแก่การยกย่อง ขณะที่บทบาทของครูในโรงเรียน ทำหน้าที่ให้การอบรม เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการเรียนรู้ เป็นผู้รักษาตติกา รักษาวินัย เป็นที่พึ่งของเด็ก เป็นเหมือนพ่อแม่

ความสำคัญของครูผู้สอนได้ถูกยืนยันจาก หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 ในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีการกำหนดถึงภาระหน้าที่ของครูผู้สอนไว้อย่างชัดเจน เช่น (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

จากการศึกษา พบว่าในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวครูควรมีความเอาใจใส่บุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ มีความเข้าใจในปัญหาและข้อจำกัดของบุตรแรงงานต่างด้าว สามารถให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวในการช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนได้อย่างดี มีเวลาให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนอย่างแก่บุตรแรงงานต่างด้าวได้อย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่างด้าวได้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการ ครูสามารถสื่อสาร พูดคุยกับบุตรแรงงานต่างด้าวได้อย่างไม่มีปัญหา มีการเพิ่มจำนวนครูผู้สอนที่มีสัญชาติเดียวกับบุตรแรงงานต่างด้าว เพื่อลดปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร และมีการเพิ่มจำนวนครูที่จะเข้ามาดูแลบุตรแรงงานต่างด้าว

ดังนั้น ในระบบการศึกษาครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำหน้าที่อบรมให้ความรู้ ดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนจนเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนไม่เว้นแต่บุตรแรงงานต่างด้าวที่ศึกษาในสถานศึกษาหรือโรงเรียน

3. ด้านการเรียนการสอน (Teaching) จากแนวคิดการจัดการเรียนการสอน ลักษณะและวิธีการสอนที่เหมาะสม ตลอดจนความหมายของการเรียนการสอน พบว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน จึงเป็นกระบวนการที่มีความหมายและมีคุณค่า โดยลักษณะการสอนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ประกอบด้วย การสอนเป็นกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวมีลักษณะที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเรียนการสอนดังกล่าวอาจกระทำโดยผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผ่านกิจกรรม การพูดหรือการเขียน หรือการจัดสถานการณ์จำลองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แก้ไขปัญหา การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ผู้สอนต้องการให้เกิดนั้นอาจเป็นในเรื่องด้านความรู้ ความคิด ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ดังนั้นการเรียนการสอนจึงมิได้มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น และการสอนเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยทักษะ ความรู้ความสามารถของผู้สอนเป็นอย่างมาก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการเรียนการสอนต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการสร้างให้เกิดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและนักเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

หลักการสอนในมุมมองของ ทอญอง หงส์พันธ์ (2542: 9) ได้ให้แนวทางไว้ 20 ประการ ในการจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพ ประกอบด้วย ผู้สอนมีความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี มีการวางแผนการสอนอย่างดี มีอุปกรณ์หรือกิจกรรมร่วมในการเรียนการสอน มีวิธีการสอนที่ช่วยให้เข้าใจง่าย มีความหลากหลายของวิธีการสอน สอนให้คิดมากกว่าให้จำ สอนให้ทำมากกว่าให้ท่อง มีการสื่อสารที่คล่องแคล่ว มีความสามารถในการจูงใจ มีจิตวิทยาในการสอน มีอารมณ์ขัน ให้ความใส่ใจต่อลูกศิษย์ สังเกตพฤติกรรม ครูผู้สอนต้องทำตัวดี มีบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ตัดกำลังใจเด็ก ใช้เทคนิคการประเมิน ทำให้ผู้เรียนมีความสุข ครูสนุกกับนักเรียน

จากการศึกษา พบว่า ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ควรคำนึงถึงภารกิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าวได้จริง กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้บุตรแรงงานต่างด้าวให้สนใจเรียนมากขึ้น บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

อย่างมีความสุข รูปแบบการเรียนการสอน ควรพิจารณาในเรื่องการเรียนรู้ร่วมกัน หรือเรียนแยกชั้นเรียน ระหว่างบุตรแรงงานต่างด้าวกับเด็กไทย เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

ดังนั้น จะตระหนักได้ว่า การจัดการเรียนการสอนนั้นมีปัจจัยแวดล้อมที่มีความสำคัญอันส่งผลถึงคุณภาพของการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของบุตรแรงงานต่างด้าว

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participation) จากแนวคิดการจัดการศึกษา แนวคิดการมีส่วนร่วม และการให้ความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 29 ระบุว่า “ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน ” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74: 1)

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำเอกสารที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้นำชุมชนในการจัดการศึกษา โดยได้กล่าวถึงแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ 4 แนวทาง ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาการศึกษาในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรที่จะเปิดโอกาสให้ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวพักอาศัยอยู่ควรมีส่วนสนับสนุนการเรียนของเด็ก ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการเรียน ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ควรมีความสำคัญต่อคุณภาพของโรงเรียน สถานศึกษา โรงเรียนและชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญทางศาสนา คนในชุมชนที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ควรเข้ามาสอนหรือจัดอบรมให้กับบุตรแรงงานต่างด้าว ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน และที่พักของบุตรแรงงานต่างด้าว ให้มีความเหมาะสม สะอาด ปลอดภัย เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ โรงเรียนสร้างความร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา อนุญาตให้บุคคลหรือองค์กรพัฒนาเอกชนจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนคนต่างด้าว และคน ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญ เพราะจะเป็นช่องทางหนึ่งในการที่จะให้สถานศึกษาได้ตอบสนองความต้องการของชุมชน และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา สนับสนุนด้านวิชาการ รวมถึงเป็นการสร้างให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนในพื้นที่

5. การเตรียมความพร้อมของนักเรียน (Prepare) จากแนวคิดการจัดการศึกษา แนวคิดการเตรียมความพร้อม และหลักสูตรการศึกษาการเตรียมความพร้อมเด็กต่างชาติ ที่กล่าวว่า

กระบวนการเตรียมความพร้อม เป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านของอารมณ์ สังคม สติปัญญา ผ่านกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่สถานะใหม่

ในการเตรียมความพร้อมทางการศึกษาโดยเฉพาะในกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าว มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการพัฒนาการด้านการสื่อสารด้วยภาษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพมากพอที่จะศึกษาต่อในระดับประถมวัย และระดับประถมศึกษา การดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าว ได้พัฒนาเป็นคู่มือ หลักสูตรการศึกษา การเตรียมความพร้อมเด็กต่างชาติ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

โรงเรียนวัดศรีสุทธารามได้ดำเนินการจัดทำคู่มือเตรียมความพร้อมเด็กต่างชาติ เช่นเดียวกัน โดยมีหลักการสำคัญ ประกอบด้วย เป็นหลักสูตรเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาบุตรแรงงานต่างด้าวให้มีความพร้อมในการพัฒนาด้าน การสื่อสารด้วยภาษาไทยเป็นสำคัญ มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ เป็นหลักสูตรเพื่อตอบสนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

จุดมุ่งหมายในการเตรียมความพร้อมบุตรแรงงานต่างด้าว เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาในผู้เรียนมีความพร้อมก่อนวัยเรียน โดยใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมประมาณ 1 ปีการศึกษา เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีค่านิยมอันพึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่นับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

จากการศึกษา พบว่า ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน ควรจัดให้มีการจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่บุตรแรงงานต่างด้าวก่อนเข้าเรียนจริง จัดให้มีกิจกรรมการเข้าค่ายเพื่อปรับความคิดหรือทัศนคติของบุตรแรงงานต่างด้าว จัดให้มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอแก่บุตรแรงงานต่างด้าว ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมแก่บุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น พร้อมทั้งประสานงานในเรื่องการศึกษาต่อแก่บุตรแรงงานต่างด้าว สถานศึกษาควรมีการจัดการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว กรณีที่บุตรแรงงานต่างด้าวประสบปัญหาด้านการเรียน จัดให้

มีเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือตามศูนย์การเรียนของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

เห็นได้ว่าการเตรียมความพร้อมนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีข้อจำกัดในการเรียน เช่น เรื่องของภาษาไทยที่สามารถใช้ได้อย่างจำกัด เรื่องของความเข้าใจต่อวัฒนธรรม ค่านิยม การปฏิบัติตัวที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การจัดทำหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

6. ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน (Cost of Education) จากแนวคิดเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษา และแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษา มีการกล่าวไว้ถึงค่าใช้จ่ายในการจัดการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นมีทั้งที่เป็นค่าใช้จ่ายทางตรง คือค่าใช้จ่ายหรือการลงทุนจริงเพื่อการศึกษา และค่าใช้จ่ายทางอ้อม คือค่าเสียโอกาส จากรายได้ที่เสียไป เพราะนำช่วงเวลาเพื่อหารายได้มาใช้เพื่อเรียนหนังสือ ถ้านำมาคิดเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนทั้งสิ้น

นอกจากนี้ในเรื่องของการจัดการศึกษาของรัฐ ที่เห็นว่าเรื่องของการศึกษาเป็นสิทธิประโยชน์ที่เด็กทุกคนต้องได้รับ ดังนั้นรัฐจึงให้การสนับสนุนเงินอุดหนุนเพื่อใช้เป็นค่าบริหารจัดการสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 29 ระบุว่า "...ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้ 1) จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน 2) จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยตามความเหมาะสมและความจำเป็น 3) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่มตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมาย 4) จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และ 5) จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์การมหาชน (6) จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้ (7) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน..." (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74, 21) ค่าใช้จ่ายในการเรียนจึงมีทั้งที่เกิดขึ้นในระดับบุคคลและในระดับรัฐ

เห็นได้ว่า การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนนั้นมีความจำเป็นและมีความสำคัญเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่จะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้มีการเข้าถึงระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค ที่จะได้รับ การสนับสนุนและส่งเสริมในเรื่องของค่าหนังสือ ค่าการจัดการเรียนการสอน ค่าอุปกรณ์การเรียน

ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพื่อขจัดข้อจำกัดในเรื่องของค่าใช้จ่ายมิให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงระบบการศึกษาของเด็กทุกคน

จากการศึกษา พบว่า ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน ควรพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวควรมีความเหมาะสม โรงเรียนควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาเอกสาร สื่อการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันจะทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรคหรือปัญหา ค่าใช้จ่ายพิเศษในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา ควรคำนึงถึงฐานะการเงินของครอบครัวของบุตรแรงงานต่างด้าว มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างเหมาะสมกับความจำเป็น เช่น ฐานะทางครอบครัว

7. ด้านสื่อการสอน (Instructional Media) จากแนวความคิดการจัดการศึกษา แนวคิดการใช้เทคโนโลยีช่วยการเรียนรู้ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ไม่ได้อยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น เทคโนโลยีได้ถูกดึงมาเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเป็นสื่อการสอน เนื่องจากสื่อการสอนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการเรียนรู้ เป็นตัวกลางระหว่างผู้สอน และผู้เรียน ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น สามารถเรียนรู้ได้ในปริมาณที่มากขึ้น ช่วยให้เกิดความสนใจ ช่วยในเรื่องของความจำ ช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนในเรื่องที่มีความยากลำบากต่อการทำความเข้าใจ ดังนั้นในช่วงเวลาที่ผ่านมามีสื่อการสอนได้รับการพัฒนาขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความหลากหลายของสื่อการสอน เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม และตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียน ในปัจจุบันสื่อการสอนที่ได้รับความนิยมคืออุปกรณ์สื่อการสอนที่มีเทคโนโลยี

สื่อการสอนถูกจัดแบ่งออกตามลักษณะของประสาทการรับรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย สื่อที่เป็นภาพ (Visual Media) สื่อที่เป็นเสียง (Audio Media) และสื่อที่เป็นทั้งภาพและเสียง (Audio-Visual Media) คือสื่อที่มีการแสดงทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน เมื่อรูปแบบของสื่อการสอนมีความหลากหลาย การเลือกใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเช่นเดียวกัน โดยทั่วไปแล้วการเลือกสื่อการสอนจะมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

นอกจากนี้รัฐยังมีนโยบายที่จะให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยการเปิดให้มีการแข่งขันแบบเสรีเป็นธรรมสำหรับผู้สนใจผลิตและพัฒนาสื่อการสอน อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อคุณภาพของสื่อการสอน

สื่อการสอนยังมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว อันมีข้อจำกัดในเรื่องของความเข้าใจภาษา การสื่อเนื้อหาที่เรียนผ่านสื่อการเรียนการสอน จึงเป็นการช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความชัดเจน ปรับสิ่งที่เรียนที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมเห็นภาพเพิ่มความน่าสนใจของเนื้อหา และสื่อการเรียนการสอนบางประเภทยังเพิ่มโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมกับเนื้อหาที่เรียน

จึงเห็นได้ว่าสื่อการสอนเป็นการลดข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีทั้งเรื่องของภาษา เรื่องที่เป็นนามธรรม เรื่องที่เข้าใจยาก เรื่องที่น่าเบื่อ ให้สามารถเอื้อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งเป็นการลดเวลาในการทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนให้สั้นลง

จากการศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านสื่อการสอน ควรมีลักษณะที่มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนมีความครบถ้วนตามที่บุตรแรงงานต่างด้าวต้องการ สื่อการสอนช่วยทำให้บุตรแรงงานต่างด้าวเข้าใจบทเรียนมากขึ้น สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร สื่อการสอนมีความเข้าใจง่าย ทันสมัย ตรงประเด็น ค่าใช้จ่ายสำหรับสื่อการสอนมีความเหมาะสม บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถชำระได้ โรงเรียนมีการจัดเตรียมอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว มีการพัฒนาทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ของบุตรแรงงานต่างด้าว มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยเป็นสื่อการสอนมากกว่าเดิม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาของบุตรแรงงานต่างด้าว สื่อการสอนมีความสวยงามคงทน สร้างสรรค์ และสามารถนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการสอนได้

8. ด้านเนื้อหาหลักสูตร (Content) จากแนวความคิดการจัดหลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน ได้มีการแบ่งประเภทหลักสูตรไว้อย่างหลากหลาย โดยที่แต่ละรูปแบบถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน อาทิเช่น หลักสูตรที่ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์และกระบวนการในการสร้างให้เกิดทักษะให้เกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (Process Skill or Experience Curriculum) การจัดหลักสูตรที่เน้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ให้ความสำคัญแก่หลักสูตรเนื้อหา (Subject Matter Curriculum) ดังนั้น หลักสูตรตามแนวคิดนี้ ผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางของการศึกษา ทำหน้าที่สอน ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ แก่นักเรียน นับได้ว่าเป็นรูปแบบหลักสูตรที่มีมาอย่างยาวนาน ซึ่งตรงข้ามกับแนวคิดของหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learners Centred) อันเป็นหลักสูตรที่มีเพื่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และพรสวรรค์ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี หลักสูตรที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กไม่มีสัญชาติที่ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ได้ดำเนินการตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ในระดับประถมศึกษา มีวิชาบังคับทั้งสิ้น 14 รายวิชา ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษพื้นฐาน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ช่องทางการเข้าสู่อาชีพ ทักษะการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพให้มีอยู่มีกิน เศรษฐกิจพอเพียง สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะศึกษา สังคมศึกษา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และวิชาเลือก 9 รายวิชา ประกอบด้วย กฎหมายใกล้ตัว คุณธรรมกับการดำเนินชีวิต ภาษาไทย 1 ภาษาไทย 2 ภาษาไทย 3 วัฒนธรรมนำพาชีวิต สิทธิและการคุ้มครองเด็ก สุขภาพดีชีวิตมีสุข และอาเซียนศึกษา

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวิชาบังคับทั้งสิ้น 14 รายวิชา ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ช่องทางการพัฒนาอาชีพ ทักษะการพัฒนาอาชีพ พัฒนาอาชีพให้เข้มแข็ง เศรษฐกิจพอเพียง สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะศึกษา สังคมศึกษา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวิชาบังคับทั้งสิ้น 14 รายวิชา ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อชีวิตและสังคม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ช่องทางขยายอาชีพ

ทักษะการขยายอาชีพ พัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง เศรษฐกิจพอเพียง สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะศึกษา สังคมศึกษา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

จากรายวิชาทั้งหมดที่ปรากฏถูกจัดแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มสาระ ประกอบด้วย สาระ ทักษะการเรียนรู้ สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาไทย) สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาต่างประเทศ) สาระความรู้พื้นฐาน (คณิตศาสตร์) สาระความรู้พื้นฐาน (วิทยาศาสตร์) สาระการประกอบอาชีพ สาระทักษะการดำเนินชีวิต และสาระการพัฒนาสังคม รายละเอียดของเนื้อหาหลักสูตรจึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อเนื้อหาสาระและองค์ความรู้ที่บุตรแรงงานต่างด้าวจะได้รับเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากการศึกษา พบว่า เนื้อหาหลักสูตรที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอยู่ในสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่จากส่วนกลางที่มีมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ และอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่เน้นทั้งด้านความรู้ ด้านคุณธรรม และเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลแต่ละกลุ่ม ทั้งในเรื่องของความสนใจ ความถนัด ดังนั้น ในรายละเอียดของการจัดรูปแบบการจัดเนื้อหาหลักสูตรจึงมีรายละเอียดที่เฉพาะ เช่น โรงเรียนวัดศิริมงคล ได้กำหนดกิจกรรมในส่วนของการบริหารวิชาการ ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิเช่น โครงการส่งเสริมศักยภาพทักษะพื้นฐานผู้เรียนระดับปฐมวัย โครงการห้องสมุดมีชีวิต โครงการนิเทศการศึกษาและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น ในส่วนของกิจกรรมบริหารทั่วไป ทางโรงเรียนได้ดำเนินโครงการไปแล้วกว่า 10 โครงการ อาทิเช่น โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย โครงการพัฒนาการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โครงการประสานสัมพันธ์สร้างสรรค์การศึกษา โครงการสืบสานวัฒนธรรมการแต่งกายและภาษาตามชาติพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งนอกเหนือจากการที่บุตรแรงงานต่างด้าวจะได้รับความรู้ในชั้นเรียนแล้ว เด็กยังได้ทำกิจกรรมอันเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ เพิ่มการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ดังที่เห็นได้จากโครงการสืบสานวัฒนธรรมการแต่งกายและภาษาตามชาติพันธุ์

นอกจากนี้จากการให้สัมภาษณ์ของนายอภิวัฒน์ บุญภมร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล กล่าวว่า

“ ในเวลานี้เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดระบบการศึกษาที่เชื่อมโยงกับประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน การวางหลักสูตรและมาตรฐานให้ไปในทิศทางเดียวกันเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อเด็กจะได้ไม่เกิดปัญหาในการเรียนหากต้องย้ายไปอยู่ยังประเทศอื่น อย่างเช่น เด็กพม่าที่เรียนกับเราหากต้องกลับประเทศก็สามารถเรียนต่อได้เลยไม่ต้องเสียเวลาไปเริ่มเรียนใหม่ ซึ่งการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านด้านการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น ”

(นายอภิวัฒน์ บุญภมร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริมงคล)

เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างประเทศต้นทางและประเทศปลายทางในการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกัน อันจะเป็นประโยชน์

ต่อบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างมากหากต้องเดินทางไปยังประเทศที่สาม หรือต้องเดินทางกลับประเทศต้นทางของตน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านเนื้อหาหลักสูตร จึงควรมีลักษณะเนื้อหาหลักสูตรมีความสอดคล้องตรงตามความสนใจและความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว เนื้อหาหลักสูตรที่มีประโยชน์กับการใช้ชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าว มิใช่เรียนเพื่อสอบเพียงอย่างเดียว เนื้อหาหลักสูตรที่เอื้อให้บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ เนื้อหาหลักสูตรพิเศษที่เอื้อให้สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐาน เพื่อการสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อ สำหรับกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ลดจำนวนชั่วโมงเรียน และเพิ่มชั่วโมงกิจกรรม เช่น การฝึกอาชีพ เลี้ยงปลา ปลูกผัก นำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย หรือหลักสูตรจากประเทศต้นทางที่ได้รับอนุญาตในการจัดการเรียนการสอนมาปรับใช้ในสถานการศึกษา

9. ด้านการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) จากแนวคิดการบริหารการศึกษา แนวคิดการติดตามและประเมินผล กล่าวว่า การติดตามและประเมินผล นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการองค์กร และมีการประยุกต์นำแนวคิดของ ไพศาล หวังพานิช (2546: 4-5) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ โดยไพศาล หวังพานิช กล่าวว่า องค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมายการสอน พฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งในการศึกษาได้นำองค์ประกอบในด้านการเรียนการสอน มาใช้ร่วมในการพิจารณา

ตัวชี้วัดและเครื่องมือเพื่อใช้ในการประเมินที่เหมาะสมนั้น ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน พิจารณาจากสภาพทางครอบครัว และสภาพและบรรยากาศของห้องเรียน ด้านปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน พิจารณาจากบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการศึกษา ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน พิจารณาจากเนื้อหาหลักสูตร การวางแผนการสอน การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ และด้านผลผลิตพิจารณาจากด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านเจตคติ ดังนั้น จะพบว่า การติดตามและประเมินผลนั้นมีปัจจัยแวดล้อมที่ต้องพิจารณาร่วมที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดคุณภาพของผลที่ได้จากการติดตามและประเมิน อีกทั้งการติดตามและประเมินผลยังเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบทิศทางของการเรียนการสอนในช่วงที่ผ่านมา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการในอนาคต เพราะเป็นกระบวนการที่มีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน และอย่างเป็นระบบ

ในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว การติดตามและประเมินผลมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวนั้นเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะ การติดตามประเมินผลทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ผ่านมามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง ขาดหาย หรือสนับสนุนในส่วนที่เหมาะสมให้ดีขึ้นมากกว่าเดิม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมแก่บุตรแรงงานต่างด้าวต่อไป

จากการศึกษา พบว่า ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการติดตามและประเมินผล ควรมีวิธีการการประเมินผลในโรงเรียนมีความยุติธรรม มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความน่าเชื่อถือ มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความเหมาะสมกับพัฒนาการ อายุ และระดับการศึกษาของ บุตรแรงงานต่างด้าว มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความหลากหลาย มีวิธีการติดตามประเมินผล ด้านอารมณ์ ความรู้สึกของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง มีวิธีการประเมิน ความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็นระยะ ๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการประเมินในชั้นเรียนของครู มี วิธีการแจ้งข้อมูลหรือผลประเมินรายบุคคลของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ

10. ด้านผู้ปกครอง (Parents) จากแนวคิดในเรื่องของกระบวนการจัดการศึกษา แนวคิด เรื่องสถานะทางกฎหมาย ทฤษฎีการมีส่วนร่วม กล่าวว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา ของบุตรเป็นอย่างมาก ในกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวนั้นเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบต่อโอกาส ทางการศึกษาที่มาจากพ่อแม่ครอบครัว ตามข้อค้นพบของการศึกษาจากสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษาแห่งชาติ ที่ระบุว่า ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีอำนาจสิทธิขาดในการตัดสินใจที่จะให้บุตรเข้าเรียน ในสถานศึกษาหรือไม่ หรือเป็นผู้เลือกสถานศึกษาจากความต้องการของตนเป็นสำคัญ อีกทั้งในกลุ่ม ของผู้ปกครองที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต มีสถานะผิดกฎหมาย ก็ส่งผลกระทบต่อ โอกาสทางการศึกษาของบุตร เนื่องจากความกลัว กังวล จึงเกิดความไม่แน่ใจ ลังเล ที่จะส่งบุตร เข้าสู่ระบบการศึกษา เพราะไม่ทราบหรือไม่แน่ใจต่อนโยบายด้านการศึกษาของไทย ที่เปิดรับเด็ก ทุกคนแม้พ่อแม่จะเป็นผู้มีสถานะที่ผิดกฎหมาย หรือตัวบุตรแรงงานต่างด้าว จะไม่มีเอกสารใดๆ เลยก็ตาม อีกทั้งยังเกิดปัญหาบุตรแรงงานต่างด้าวออกกลางปีการศึกษา โดยมีเหตุผลบางส่วนเกิดจาก การครอบครัวย้ายสถานที่ทำงาน บุตรแรงงานต่างด้าวจึงต้องออกจากโรงเรียนเพื่อติดตามไป โอกาส ทางการศึกษาของเด็กจึงเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับให้ความสำคัญ มองเห็นคุณค่าในเรื่องของการศึกษาอยู่ใน ระดับใด

จากการศึกษา พบว่า ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง อันจะช่วยส่งเสริมการ จัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวนั้นควรมีลักษณะที่ ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่าง ด้าวมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน ผู้ปกครองดูแลติดตามผลการเรียนของบุตรแรงงานต่าง ด้าวอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองสอบถามปัญหาการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นประจำ ผู้ปกครอง เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับบุตรแรงงานต่างด้าวที่ทางโรงเรียนส่งเสริม ผู้ปกครองและบุตร แรงงานต่างด้าวมี่การวางแผนการเรียนต่อร่วมกัน ผู้ปกครองดูแลติดตามและสอบถามสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นในโรงเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ

11. ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน (Services Learn about Education) จากแนวคิดเรื่องกระบวนการจัดการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการบริการที่กล่าวว่า การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนนั้นเป็นกระบวนการที่ช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตนเอง โดยการสนับสนุนดังกล่าวมีทั้งในรูปแบบของห้องสมุด การบริการ โสตทัศนศึกษา การบริการคอมพิวเตอร์ และรวมถึงการบริการให้คำปรึกษา ช่วยแนะนำแก่เด็ก ต่างด้าวอย่างเหมาะสม การให้บริการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่เปิดโอกาสให้กลุ่มเด็กที่ไม่พร้อม ขาด แคลนทุนทรัพย์ หรือขาดความรู้ สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม

โดยทั่วไปการให้บริการต่าง ๆ ทาง การเรียนการสอน จะประกอบด้วย การให้บริการ ห้องสมุด เพื่อใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การที่ห้องสมุดมีหนังสือเอกสารที่ครบถ้วน หลากหลายสาขา เป็นประโยชน์ต่อสาขาวิชาที่เรียน ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูง ขณะเดียวกัน นอกเหนือจากความหลากหลายครอบคลุมของประเภทหนังสือแล้ว ในแง่มุมมองของปริมาณก็ควรที่จะมี อย่างเพียงพอต่อความต้องการ การให้บริการในส่วนของคอมพิวเตอร์ซึ่งนับว่ามีความสำคัญและ จำเป็นอย่างมากในสภาพสังคมปัจจุบันที่ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การให้บริการสารสนเทศศึกษา โดยส่วนใหญ่ใช้เพื่อประกอบการเรียน และมีอยู่อย่างจำกัด การให้บริการทางการศึกษา เป็นการให้บริการในลักษณะของการให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ผู้เรียน

การให้บริการที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิดของ กุลธน ธนาพงศธร (2548: 155-156) ประกอบขึ้นจากหลักการ 5 ประการ ประกอบด้วย หลักความสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ หลักความสม่ำเสมอ หลักความเสมอภาค หลักความประหยัด และหลักความสะอาด

จะเห็นได้ว่า ในการให้บริการต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการเรียนการสอน เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการศึกษาและผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม บุตรแรงงานต่างด้าวที่โอกาสในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการเรียนการสอนมีอยู่อย่าง จำกัด หากโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่เด็กเรียนไม่ได้จัดเตรียมไว้เหมาะสมและเพียงพอ ไม่ว่าจะ เป็นห้องสมุด คอมพิวเตอร์ เด็กกลุ่มนี้ก็ยากที่จะเข้าถึงจากแหล่งให้บริการอื่น

จากการศึกษา พบว่า ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน โรงเรียนจึงควรมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่ช่วย ส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของบุตรแรงงานต่างด้าว โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้อง โสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว โรงเรียนมี ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่มีเนื้อหาตรงกับความต้องการของบุตรแรงงาน ต่างด้าวและบริการต่าง ๆ ไม่มีการขอสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง

โดยสรุปจากที่กล่าวมาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของไทย รวมถึง การ สังเคราะห์ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีและผลการศึกษาวิจัยจากงานวิชาการต่าง ๆ สามารถนำมาสู่การ สร้างรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศ

ตอนที่ 3 รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ตามข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดรูปแบบ การจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ตามองค์ประกอบ 11 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา (Policies on Education) ในการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ ด้านกฎหมายนโยบายการศึกษา ควรมีลักษณะดังนี้

- 1.1 กฎหมายที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวไม่ส่งผลกระทบต่อ การเรียน สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

1.2 กฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว

1.3 กฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ที่มีอยู่มีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเอง เช่น นโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ ในการอนุญาตให้ทำงานในราชอาณาจักรต่อ หรือผลักดันให้กลับสู่ประเทศต้นทาง ความไม่แน่นอนดังกล่าวมีความขัดแย้งกับนโยบายเปิดโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็ก และสนับสนุนให้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากเกิดการเคลื่อนย้ายเดินทางของผู้ปกครอง กลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวย่อมต้องเคลื่อนย้ายตามไปด้วย

1.4 กฎหมายหรือนโยบายเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งสถานศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีมาตรฐาน

1.5 ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น School with in School ที่มีการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีร่วมกัน เช่น อาคารเรียน สื่อการสอน

1.6 กฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และเท่าเทียมกับคนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง

2. ด้านครูผู้สอน (Teacher) จากการศึกษา พบว่า ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านครูผู้สอน ควรมีลักษณะดังนี้

2.1 ครูมีความเอาใจใส่บุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ครูมีความเข้าใจในปัญหาและข้อจำกัดของบุตรแรงงานต่างด้าว

2.3 ครูสามารถให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวในการช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนได้อย่างดี

2.4 ครูมีเวลาให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนอย่างแก่บุตรแรงงานต่างด้าวได้อย่างสม่ำเสมอ

2.5 ครูเปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่างด้าวได้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการ

2.6 ครูสามารถสื่อสาร พูดคุยกับบุตรแรงงานต่างด้าวได้อย่างไม่มีปัญหา

2.7 มีการเพิ่มจำนวนครูผู้สอนที่มีสัญชาติเดียวกับบุตรแรงงานต่างด้าว เพื่อลดปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร

2.8 มีการเพิ่มจำนวนครูที่จะเข้ามาดูแลบุตรแรงงานต่างด้าว

3. ด้านการเรียนการสอน (Teaching) จากการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการเรียนการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

3.1 กิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ

3.2 กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าวได้จริง

3.3 กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้บุตร
แรงงานต่างด้าวให้สนใจเรียนมากขึ้น

3.4 บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความสุข

3.5 รูปแบบการเรียนการสอน ควรพิจารณาในเรื่องการเรียนร่วม หรือเรียนแยกชั้น
เรียนระหว่างบุตรแรงงานต่างด้าวกับเด็กไทย เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community's Participation) จากการศึกษาพบว่าการ
พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่
เกี่ยวข้องกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีลักษณะดังนี้

4.1 ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวพักอาศัยอยู่ควรมีส่วนสนับสนุนการเรียนของเด็ก
เช่น จัดระดมทุนเงินทุนเพื่อมอบเป็นทุนการศึกษาแก่บุตรแรงงานต่างด้าวที่ยากไร้

4.2 ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการเรียน
เช่น จัดชมรมหรือมุมความรู้ ห้องสมุดชุมชนเพื่อช่วยในการพัฒนาทักษะแก่เด็ก

4.3 ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ควรมีให้ความสำคัญต่อคุณภาพของโรงเรียน
สถานศึกษา

4.4 โรงเรียนและชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญ
ทางศาสนา

4.5 คนในชุมชนที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ควรมีบทบาทในการเข้าร่วมเป็นวิทยากร เข้า
มาสอนหรือจัดอบรมให้กับบุตรแรงงานต่างด้าว

4.6 ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน และที่พักของ
บุตรแรงงานต่างด้าวให้มีความเหมาะสม สะอาด ปลอดภัย เอื้อให้เกิดการเรียนรู้

4.7 โรงเรียนสร้างความร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ปกครอง
ชุมชนและสถานศึกษา

4.8 อนุญาตให้บุคคลหรือองค์กรพัฒนาเอกชนจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียน
สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

4.9 คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนในรูปแบบของ
คณะกรรมการสถานศึกษา

5. การเตรียมความพร้อมของนักเรียน (Prepare) จากการศึกษาพบว่าการพัฒนา
รูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ
ด้าน การเตรียมความพร้อมของนักเรียน ควรมีลักษณะดังนี้

5.1 จัดให้มีการจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่บุตรแรงงานต่างด้าวก่อน
เข้าเรียนจริง

5.2 จัดให้มีกิจกรรมการเข้าค่ายเพื่อปรับความคิดหรือทัศนคติของบุตรแรงงานต่าง
ด้าว

5.3 จัดให้มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียน
เป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอแก่บุตรแรงงานต่างด้าว ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

5.4 สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมแก่บุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น พร้อมทั้งประสานงานในเรื่องการศึกษาต่อแก่บุตรแรงงานต่างด้าว

5.5 สถานศึกษาควรมีการจัดการแนะแนวเพื่อให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว กรณีที่บุตรแรงงานต่างด้าวประสบปัญหาด้านการเรียน

5.6 จัดให้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือตามศูนย์การเรียนรู้ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

6. ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน (Cost of Education) จากการศึกษาพบว่าในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน ควรมีลักษณะดังนี้

6.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวควรมีความเหมาะสม

6.2 โรงเรียนควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาเอกสาร สื่อการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันจะทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรคหรือปัญหา

6.3 ค่าใช้จ่ายพิเศษในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา ควรคำนึงถึงฐานะการเงินของครอบครัวของบุตรแรงงานต่างด้าว

6.4 มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างเหมาะสมกับความจำเป็น เช่น ฐานะทางครอบครัว

7. ด้านสื่อการสอน (Instructional Media) จากการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านสื่อการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

7.1 สื่อการสอนมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

7.2 สื่อการสอนมีความครบถ้วนตามที่บุตรแรงงานต่างด้าวต้องการ

7.3 สื่อการสอนช่วยทำให้บุตรแรงงานต่างด้าวเข้าใจบทเรียนมากขึ้น

7.4 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร

7.5 สื่อการสอนมีความเข้าใจง่าย ทันสมัย ตรงประเด็น

7.6 ค่าใช้จ่ายสำหรับสื่อการสอนมีความเหมาะสม บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถชำระได้

7.7 โรงเรียนมีการจัดเตรียมอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

7.8 มีการพัฒนาทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ของบุตรแรงงานต่างด้าว

7.9 มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยเป็นสื่อการสอนมากกว่าเดิม

8. ด้านเนื้อหาหลักสูตร (Curriculum) ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านเนื้อหาหลักสูตร จึงควรมี ลักษณะดังนี้

8.1 เนื้อหาหลักสูตรมีความสอดคล้องตรงตามความสนใจและความต้องการของบุตร แรงงานต่างด้าว

8.2 เนื้อหาหลักสูตรมีประโยชน์กับการดำรงชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าว เป็นไปเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าวมิใช่เรียนเพื่อสอบเพียงอย่างเดียว

8.3 เนื้อหาหลักสูตรที่เอื้อให้บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะเพื่อ การประกอบอาชีพ

8.4 เนื้อหาหลักสูตรพิเศษที่เอื้อให้สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานเพื่อการสอบแข่งขัน เข้าศึกษาต่อ สำหรับกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

8.5 ลดจำนวนชั่วโมงเรียน และเพิ่มชั่วโมงกิจกรรม เพื่อเพิ่มทักษะในการดำรงชีวิต และอาชีพ เช่น การฝึกอาชีพ เลี้ยงปลา ปลูกผัก

8.6 นำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย หรือหลักสูตรจากประเทศต้นทาง ที่ได้รับอนุญาตในการจัดการเรียนการสอนมาปรับใช้ในสถานการศึกษา

9. ด้านการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) จากการศึกษา พบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ใน องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผล ควรมีลักษณะดังนี้

9.1 มีวิธีการการประเมินผลในโรงเรียนมีความยุติธรรม

9.2 มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความน่าเชื่อถือ

9.3 มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความเหมาะสมกับพัฒนาการ อายุ และระดับ การศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว

9.4 มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความหลากหลาย เช่น พิจารณาจากโครงการ การถามตอบปากเปล่า

9.5 มีวิธีการติดตามประเมินผลด้านอารมณ์ ความรู้สึกของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่าง ถูกต้องและต่อเนื่อง

9.6 มีวิธีการประเมินความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็นระยะ ๆ นอกเหนือจากการสอบ หรือการประเมินในชั้นเรียนของครู

9.7 มีวิธีการแจ้งข้อมูลหรือผลประเมินรายบุคคลของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่าง สม่ำเสมอ

10. ด้านผู้ปกครอง (Parents) จากการศึกษา พบว่าในการพัฒนารูปแบบการจัดการ การศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านผู้ปกครอง ควรมีลักษณะดังนี้

10.1 ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่างด้าวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือก โรงเรียน

- 10.2 ผู้ปกครองดูแลติดตามผลการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง
- 10.3 ผู้ปกครองสอบถามปัญหาการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นประจำ
- 10.5 ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับบุตรแรงงานต่างด้าวที่ทางโรงเรียนส่งเสริม
- 10.6 ผู้ปกครองและบุตรแรงงานต่างด้าวมีการวางแผนการเรียนต่อร่วมกัน
- 10.7 ผู้ปกครองดูแลติดตามและสอบถามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ

11. ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ (Services Learn about Education) จากการศึกษา พบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

- 11.1 โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของบุตรแรงงานต่างด้าว
- 11.2 โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว
- 11.3 โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่มีเนื้อหาตรงกับความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว
- 11.4 บริการต่าง ๆ ไม่มีการขอสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง
- 11.5 มีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้
- 11.6 มีการจัดงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดหาสนับสนุนการเรียนรู้

โดยสรุปรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้าน ดังมีตัวอักษรย่อที่มีความหมาย ดังต่อไปนี้

4 P – TC 1 MIS

- 1. P ย่อมาจาก Policies on Education (กฎหมายและนโยบายการศึกษา)
- 2. T ย่อมาจาก Teacher (ครูผู้สอน)
- 3. T ย่อมาจาก Teaching (การเรียนการสอน)
- 4. P ย่อมาจาก Community's Participation (การมีส่วนร่วมของชุมชน)
- 5. P ย่อมาจาก Prepare (การเตรียมความพร้อมของนักเรียน)
- 6. C ย่อมาจาก Cost of Education (ค่าใช้จ่ายในการเรียน)
- 7. I ย่อมาจาก Instructional Media (สื่อการสอน)
- 8. C ย่อมาจาก Curriculum (เนื้อหาหลักสูตร)
- 9. M ย่อมาจาก Monitoring and Evaluation (การติดตามและประเมินผล)
- 10. P ย่อมาจาก Parents (ผู้ปกครอง)

11. S ย่อมาจาก Services Learn about education (การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน)

ตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยตามองค์ประกอบ 11 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน ด้านสื่อการสอน ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านผู้ปกครอง และด้านการบริการต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบจำลองการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย จากองค์ประกอบ 11 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น และได้ดำเนินการส่งรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประเมินและรับรองในความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ความสอดคล้องกับบริบท และการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ใน 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย หลักการสร้างรูปแบบ ความเชื่อมโยงของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ การอธิบายรูปแบบ และภาพรวมของรูปแบบ

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ดำเนินการประเมินและรับรองโดยให้ค่าคะแนนระหว่าง 1 ถึง 5 ระดับ ตามเกณฑ์มาตรฐานวัดของลิเคิร์ต ได้แก่ เหมาะสมที่สุด แทนค่า 5 เหมาะสม แทนค่า 4 เหมาะสมปานกลาง แทนค่า 3 เหมาะสมน้อยแทนค่า 2 และเหมาะสมน้อยที่สุด แทนค่า 1

จากการคำนวณค่าเฉลี่ยของของผลรวม พบว่า ผลการประเมินทุกประเด็นได้ค่าระหว่าง 3.8 ถึง 4.8 จากค่าดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวมาใช้ได้จริง โดยผลการประเมินและรับรองความเหมาะสม มีรายละเอียดดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 42 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ประเด็น	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ		ความสอดคล้องกับบริบท		การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	
	$\bar{x}$	แปลผล	$\bar{x}$	แปลผล	$\bar{x}$	แปลผล	$\bar{x}$	แปลผล
1. หลักการสร้างรูปแบบ	4.00	มาก	4.60	มากที่สุด	4.00	มาก	4.40	มาก
2. ความเชื่อมโยงของรูปแบบ	3.80	มาก	3.80	มาก	4.60	มากที่สุด	4.40	มาก
3. องค์ประกอบของรูปแบบ								
3.1 ด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา	4.20	มาก	4.40	มาก	4.80	มากที่สุด	3.80	มาก
3.2 ด้านครูผู้สอน	4.40	มาก	3.80	มาก	4.60	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด

ตารางที่ 42 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
(ต่อ)

ประเด็น	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ		ความสอดคล้องกับบริบท		การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	
	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล
3.3 ด้านการเรียนการสอน	4.80	มากที่สุด	4.20	มาก	4.00	มาก	4.80	มากที่สุด
3.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.20	มาก	4.20	มาก	4.80	มากที่สุด	4.40	มาก
3.5 ด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน	4.00	มาก	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด
3.6 ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน	4.60	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.20	มาก	4.80	มากที่สุด
3.7 ด้านสื่อการสอน	4.20	มาก	4.60	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด
3.8 ด้านเนื้อหาหลักสูตร	5.00	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.20	มาก	4.40	มาก
3.9 ด้านการติดตามและประเมินผล	4.60	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.00	มาก
3.11 ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.80	มากที่สุด	4.20	มาก	4.00	มาก	4.20	มาก
3.10 ด้านผู้ปกครอง	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด	4.20	มาก	4.40	มาก
4. การอธิบายรูปแบบ	4.20	มาก	4.40	มาก	4.20	มาก	4.20	มาก
5. ภาพรวมของรูปแบบ	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด

จากตารางที่ 42 พบว่า หลักการสร้างรูปแบบ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องกับบริบท อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เช่นเดียวกัน

ด้านความเชื่อมโยงของรูปแบบ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องกับบริบท อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$)

1. องค์ประกอบด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา ควรมีลักษณะของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวไม่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว มีความสอดคล้องกับความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว และรวมถึงมีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเอง เป็นกฎหมายหรือนโยบายที่เปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งสถานศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีมาตรฐาน โดยการส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในรูปแบบของ School with in School และที่สำคัญยิ่งคือกฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และเท่าเทียมกับคนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง

2. องค์ประกอบด้านครูผู้สอน

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านครูผู้สอน ควรมีลักษณะของครูมีความเอาใจใส่บุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ มีความเข้าใจในปัญหาและข้อจำกัดของบุตรแรงงานต่างด้าว สามารถให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวในการช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนได้อย่างดี มีเวลาให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนอย่างแก่บุตรแรงงานต่างด้าวได้อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการเปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่างด้าวได้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการ มีการพูดคุยสื่อสารระหว่างกันได้อย่างไม่มีปัญหา การเพิ่มจำนวนครูผู้สอนที่มีสัญชาติเดียวกับบุตรแรงงานต่างด้าว เพื่อลดปัญหาในเรื่องของการสื่อสารเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่น่านำมาพิจารณา แต่สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือเรื่องของจำนวนครูที่เพียงพอในการดูแลบุตรแรงงานต่างด้าว

3. องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการเรียนการสอน ควรมีลักษณะของการกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ มีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้บุตรแรงงานต่างด้าวให้สนใจเรียนมากขึ้น อันจะช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีความสุข ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าวได้จริง โดยรูปแบบการเรียนการสอน ควรพิจารณาในเรื่องการเรียนร่วม หรือเรียนแยกชั้นเรียนระหว่างบุตรแรงงานต่างด้าวกับเด็กไทย เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีส่วนสนับสนุนการเรียนของเด็กมีส่วนร่วมในเรื่องของการพัฒนาทักษะการเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน และที่พักของบุตรแรงงานต่างด้าวให้มีความเหมาะสม สะอาด ปลอดภัย เอื้อให้เกิดการเรียนรู้อีก รวมถึงการที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีความสำคัญต่อคุณภาพของโรงเรียนหรือสถานศึกษาอย่างจริงจัง รวมถึงโรงเรียนและชุมชนควรมีการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญทางศาสนา ร่วมกันหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกในชุมชนเข้ามาสอนหรือจัดอบรมให้กับเด็กในโรงเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความสำคัญมากอีกรูปแบบหนึ่ง คือการสร้างร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ องค์กร

พัฒนาเอกชน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา ให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และรวมถึง อนุญาตให้บุคคลหรือองค์กรพัฒนาเอกชนจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนคนต่างด้าวด้วย เช่นเดียวกัน

5. องค์กรประกอบด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน ควรมีลักษณะของการจัดอบรม เตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่บุตรแรงงานต่างด้าวก่อนเข้าเรียนจริง มีกิจกรรมการเข้าค่ายเพื่อ ปรับความคิดหรือทัศนคติของบุตรแรงงานต่างด้าว จัดการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่อง ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอแก่บุตรแรงงานต่างด้าว ผู้ปกครอง และ บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเพื่อเตรียมความพร้อมแก่บุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อ ในระดับชั้นที่สูงขึ้น พร้อมทั้งประสานงานในเรื่องการศึกษาต่อแก่บุตรแรงงานต่างด้าว ในกลุ่มบุตร แรงงานต่างด้าวประสบปัญหาด้านการเรียนที่มีปัญหาการเรียนควรมีการให้คำแนะนำหรือให้ คำปรึกษาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว นอกจากนี้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์ (กศน.) ควรมีการจัดให้มีเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือตามศูนย์การเรียนร่วมด้วย กับทางโรงเรียน

6. องค์กรประกอบด้านด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน

ในการพัฒนาแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน สิ่งสำคัญคือโรงเรียนควรมีการจัดงบประมาณ สนับสนุนการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาเอกสาร สื่อการสอนที่ เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันจะทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรคหรือปัญหา จัดให้มี ค่าใช้จ่ายพิเศษในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา ควรคำนึงถึงฐานะการเงินของครอบครัวของบุตร แรงงานต่างด้าว เพื่อให้เกิดการจัดสรรงบประมาณสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างเหมาะสมกับ ความจำเป็น

7. องค์กรประกอบด้านสื่อการสอน

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวประเทศไทย ใน องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านสื่อการสอน ควรพิจารณาให้เกิดความเหมาะสมกับการเรียน มีความ ครบถ้วนตามที่บุตรแรงงานต่างด้าวต้องการ และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยทำให้บุตรแรงงานต่างด้าวเข้าใจ บทเรียนมากขึ้น ดังนั้นสื่อการสอนควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร มีความเข้าใจง่าย ทันทสมัย ตรงประเด็น และหากมีค่าใช้จ่ายสำหรับสื่อการสอนมีความเหมาะสม บุตรแรงงานต่างด้าว สามารถชำระได้ หรือทางโรงเรียนจะมีการจัดเตรียมอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุ ประกอบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยเป็นสื่อ การสอนมากกว่าเดิม ดังนั้นเรื่องของการพัฒนาทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ของบุตรแรงงานต่างด้าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

8. องค์กรประกอบด้านเนื้อหาหลักสูตร

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ใน องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านเนื้อหาหลักสูตร จึงควรมีความสอดคล้องตรงตามความสนใจและ

ความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว และมีประโยชน์กับการใช้ชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าว มิใช่เรียนเพื่อสอบเพียงอย่างเดียว ดังนั้นควรมีเนื้อหาหลักสูตรที่เอื้อให้บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ การลดจำนวนชั่วโมงเรียน และเพิ่มชั่วโมงกิจกรรม เช่น การฝึกอาชีพ เลี้ยงปลา ปลูกผัก จึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา ในกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่ต้องการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นเนื้อหาหลักสูตรควรมีความพิเศษที่เอื้อให้สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานเพื่อการสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อ

9. องค์กรประกอบการด้านการติดตามและประเมินผล

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการติดตามและประเมินผล ควรมีความยุติธรรม มีความน่าเชื่อถือ มีความเหมาะสมกับพัฒนาการ อายุ และระดับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว ดังนั้นวิธีการประเมินผลการเรียนจึงควรมีความหลากหลาย มีวิธีการติดตามประเมินผลด้านอารมณ์ ความรู้สึกของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง มีการประเมินความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็นระยะ ๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการประเมินในชั้นเรียนของครู และผลของการประเมินที่เกิดขึ้นมีการแจ้งข้อมูลหรือผลประเมินดังกล่าวเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ

10. องค์กรประกอบการด้านผู้ปกครอง

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ผู้ปกครอง ควรเปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่างด้าวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน มีการวางแผนการเรียนต่อร่วมกัน และมีติดตามดูแลผลการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง มีการสอบถามปัญหาการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นประจำ หรืออาจจะเป็นการติดตามและสอบถามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และหากมีโอกาสผู้ปกครองควรเข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ทางโรงเรียนส่งเสริม

11. องค์กรประกอบการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่ทางโรงเรียนควรมีการจัดเตรียมห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องเสตทศานุภรณ์ ฯลฯ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของบุตรแรงงานต่างด้าว นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการ รวมถึงบริการต่าง ๆ ที่จัดเตรียมนั้น มีเนื้อหาตรงกับความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว และไม่มีการขอสันนิษฐานค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย และ 3) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารตำรา ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยอาศัยแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และทำการบันทึกข้อมูล จำแนกข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สนใจศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 4 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย จากผลการวิจัยที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1-3 และขั้นตอนที่ 5 ประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของ รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดขั้นตอนและระเบียบวิธีการในการดำเนินการ การวิจัย ดังนี้

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) มีรายละเอียด ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เบื้องต้นผู้วิจัยได้พิจารณาจากคำสำคัญของเอกสาร ซึ่งเชื่อมโยงสู่การพิจารณาประเด็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ นั่นคือเรื่องของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

2. พิจารณาคัดเลือกจากความใหม่ของเอกสาร โดยมีเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน โดยในเบื้องต้นผู้ศึกษาจะไม่นำเอกสารที่จัดพิมพ์มากกว่า 10 ปี มาพิจารณา ยกเว้นแต่เพียงเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารนั้น ยังคงสามารถอธิบายปรากฏการณ์ สถานการณ์ปัจจุบันได้ อาทิเช่น การพัฒนาการด้านนโยบายการศึกษาจากอดีตที่เชื่อว่าเป็นรากฐานและส่งผลกระทบต่อนโยบายปัจจุบัน

3. ความน่าเชื่อถือของเอกสาร โดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญของผู้เขียน เอกสารที่ผู้เขียนใช้ในการอ้างอิง ตลอดจนความสามารถที่จะนำข้อมูลนั้นไปศึกษาเพิ่มเติมได้

4. ความชัดเจนของข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารมีมากเพียงพอที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อเนื้อหาที่ต้องการศึกษา อาทิเช่น การมีภาพประกอบ แผนภูมิ หรือแผนภาพ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สมเหตุสมผล

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน และปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน และปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วยบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครในระดับประถมศึกษา จำนวน 400 คน จำแนกเป็น 1) บุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 198 คน ประกอบด้วย เพศชาย 111 คน เป็นเพศหญิง 87 คน 2) บุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 37 คน ประกอบด้วย เพศชาย 21 คน เพศหญิง 16 คน และ 3) บุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 165 คน ประกอบด้วย เพศชาย 85 คน เพศหญิง 80 คน

การคัดเลือกตัวอย่างผู้วิจัยอาศัยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) อันเป็นการแบ่งประชากรออกตามพื้นที่และดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ดังกล่าวตามจำนวนที่ต้องการ โดยในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้จัดแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น 3 พื้นที่ ตามการแบ่งของเขตการปกครองระดับอำเภอ อันประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน และปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นคำถามชนิดปลายปิดและปลายเปิด ทั้งหมด 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ตอนที่ 3 ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ตอนที่ 4 ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์เป็นค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในส่วนของการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified} โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติในรูปแบบตารางและเขียนพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน และปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา

โดยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างมีเพศชาย อายุระหว่าง 10-12 ปี มีสัญชาติพม่า เชื้อชาติมอญ กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครมานาน 6-9 ปี โดยพักอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ มีพี่ จำนวน 1 คน แต่ไม่มีน้องที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และส่วนใหญ่ไม่มีพี่หรือน้องที่กำลังเรียนหนังสือในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อพิจารณาเฉพาะในกลุ่มที่มีพี่หรือน้องที่กำลังเรียนหนังสือในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา การมาเรียนหนังสือของกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าว ส่วนใหญ่มาเรียนทุกวันอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ส่วนใหญ่ทราบในเรื่องหลักสูตรการเรียน-การสอน ขณะที่เรื่องของค่าใช้จ่ายในการเรียน เป็นเรื่องที่มีผู้ไม่ทราบมากที่สุด ในส่วนของความต้องการที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวของประเทศไทย เรื่องที่มีความต้องการรับทราบมากที่สุด คือ เรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับเรื่องแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ขณะที่เรื่องของค่าใช้จ่ายในการเรียน เป็นเรื่องที่มีผู้ที่ไม่ต้องการทราบมากที่สุด

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

บุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเมื่อพิจารณาเรียงลำดับความคิดเห็นจากเห็นด้วยมากที่สุดต่อง่ายเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในภาพรวม พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวมีระดับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียน อยู่ในลำดับที่ 1 คือเห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.16 ลำดับที่ 2 คือประเด็นเรื่องการจัดการเรียนการสอน คือเห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.06 ลำดับที่ 3 คือประเด็นเรื่องหลักสูตรและเนื้อหา เห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.81 ลำดับที่ 4 คือประเด็นเรื่องการสอนของครู เห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 3.78 ลำดับที่ 5 คือประเด็นเรื่องสื่อการสอน เห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77 ลำดับที่ 6 คือประเด็นเรื่องบริการการศึกษา เห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.71 ลำดับที่ 7 คือประเด็นเรื่องการคัดเลือกเข้าเรียน เห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.55 ลำดับที่ 8 คือประเด็นเรื่องกฎหมาย/นโยบาย

การศึกษา เห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.44 ลำดับที่ 9 คือประเด็นเรื่องผู้ปกครอง เห็นด้วยในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.39 ลำดับที่ 10 คือประเด็นเรื่องประเมินผลการเรียน เห็นด้วยในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.26 และลำดับที่ 11 คือประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน เห็นด้วยในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.18

3. ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยตามความคิดเห็นของบุตรแรงงานต่างด้าวที่กำลังศึกษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า สามารถจัดแบ่งปัจจัยต่าง ๆ ตามระดับของผลกระทบเป็นออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบมาก ปัจจัยที่ส่งผลกระทบปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบน้อย และปัจจัยที่ส่งผลกระทบน้อยที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบในระดับที่มากตามความคิดเห็นของบุตรแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วยปัจจัยในเรื่องจำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างด้าวและ ปัจจัยในเรื่องทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ และสื่อการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบในระดับที่ปานกลางตามความคิดเห็นของบุตรแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วยปัจจัยในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา ปัจจัยในเรื่องฐานะการเงินของครอบครัวนักเรียน ปัจจัยในเรื่องอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียน จัดเตรียมให้นักเรียน ปัจจัยในเรื่องงบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อนักเรียนต่างด้าว และปัจจัยในเรื่องของกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบในระดับที่น้อยตามความคิดเห็นของบุตรแรงงานต่างด้าว คือ ปัจจัยในเรื่องของสภาพชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบในระดับที่น้อยที่สุดตามความคิดเห็นของบุตรแรงงานต่างด้าว คือปัจจัยในเรื่องของสภาพชุมชนบริเวณที่พักอาศัยของนักเรียน

4. ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

บุตรแรงงานต่างด้าวต่างมีความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ในสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังในเรื่องดังกล่าวในอนาคตในระดับที่แตกต่างกัน โดยประเด็นด้านเนื้อหาในภาพรวมบุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าเป็นสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 ขณะที่สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับที่มากเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.29 ประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมบุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าเป็นสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.74 ขณะที่สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับที่มากเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.32 ประเด็นด้านครูในภาพรวมบุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าเป็นสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.25 ขณะที่สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 ประเด็นด้านผู้ปกครองในภาพรวมบุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าเป็นสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 ขณะที่สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับที่มากเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.19 ประเด็นด้านชุมชนในภาพรวมบุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าเป็นสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก มีค่า

เฉลี่ยอยู่ที่ 3.43 ขณะที่สภาพความคาดหวัง อยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.02 ประเด็นด้านการประเมินในภาพรวมบุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.97 ขณะที่สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.18 ประเด็นด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนในภาพรวม บุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77 ขณะที่สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 ประเด็นด้านบริการการศึกษาในภาพรวมบุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.83 ขณะที่สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.06 ประเด็นด้านสื่อ การสอนในภาพรวมบุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.79 ขณะที่สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.15

5. การสร้างภาพที่คาดหวังของรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว โดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล Priority Need Index (PNI)

ด้านกฎหมายและนโยบายการศึกษา เป็นด้านที่มีความจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 2.96 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.68 และค่า PNI 0.36 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 2 ได้แก่ ด้านครูผู้สอน โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3.25 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.23 และค่า PNI 0.30 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 3 ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนโดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3.65 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.32 และค่า PNI 0.18 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 4 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3.43 ค่าเฉลี่ย ที่คาดหวัง 4.02 และค่า PNI 0.17 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 5 ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3.60 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.12 และค่า PNI 0.14 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 6 ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3.77 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.23 และค่า PNI 0.12 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 7 ได้แก่ ด้านสื่อการสอน โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3.79 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.15 และค่า PNI 0.09 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 8 ได้แก่ ด้านสื่อการสอน โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 4.00 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.28 และค่า PNI 0.07 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 9 ได้แก่ ด้านเนื้อหาหลักสูตร โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 4.00 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.28 และค่า PNI 0.07 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 10 ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3.97 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.18 และค่า PNI 0.05 ด้านที่มีความจำเป็นลำดับที่ 11 ได้แก่ ด้านผู้ปกครอง โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 4.00 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.19 และค่า PNI 0.04 และด้านที่มีความจำเป็นลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 4.06 ค่าเฉลี่ยที่คาดหวัง 4.07 และค่า PNI 0.02

6. ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

จากข้อมูลการวิจัย พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องการพัฒนาสภาพการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกเป็นแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าควรมีจัดให้มีกิจกรรมที่มีความหลากหลายมากกว่าในปัจจุบัน มีการเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้น สอนให้ช้าลง มี

ชั่วโมงพักที่เพิ่มมากขึ้น โรงเรียนบางแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างยังมีการจัดการเรียนการสอนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้นบุตรแรงงานต่างด้าวบางส่วนเห็นควรให้มีการขยาย ชั้นเรียนเพิ่มจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รูปแบบการจัดกิจกรรมมีการทำร่วมกับคนไทย และเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีการแสดงความคิดเห็นระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น

2. ด้านหลักสูตรเนื้อหา พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าการปรับในเรื่องของการเพิ่มวิชาที่สอนให้มีความหลากหลายมากขึ้น อาทิเช่น เพิ่มวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาจีน วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาไทย วิชาการทำอาหาร วิชาการเล่นดนตรีสากล วิชาที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ รวมถึงการเพิ่มความเข้มข้นของเนื้อหาการเรียนมากขึ้น มีการปรับเนื้อหาที่เรียนให้ง่ายขึ้น ครอบคลุมหมายงานให้น้อยลง ใช้เวลาในการทำการบ้านที่มากขึ้น รวมถึงการนำนักเรียนออกไปเรียนนอกสถานที่มากขึ้น

3. ด้านครูผู้สอน พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าการปรับให้ครูผู้สอนสามารถเป็นครูที่สามารถพูดภาษาพม่าได้ หรือนำครูต่างชาติมาสอนในบางวิชา เช่น วิชาภาษาอังกฤษ บุตรแรงงานต่างด้าวบางส่วนมีความคิดเห็นว่าการปรับครูผู้สอนควรพึงเหตุผลมากกว่านี้ ไร่เรียงอารมณ์ดีมากกว่านี้ ลงโทษให้เบาลง ใช้เวลาในการสอนมากขึ้น เด็กสามารถขอคำปรึกษาได้ทุกเรื่อง ลดความกดดันในการเรียน รวมถึงการเพิ่มจำนวนครู

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน และสถานที่จัดการเรียนการสอน พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าการเพิ่มสถานกีฬา เช่น สนามฟุตบอล สระว่ายน้ำ มีห้องซ้อมดนตรี มีการเพิ่มจำนวนสื่อการสอนให้มากขึ้น รวมถึงการมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับจำนวนเด็กนักเรียนที่ต้องใช้

5. ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า บุตรแรงงานต่างด้าวมีความคิดเห็นว่าการประเมินผลการเรียนด้วยความยุติธรรม ถูกต้อง มีการประเมินผลการเรียนให้มีความสม่ำเสมอ เพิ่มวิธีการประเมินผลการเรียนโดยพิจารณาจากโครงการ เพิ่มวิธีการประเมินโดยพิจารณาจากความตั้งใจร่วมด้วย และลดความยากของการประเมินลงจากเดิม

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

วิธีในการดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Criterion-based Selection) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกิดจากความเข้าใจที่มีความลึกซึ้ง และตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ หรือมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่างด้าว (เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเขตการศึกษาในพื้นที่ เป็นผู้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา (ผู้บริหารโรงเรียน) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงในการให้การศึกษากับบุตรแรงงานต่างด้าว (ครูผู้ช่วยสอน) เป็นผู้ที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง (ผู้ปกครอง คนดูแลเพื่อนนักเรียน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ อาศัยแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่

การศึกษา หรือผู้แทน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เด็กนักเรียน และประชาชนในชุมชน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลสำคัญ เพื่อสร้างเป็นข้อสรุป และเรียบเรียงนำเสนอข้อมูลในรายประเด็น โดยการใช้วิธีพรรณนา (Description)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า บริบทพื้นฐานของจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่ประกอบขึ้นจากผู้คนหลากหลายกลุ่ม ส่วนหนึ่งเนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน นับตั้งแต่สมัยอยุธยา รวมถึงลักษณะของภูมิประเทศที่ติดทะเล และมีแม่น้ำไหลผ่าน จึงถูกใช้เป็นพื้นที่ค้าขาย ติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค เช่น จีน อินเดีย มอญ เป็นต้น และในปัจจุบันพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครยังเป็นสถานที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยแรงงานคนเป็นปัจจัยในการผลิตที่สำคัญ และยังมีพื้นที่การเกษตร กิจกรรมประมงทะเลร่วมด้วย ประชากรที่เข้าไปในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครจึงประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลาย ทั้งแรงงานไทยจากต่างจังหวัด แรงงานต่างด้าว และผู้ไม่มีสัญชาติ เพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงานที่เปิดกว้าง

นอกจากนี้ในประเด็นของการจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าว สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ต่อไป

1. ความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

ด้านสถานการณ์ทั่วไปของบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า จำนวนของบุตรแรงงานต่างด้าวมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น โดยอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นเกิดจากอัตรา การเกิดที่เพิ่มสูงขึ้นของเด็กที่มีผู้ปกครองเป็นคนต่างด้าว จำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นอีกส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการมีผู้ติดตามจากประเทศต้นทางเข้ามาพร้อมกับแรงงานต่างด้าวด้วย ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีนโยบายที่จะเข้ามาควบคุม นอกจากนี้ยังพบว่า มีเด็กที่ผู้ปกครองรับกลับมาหลังจากที่คลอดในประเทศไทยและส่งกลับไปให้ญาติทางประเทศต้นทางเป็นผู้ดูแล เมื่ออายุถึงวัยเรียนก็ดำเนินการรับกลับมาเพื่อเรียนหนังสือในประเทศไทย

ด้านสถานการณ์เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า สถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนรวมกว่า 157 แห่ง กระจายตัวอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง 88 แห่ง อำเภอกระทุ่มแบน 33 แห่ง และอำเภอบ้านแพ้ว 36 แห่ง เพื่อรองรับนักเรียนที่บุตรแรงงานต่างด้าวมากกว่า 1,563 คน ในปีการศึกษา 2558

ด้านนโยบายหรือแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว พบว่า นโยบายทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ที่มีความสำคัญยิ่งและเกี่ยวข้องกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ต่างเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนที่อยู่ในประเทศไทยสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาของรัฐได้อย่างทั่วถึงและพยายามขจัดอุปสรรคที่จะทำให้เด็กไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาไทย เช่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนโดยให้การสนับสนุนคิดเป็นรายตัวบุคคล การจัดหาชุดนักเรียน อาหารกลางวัน ไม่จัดเก็บค่าเทอม เป็นต้น ต่างเป็นมาตรการที่

หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดเป็นนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งโดยตรง เช่น โรงเรียน ครู หรือผู้ให้การสนับสนุน เช่น หน่วยงานส่วนกลางของจังหวัด ต่างให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

ด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พบว่า จังหวัดสมุทรสาครมีการจัดรูปแบบการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย

การจัดการศึกษาในระบบ (Formal Education) คือ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การจัดการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) คือ การศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) คือ การศึกษาที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน หรือการเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว สังคม ชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ และไม่มีหลักสูตรที่แน่นอน

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครยังมีการจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวโดยองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) จัดการเรียนการสอนในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้คนต่างด้าวที่มีการนำหลักสูตรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสมุทรสาคร ได้จัดการเรียนการสอนให้แก่แรงงานต่างด้าวด้วย

ด้านความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ส่วนหนึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในอนาคต พัฒนาคุณภาพชีวิตแก่บุตรแรงงานต่างด้าว ลดปัญหาสังคม ลดปัญหาการเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควรของบุตรแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

2. การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค

จากการศึกษาพบว่า อุปสรรคและปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่พบในจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย ปัญหาด้านการรับนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านความมั่นคง ปัญหาเรื่องทัศนคติ การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัญหาเรื่องนโยบายที่ไม่ชัดเจน ปัญหาด้านครูผู้สอน ปัญหาด้านเนื้อหาหลักสูตร ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อม ปัญหาด้านผู้ปกครอง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านการรับนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ พบว่า ยังมีผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งที่ปฏิเสธที่จะรับบุตรแรงงานต่างด้าวเข้าเรียนในสถานศึกษาที่ตนเองดูแล ทั้งนี้ เนื่องจากยังมีความกังวลเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของผู้ปกครองของบุตรแรงงานต่างด้าวที่ไม่แน่ชัด อาทิเช่นหากผู้ปกครองเป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายและลักลอบทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงแรงงาน หากรับเด็กที่เป็นบุตรหรือผู้ติดตามจากแรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้เข้าจะเรียน อาจส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาได้

2. ปัญหาด้านงบประมาณ พบว่า สถานศึกษาหรือศูนย์การเรียนรู้ที่ดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชนพบปัญหางบประมาณที่ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการสถานศึกษาหรือศูนย์การเรียนรู้ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีรายได้งบประมาณที่เข้ามาสนับสนุนไม่แน่นอน ซึ่งที่ผ่านมางบประมาณ ที่ใช้ในการดำเนินการส่วนใหญ่เกิดจากหน่วยงานจากส่วนกลางจัดสรรให้ และเงิน

บริจาคจากบุคคลทั่วไป เงินที่ได้รับจากการเรียกเก็บจากผู้เรียนเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนเช่นกันขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนี้สำหรับสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ ที่ได้รับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียน ก็ยังคงพบปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในการเบิกจ่าย หรือการเปลี่ยนแปลงจำนวนตัวเลขของนักเรียนที่มีอัตราการย้ายเข้า-ออกกลางเทอม

3. ปัญหาในด้านความมั่นคง พบว่า จากนโยบายด้านแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติมีความไม่มั่นใจต่อมาตรการที่จะใช้กับคนกลุ่มต่างดาว และเมื่อมีการรวมตัวของบุคคลกลุ่มดังกล่าว จึงก่อให้เกิดความกังวลถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม อันเกี่ยวโยงถึงประเด็นความมั่นคงของรัฐ ตามมา

4. ปัญหาเรื่องทัศนคติ การมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ยังคงมีบางส่วนที่มองว่ากลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะสถานศึกษาต้อง ต้องรับภาระจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่าการที่บุตรแรงงานต่างด้าวได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนต่าง ๆ ด้านการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กไทยเป็นเรื่องที่ทำให้คนไทยเสียประโยชน์จากการนำเงินภาษีของชาติมาสนับสนุนผู้ที่ไม่ได้เป็นคนไทย ขณะที่สามารถนำเงินจำนวนดังกล่าวไปพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ ได้

5. ปัญหาเรื่องนโยบายที่ไม่ชัดเจน พบว่า ความไม่ชัดเจนของนโยบายมีผลอย่างมากต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ทั้งในส่วนของ การควบคุม และการบังคับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ คือ พม่า ลาว และกัมพูชา

6. ปัญหาด้านครูผู้สอน พบว่า ครูมีปริมาณงานที่ต้องดูแลเพิ่มมากขึ้น ทั้งในส่วนที่เป็นเอกสารและในส่วนของจัดการเรียนการสอน ทำให้ครูดูแลนักเรียนได้ไม่ทั่วถึงและกระทบต่อการเตรียมการสอน

7. ปัญหาด้านเนื้อหาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนำมาใช้กับศูนย์การเรียนนั้นมีความยากเกินกว่าที่บุตรแรงงานต่างด้าวจะสามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการคิดโครงการ

8. ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อม พบว่า การเตรียมความพร้อมสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวนั้นมีความจำเป็นและมีความสำคัญมาก แต่ยังพบปัญหาเรื่องของครูหรือพี่เลี้ยงที่ไม่เพียงพอกับความต้องการ

9. ปัญหาด้านผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองยังมีความไม่พร้อมที่จะสนับสนุนการศึกษาของบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของข้อจำกัดในด้านภาษา ส่งผลกระทบให้เกิดการขาดการติดตาม และการมีส่วนร่วมทางการเรียนของบุตร

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 4 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ที่ทำให้ทราบถึงปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนความสำเร็จของการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

2. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ตำราและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ตลอดจนแนวคิดในการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดมากขึ้น และมีการประเมินตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยทำให้ได้ข้อสรุปถึงรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านกฎหมายนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับความต้องการในการศึกษา ไม่มีผลกระทบต่อการเรียน และมีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเองของนโยบายการศึกษา
2. องค์ประกอบด้านครูผู้สอน โดยควรมีหน้าที่ในการสอน ถ่ายทอดความรู้ และมีความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เข้าใจในปัญหาและข้อจำกัด ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาการเรียน เป็นที่ปรึกษาปัญหาการเรียนอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการ สามารถสื่อสาร พูดคุยกับได้อย่างไม่มีปัญหา
3. องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนที่ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจ ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้สนใจเรียนมากขึ้น ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความสุข
4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทักษะการเรียน มีส่วนสนับสนุนการเรียน มีส่วนช่วยในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน
5. องค์ประกอบด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน โดยมีรายละเอียดในเรื่องของการจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่ผู้เรียนก่อนเข้าเรียนจริง รวมถึงการเข้าค่ายเพื่อปรับความคิด ทักษะของผู้เรียน มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียน เป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ
6. องค์ประกอบด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนที่มีความเหมาะสม หรือทางโรงเรียนมีการจัดเงินสนับสนุนการเรียนการสอน ทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรคหรือปัญหา
7. องค์ประกอบด้านสื่อการสอน ควรมีการจัดอุปกรณ์ที่ช่วยในการสอนมีความเหมาะสมกับการเรียน มีความครบถ้วนตามที่ต้องการ ช่วยให้เข้าใจบทเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร มีความเข้าใจง่าย ทันสมัย ตรงประเด็น
8. องค์ประกอบด้านเนื้อหาหลักสูตร ที่มีความเหมาะสม มีประโยชน์กับการนำไปประยุกต์ใช้ชีวิต มีความสอดคล้องตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

9. องค์ประกอบด้านการติดตามและประเมินผล ที่ควรมีรูปแบบการประเมินผลในโรงเรียนมีความยุติธรรม มีความน่าเชื่อถือ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย มีความเหมาะสมกับพัฒนาการ/อายุของนักเรียน และระดับการศึกษา

10. องค์ประกอบด้านผู้ปกครองที่ดูแลติดตามผลการเรียนอย่างต่อเนื่องสอบถามปัญหาการเรียนเป็นประจำ ส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน

11. องค์ประกอบด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น การจัดให้มีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ที่โรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ อีกทั้งมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 5 ประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของ รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการให้ข้อคิดเห็นต่อร่างรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับเด็กต่างด้าวในประเทศไทยของงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา มีความชำนาญในเรื่องระบบการเรียนการสอน และมีผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง อันเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่มีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการเรียนการสอน และระบบโครงสร้างการศึกษา และ 2) เป็นอาจารย์ นักวิชาการ ผู้มีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการจัดการศึกษาไทย และ/หรือ รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบรับรองต้นแบบการวิจัย ลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับบริบท และมีความสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง ใน 5 ประเด็น โดยมีรายละเอียด ประกอบด้วย 1) ประเด็นเรื่องของหลักการสร้างรูปแบบ 2) ประเด็นความเชื่อมโยงของรูปแบบ 3) ประเด็นองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การติดตามและประเมินผล การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การเรียนการสอน เนื้อหา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ค่าใช้จ่ายในการเรียน กฎหมาย นโยบายการศึกษา สื่อการสอน 4) ประเด็นการอธิบายรูปแบบ และ 5) ประเด็นของภาพรวมของรูปแบบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์ของเบสท์ โดยผลการประเมินทุกข้อต้องได้ค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 จึงจะถือว่าสามารถนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้ได้จริง เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยได้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัย บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น แผนนโยบายของภาครัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับบุตรแรงงานต่างด้าว แนวคิดเรื่องการอพยพและการรับรู้ เพื่อนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เพื่อพัฒนาให้เกิดเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยอย่างเหมาะสม โดยผ่านการพิจารณาและรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อบุตรแรงงานต่างด้าวที่พัฒนาขึ้นนั้น ประกอบด้วย 11 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของนักเรียน (Prepare) ด้านการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน (Services Learn about Education) ด้านการเรียน การสอน (Teaching) ด้านเนื้อหาหลักสูตร (Curriculum) ด้านครูผู้สอน (Teacher) ด้านผู้ปกครอง (Parent) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community's Participation) ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน (Cost of Education) ด้านนโยบายการศึกษา หรือกฎหมายต่าง ๆ (Policies on Education) และ ด้านสื่อการสอน (Instructional Media) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านกฎหมายนโยบายการศึกษา (Policies on Education) ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎหมายนโยบายการศึกษา ควรมีลักษณะดังนี้

1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าวไม่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

1.2 กฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว

1.3 กฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ที่มีอยู่มีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเอง

1.4 กฎหมายหรือนโยบายเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งสถานศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีมาตรฐาน

1.5 ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน School with in School

1.6 กฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และเท่าเทียมกับคนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง

2. ด้านครูผู้สอน (Teacher) จากการศึกษา พบว่า ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านครูผู้สอน ควรมีลักษณะดังนี้

2.1 ครูมีความเอาใจใส่บุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ครูมีความเข้าใจในปัญหาและข้อจำกัดของบุตรแรงงานต่างด้าว

2.3 ครูสามารถให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่บุตรแรงงานต่างด้าวในการช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนได้อย่างดี

2.4 ครูมีเวลาให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนอย่างแก่บุตรแรงงานต่างด้าวได้อย่างสม่ำเสมอ

2.5 ครูเปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่างด้าวได้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการ

2.6 ครูสามารถสื่อสาร พูดคุยกับบุตรแรงงานต่างด้าวได้อย่างไม่มีปัญหา

2.7 มีการเพิ่มจำนวนครูผู้สอนที่มีสัญชาติเดียวกับบุตรแรงงานต่างด้าว เพื่อลดปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร

2.8 มีการเพิ่มจำนวนครูที่จะเข้ามาดูแลบุตรแรงงานต่างด้าว

3. ด้านการเรียนการสอน (Teaching) จากการศึกษาพบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการเรียนการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

3.1 กิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ

3.2 กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าวได้จริง

3.3 กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้บุตรแรงงานต่างด้าวให้สนใจเรียนมากขึ้น

3.4 บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความสุข

3.5 รูปแบบการเรียนการสอน ควรพิจารณาในเรื่องการเรียนร่วม หรือเรียนแยกชั้นเรียนระหว่างบุตรแรงงานต่างด้าวกับเด็กไทย เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community's Participation) จากการศึกษาพบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีลักษณะดังนี้

4.1 ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวพักอาศัยอยู่ควรมีส่วนสนับสนุนการเรียนของเด็ก

4.2 ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการเรียน

4.3 ชุมชนที่บุตรแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ควรให้ความสำคัญต่อคุณภาพของโรงเรียนสถานศึกษา

4.4 โรงเรียนและชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญทางศาสนา

4.5 คนในชุมชนที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ควรเข้ามาสอนหรือจัดอบรมให้กับบุตรแรงงานต่างด้าว

4.6 ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน และที่พักของบุตรแรงงานต่างด้าวให้มีความเหมาะสม สะอาด ปลอดภัย เอื้อให้เกิดการเรียนรู้

4.7 โรงเรียนสร้างความร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ปกครองชุมชน และสถานศึกษา

4.8 อนุญาตให้บุคคลหรือองค์กรพัฒนาเอกชนจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้คนต่างด้าว

4.9 คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา

5. การเตรียมความพร้อมของนักเรียน (Prepare) จากการศึกษาพบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้าน การเตรียมความพร้อมของนักเรียน ควรมีลักษณะดังนี้

5.1 จัดให้มีการจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านวิชาการแก่บุตรแรงงานต่างด้าวก่อนเข้าเรียนจริง

5.2 จัดให้มีกิจกรรมการเข้าค่ายเพื่อปรับความคิดหรือทัศนคติของบุตรแรงงานต่างด้าว

5.3 จัดให้มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอแก่บุตรแรงงานต่างด้าว ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

5.4 สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมแก่บุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น พร้อมทั้งประสานงานในเรื่องการศึกษาต่อแก่บุตรแรงงานต่างด้าว

5.5 สถานศึกษาควรมีการจัดการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว กรณีที่บุตรแรงงานต่างด้าวประสบปัญหาด้านการเรียน

5.6 จัดให้มีเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือตามศูนย์การเรียนรู้ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

6. ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน (Cost of Education) จากการศึกษาพบว่าในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน ควรมีลักษณะดังนี้

6.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวควรมีความเหมาะสม

6.2 โรงเรียนควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาเอกสาร สื่อการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันจะทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรคหรือปัญหา

6.3 ค่าใช้จ่ายพิเศษในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา ควรคำนึงถึงฐานะการเงินของครอบครัวของบุตรแรงงานต่างด้าว

6.4 มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างเหมาะสมกับความจำเป็น เช่น ฐานะทางครอบครัว

7. ด้านสื่อการสอน (Instructional Media) จากการศึกษาพบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านสื่อการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

7.1 สื่อการสอนมีความเหมาะสมกับการเรียน

7.2 สื่อการสอนมีความครบถ้วนตามที่บุตรแรงงานต่างด้าวต้องการ

- 7.3 สื่อการสอนช่วยทำให้บุตรแรงงานต่างด้าวเข้าใจบทเรียนมากขึ้น
- 7.4 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร
- 7.5 สื่อการสอนมีความเข้าใจง่าย ทันสมัย ตรงประเด็น
- 7.6 ค่าใช้จ่ายสำหรับสื่อการสอนมีความเหมาะสม บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถชำระ
ได้
- 7.7 โรงเรียนมีการจัดเตรียมอุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษา
ที่เหมาะสมสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว
- 7.8 มีการพัฒนาทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น
คอมพิวเตอร์ของบุตรแรงงานต่างด้าว
- 7.9 มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยเป็นสื่อการสอนมากกว่าเดิม
8. ด้านเนื้อหาหลักสูตร (Curriculum) ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับ
บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านเนื้อหาหลักสูตร จึงควรมี
ลักษณะดังนี้
- 8.1 เนื้อหาหลักสูตรมีความสอดคล้องตรงตามความสนใจและความต้องการของ
บุตรแรงงานต่างด้าว
- 8.2 เนื้อหาหลักสูตรที่มีประโยชน์กับการใช้ชีวิตของบุตรแรงงานต่างด้าว มิใช่เรียน
เพื่อสอบเพียงอย่างเดียว
- 8.3 เนื้อหาหลักสูตรที่เอื้อให้บุตรแรงงานต่างด้าวสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะเพื่อ
การประกอบอาชีพ
- 8.4 เนื้อหาหลักสูตรพิเศษที่เอื้อให้สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานเพื่อการสอบแข่งขัน
เข้าศึกษาต่อ สำหรับกลุ่มบุตรแรงงานต่างด้าวที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
- 8.5 ลดจำนวนชั่วโมงเรียน และเพิ่มชั่วโมงกิจกรรม เช่น การฝึกอาชีพ เลี้ยงปลา
ปลูกผัก
- 8.6 นำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย หรือหลักสูตรจากประเทศต้นทางที่
ได้รับอนุญาตในการจัดการเรียนการสอน มาปรับใช้ในศูนย์การศึกษา
9. ด้านการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) จากการศึกษา
พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ใน
องค์ประกอบ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผล ควรมีลักษณะดังนี้
- 9.1 มีวิธีการการประเมินผลในโรงเรียนมีความยุติธรรม
- 9.2 มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความน่าเชื่อถือ
- 9.3 มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความเหมาะสมกับพัฒนาการ อายุ และระดับ
การศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว
- 9.4 มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่มีความหลากหลาย
- 9.5 มีวิธีการติดตามประเมินผลด้านอารมณ์ ความรู้สึกรักของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่าง
ถูกต้องและต่อเนื่อง

9.6 มีวิธีการประเมินความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็นระยะ ๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการประเมินในชั้นเรียนของครู

9.7 มีวิธีการแจ้งข้อมูลหรือผลประเมินรายบุคคลของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ

10. ด้านผู้ปกครอง (Parents) จากการศึกษา พบว่าในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านผู้ปกครอง ควรมีลักษณะดังนี้

10.1 ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้บุตรแรงงานต่างด้าวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน

10.2 ผู้ปกครองดูแลติดตามผลการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง

10.3 ผู้ปกครองสอบถามปัญหาการเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นประจำ

10.4 ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับบุตรแรงงานต่างด้าวที่ทางโรงเรียนส่งเสริม

10.5 ผู้ปกครองและบุตรแรงงานต่างด้าวมีการวางแผนการเรียนต่อร่วมกัน

10.6 ผู้ปกครองดูแลติดตามและสอบถามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างสม่ำเสมอ

11. ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน (Services Learn about Education) จากการศึกษา พบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

11.1 โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของบุตรแรงงานต่างด้าว

11.2 โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว

11.3 โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ที่มีเนื้อหาตรงกับความต้องการของบุตรแรงงานต่างด้าว

11.4 บริการต่าง ๆ ไม่มีการขอสันนิษฐานค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง

จากองค์ประกอบทั้ง 11 ด้านดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวทำการประเมินและรับรองความเหมาะสม โดยให้ค่าคะแนนระหว่าง 1 ถึง 5 ระดับ ตามเกณฑ์มาตรฐานวัดของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 72-74) ได้แก่ เหมาะสมที่สุด แทนค่า 5 เหมาะสม แทนค่า 4 เหมาะสมปานกลาง แทนค่า 3 เหมาะสมน้อย แทนค่า 2 และเหมาะสมน้อยที่สุด แทนค่า 1

ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยของทุกประเด็นอยู่ระหว่าง 3.8 ถึง 4.8 และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ค่าระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.8$) ด้านความเป็นไป

ได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$) ด้านความสอดคล้องกับบริบท อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.8$) และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.8$) เช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย พบว่าผลการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. นโยบายและสภาพการณ์ในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

จากผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีแนวนโยบายที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาได้โดยไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานะทางกฎหมาย ฐานะความพร้อมทางเศรษฐกิจการเงินของครอบครัว ตลอดจนโอกาสที่จะเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย อันเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะที่เรียกว่า การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All: EFA) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรรถวรณ นิมตลง (2552: 40) การที่หน่วยงานหลักคือกระทรวงศึกษาธิการมีแนวนโยบาย ที่จะให้เด็กทุกคนที่มีอายุถึงเกณฑ์ที่จะเข้าเรียนแม้ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ก็สามารถเข้าศึกษาได้โดยใช้แบบบันทึกแจ้งทะเบียนประวัติเด็กเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการลงทะเบียนของเด็ก ดังกล่าวแล้วก็ได้ขัดกับหลักของความมั่นคงแห่งรัฐ เนื่องจาก แม้เด็กจะมีโอกาสเข้ารับบริการทางการศึกษา และเมื่อจบการศึกษาในแต่ละระดับตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ก็สามารถรับหลักฐานการศึกษาได้เช่นเดียวกับทั่วไป แต่หลักฐานดังกล่าวก็ไม่สามารถนำไปกล่าวอ้างถึงสิทธิในการขอรับสัญชาติ ตามหลักคิดของกิเดนส์ในเรื่องของการผลิตซ้ำซึ่งตรงกับแนวคิดของ Giddens (1984: 7) เนื่องจากสัญชาติหรือสถานะทางทะเบียนราษฎรยังคงถูกให้ความสำคัญในแง่ภูมิที่เกี่ยวโยงถึงความมั่นคงแห่งรัฐ และการเปิดโอกาสทางการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการที่ประเทศไทยได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาสิทธิเด็ก ดังนั้น นโยบายการจัดการศึกษาจึงควรพิจารณาอยู่บนมุมมองของหลักมนุษยธรรม ที่ต้องให้เด็กทุกคนรวมถึงบุตรแรงงานต่างด้าวได้เข้าถึงบริการการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย มีประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ด้านผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีการวางแผนการเรียนร่วมกันกับเด็ก อันเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ต่างก็พบว่าครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็กอย่างมาก ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 2) เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจที่จะให้บุตรเข้าเรียนในสถานศึกษาหรือไม่ หรือหากอนุญาตให้เรียนจะให้เรียนที่ใด ล้วนเป็นสิทธิขาดที่ผู้ปกครองกำหนด ซึ่งความคิดเห็นต่อการอนุญาตให้บุตรได้เรียนดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ผู้ปกครองเข้ามาทำงาน อยู่อาศัยในประเทศไทยด้วย กล่าวคือ หากผู้ปกครองเข้ามาทำงานในประเทศไทยนานพอสมควร โดยส่วนใหญ่ ก็จะยินดีให้บุตรได้เรียนหนังสือ ขณะที่กลุ่มผู้ปกครองที่เพิ่งเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ก็จะมีสัดส่วนที่มากกว่าที่จะไม่ยินยอมให้บุตรเข้าเรียน หรือหากอนุญาตก็มีการออกหรือย้ายโรงเรียน

กลางคัน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายภาครัฐที่ยังไม่ชัดเจนกับคนกลุ่มนี้ รวมถึงความไม่เข้าใจของผู้ปกครองถึงนโยบายที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนสามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาได้ทุกคน โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางกฎหมายทั้งของตัวเองและสถานภาพทางกฎหมายของผู้ปกครอง

ด้านเนื้อหา ที่ทำการเรียนการสอน เห็นว่าเนื้อหาที่มีความจำเป็นในความคิดเห็นของผู้เรียนคือ เนื้อหาที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ในขณะที่ความคิดเห็นของผู้ปกครองโดยส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะให้เพิ่มเนื้อหาในเรื่องของภาษาของชนชาติตน เช่น ภาษาพม่า เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่พบว่าเด็กไม่สนใจที่จะฝึกเขียน อ่าน หรือพูดในภาษาของสัญชาติตนเอง โดยเฉพาะเด็กที่เกิดและโตในประเทศไทย การไม่ยอมสื่อสารด้วยภาษาพม่าดังกล่าว ก่อให้เกิดความกังวลใจเพราะเมื่อครอบครัวต้องเดินทางกลับประเทศ การไม่สามารถสื่อสารได้ของเด็กจะเป็นปัญหาการปรับตัวในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Reynold (2002: 20) ซึ่งได้อธิบายถึงเรื่องการปรับตัวไว้ว่า ในหลายครั้งการพยายามที่จะปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสิ่งใหม่ก่อให้เกิดการละเลยต่อวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่และในบางครั้งส่งผลให้วัฒนธรรมดั้งเดิมสูญหายไป ซึ่งการไม่ยอมพูด เขียน หรืออ่านภาษาตามสัญชาติของตน เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่เรียกว่าการผสมกลมกลืนทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Receptional Assimilation) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Redfield (1936: 149-152) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม พฤติกรรมดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาหากเด็กใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทย แต่หากต้องเดินทางกลับประเทศก็จะกลายเป็นปัญหาใหญ่ตามที่กลุ่มผู้ปกครองวิตกกังวล

ด้านชุมชน ที่ครอบครัวเด็กพักอาศัยอยู่ก็นับว่ามีความสำคัญ เนื่องจาก โดยปกติกลุ่มผู้ย้ายถิ่นจะมีลักษณะการเลือกสถานที่พักอาศัยในลักษณะของการรวมกลุ่มอยู่ร่วมกันหรือพักอาศัยในระยะที่ไม่ไกลจากกันมากนัก (Ethnic Community) อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเป็นพวกพ้อง ความแน่นแฟ้น ผูกพันระหว่างกัน กลายเป็นชุมชนใหม่ที่มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะมีสำนึกในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ซึ่งความรู้สึกนี้จะมีสูงมากขึ้นเมื่อต้องไปอยู่ยังสังคมอื่น การที่มีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่มีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนอกกลุ่มได้น้อยกว่าผู้ที่อาศัยในชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งนั่นหมายถึงโอกาสในการเรียนรู้ของคนในท้องถิ่นต่อกลุ่มผู้ย้ายถิ่น ก็เกิดขึ้นช้าตามไปด้วย นอกจากนี้ จากผลงานวิจัยพบว่า ชุมชนยังมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับทางโรงเรียน ร่วมสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน ร่วมสอนในบางรายวิชาที่ทางโรงเรียนอีกด้วย

ดังนั้น ชุมชนจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาของเด็ก หากชุมชนนั้นเห็นความสำคัญของการศึกษาเด็กก็จะมีโอกาสเข้าสู่ระบบการศึกษาได้สูงกว่า ชุมชนที่ไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งเด็กอาจจะถูกผลักดันเข้าสู่ตลาดแรงงานเร็วกว่าที่ควรจะเป็น การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและสถานศึกษา เช่น การนำปราชญ์ชาวบ้าน มาร่วมสอน ร่วมอบรมให้กับเด็กนักเรียนในสถานศึกษา จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเอื้อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของอุษา ภูมิ (2534: บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึงลักษณะของชุมชนที่มีการประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกรรมก็จะให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษามากกว่าชุมชนที่คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม

ด้านค่าใช้จ่าย ในการเรียน พบว่า ฐานะการเงินของครอบครัวที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเรียนเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น ทั้งนี้แม้จะพบว่าทางกระทรวงศึกษาธิการจะให้การสนับสนุน

ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กทุกคน ตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (สำนักนโยบายและแผน การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558: 1) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและเป็นการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ จึงมีแนวนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณตาม พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา จำนวน 41,089,496,500 บาท ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวครอบคลุมในค่าใช้จ่ายของ การจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: 7) แต่ถึงกระนั้นก็ยังพบว่า ยังมี การเก็บค่าบำรุงรักษาหรือค่ากิจกรรมซึ่งตรงกับรายงานของสำนักงานรัฐมนตรี ฉบับที่ 279 (2558: 1)

ด้านกฎหมายนโยบายการศึกษา พบว่า ความเข้าใจต่อนโยบายด้านการศึกษาของ บุตรแรงงานต่างด้าวเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เนื่องจากความเข้าใจต่อนโยบายการศึกษาดังกล่าวมี ผลต่อพฤติกรรมที่เอื้อหรือสนับสนุนให้เด็กที่เป็นบุตรแรงงานต่างด้าวเข้าสู่สถานศึกษา ตามที่ภาครัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง อันมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่เรื่องการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เปิด โอกาสให้แก่เด็กทุกคนได้เข้าถึงระบบการศึกษา โดยบุคคลที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องต่อ ความเข้าใจในกฎหมายนโยบายการศึกษา มีหลายกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทวิสิทธิ์ ใจห้าว (2554: บทคัดย่อ) ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน ที่ขาดความเข้าใจในประเด็น การจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับ นักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 จึงเป็นเหตุให้มีเด็กบางกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา เนื่องเพราะการเข้าใจที่ผิดพลาดต่อนโยบายการศึกษา

ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน พบว่า การส่งเสริมให้มีกิจกรรม นอกห้องเรียนร่วมกับผู้ปกครองเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เนื่องจากบุตรแรงงานต่างด้าวต่างเห็นว่าการ มีกิจกรรมนอกห้องเรียนเป็นเรื่องที่ช่วยให้เกิดการตื่นตัว และเป็นการสร้างประสบการณ์โดยตรง ตาม แนวคิดของไลออน และสมิธ (1983: 203, อ้างถึงใน นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ, 2544: 53-55) ได้ อธิบายถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในฐานะที่จะช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง ประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กที่โรงเรียน และการ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน ดังนั้นการส่งเสริมให้มีกิจกรรมนอกห้องเรียนร่วมกับผู้ปกครอง จึง เป็นหนึ่งในแนวคิดของไลออน และสมิธ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2541: 35) ที่พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับครอบครัวที่บ้านเป็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญและเป็นไปตาม ธรรมชาติ เพราะเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่บ้าน จึงเป็นการเรียนรู้ที่อยู่นอกห้องเรียนที่ช่วยให้เกิดการ พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง

ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า การประเมินความก้าวหน้าด้านวิชาการเป็น ระยะ ๆ นอกเหนือจากการสอบหรือการประเมินในชั้นเรียนของครูนั้นมีความจำเป็นมาก เนื่องจาก การติดตามและประเมินผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างความมั่นใจว่าการปฏิบัติที่ผ่านมานั้นเป็นไป

ในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเป้าประสงค์ไว้ การดำเนินการดังกล่าวสามารถดำเนินการตามช่วงเวลาของกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งงานวิจัยของชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ (2546: บทคัดย่อ) ที่ได้อธิบายถึงกระบวนการติดตามประเมินผลเช่นเดียวกัน โดยกล่าวถึงกระบวนการติดตามประเมินผลแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การติดตามผลการดำเนินงาน (Track Status) การรายงานความก้าวหน้า (Communicate Progress) และ การวัดผลและประเมินผล (Measurement and Evaluation) นอกจากนี้ยังพบว่า การติดตามและประเมินผลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความหลากหลาย มีความเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ล้วนแต่เป็นคุณสมบัติในด้าน การติดตามและประเมินผลที่บุตรแรงงานต่างด้าวต้องการตามผลการวิจัยในครั้งนี้

ด้านสื่อการสอน พบว่า การมีทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ นั้นเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เนื่องจากสื่อการสอนนับว่าเป็นตัวกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชา จึงนับว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียน การสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันที่มีการนำแนวคิดการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2535) ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าบุตรแรงงานต่างด้าวมีข้อจำกัดในเรื่องของภาษาไทย การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมจึงเป็นการเอื้อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้มากขึ้น

ด้านครูผู้สอน พบว่า การที่จะมีครูผู้สอนที่มีสัญชาติเดียวกันกับผู้เรียนนั้นมีความจำเป็น ทั้งนี้จากการที่ครูผู้สอนมีสัญชาติเดียวกันกับผู้เรียนก็จะช่วยลดปัญหาในเรื่องของ การสื่อสารระหว่างกัน เพิ่มโอกาสในการถ่ายทอดความรู้ให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้รวดเร็ว ชัดเจน นอกจากนี้ ครูผู้สอนควรต้องมีจำนวนที่เพียงพอเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนที่ต้องดูแล มีความเสียสละ รักเด็ก และรักในงานที่ทำ ทั้งนี้เป็นคุณสมบัติที่ดีของครูที่ผลการวิจัยค้นพบ

ด้านการเรียนการสอน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนบางวิชาควรแยกชั้นเรียนกับนักเรียนไทยนั้นมีความจำเป็น ซึ่งขัดกับแนวความคิดใหม่ที่เรียกว่า การศึกษาแบบเรียนร่วม (Inclusive Education or Inclusion Approach) (อรุวรรณ นิมิตสูง, 2552) เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นให้ทุกคนได้เรียนในชั้นเรียนปกติร่วมกัน อันเป็นแนวคิดที่ท้าทายทางโรงเรียนและครูผู้สอน ที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อเด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันทุกคน ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรควรต้องพิจารณาถึงความหลากหลายของกลุ่มเด็กนักเรียน โดยพิจารณาจาก มีเวลาที่ยืดหยุ่นในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครูมีอิสระในการเลือกวิธีการสอน มีการอบรมครูเป็นพิเศษเพื่อให้เกิดการเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายของผู้เรียน นักเรียนได้รับการประเมินผลการทำงานในชั้นเรียน และมีการจัดอบรมนอกสถานที่ นอกจากนี้พบว่าการเรียนการสอน ควรมีการเพิ่มชั่วโมงเรียน เพิ่มชั่วโมงกิจกรรม มีการฝึกทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อสำรวจศักยภาพในการค้นพบตัวเอง และเอื้อต่อการมีวิชาชีพเพื่อประกอบอาชีพในอนาคตได้

นอกจากนี้ การให้ความสำคัญต่อประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวของกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยปฏิบัติหลัก ได้แสดงออกโดยมีการจัดทำคู่มือ และแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. 2552 ขึ้น โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมในทุกด้าน นอกจากนี้ พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ยังได้ให้การยืนยันในที่ประชุม Education 2030 High-Level Meeting ที่สำนักงานใหญ่ยูเนสโก เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2558 ที่ผ่านมา ในการให้ความสนับสนุนกรอบการดำเนินงานด้านการศึกษา ปี พ.ศ. 2030 และการจัดทำกลไกในการติดตามความก้าวหน้าของพัฒนาการทางการศึกษาโลก หรือที่เรียกว่า Education for all Global Monitoring Report (สำนักงานรัฐมนตรี 386, 2558: 1)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในระดับนโยบาย การกำหนดนโยบายด้านการศึกษาคควรที่จะคำนึงถึงความแตกต่างและลักษณะเฉพาะของกลุ่มเด็กที่มีความหลากหลาย และข้อจำกัดที่มีความเฉพาะ เช่น ข้อจำกัดด้านภาษา ข้อจำกัดด้านฐานะทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การจัดหลักสูตรสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่บุตรของแรงงานข้ามชาติ ต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็กไปด้วย อาทิเช่น การจัดหลักสูตรที่เน้นในด้านสายอาชีพ เพื่อปูพื้นฐานสู่การทำงานในอนาคต
2. ในระดับสถานศึกษา ควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชน เพื่อให้เกิดเครือข่ายเกื้อหนุนระหว่างกัน เช่น งบประมาณเพิ่มเติม โอกาสในการฝึกปฏิบัติงานจริง โอกาสในการเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานโดยตรงจากผู้ประกอบการ เป็นต้น
3. ในระดับครูผู้สอน เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากครูที่มีประสบการณ์ในการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลาย หรือผู้เรียนที่มีข้อจำกัดในด้านการปรับตัว เช่น ภาษาอังกฤษ ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง ความพร้อมของผู้ปกครอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของการนำหลักสูตรของประเทศต้นทางมาปรับใช้กับกลุ่มบุตรของแรงงานข้ามชาติที่อยู่ในประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงแนวคิดในเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบรวมศูนย์ โดยการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวขึ้นมาโดยเฉพาะ
3. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาครูผู้สอน ให้เอื้อสำหรับการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความหลากหลาย
4. ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เอื้อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ
5. ปัจจุบันมีแนวนโยบายที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนในด้านการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและวางมาตรฐานร่วมกันควรได้รับการพิจารณาอย่างจริงจังให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ และ อักษร สวัสดิ์. (2555). การจัดการศึกษาในระบบแกบบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยในประเทศไทย กับการขับเคลื่อนของ กระแสชาตินิยม และข้ามชาตินิยม: ศึกษากรณีโรงเรียนวัดศิริมงคล จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารเกษตรศาสตร์*. 33 : 203 – 213
- กุลธนา หนาพงศธร. (2548). *หลักการให้บริการ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรมการจัดหางาน. (2550). *ผลการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว สำนักบริหาร แรงงานต่างด้าว ประจำปี 2549*. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2549.pdf>
- _____. (2551). *ผลการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว สำนักบริหาร แรงงานต่างด้าว ประจำปี 2550*. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2550.pdf>
- _____. (2552). *ผลการพิจารณาอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว ประจำปี 2551*. เข้าถึง เมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2551.pdf>
- _____. (2553). *ข้อมูลคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2552*. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2552.pdf>
- _____. (2554). *การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวในประเทศไทย สรุปี 2553*. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2553.pdf>
- _____. (2555). *สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2554*. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2554.pdf>
- _____. (2556). *สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2555*. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2555.pdf>
- _____. (2557). *สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2556*. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2556.pdf>
- _____. (2558). *สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2557*. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2557.pdf>
- _____. (2559). *สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือ*

- ทั่วราชอาณาจักร ข้อมูลประจำเดือนมกราคม 2559. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม.
เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sm/59/sm0159.pdf>
- _____ (2559). สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือ
ทั่วราชอาณาจักร ข้อมูลประจำเดือนธันวาคม 2558. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม.
เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sm/58/sm1258.pdf>
- กรมการปกครอง. (2559). การกำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้มีสัญชาติไทยตาม
มาตรา 7 ทวิ วรรคสอง. เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.bora.dopa.go.th/nationclinic/WebnationNew/M7%2017-10-58/New020259/3124%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2.pdf>
- กระทรวงแรงงาน. (2548). การจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ปี 2548.
กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน. (อัดสำเนา).
- _____ (2559). พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม 125. ตอนที่ 37ก 2551. 22 (กุมภาพันธ์ 2559): 24-43. เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม.
เข้าถึงได้จาก <https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/National Education. pdf>
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2552). “การจัดระบบคนไร้รัฐในบริบทประเทศไทย.” ใน รายงานการประชุม
วิชาการจุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย, 103-126. ณ โรงแรม
มิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพมหานคร. 1 กรกฎาคม 2554
- _____ (2556). “การเคลื่อนย้ายแรงงานพม่าและการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อแรงงานข้ามชาติ
คนไร้รัฐ และผู้ลี้ภัยในประเทศไทย.” ใน การอบรมความรู้เรื่องการเป็นประชาคม
อาเซียน การเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN
Connectivity) รุ่นที่ 2, ณ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
กรุงเทพมหานคร. 20 ตุลาคม 2556.
- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). บรรยายสรุปจังหวัดสมุทรสาคร. สมุทรสาคร:
สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร. (อัดสำเนา).
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116. ตอนที่ 74 ก.
(19 สิงหาคม 2551): 1-28.
- พัทธนารี จันทร์ทอง. (2556). “สิทธิทางด้านการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ: ศึกษากรณีประเทศไทย
และประเทศลาว.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- พิพัฒน์ ยอดวีระพงศ์, สาธิต สบายสุข, สิริวรรณ บุญเปี่ยม และ นุจรีย์ ใจทวงษ์. (2553). ศักยภาพ
และข้อจำกัดของการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติที่เป็นผลกระทบจากแรงงานต่าง
ด้าว ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2546). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช.
- จารพร ฉันทวเศรษฐกุล. (2556). “แรงงานต่างด้าว” จำเป็น..และเป็นปัญหา?. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม.

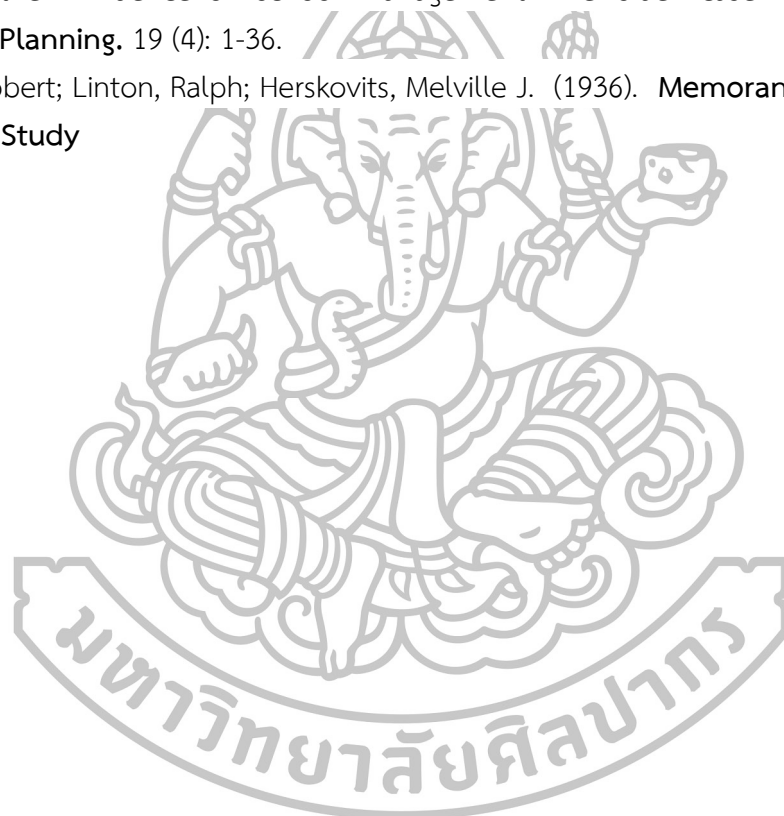
- เข้าถึงได้จาก http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/comm/1562/file_1413862556.pdf
- จิตติมา อัครดิพิพงศ์. (2556). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ฉันทนา จันท์บรรจง และ ภาณุวัฒน์ ภัคติวงศ์. (2554). **โครงการนำร่องการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวไร้สัญชาติในพื้นที่เกษตรกรรม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 13 (3) : 127 – 148.**
- ชวลิต แข่งทอง. (2540). **เอกสารประกอบการบรรยายเชิงวิชาการ เรื่องสื่อการเรียนการสอน ฝ่ายสื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาเทคนิคนักศึกษาหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ชยารส อุตมอ่า. (2555). **รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติที่สอดคล้องกับบริบทของเด็ก ครอบครัว ชุมชน: ศึกษากรณีเด็กไร้สัญชาติในชุมชนแม่สามแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.**
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2546). **ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ระดับชาติ**. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- ธนาкарโลก. (2550). **พลังบวกจากแรงงานข้ามชาติ**. สหรัฐอเมริกา.
- ธวัชวรรณ ยอดพุง และนรรรัตน์ อาชวนิจกุล. (2547). “ข้อมูลบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยในความดูแลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.” ใน **คนต่างด้าวในประเทศไทยคือใครบ้าง? มีจำนวนเท่าไร? ระบบฐานข้อมูลแบบไหนคือคำตอบ?** นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์.
- บุบผา อนันต์สุชาติกุล. (2554). **โครงการรูปแบบและการจัดการศึกษาสำหรับทายาทรุ่นที่สองของผู้ย้ายถิ่นจากประเทศพม่า**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปรียานุช จริยวิทยานนท์. (2559). **การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All)**. เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก http://www.bic.moe.go.th/newth/images/stories/UNESCO/EFA/EFA_-Dr.Preeyanuch.pdf Acculturation". *American Anthropologist* 38 (1): 149-152.
- เปรมใจ วังศิริไพศาล. (2557). “ทางเลือกนโยบายการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างชาตินในประเทศไทยภายใต้บริบทอาเซียน: การวิเคราะห์ตามทฤษฎีการก่อตัวของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2556). **กรมศิลปพบท่าเรือโบราณ 1,000 ปี ซีซัด กรีก-โรมัน เคยผ่านทาง**. เข้าถึงเมื่อ 4 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/>

QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9560000152169

- ยูโนเซฟประเทศไทย. (2559). **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC)**. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก http://www.unicef.org/thailand/tha/overview_5954.html
- รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์. (2556). “รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย – พม่า.” วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ. (2553). “การวิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนบุตรแรงงานต่างด้าวในโรงเรียน: การวิจัยเชิงผสม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วรรณนิศา สุกุลณี. (2556). **ปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติ**. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://sd-group1.blogspot.com/2013/01/53242421.html>.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2532). **หลักการบริหารโรงเรียน การสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- นันทพล วิทยานนท์. (2555). “รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุขฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์ปฏิบัติการจัดระบบการทำงานของคนต่างด้าว. (2548). **ผลการดำเนินการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติ พม่า ลาว กัมพูชา ที่น่าสนใจ ปี พ.ศ. 2547**. (อัครสำเนา)
- ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย. (2549). **การใช้แรงงานเด็กภาคประมง ต่อเนื่องประมงเกษตรกรรม และคนรับใช้ในบ้าน จังหวัดสมุทรสาคร**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีบูรณคอมพิวเตอร์การพิมพ์.
- _____. (2556). **การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานจากพม่าและผลกระทบต่อประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานประเทศไทย.
- สันถามุติ รักสินิตสกุล. (2557). “แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุขของเด็กไร้สัญชาติ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณณี เข้มเจริญ. (2545). “สิทธิในการศึกษาของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุดใจ น้ำสมบุญ. (2539). “การศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการและสวัสดิการทางการศึกษาของหน่วยจัดบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ศูนย์ที่ 8.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2559). **ข้อมูลการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานต่างด้าว/ไร้สัญชาติ ประจำปีการศึกษา 2558 จังหวัดสมุทรสาคร**. (อัครสำเนา).

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **โอกาสทางการศึกษาของเด็กอพยพต่างด้าวและเด็กชนเผ่าในจังหวัดสมุทรสาคร**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2557). **ประวัติความเป็นมาจังหวัดสมุทรสาคร**. เข้าถึงเมื่อ 4 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.samutsakhon.go.th/2014-01-04-19-08-26/2014-01-04-19-32-59>
- สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร. (2559). **สถานการณ์แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของจังหวัดสมุทรสาคร**. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://samutsakhon.mol.go.th/node/56>
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2559). **รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2544**. เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2544.pdf>
- อนุรักษ์ มงคลญาณวรัตน์ และคณะ. (2559). **สมุทรสาครเมืองแห่งทะเลและสายน้ำ**. สมุทรสาคร: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสาคร.
- อารยา ชินวรโกมล. (2545). “ผลกระทบด้านสิทธิในการทำงานของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัมพร พงษ์กัสนานันท์. (2550). “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต.” วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญชลี กิจธนไพบุรณ์. (2545). “สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยของคนไร้สัญชาติ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัญชลี ธรรมะวิสิกุล. (2552). **การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education)**. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <https://panchalee.wordpress.com/2009/05/17/non-formaleducation/>
- องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. (2549). **ภาคการจ้างงานประมง**. กรุงเทพมหานคร: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- Abi Brooker and Jeanette A. Lawrence. (2012). “Educational and cultural challenges of bicultural adult immigrant and refugee students in Australia.” **Australian Journal of Adult Learning**. 52 (1): 66-88.
- Carter V. Good. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Castles, S., and Miller, M.J. (2004). **Age of Migration: International Population Movements in the Modern World**. 4th edition. Palgrave Macmillan.
- Chinvarasopak, P., and others. (2013). “Size Estimates of Three Migrant Groups in Bangkok: Citizens of Myanmar, Lao PDR and Cambodia.” **Journal of Population and Social Studies**. 21 (2): 208-226.

- Elina Kilpi-Jakonen. (2014). Citizenship and Educational Attainment amongst the Second Generation: An Analysis of Children of Immigrants in Finland.” **Journal of Ethnic and Migration Studies**. 40 (7): 1079-1096.
- International Organization for Migration. (2016). **World Migration Report 2010**. Switzerland: Imprimerie Courand et Associés.
- Joseph Tobin and Fikriye Kurban. (2010). “Preschool Practitioners’ and Immigrant Parents’ Beliefs about Academics and Play in the Early Childhood Educational Curriculum in Five Countries.” **Orbis Scholae**. 4 (2): 75-87
- Ori Eyal and Izhak Berkovich. (2011). “National challenges educational reform, and their influence on school management: The Israeli case.” **Educational Planning**. 19 (4): 1-36.
- Redfield, Robert; Linton, Ralph; Herskovits, Melville J. (1936). **Memorandum for the Study**

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (บุคลากรทางการศึกษา)
“การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย”

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-นามสกุล ..... ตำแหน่งปัจจุบัน .....
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด ..... สาขา .....
3. ระยะเวลาที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร ..... ปี .....เดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

1. ท่านคิดว่าสถานการณ์ทั่วไปของบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นอย่างไร
2. ท่านคิดว่าสถานการณ์ด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครเป็นอย่างไร
3. หน่วยงานของท่านมีนโยบายหรือแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวอย่างไร
  - 3.1 กฎหมาย นโยบายการศึกษา
  - 3.2 ครูผู้สอน
  - 3.3 การเรียนการสอน
  - 3.4 การมีส่วนร่วมจากชุมชน
  - 3.5 การเตรียมความพร้อมของนักเรียน
  - 3.6 ค่าใช้จ่ายในการเรียน
  - 3.7 สื่อการสอน
  - 3.8 เนื้อหาหลักสูตร
  - 3.9 การติดตามและประเมินผล
  - 3.10 ผู้ปกครอง
  - 3.11 บริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน
4. ปัญหา/อุปสรรคและการแก้ปัญหาที่ผ่านมา
5. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
6. ผลการจัดการศึกษาเพื่อบุตรแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร
7. ในความเห็นของท่านควรมีหน่วยงาน/องค์กรใดบ้าง ที่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว และควรมีส่วนร่วมอย่างไร
8. ท่านคิดว่าในอนาคตควรจัดรูปแบบการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวเป็นอย่างไร

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย”
(สำหรับเด็กนักเรียน)

- คำชี้แจง** แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตโดยใช้เก็บข้อมูลกับบุตรแรงงานต่างด้าวในเขตจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อประมวผลสำเร็จการพัฒนา รูปแบบการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน
- ตอนนี้
- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
- ตอนที่ 3 ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
- ตอนที่ 4 ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
- ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
- โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อทั้ง 5 ตอนตามความจริง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ
นางรัตนา จักกะพาก
นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำอธิบาย โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความเป็นจริงที่ท่านต้องการเลือกคำตอบ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ ..... ปี ..... เดือน
3. สัญชาติ ..... เชื้อชาติ .....
4. ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น .....
5. อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ..... ปี ..... เดือน
6. อาศัยในจังหวัดสมุทรสาครกับใครบ้าง
 1. พ่อ 2. แม่ 3. พ่อและแม่ 4. ญาติ 5. อื่น ๆ
7. จำนวนพี่น้องที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร พี่..... คน น้อง ..... คน
8. พี่ / น้อง ที่นั่งเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร
 1. ไม่มี
 2. มี จำนวน ..... คน
 ระดับเตรียมความพร้อม / ปฐมวัย / อนุบาล ..... คน
 ระดับประถมศึกษา ..... คน
 ระดับมัธยมศึกษา ..... คน
9. การมาเรียนหนังสือที่โรงเรียน
 1. มาทุกวันอย่างต่อเนื่อง 2. มาเป็นบางวัน 3. ไม่แน่นอน / ตามสะดวก
10. ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับ บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	การรับรู้		ความต้องการรับทราบ	
	ทราบ	ไม่ทราบ	ต้องการ	ไม่ต้องการ
10.1 การคัดเลือกเข้าโรงเรียน				
10.2 หลักสูตร การเรียน-การสอน				
10.3 ค่าใช้จ่ายในการเรียน				
10.4 แนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น				
10.5 อื่น ๆ				

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

1. ท่านเคยเรียนในประเทศไทย ก่อนการเข้าเรียนในจังหวัดสมุทรสาครมาก่อนหรือไม่
 1. ไม่เคย 2. เคย ที่จังหวัด.....
 นาน ..... ปี
 ระดับชั้นที่เรียน .....
- เหตุผลที่เลิกเรียน 1. ย้ายตามผู้ปกครอง
 2. เรียนไม่ได้ / เรียนไม่รู้เรื่อง
 3. ไม่ชอบ
 4. อื่น ๆ .....

2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเรียนการสอนในปัจจุบัน

ประเด็นเรื่องหลักสูตรเนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมดี					
2. หลักสูตรการเรียนการสอน มีประโยชน์กับการใช้ชีวิตของท่าน					
3. หลักสูตรการเรียนการสอน สอดคล้องตามความสนใจและความต้องการของท่าน					
ความคิดเห็นต่อหลักสูตร/เนื้อหา					

ประเด็นเรื่องการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจ					
5. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของท่าน					
6. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและสร้างความตื่นตัวให้สนใจเรียนมากขึ้น					
7. กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความสุข					
ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอน					

ประเด็นเรื่องครูผู้สอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. ครูมีความเอาใจใส่ท่านอย่างสม่ำเสมอ					
9. ครูมีความเข้าใจในปัญหาและข้อจำกัดของท่าน					
10. ครูแนะนำท่านเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้อย่างดี					
11. ครูมีเวลาให้ท่านปรึกษาปัญหาอย่างสม่ำเสมอ					
12. ครูเปิดโอกาสให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นและอธิบายความต้องการของท่านเป็นอย่างดี					
13. ครูสามารถสื่อสาร พูดคุยกับท่านได้อย่างไม่มีปัญหา					
ความคิดเห็นต่อครู					

ประเด็นเรื่องผู้ปกครอง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14. ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน					
15. ผู้ปกครองดูแลติดตามผลการเรียนของท่านอย่างต่อเนื่อง					
16. ผู้ปกครองสอบถามปัญหาการเรียนของท่านเป็นประจำ					
17. ผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้ท่านเรียนในประเทศไทย					
ความคิดเห็นต่อผู้ปกครอง (ด้านการเรียนของท่าน)					

ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
18. ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีส่วนสนับสนุนการเรียนของท่าน					
19. ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีส่วนในการจัดการศึกษาของท่าน					
20. ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการเรียนของท่าน					
21. ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีส่วนในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน					
ความคิดเห็นต่อชุมชน (เกี่ยวกับการเรียนของท่าน)					

ประเด็นเรื่องการติดตามและประเมินผล	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22. การประเมินผลในโรงเรียนมีความยุติธรรม					
23. การประเมินผลการเรียนมีความน่าเชื่อถือ					
24. วิธีการประเมินผลการเรียนมีความเหมาะสมดี					
25. วิธีการประเมินผลการเรียนมีความหลากหลาย					
26. วิธีการประเมินผลการเรียนมีความเหมาะสมกับพัฒนาการ/อายุ ของนักเรียน และระดับการศึกษา					
ความคิดเห็นต่อการประเมินผลการเรียน					

ประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
27. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของท่านมีความเหมาะสมดี					
28. โรงเรียนมีการจัดเงินสนับสนุนการเรียนการสอนให้ท่าน ทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรค					
ความคิดเห็นต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียนของท่าน					

29. ท่านทราบข้อมูลด้านนโยบาย/กฎหมาย เกี่ยวกับการศึกษาต่อบุตรแรงงานต่างด้าวหรือไม่

1. ทราบ   2. ไม่ทราบ (ข้ามไปข้อ 33.)

ประเด็นเรื่องกฎหมายและนโยบายการศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
30. กฎหมายเกี่ยวกับการเรียนการสอนของบุตรแรงงานต่างด้าว ไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของท่าน					
31. กฎหมาย/นโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับความต้องการในการศึกษาของท่าน					
32. กฎหมาย/นโยบายต่าง ๆ ที่มีอยู่มีความสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งกันเอง					
ความคิดเห็นต่อกฎหมาย นโยบายด้านการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว					

ประเด็นการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
33. โรงเรียนของท่านมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของท่าน					
34. โรงเรียนของท่านมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ ที่มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของท่าน					
35. โรงเรียนของท่านมีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ บริการตรงตามความต้องการของท่าน					
ความคิดเห็นต่อบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน					

ประเด็นเกี่ยวกับสื่อการสอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
36. สื่อการสอนมีความเหมาะสมกับการเรียน					
37. สื่อการสอนมีความครบถ้วนตามที่ท่านต้องการ					
38. สื่อการสอนช่วยให้ท่านเข้าใจบทเรียนมากขึ้น					
39. สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาและหลักสูตร					
40. สื่อการสอนมีความเข้าใจง่าย ทันสมัย ตรงประเด็น					
41. ท่านยอมรับได้กับค่าใช้จ่ายสำหรับสื่อการสอน					
ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการสอน					

ประเด็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
42. การเตรียมความพร้อมมีความจำเป็น					
43. การเตรียมความพร้อมมีความชัดเจน					
44. การเตรียมความพร้อมเป็นไปอย่างทั่วถึง					
45. การเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนมีความยุติธรรม					
46. การเตรียมความพร้อมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม					
47. หลักเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนมีความเสมอภาค					
48. หลักเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า					
ความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมของนักเรียน					

ตอนที่ 3 ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

5 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับ
บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษา สำหรับ
บุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในระดับน้อยที่สุด

**สภาพที่คาดหวังในการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่ควรจะเป็นใน
อนาคต**

5 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว
ใน
ประเทศไทยในอนาคตระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว
ใน
ประเทศไทยในอนาคตระดับมาก

3 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว
ใน
ประเทศไทยในอนาคตระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว
ใน
ประเทศไทยในอนาคตระดับน้อย

1 หมายถึง ความต้องการที่คาดหวังให้จัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว
ในประเทศไทยในอนาคตระดับน้อยที่สุด

รายการ	สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน					สภาพที่คาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
28. ฐานะการเงินของครอบครัวเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเรียน										
29. งบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อนักเรียนต่างด้าว										
ด้านกฎหมาย/นโยบายการศึกษา										
30. ความเข้าใจของท่านต่อนโยบายด้านการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าว										
ด้านสื่อการสอน										
31. อุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียมให้มีความเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน										
32. นักเรียนมีทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์										

ตอนที่ 4 ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ปัจจัยแวดล้อมๆ	ผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว				
	กระทบมากที่สุด	กระทบมาก	กระทบปานกลาง	กระทบน้อย	กระทบน้อยที่สุด
ปัจจัยภายนอก					
1. กฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย					
2. ค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา					
3. ฐานะการเงินของครอบครัวนักเรียน					
4. ทักษะการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ วัสดุการศึกษา					
5. สภาพชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน					
6. สภาพชุมชนบริเวณที่พักของนักเรียน					

ปัจจัยแวดล้อมๆ	ผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว				
	กระทบมากที่สุด	กระทบมาก	กระทบปานกลาง	กระทบน้อย	กระทบน้อยที่สุด
ปัจจัยภายใน					
7. อุปกรณ์การศึกษา วัสดุการเรียน วัสดุประกอบการศึกษาที่โรงเรียนจัดเตรียม นักเรียน					
8. จำนวนครูที่ดูแลนักเรียนต่างด้าว					
9. งบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรเพื่อนักเรียนต่างด้าว					
10. อื่น ๆ ระบุ					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

1. ด้านการเรียนการสอน

.....

.....

.....

2. ด้านเนื้อหาหลักสูตร

.....

.....

.....

3. ด้านครูผู้สอน

.....

.....

.....

4. ด้านสื่อการสอน

.....

.....

.....

5. ด้านการติดตามและประเมินผล

.....

.....

.....

6. ด้านอื่น ๆ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัยด้วยการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง

ตารางที่ 43 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามสำหรับบุคลากรทางการศึกษา (ต่อ)

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
ตอนที่ 1							
ข้อที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ตอนที่ 2							
ข้อที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3							
ข้อที่ 3.1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3.2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3.3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3.4	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3.5	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3.6	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3.7	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 3.8	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 4	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 5	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 6	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้
ข้อที่ 7	+1	+1	+1	+1	+1	+1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

รายละเอียดผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

ตารางที่ 44 รายละเอียดผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว

ประเด็น	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ							ความสอดคล้องกับบริบท							การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง						
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\bar{X}$	แปลผล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\bar{X}$	แปลผล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\bar{X}$	แปลผล							
	1	2	3	4	5			1	2	3	4	5			1	2	3	4	5			1	2	3	4	5		
1. หลักการสร้างรูปแบบ	4	3	5	3	5	4.00	มาก	5	4	5	5	4	4.60	มากที่สุด	5	5	5	5	5	4.00	มาก	5	4	5	4	4	4.40	มาก
2. ความเชื่อมโยงของรูปแบบ	5	4	5	5	5	3.80	มาก	5	4	5	5	5	3.80	มาก	4	5	4	5	5	4.60	มากที่สุด	5	4	4	4	5	4.40	มาก
3. องค์ประกอบของรูปแบบ																												
3.1 ด้านการเตรียมความพร้อม	3	4	3	5	5	4.00	มาก	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด	5	4	5	5	5	4.80	มากที่สุด	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด
3.2 ด้านการติดตามและประเมินผล	4	5	5	4	5	4.60	มากที่สุด	4	5	5	5	5	4.80	มากที่สุด	4	5	5	5	5	4.80	มากที่สุด	4	5	4	3	5	4.00	มาก
3.3 ด้านการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด	5	4	4	3	5	4.20	มาก	4	5	3	4	4	4.00	มาก	5	4	3	5	4	4.20	มาก
3.4 ด้านการเรียนการสอน	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด	4	5	4	3	5	4.20	มาก	3	4	5	4	4	4.00	มาก	5	5	5	4	5	4.80	มากที่สุด
3.5 ด้านเนื้อหา	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด	5	5	5	4	5	4.80	มากที่สุด	5	4	5	4	3	4.20	มาก	5	5	4	4	4	4.40	มาก

ตารางที่ 44 รายละเอียดผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าว (ต่อ)

ประเด็น	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ							ความสอดคล้องกับบริบท							การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง						
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\bar{X}$	แปลผล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\bar{X}$	แปลผล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\bar{X}$	แปลผล							
	1	2	3	4	5			1	2	3	4	5			1	2	3	4	5			1	2	3	4	5		
3.6 ด้านครูผู้สอน	5	3	5	4	5	4.40	มาก	3	4	5	4	3	3.80	มาก	5	4	5	5	4	4.60	มากที่สุด	4	5	5	4	5	4.60	มากที่สุด
3.7 ด้านผู้ปกครอง	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด	5	4	5	5	4	4.60	มากที่สุด	4	3	4	5	5	4.20	มาก	5	5	4	4	4	4.40	มาก
3.8 ด้านชุมชน	3	4	4	5	5	4.20	มาก	3	4	5	4	4	4.20	มาก	5	4	5	5	5	4.80	มากที่สุด	4	4	4	5	5	4.40	มาก
3.9 ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน	4	5	5	4	5	4.60	มากที่สุด	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด	4	4	5	5	3	4.20	มาก	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด
3.10 ด้านกฎหมายนโยบายการศึกษา	4	4	5	3	5	4.20	มาก	5	4	5	4	4	4.40	มาก	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด	3	4	3	5	4	3.80	มาก
3.11 ด้านสื่อการสอน	5	4	3	4	5	4.20	มาก	4	5	5	4	5	4.60	มากที่สุด	4	5	5	5	5	4.80	มากที่สุด	4	5	4	5	5	4.60	มากที่สุด
4. การอธิบายรูปแบบ	4	3	5	5	4	4.20	มาก	4	5	4	4	5	4.40	มาก	3	5	4	5	4	4.20	มาก	4	4	5	4	4	4.20	มาก
5. ภาพรวมของรูปแบบ	5	5	4	5	5	4.80	มากที่สุด	4	5	4	5	5	4.60	มากที่สุด	5	4	5	5	5	4.80	มากที่สุด	4	5	5	5	5	4.80	มากที่สุด

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ - สกุล   นางรัตนา จักกะพาก
- ที่อยู่   21/101 ศาลาธรรมสพณ์ เขตทวีวัฒนา กทม. 10170
- ที่ทำงาน   ภาควิชาการภาพยนตร์และภาพนิ่ง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
- ประวัติการศึกษา
- พ.ศ. 2530   นิเทศศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2532   นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประวัติการทำงาน
- พ.ศ. 2537 – ปัจจุบัน   ภาควิชาการภาพยนตร์และภาพนิ่ง คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

